MARCEL WİLLARD

SOSYALİST SAVUNMALAR

SORGUDA VE MAHKEMEDE
MİLİTAN TAVIR

MARCEL WİLLARD

SOSYALİST SAVUNMALAR

"YAŞASIN DEVRİM
MİLİTAN YAŞADIM,
MİLİTAN ÖLECEĞİM"

Edgar Andre

ARENA

Çatalçeşme sokak 6/7 Cağaloğlu - İstanbul

ARENA YAYINCILIK: 59

Deneme - Araştırma: 8

Ofset Hazırlık: ARENA AJANS

KAPAK TASARIM: Derman ÖVER

Baskı Tarihi: Ocak 1994 **- Yön Matbaası - İstanbul**

MARCEL WİLLARD

SOSYALİST SAVUNMALAR

SORGUDA VE MAHKEMEDE MİLİTAN TAVIR

ARENA YAYINCILIK
PK. 1292 - SİRKECİ - İSTANBUL

SOSYALİST SAVUNMALAR

SORGUDA ve MAHKEMEDE MİLİTAN TAVIR

BABEUF

*10 Mayıs 1796 günü Directoire'in, gerici Tennidor hareketinin ahlâksız yöneticilerinin aldıkları «**Eşitleri**» tutuklama kararı, iki yıl kadar önce Robespierre'in iktidardan düşmesiyle başlayan karşı-devrimi perçinlemiştir. Babeuf'ün ve arkadaşlarının gözünde sosyalist toplumа doğru giden yolda bir aşama olan Demokratik Cumhuriyeti kurmayı amaç edinen bu son girişim de yenildi. Yenilgiyi sağlayan etkenler, yükselen gücünün bilincine varmış bulunan büyük burjuvazi ile halkçı güçlerin bölünmüş olmasıydı.*

*Picardie'li köylü bir ailenin torunu, yoksulluğa sürüklenmiş bir memurun oğlu olan Gracchus **Babeuf**, gerçek bir halk çocuğu olarak, toplumsal eşitsizliği, işçilerin ve köylülerin sömürülmesi, sınıflar arasındaki çatışma gerçeğini filozofların kitaplarından çok, yoksulluk okulunda ve ezilenlerle yakın ilişkilerinden, öğrenmişti. Genç yaşından itibaren haksızlıklara karşı isyan eden, Picardie'de yoksulları ezen tüketim vergilerine karşı durduğu zamanki gibi, her zaman savaşın ön saflarında yerini almasını bilen, ve uğruna sevgisini, güvenini ve hayatını adadığı halkın tüm isteklerini anlayabilen ve duyabilen bu adam, Robespierre gibi ahlâk örneği, Danton gibi de yığınların adamıdır. Ama Danton kadar kişisel tutkuları yoktur, ondan çok daha insandır, onun gibi lâf ebesi değildir, gerçeği çok daha iyi görür, soyutluklardan daha uzaktır ve herkesten çok emekçilere, kardeşlerine yakındır.*

Hiçkimse onun kadar iftiraya uğramamıştır, hiçkimse geleceğini onun kadar açıklıkla görememiştir, onun kadar hiç kimsenin hakkı yenmemiştir: Zamanının hemen hemen yarım yüzyıl önünde giden bu adam, Devrimi sonucuna ulaştırmak istedi, hem de Devrimin geriledi-ği bir anda.

O yalnızca toplumun çürümesine hücum etmekle yetinmedi, çürü-menin nedenlerine yöneldi. Toprak ve sermaye mülkiyetine, kâra, ka-pitalist rekabete ilk darbeyi vuran o dur.

Bu tutarlı demokrat, sosyalizmin bu atası, niteliğini tam olarak bil-memekle birlikte, insanın insan tarafından sömürülmesine son vermek, eğitimde ve çalışmada insanlar arasında eşitliği gerçekleştirmek, zengi-ni, yoksulu olmayan bir toplumu, teorik hakları olan vatandaşlar toplu-munu değil, özgürlüklerine kavuşmuş emekçiler toplumunu kurmak iste-di.

Ve her ne kadar Devrimin II'nci yılında Termidorcularla yan yana Robespierre'e karşı durma yanılgısına düştüyse de, Devrimin III'üncü yılında dün düşman saydığı Jakobenlere, rejimin savunulması için Cumhuriyetçi güçlerin birliğini teklif edecek kadar siyasi gerçekçilik gösterebildi. Ve ancak bu yoldaki çabası başarısızlığa uğradıktan son-radır ki, yeraltı eylemine girişmeye karar verecektir. Ve giriştiği yeraltı eyleminde de «1789 Vatanseverleri»ni Prairial ayı ayaklamalarının sloganları etrafında toplayacak kadar suples gösterecektir. ***Halk için büyük bir nimet sayılan*** *1793 demokratik Anayasasına dönüş.*

Ama Babeuf'ün asıl dayandığı emekçilerdir. Onlara güvenmekte-dir. Fiatlardaki yükselme, pahalı ekmek, enflasyon, işletmelerin kapa-tılması, borsa oyunları, iktidardaki Talien'ler ve öteki büyük burjuva-ların ahlâksızlıkları, «Fahişeler Hâkimiyeti», Kralcı gençliğin halka karşı gösterileri, gericiliğin hortlaması, III. yılının tutucu Anayasası, açık ya da maskeli kralcıların meydan okurcasına geri gelişi, Gerici Terör, bütün bunlar, sınıf çatışmasını sertleştirmiş ve grevlere sebep ol-muştu.

Prairial ayı ayaklanması bastırılmış, Jakoben avı başlamıştı. Pantheon Demeği kapatılmıştı. Birkaç defa tutuklanan Babeuf gizlen-mekteydi, yeraltı eylemine girişmekten gayri yapacak şey yoktu.

İşte bu şartlar altında, birkaç arkadaşıyla birlikte, halk ayaklanmasını örgütlendirecek olan gizli komiteyi kurdu. İlk komite üyeleri: Sylvain Marechal, Felix Lepeletier, Antoinette Didier, Darthe ve Michel - Ange'ın torunu Philippe Buonarroti'dir.

Bu ***Eşitlerin Komplosu*** *idi. En önemli propaganda metinleri:* ***Babeuf'ün Doktrininin Analizi, Eşitlerin Manifestosu,*** *ve özellikle, yürekle yazılışı ve gerçekliği Marat'ı andıran ve yeteri kadar açık olmayıp, boşlukları bulunmakla birlikte, Ondokuzuncu Yüzyılın ortasında yazılan ünlü* ***Manifestoyu*** *müjdeleyen* ***İhtilâlci Davranış'dır.***

Yeraltı eylemi en küçük ayrıntısına kadar iyi hazırlanmıştı. Ama bütün bu cins eylemler gibi bir tek hainin ihbarı onu yıkmaya yetebilirdi ve Babeuf böyle çalışmalarda doğal olan bu tehlikeyi gözden uzak tutmamıştı.

Komplo Paris'te olsun, taşrada olsun, *halkın ve ordunun kimi bölümlerine girmekteydi ki, askeri komite üyesi Grisel adındaki casus ihtilâlcileri ihbar etti.*

10 Mayıs 1796'da, Papillon Sokağı 331 numaradaki marangoz Dufour'un dükkânında tutuklandılar.

Sonraları klâsikleşecek olan bir geleneği başlatan Directoire iktidarı, onları yığınların desteğinden yoksun bırakmak için yalan ve iftiraya başvurdu: İhtilâlcilerin niyetleri güya Paris'i yağma ettirmek ve katliâmlar düzenlemekti. Ve hükümet kontrolündeki basın şimdiden yenik düşen devrimcilerin üzerine tükürüyordu.

Yenik mi? Babeuf yenilgiyi kabul etmiyor. Üstelik tehdit ediyor. Abbaye'deki hapishanesinden, Directoire üyelerine gurur dolu bir mektup yazıyor ve bunda rolünü inkâr etmek şöyle dursun, yeraltı hareketinin gücünü olduğundan büyük gösteriyor ve kendisiyle bir gücün temsilcisi olarak karşı karşıya gelinmesini istiyor. Directoir'daki bu vatandaşlar dikkat etmeliydiler: Mahkemecilik oynamaya kalkarlarsa, yargılama adaletin gerçekleşmesini amaç edinen bir yargılama adaletin gerçekleşmesini amaç edinen bir yargılama olmayacaktı, ***«bu güçlünün güçsüze karşı ezenlerin ezilenlere karşı zülmünü temsil edecekti.»***

Onu ölüme mahkûm ederek bir devrim kurbanı yapacak olanların başlarına gelecekler vardı! Onlar ***«Fransız Cumhuriyetinin tüm demokratik güçlerini»*** *öfkelendireceklerdi. Babeuf yeraltı eyleminin tümü,*

komplonun tümü değildi, ancak zincirin bir halkasıydı. Ateşi söndürmek için çabaladıkça, «o ateş birdenbire, her zamankinden güçlü, patlarcasına hiç umulmayan yerden ortaya çıkacaktı.» Bu mektup umulan etkiyi yapmadı.

Gizli örgütün başka üyeleri Grenelle'de, Barras'ın2 ve Emniyet Bakanı Cochon'un hazırladıklan bir provokatör tuzağına düşmekte gecikmeyeceklerdi.

İlk önce Temple hapishanesine naklediyor. Buradan dostu Lepeletier'ye hayran kalınacak özsaygı dolu bir mektup yazıyor. Bu mektupta kaderinin ve tarihsel rolünün tam bilincinde olduğu gönülmektedir. 30 Ağustos'da öteki sanık arkadaşlanyla birlikte Vendome'a götürülüyor: çünkü Eşitler, çok tanıdıkları ve halk tarafından çok sevildikleri Paris'te değil, Vendome'da Yüksek Mahkeme önünde yargılanacaklardır. Altmışbeş sanıktırlar, onsekizinin yargılanması yokluklannda olarak yapılacaktır.

Onlara yüklenmek istenen suç:

«Cumhuriyetin iç güvenliğine karşı komplo, hükümeti ve III. Yılı Anayasasını yıkmayı amaç edinen komplo.»

Uzun aylar sürecek olan tahkikatın daha başında ihtilâlciler izleyecekleri taktik konusunda görüş birliğine varmışlardı. İhtilâl hazırlığını itiraf etmek doğru muydu?

Polis tarafından sorguya çekildiği sırada da hiç kimsenin adını vermeden davranışlannın meşruluğunu savunmuş olan Babeuf bu soruya olumlu karşılık veriyordu.

«Bugünkü hükümetin halkı ezdiğine bütün yüreğimle inandığım için, onu devirmek uğruna elimden geleni yapardım. Cumhuriyetin tüm demokratlanyla bu amaçla ilişki kurdum. Bunlann adlannı bildirmek bana düşmez.»

Hangi araçlarla bunu gerçekleştireceği sorusuna, verdiği karşılık şuydu:

Zalimleri yıkmak için başvurulacak her çare meşrudur. Burada kullanılacak olan araçlar hakkında ayrıntılı bilgi vermek bana düşmez.

Birkaç gün sonra, kendisine yüklenmek istenen yönetici rol üstün-

deki tartışmalara o günlerle şu sözleri ekliyordu:

«Eylemde rolüm ne olursa olsun, halkı ezenlere karşı komplo hazırlamak suçundan en ağır cezaya çarptırılmayı kabul ediyorum. Çünkü eğer niyet söz konusu ise, kimse onlara karşı benden daha derin bir isyan duymamıştır. İnancım odur ki bu suç tüm Fransızların ortak suçudur, hiç değilse Fransızların namuslu kalan bölümünün; yığınların yoksulluğu üzerine kurulan küçük bir azınlığın mutluluğunu sağlayan o iğrenç düzeni istemeyenlerin ortak suçu. Suç sayılan eyleme katılmam, tam bir inanç ve bilinçledir, ve dava arkadaşlarının durumu da benim gibidir.»

Ama sanıkların hepsi böyle bir tutumun doğru olup olmadığı konusunda görüş birliğine varmış değillerdi ve aralarından birçoğu, inkârla beraat etme şanslarını arttıracaklarını sanıyorlardı. Savunma cephesinde bir bölünmeyi önlemek için, ***Babeuf yarı-hukuki, yarı-siyasi uzlaştırıcı bir taktiği kabullenmeyi gerekli saydı. İhtilâl hazırlığını*** *tespit için ispat edilmesi gereken «Birlikte teammüd» isnadının reddedilmesine karar verildi, ve teammüd bulunsa bile bir suç söz konusu olamazdı, «çünkü suçu işlemek için gerekli araçlar yoktu ve en olumlu varsayımı kabul etsek bile, gene de bir suç söz konusu olamazdı; çünkü sanıkların gütmekle suçlandırıldığı amaç, özünde meşru ve haklı bir amaçtı.»*

Ne daha önceki beyanlarıyla, ne de kendi karakteriyle bağdaşmayan ve elde edilen deliller karşısında da tutulması büsbütün zorlaşan böyle bir taktik sınırları içine hasolan Babeuf pek rahatlık duymazdı. Ama herşey karşın onun devrimci mizacı, onun politik duygusu kendisini her türlü oportünist yavanlıklardan koruyacaktı.

Babeuf'ün hiçbir dava arkadaşının adını vermeme ve örgütünün yapısı ve eylemi hakkında düşmanı bilgi sahibi kılmama konusunda ne kadar titiz davrandığını yukarıda gördük.

Lenin'in ve Dimitrof'un bir ikinci davranış kuralı vardır ki Babeuf, doğru içgüdüsünü izleyerek onu da tam uygulayabilmiştir: ***Sanıkların savunması üzerlerine alan avukatlar, onlarla dayanışma durumunda değillerdi ve çok kez sanıkların niyetlerine aykırı çıkışlar yapıyorlardı. Duruşmaları bir sürü ayrıntı niteliğinde olaylar ve usul meseleleri içinde boğmaya çalışıyorlardı, oysa bunların duruşmaları uzatmaktan gayrı bir etkisi olmuyordu. Babeuf, Germain, Antonelle ve Bounarroti bu***

oyuna gelmediler ve savunmalarını kendileri yaptılar. Onlar dava arkadaşlarını, partilerini ve davalarını savundular.

Darthe Yüksek Mahkemenin yargılama yetkisini tanımazken ve sonuları cevaplandırmayı ve kendini savunmayı reddederken, bu dört adam, ihtilâl hazırlığı eylemini, ilkelerini ve amaçlarını gururla övmekte, taşıdıkları prangalardan mahkûm edilecekleri en ağır cezalardan şeref duyacaklarını söylemekte kusur etmediler. Suçu reddetme ortak kararı ile iddianın elindeki güçlü deliller arasında sıkışmış durumlarına rağmen onlar sonuna kadar kendilerine siyasi ve devrimci bir savunma çizgisi çizmeyi ve bunu izlemeyi bildiler. Burada da onların örneği, devrimci savunmanın temel geleneklerinin kurulmasında öncü niteliği taşımaktadır.

Öte yandan Yüksek Mahkeme de, tarih boyunca, devrimci sanıkları yargılamakla ve onların savunmalarını boğmakla görevlendirilmiş olan tüm karşı devrimci mahkemelerin yapacakları şeyi yaptı: Duruşmalarda sanıkların sözünü sınırlamaya, tartışmaları ancak olayların sınırları için haps etmeye, siyasi nitelik taşıyan müdahaleleri önlemeye çalıştı.

Leipzig davasından hemen hemen birbuçuk yüzyıl önce gelen bu Mahkeme, Buonarroti'nin belirttiği gibi:

«Halkın egemenliğini hor görerek, iktidarı zora ve hileye başvurarak ele geçirmiş olanların bir âletinden başka bir şey değildi.»

Mahkemeye başkanlık eden vatandaş Gandon'dur. Kendisi orta değerde bir icraatçı. Bailly ve Vieller savcılık görevini yerine getiriyorlar. 20 Şubat 1797'den 26 Mayıs'a kadar, Lepizig davası gibi üç ay sürecek olan duruşmalar, son Jakobenlerle güçbirliği kurabilmiş olan ilk sosyalistlerin, şimdiden Napoleon'un Sezarizmi ile gerdeğe girmeye hazır olan Thermidore burjuvazisine karşı yürüttükleri savaşın en heyecanlı sahnelerinden biridir.

Babeuf kanunu büyük dikkatle incelemişti, bu da ona mahkeme başkanına ve savcılara kendi alanlarında meydan okuma olanağını sağlıyordu. Büyük hatip olmadığı için, müdahalelerini büyük dikkatle hazırlıyor ve yazıyor.

İlk duruşmadan başlayarak, «hükümetten bağımsız olmadığı» ge-

rekçesiyle Yüksek Mahkemenin yetkisiz olduğunu iddia ediyor, halkı temsil eden yargıçlar talep ediyor, çünkü «Halkı ilgilendiren bir davada, hüküm verme yetkisi halkındır, ya da halkın seçtiği bir mahkemenindir.»

Polis nazın Cochon'dan «Onsekizinci Louis'nin mutemet adamı şu ünlü Cochon» diye söz ettiğinde şaşıran başkan sözünü kesmeyi akıl edemiyor. Bundan sonra her sanığa hakkındaki iddianın dayandırıldığı tüm belge ve delillerin önceden sunulmasını istiyor. Ertesi gün Germain ona katılıyor ve sanıklann uğradıklan kanunsuzluklara ve iftiralara daha sert bir dille karşı çıkıyor. İddianameyi «Bir namussuzluk belgesi, en karanlık, en alçakça kötülüğün eseri» olarak nitelendiriyor ve yazanı «her dokunduğu şeyi kirleten ve pis kokulu hale getiren mitolojinin o iğrenç canavan Kleoya» benzetiyor ve «Ben savunmamda halka hitap ediyorum. Gerçek jüri odur ve o savunmamı kabul edecektir.» diyor.

6 Ventose günü savcı Viellart kin dolu iddianamesini okuduğu zaman, kara ruhlu adamlar diye sözünü ettiği sanıklar sözünü kesmede kusur etmiyorlar. Başkan boşuna sessizliği sağlamaya çalışıyor. Hiçbir şeyi geçiştirememeye kararlı olan ve savcının metinleri tahrif etmesi ya da kırpması karşısında öfke duyan Babeuf, başkanın sözünü kesmesine aldırmadan konuşuyor; başkana şöyle haykınyor:

«Siz beni susturamazsınız.» ve savcıya da «Belgeler kırpılmadan tam metin olarak okunsun» diyor.

Ve savcı iddianamesini Devrimin yerleştirdiği geleneğe uygun olarak, «Gelecek olan Demokratik Cumhuriyetin Dördüncü yılı» sözcükleriyle bitirince, Babeuf'ün son sözü: «Evet demoktarik Cumhuriyet mutlaka gelecektir» oluyor.

İddia makamı bundan sonra «Devrimin anmaya ait anlannı» inceliyor. Sanıklar sözünü kesiyorlar. Darthe «Biz 14 Temmuzun adamlanyız» diye bağınyor. Savcı Viellart «biz de» diye karşılık vermeye cür'et edince ortalık karışıyor.

Saat üçbuçukta Babeuf başkandan «Bu iğrençliklerin kalan bölümünü dinlemekten affedilmelerini» istiyor. Sanıklar savcıya, iddianamesinin kendisi aleyhine suç delili olduğunu belirtiyorlar. Hatta savcı-

nın iki lâfı yan yana getiremeyecek kadar cahil olduğunu da ilave ediyorlar. Ama, «halka, özgürlüğe ve eşitliğe karşı kininin» ne dereceye vardığının anlaşılması ve «alçaklığının» gün ışığına çıkması için savcının idiadanameyi sonuna kadar okumasından yanadır.

Savunma için en tahrik edici olaylardan biri savcıların muhbir Grisel'in tanık olarak dinlenmesini istemeleri oldu.

Hainden söz ederken lâflarını esirgemeyen Buonarroti, Germain ve Babeuf, muhbirin, davranışından çıkar sağladığı hallerde, tanıklığına başvurulmasını meneden kanunu hatırlattılar. Savcı Bailly burada kumazca bir incelik göstermek istedi: Grisel'in ihbar etmediğini ancak ifşa ettiğini ve muhbirin Direktuvar hükümeti olduğunu iddia etti.

Buonarroti, bu kumazlığın umulan sonucu sağlamadığını yazar. Savcının sözleri sanıkların kahkahalarına ve öfke gösterilerine neden oldu.

Yüksek Mahkeme Grisel'i tanıklar listesinde tutmaya karar verince Babeuf söz aldığında, daha ilk sözcüklerinden gocunan başkan onu, söz hakkını geri almakta tehdit ediyor. İşte o zaman «Eşitler»'in önderi bir kez daha Dimitrof'u müjdeleyerek, parlak bir biçimde halkın göze görünmeyen varlığını hatırlatıyor:

«Bizi duyan, bizi dinlemekte olan yalnız yargıçlarımız değildir. Başka insanlar da bizi dinliyor. Halk da bizim burada söylediklerimizle ilgilidir. Her ağzımızı açtığımızda, sanki o burada varmış gibi konuşmalıyız... Biz tüm halkın önünde davamızı savunmaktayız...»

Ve Babeuf kamu tanıklarını halkın nefretine şöyle havale ediyor:

«Kimleri görmekteyiz bu listede? Muhbirleri ve köleleri, ve sonra da köleleri ve muhbirleri. Listeyi aşağı doğru izleyelim, göreceğimiz şey toplumun döküntüleri, tüm ahlâksızlıkların posasıdır.»

Bu kırbaç darbeleri karşısında Başkan telâşlanıyor bir kez daha Babeuf'ü konuşturmamakla tehdit ediyor.

«Böylelikle bu işin içinden rahatça çıkarsınız "diyor" Babeuf, Hani bizi teker teker zindan hücrelerimizde yargılayacağınızı söylemiştiniz: Buyurun öyle yapın! Benim savunmamı siz mi yapmak istiyorsunuz, buyurun yapın!» ve konuşmaya devam ediyor.

Tanık Guillaume'un ifadesi öyle olaylara sebep oluyor ki, sanıkla-

n sessizliğe davet boşunadır. Onlar kendilerine her söz verilmediğinde kalkıp konuşuyorlar. Mahkeme başkanı bir ara kararının okunmasını bile bitiremiyor... «Buna mahkeme kararı mı diyorsunuz?» diye bağırıyor Darthe. Babeuf'ün sesi başkanınkine hâkim olmaktadır: "Ben söz istemiyorum. Jüri üyelerine doğrudan doğruya hitap ediyorum, ve kendilerine sorduğum soru şudur: Mahkemeyi kanun yoluna ve dürüstlüğe davet etmek her vatandaşın hakkı değil midir?»

Mahkeme aczini itiraf ederek zaptı tanzim etmek için celseyi tatil edip çekildiğinde, sanıklar birlikte Marseillaise'i söylüyorlar: «Titreyin zalimler!..»

Muhbir Grisel'in tanık ifadesi iki celse sürdü. Muhbir daha iyi konuşan Antonelle ve Gennain'den gereken karşılıkları aldı. Babeuf çok güzel konuşmasile, meselenin politik yanını bir tarafa bırakarak, muhbirin ardındaki güçlere, Thermidor karşı - devrimcilerine yüklendi. Onlar III Yılının Prairial ayı halk ayaklanmasını bastırdıktan sonra, şimdi bu halk hareketini kötülemekteydiler ve demokratlara karşı iftiralarını kusuyorlardı. Ve Babeuf, «Halkın ve sadık temsilcilerinin görevlerini yaptığı; milletten aldığı vekâlete ihanet edenlerin, halkın açlığından çıkar elde edenlerin, millete kıyanların, halkın egemenliğini ve tüm haklarını gaspedenlerin, tarihinin yazmadığı cinayetler işlediği o trajik ama kutsal, felâketli ama şerefli» günlerden övgü ile söz etti. Ve kendileri gibi Yüksek Mahkeme önünde kendilerini savunmuş olan kurbanların verdikleri kahramanlık örneklerini andı.

«Sizin gibi savaş alanına düştük. Sizin gibi olmalıyız ve zalimlerin karşısında dimdik durabilmeliyiz. Ve her gerçek Cumhuriyetçi, Cumhuriyetin en iğrenç düşmanlarının zulmünden öldüğünüz günleri saygıyla anmalıdır.»

Babeuf sözünü bitiremiyor. Başkan onu susmaya zorlamıştır.

Tanık olarak mahkemeye çağrılan casuslar, polis ajanları ve sabıkalılar arasında iki kişiyi ayrı tutmak gerekir: Barbier ve Meunier, kendilerinden zorla alınmış olan yalan ifadeleri reddettiler sanıklarla dayanışma durumunda olduklarını bildirdiler ve «Kalkın, Ey Yüce Kurbanlar!» türküsünü söylediler. Mahkeme onları pranga cezasına mahkûm etti.

İddiaya destek olarak savcıların sundukları beşyüz kadar belge arasında en önemlisi Gizli Komiteyi Kurma Kararıydı.

Babeuf bundan yararlandı ve bu vesileyle itiraf edilmeyen ihtilâl hazırlığının savunmasını rahat rahat yapabildi.

«Burada yapılan, kişilerin yargılanması değildir,» dedi. Burada yargılanan Cumhuriyettir.. Bu belge... Cumhuriyetin, Devrimin, bir belgesidir. Bu tarihsel bir karar taşıyan tarihe ait belgedir... Ve bu belgeyi savunmakla görevliyim.»

Ve az sonra Babeuf, özgürlüğe en yüceltici övgüsünü yolluyordu:

«Ey özgürlüğün perisi! Şu Pranga demirini taşımam yüzünden beni tüm insanlardan daha özgür bir duruma yücelttiğin için sana neler borçluyum! Ne güzel benim yerim! Ne güzel benim davam! Çünkü bu yerden ancak gerçeğin diliyle konuşulur. Zincirlerinin ortasında ben, gerçeğin diliyle konuşma imtiyazına sahibim. Bu beni, kendilerine benim gibi bir zindan hücresi kurulamamış olan sayısız ezilenler ve mutsuzlar karşısında imtiyazlı kılmaktadır. Onlar acı çekiyorlar, hor görülüyorlar, eziliyorlar, iğrençlikler içine itiliyorlar ve bu yetmiyormuş gibi onlara hallerinden yakınma hakkı da tanımıyor...»

Babeuf 1793 Anayasasını övüyor. O Anayasayı halkın elinden koparıp alan gasıpları, zâlimleri suçluyor. Mahkeme başkanı sözü ondan alacaktır. Yeniden söz aldığında, ustaca bir girişten sonra halkın direnme hakkını savunuyor: ***Halkın ezilmekteyse, ihtilâl meşrudur.***

Birkaç sanık ve avukatlardan biri, ihtilâl hazırlığının kaynağını ajan provokatörlere bağlamayı akıllıca bir davranış saydılar. Bu yalnızca suçu değil, Devrimi reddetmek, onu politik bakımdan düşürmek olurdu. Babeuf buna karşı geldi. Ve Ricord, İhtilâlci Davranış bildirisini hain Grisel'in yazdığını söylemeye kalkınca Babeuf arkadaşını yalanlamakta duraksama göstermedi:

«Hayır. Bu yazarının yüzünü kızartacak bir belge değildir, ve Grisel böyle bir yazıyı kaleme alamayacak çapta bir alçaktır.»

Dava sonuna yaklaştıkça ve belgeler kalabalığından kurtuldukça, iki Anayasa amblemi altında iki çağın, iki karşıt gücün, iki dünyayı kavrayışın, Devrimle karşı - devrimin, 1793'le III Yılının çatışmasını daha açık olarak görmekteyiz.

Savcılar ve mahkeme III Yılının gerici anayasasını ellerinde sallıyorlar, ve onlara göre önemli olan sanıkların buna karşı gelmiş olup olmamaları, bu Anayasayı devrimek isteyip istemedikleri değildir. Bu gerici Anayasının meşruluğundan şüphe etmek yeter suçtur. Davayı bu alana sürükledikten sonra İddianın kaybetmesi olanaksızdır.

Babeuf ve arkadaşları ise, savunmalarını bu dar çemberin içine sokmayı reddediyorlar. Jürinin de hareket özgürlüğünün sınırlı olduğunu belirtiyorlar:

«Halkın temsilciyseniz, halkın kendisi olmalısınız: Halkın iradesini ifade edebilmek için göğsünde halkın yüreği çarpmalıdır.»

Halk tarafından seçilmiş bu jüri üyeleri için, bu halk yargıçları için göz önünde tutulması gerekli tek şey, halkın haklarıdır. Oysa bu haklar III Yılının gerici Anayasasıyla ayaklar altına alınmıştır: Fransızların gerçek kanunu, Fransız halkı tarafından resmen kabul edilmiş olan ve onun egemenliğini perçinleyen 1793 Anayasasıdır. III Yılının Anayasasını Fransız halkı hiçbir zaman kabul etmiş değildir. Bu Anayasa onu egemenliğinden yoksun bırakmaktadır: O halde hangi Anayasa meşru olanıdır?

Ve Babeuf uzun süren son savunmasını cellada meydan okuyarak, ölümü soğuk kanlılıkla kabul ederek bitirdi. Ama jüriye bir mahkûmiyet kararının ne demek olduğunu açıklamadan da geçmedi:

«Jürinin varacağı karar şu meseleyi bir çözüme bağlayacaktır: Fransa bir Cumhuriyet olarak kalacak mıdır, yoksa onu parçalayan haydutların avı olacak ve ve bir kez daha krallığa mı dönecektir? Jüri üyesi vatandaşlar... Karşı devrimi hızlandıracak ve vatanseverlerin, muzaffer kıralcıların hançerlerine kurban gitmelerine meydan verecekmisiniz?»

Yalnızca sanık sandalyelerinde değil, dinleyiciler saflarında ve askerler arasında da hazır bulunan halk, sözü ile eylemini bağdaştıran ve davası için canını feda etmeye hazır olan sözcüsünü dinliyordu. Onu iktidara kıyasıya saldırırken; Devrimin en halkçı tarihlerini, anılarını överken dinliyordu. Bu arkadaşlarının başında halkın iradesini çıkarını ifade eden Babeuf'dü. İddiayı öyle zor bir durumda bırakıyordu ki savcılardan biri, söyleyecek bir şeyi kalmadığını görerek bir ye-

nilgi itirafı olan şu sözleri mırıldandı: «Biz emir kuluyuz.»

Babeuf'ün ve arkadaşlarının biricik savunucuları olarak hitap ettikleri bu halkın çağınya karşılık vermesine az şey kalmıştı. Kendilerine sağlanan olanaklarla kaçıp özgürlüklerine kavuşmaları için az şey kalmıştı. Mahkeme neredeyse beraat kararı verme zorunda kalıyordu. Eğer cumhuriyetçi jüri üyelerinden biri şantaja, özgürlük düşmanlarının ölüm tehditlerine boyun eğmeseydi beraat edeceklerdi.

Babeuf ve Darthe ölüme, arkadaşları da sınır dışına sürülme cezasına mahkûm edildiler. Babeuf ve Darthe bir kamayla kendilerini vurdular ama ölmediler. Süngüler üstün gelmeseydi, öfkelenen dinleyiciler onları candarmaların ellerinden kurtarabilirdi.

İdam yerine «bir zaferi kutlamaya girer gibi gittiler» Babeuf'ün son sözü, o kadar sevmiş olduğu Fransız halkına idi.

Ama halk henüz hazır değildi. Kendi gerçek insanlarını ayırt edemiyordu. Cahildi, bölünmüştü. Halk kendini yalnız ve yönetimsiz duyuyordu. Ve hele başkaları için savaşmaktan yorgun düşmüştü. Halk acı çekerken kendisini kullanmış olan genç burjuvazi, halkın savaşla elde etmiş olduğu kazançlarını birer birer ele geçiriyordu. En ustaca hazırlanmış bir ihtilâl komplosu bile halk içinde kök salma olanağından yoksundu. Babeuf'ün kurmayı başardığı, ve Grisel gibi bir muhbirin yıkabildiği mekanizmanın baş kusuru buradaydı. Eşitlerin Cumhuriyeti, iktisadi ve siyasi bakımlardan olgunlaşmamıştı, ve Babeuf, haklı olmakta biraz geciktiği, ya da çok erken davrandığı için yanılgıdaydı: Thermidore'a karşı başarıyla savaşmak için biraz gecikmişti; gelişimi bilimsel olmayan, bulanık bir biçimde sezdiği gerçek demokrasinin nasıl, hangi güçlerle doğacağını tam görebilmek için henüz vakit çok erkendi.

Babeuf'le birlikte, son bir sıçrayışından sonra ölecek olan ilk Devrimdi. Tarih ikisinin vücutlarını birbirinden ayırmayacaktı. Ve tarihten önce, Babeuf'ün ölü bedenini çöplükten alarak dine uygun biçimde gömecek olan Vendomois köylüleri olacaktı. Çünkü, Devrimin son kahramanı bu köylülere pek anlayamadıkları geleceğin toplumsal devrimini henüz bellisiz sözlerle de olsa boşuna müjdelememişti.

BLANQUİ

Blanqui'nin iki büyük meziyeti, işçi sınıfının henüz teşekkül etmekte olduğu bir zamanda sınıf mücadelesinin gerekliliğini görmesi ve ifade etmesi; ve sömürücülerin elinde baskı aracı olan Burjuva Devleti iktidarına karşı yorulmaz bir savaş fikrini ortaya atmasıdır.

Andre Marty

Restorasyon zamanında, özellikle Temmuz monarşisi sırasında, demokratik ve sosyalist eylem henüz gizlilikten kurtulamamıştı. Gizli demekler, kulüpler çoğalıyordu.

Daha 1832'nin Ocak ayında, «Halkın Dostları» derneğinden 15 cumhuriyetçi Seine Ağırceza Mahkemesi huzurunda yargılanmaktaydı. İçlerinden birine mesleği sorulduğunda ***«Proleter»*** *diye cevap veriyor.*

Mahkeme Başkanı , Bu bir meslek değildir.

Sanık - Nasıl? Bu bir meslek değil midir? Bu, kendi emeğiyle yaşayan, politik haklardan yoksun 30 milyon Fransızın mesleğidir.

Mahkeme Başkanı biraz şaşırmış - Pekalâ, öyle olsun! Yazıcı, sa-

nığın proleter olduğunu yazınız.

Bu, yirmialtı yaşındaki, daha ilk sözlerinden kişiliği ile ağır basan ve tartışmalara o zamana kadar bilinmeyen sosyal ve politik bir nitelik veren adam kimdir? Avukatı yoktur bu genç adamın; kendi savunmasını kendisi yapar; ve jüri üyelerine şöyle der:

«Benim gibi proleter olan 30 milyon Fransıza yaşamaya hakları olduğunu söylemiş olmakla suçlanmıyorum. Eğer bu bir suçsa, bana öyle geliyor ki, hiç değilse, bunun hesabını bu davada taraf teşkil etmeyen kişilere vermem gerekirdi. Oysa... şunu göz önünde bulundurun ki, bakanlık, sizin hakkaniyet ve adalet duygularınıza ve sağduyunuza değil, tam tersine, tutkularınıza ve çıkarlarınıza hitap ediyor. Sizi, ahlâka ve kanunlara karşıt bir eylemi cezalandırmaya çağırıyor. Sizin varlığınız ve mülkiyetiniz için bir tehlike olarak gösterdiği kimselere karşı öcalma duygularınızı kışkırtmaya çalışıyor. Şu halde ben, yargıçlar huzurunda değil, düşmanların karşısındayım. Bu durumda kendimi savunmamın hiçbir yararı yoktur. «Suçlayıcı rolü ancak ezilenlere yakışır.»

Ve adam suçluyor. Mülk sahiplerini suçluyor:

«Evet, bu, zenginlerle fakirler arasındaki savaştır; bunun böyle olmasını zenginler istediler, çünkü sadırganlar onlardır. Yalnız fakirlerin direnmelerini hoş görmüyorlar; halkın sözünü ederken rahat rahat «Bu hayvan öyle yırtıcı ki, saldırıldı mı kendini savunuyor» diyorlar. Bay savcının parlak söylevinin tümü bu tek cümleyle özetlenebilir.»

Vergi yükü altında ezilmiş 30 milyon emekçiyi 2-3 yüzbin imtiyazlı ile karşılaştırıyor: «Bu imtiyazlılar ki, halktan soyulan milyarları rahatça yiyip yutarlar, sonra da kendilerine mağdur süsü verirler. Bana öyle geliyor ki, bu, feodal baronların dağ başlarında yollarını kesip soydukları tüccarlara karşı yürüttükleri savaşın, yeni hasımlar arasında yeni bir biçiminden başka bir şey değildir.»

Bu soyulan halk ne istiyor? Onun sadakaya ihtiyacı yok. «Onun amacı geçimini kendi emeğiyle sağlamaktır.» Onun istediği kendisinin yaptığı kanunlardır: Herşeyden önce genel oy.

«İşte biz cumhuriyeti böyle anlıyoruz, başka türlü değil».

Babeuf'ten beri hiç duyulmamış bir dille konuşan, malî ve sosyal adaletsizliği açıkça gözler önüne seren bu adam jüri tarafından beraat ettirilecektir. Ama, kendisine gerçeklerin zorla gösterilmesini bağışlamayan mahkeme Blanqui'yi 1 yıl hapse ve 200 frank para cezasına çarptırır. Jüri üyesinden biri «ne diye zahmet edip de bizi buraya getirttiniz?» diye itiraz ediyor.

Peki kimdir bu sarık sandalyesinde oturan azılı adam? Louis-Auguste Blanqui, bir konvansiyon üyesi Jironden'in oğlu.

Babeuf'ün mirasını yaşlanmış Buonarroti'den devralan odur.

Blanqui, siyasî mahpus! Yarım yüzyılı aşan bir süre Fransız proleter hareketinin en ulu kişisi! Yarım yüzyıl süren acılar ve amansız savaşlar! Krallık devrinin, ikinci İmparatorluğun, Cumhuriyet devrinin (üçüncüsü, Versaille'lılann cumhuriyeti de dahil) cezaevlerinde geçen otuz yedi yıl! Bütün rejimlerin işkencelerine uğrayan Blanqui, zindancılan, polisleri, rejim yardakçısı mahkemeleri yenilgiye uğratabilidi. Militan olarak hayatını özgürlük ve devrim davasına adamıştır.

Kavramlan bu ölçüde ütopik ve sekter bir sosyalizm belirtiyorsa da bu Blanqui'nin, işçinin en önde gelen haklannın savunma yolunu iyi tanımlayamamış olmasından ve devrimci hareketin başansı için zorunlu bilimsel teoriyi bilmemesindendir.

Ama, sınıf mücadelesinin varlığını ve kesin önemini herkesten önce duymanın, anlamanının ve ortaya koymanın şerefi onundur. Eyleme girişmek, Burjuva devletinin iktidarına karşı savaşmak şerefi! Ve bu, kapitalizmin yükseliş devrinde işçi sınıfı bilince varır varmaz olmuştur.

Şu halde Blankizm, (zaten bu, Blanqui'nin çok defa deforme edilen düşüncesi ve eylemi ile karşıtırılmamalıdır) küçük burjuva sosyal demokrasisinin atası Proudhoncu ütopyacılığın taban tabana zıddıdır.

Ona ölümüne kadar amansız bir şekilde işkence etmiş olan kapitalist-burjuvazinin olsun, onun politik eğitimini tahrif etmeyi kendilerine iş edinen marksizm kalpazanlarının olsun, sözleriyle eylemi her zaman uygun düşen bu müthiş savaşçıda asla affetmedikleri yön işte budur.

Blanqui'nin zindancılarının ve yargıçlarının karşısındaki tutumu-

nu nitelendiren nedir?

Bulunduğu hapisanelerde kendini savaşa hazırlıyordu. Ve bu, içinde bulundurulduğu koşullar ne olursa olsun böyle oluyordu. Toplu bir tutukluluk durumunda. Belle - İsle'de olduğu gibi, o örgütlendirme işine sarılıyor ve kaçma hazırlıkları yapıyordu. Mont Saint Michel'in korkunç yalnızlığında ise kendisini okuma ve düşünmeye veriyordu. İtidal, titizlik ve metod ilkelerine sadık olan Blanqui, sağlığını, beden ve ruh dengesini kaybetmemeyi başarıyordu. Ve her zaman, en güç koşullarda bile dünya ile ilişki kurmanın, olaylardan haberdar olmanın (tuvalette bulunmuş ufak bir gazete parçası vb.) yolunu buluyordu. Böyle koşullarda bile, gözleri önünden geçen bütün bu insanları, balık tutan ya da toprakla uğraşan şu veya bu emekçiyi gözlem altında tutmayı başarabiliyor, onun iç âlemine girebiliyordu. Çevresindeki halk ne düşünmektedir? Bu, boyun eğmeyen adamın, asla yalnız kalmamayı başaran adamın kafasını kurcalayan ana soru buydu.

O, yargıçların karşısında da yalnız değildi. Halk hareketinin gerileme devresinde olsa bile, hiçbir zaman suçlu, ya da yenilmiş bir tavır takınmadı. Bu ebedî suçlayıcı, yargıçlarının başı üzerinden sözcüsü olduğuna kesinlikle inandığı yığınlara hitap ediyordu. O, kendini değil sınıfını savunmaktaydı. Hiç kimse, kendi davalarını rejimin ve baskının davaları haline getirmeyi ondan iyi başaramadı.

1848 devrimi onu özgürlüğüne kavuşturmuştu. Ama uzun zaman için değil.

17 Mart, 16 Nisan olaylarında bulunduktan sonra 15 Mayıs gününe de aktif olarak katılacaktır.

28 Nisan seçimleri, Kurucu Meclise ılımlı cumhuriyetçiler çoğunluğunu getirdi. Blanqui, Raspail ve Proudhon seçilmediler. Bu, Lamartine'in ve kılık değiştirmiş tutuculuktan başka bir şey olmayan «âdil orta» doktrincilerinin hâkimiyetidir. Meclis, 4 Mayıs'ta toplanıyor. Ekonomik ve malî kriz... Burjuvazi bundan halk gösterilerini sorumlu tutmaktadır. 14 Mayıs'da Meclis, gelenekleşmiş olan kollektif dilekçe sunma hakkını bir kanunla kaldırıyor. Bu bir meydan okumadır.

Kulüpler ve komiteler, ertesi gün için, bu kaybedilen hakkı yeniden kazanmak, işgal altındaki Polonya lehine askerî bir müdahale istemek amacıyla bir kitle gösterisi hazırlamaya karar veriyorlar.

Blanqui buna razı değildir: Gösteri zamanının iyi seçilmediği ve iyi hazırlanmış olmadığı görüşündedir. Kendi kulübünde, Merkez Cumhuriyetçiler Derneğinde gösteriye karşı mücadele ediyor. Ama sonunda, halkın hislerinin bu yola akışı karşısında boyun eğecektir. Ve o da gösteri kararına katılacaktır. Ve, her zaman olduğu gibi, arka safta da kalacak değildir elbette.

15 Mayıs, halk, «Yaşasın Polonya» diye bağırarak Meclisi kuşatıyor. Buna, «Yaşasın emeğin örgütlenmesi» sloganları eklenmekte gecikmiyor. Raspail, kürsüden, Polonya lehine müdahaleyi isteyen bir dilekçeyi okuyor. Barbes zenginlerden 1 milyarlık bir vergi alınması fikrini savunuyor. Blanqui ise, hapiste olan demokratların serbest bırakılmasını istiyor ve yavaş yavaş toplumsal meseleyi Polonya meselesinin önüne geçiriyor. Emekçiler adına «iş ve ekmek» isteğini ileri sürüyor, eğer halk Şubat Cumhuriyetine olan güvenini yitirdiyse, bu, halkın sevdiği kimselerin iktidardan uzaklaştırılmış olmasındandır. Huber, Meclis'in feshedildiğini ilân ediyor. Yeni bir geçici hükûmet kurulması teklif ediliyor. Ama işte millî muhafızın burjuva bölükleri yetişiyor. Halk geri püskürtülüyor. Millî muhafızlar, halkı, belediyeye kadar sürüyorlar ve belediyeyi de ele geçiriyorlar: Halkın zaferi kısa sürmüştür. Ama burjuvazi, tıpkı meclisi gibi epeyi ter dökmüştür. Korkusu geçer geçmez intikamını hazırlıyor.

Başlangıç olarak 400 tutuklama. Sonra kanlı Haziran tenkili küçük burjuvazi ve köylü sınıfından tecrit edilmiş olan Paris proletaryası Cavaignac'ın birlikleri tarafından eziliyor. Cavaignac, Louis Napoleona yol açıyor. Burjuvalaşmış Cumhuriyet, bir kez daha, diktatöre yataklık edecektir.

Güvenliği sağlanmış, muzaffer irtica 15 Mayısçılar hakkında tahkikat açılmasını emrediyor. Bakan Odilon Barrot'nun bir kararnamesiyle Yüksek Mahkemeye sevkediliyorlar. Son tahkikatın yapacağı olaylardan 6 ay sonra kurulan bu Yüksek Mahkemenin özel kazaî karakterde oluşu ve aldığı kararların temyizi bulunmayışı bu insanların kaderini bir hayli kötüleştiriyordu. Böylece, cezaî hükümlerin makabline şamil olmayacağı ilkesi kabaca çiğnenmiş oluyordu. Halk istediği kadar protesto ededursun.

Mahkemeye çıkmadan önceki tutukluluk 9 ay sürmüştü. Blanqui bir kez daha gizli kovuşturmaya karşı koydu. «Özellikle politik davalarda gizli kovuşturmanın amacı, hiçbir zaman, gerçeğin kanun gereğince ortaya çıkarılması olmamıştır, tersine amaç, iddia makamının yararına olarak gerçeğin boğulmasıdır.» Blanqui protesto etmekle yetinmedi daha iyisini yaptı: Sorulara cevap vermeyi reddetti.

Duruşmalar, 7 mart 1849'da, Bourges'da başladı. Başlıca sanıklar arasında Millî Muhafız Başkumandanı, Courtais Barbes, Raspail, Albert, Hulber, Bobrier vatandaşlar. Louis Blanc ve Emniyet Müdürü Caussidiere tutuklanmalarına itiraz ettiler.

Blanqui söz almak için sorgusunu beklemedi, belgelerin yokedilmesine karşı koydu. Tahrif edilmiş belgelerin sahteliğini belirtti

Ertesi gün, sanıklar, özel olarak bu dava için kurulduğu sıfatan Yüksek Mahkemeye güvensizliklerini bildireceklerdir. Raspail ustaca, gereksiz ölçüde incelik taşıyan ve saygılı bir konuşma yapıyor. Blanqui dolambaçlı yollardan gitmiyor. O, kendi doğal yargıçlarını istiyor:

«Siz bir mahkeme olduğunuza yürekten inanıyor musunuz? Size, ancak özel bir komisyon olduğunuzu söylememe ve bunu ispat etmeme izin vermenizi rica ederim. İntikam duygularına gömülmüş bir iktidarın tasarladığı tehlikeli bir araçsınız siz.»

Tabiî ki mahkeme kendini yetkili ilân ediyor.

Ayın 9'unda sorgular başlıyor. Sanıkların çoğunluğu, en gururlularının cevap vermeyi reddediyorlar. Başta Blanqui.

Raspail burada da ötekilerden ayrılmaktadır. Mahkemenin yetkisini kabul eder; cevap verir. 4-5 kişi ona uyarlar.

Birinci tanık, lokantacı Dagneux, bir muhbirdir. Blanqui mahkeme başkanının telâşına aldırmadan tanığın bu kimliğini ortaya koyuyor: «Onun lokantasına bir polis ocağı, kendisine de polis ajanı gözüle bakılıyordu» diyor.

Blanqui, iddia tanığına sorduğu sorularla onu şaşırtıyor cevap veremez hale getiriyor. Ardı kesilmeyen, zamanında ve yerinde müdahaleleriyle iddia makamını çok güç durumlara sokuyor.

15 Mayıs gününün provakasyon yönünü ortaya koymaktan çekinmiyor.

«Peki bundan kim yararlandı?»

«Halkçı parti her şeyini kaybetti. Biz, Demokratik Cumhuriyetin adamlarının genel oyla kurulan Meclisin devrilmesinde hiçbir çıkarımız yoktur. Bu ahmakça bir şey olurdu ve bizi uçuruma sürüklemekten başka bir sonuç vermezdi. Gizli bir el, 15 Mayıs günü, bizim bu tutumumuzu değiştirdi, eşi bulunmaz bir eldi, bu; ve bu değişiklik bundan yararlanmasını pek iyi bilen siyasilerin yararına oldu.»

Ve Blanqui, gösteriye neden karşı durmak istediğini açıklayarak hasretini gösteriyor: Çünkü Blanqui zamanın kötü seçildiğini proletaryanın yalnız başına bırakılmak tehlikesinde olduğunu, halkın iyi hazırlanmamış olduğunu hissediyordu. Ayaklanma ile oyun oynanmaz! Ne de alelacele sahneye konabilir bir halk ayaklanması: Bunun böyle olduğu Haziran'da bir kez daha görülecekti.» (*)

Halk ayaklanması ne bir spordur ne de bir gevezelik. Son savunmasında ise gizlenen bir acı alayla şöyle diyordu:

«Eğer Millet Meclisi'ni devirmek isteseydik, inanınız ki bunda başka türlü davranırdık. Halkı ayaklandırmada ve yeraltı eyleminde biraz tecrübeliyizdir. Emin olunuz ki, devirmek için girdiği bir Meclis'te üç saat gevezelik etmez insan.

Bu konuşmanın yanında Raspail'inki ne kadar yavan kalıyor. Yapma bir şövalyelikle Raspail el uzatıyor... Ama mahkeme aldırış etmeyecektir:

«Bizim mahkûm ederseniz sanır mısınız ki, biz, bunun için size kin besleyeceğiz?.. Bizi mahkûm ederseniz, bizi çürümeye yollayacağınız o yerden çıktığımız zaman... gelip size elimizi uzatacağız, siz de o elimizi tutacaksanız, çünkü o zaman geçmiş unutulmuş olacaktır ve gelecek başlayacaktır.»

Ama bu dokunaklı konuşma tarzı konuşmacıya hiç de yararlı olmadı. Bu çiçekler ve tebessümler alışverişi Raspaili 6 yıl hapislikten kurtaramadı. ***Anatole France, «alçaklık hiçbir zaman akıllıca davranmaz» der.***

(*) Küçük esnaftan ve köylülerden tecrit edilmiş Paris işçi sınıfı, kahramanca bir direnişten sonra 26 Haziranda yenilmişti. İşçi sınıfından ayrılmış, burjuva oligarşisinin saldırısına karşı koymaya gücü yetmeyen küçük esnaf ve köylüler Loui Bonapart'ın sezarvarî hükümet darbesinin kurbanı olacaklardı. (2 Aralık 1851).

Blanqui, günün güçlükleri önünde eğilenlerden değildir. Biraz daha az sert, jüridekilere karşı, ilk duruşmalardakinden belki biraz daha az kıncı kendine daha hâkim, düşüncede daha kıvrak, daha usta ama her zaman eskisi gibi metin, gururlu ve yiğit, orada bulunanların başları üzerinden Fransız halkına, tanıdığı ve istediği tek doğal yargıç Fransız halkına hitap ediyor.

«Sayın yargıçlar, sizin karşınızda bulunuyorum. Ama konuştuğum siz değilsiniz; hitap ettiğim güvenime lâyık tek Yüksek Adalet Mahkemesi hükümleri gayn-kabil-i-temyiz olan Fransa'dır.»

Blanqui'nin savunması salt siyasî bir savunmadır:

«Mahkemeye siyaset adamları olarak sevkedildik, o halde siyaset adamları gibi kendimizi savunmamız gerekir.»

Barbes, duruşmaların sonunda, zincir arkadaşı Blanqui'ye karşı kinini kuşarak şerefsizlik etti. Ortak düşmana karşı duracak yerde, böyle bir zamanda bile sadece bir rakip olarak gördüğü kimseye karşı, yalnızca kullananları kirleten polis tarafından düzenlenmiş bir iftira belgesini ortaya çıkarmak küçüklüğüne düştü. Yalnız barikatın öte tarafındakilerin işine yarayan ve ancak onları sevindiren üzücü, çirkin bir manzara.

Barbes, ne kadar büyük sözlerin, büyük jestlerin, çeşitli davranışların adamı ise Blanqui o ölçüde tek bir davranışın adamıdır. Onun daha az tumturaklı sözleri halka doğrıdan doğruya işleyen çok daha özlü sözlerdir. O, ancak bir şey söylemek için konuşur, boş lâfetmez, kendini geriden indirilen darbelerin, bacağına geçirilen dişlerin çok üstünde görerek sadece tek bir düşman tanır ve ona cephe almayı bilir. Ertesi günün olayını sanki önceden görmüş gibi mahkeme önünde başı dik şöyle diyordu:

«Halk davasını savunmak üzere kayva alanında dim dik dururken bana indirilen darbeler hep karşıdan gelmedi, safımdakilerin arkadan ve yandan saldırılarına uğradım ama ben bu şaşkınca saldırılara yüzümü çevirmeden, gözümü düşmandan ayırmadım. Ve zaman göstermiştir ki, hangi elden gelirse gelsin, bana atılan okların tümü, gövdemi delip geçerek devrimi yaralamışlardır. Benim savunmam ve şerefim işte bundadır.

«Ve işte, görevini sakin ve azimle yerine getirmiş olmanın bu bilincidir ki, en çetin deneylerde bile başını dik tutmanı sağlamıştır. Aldatmacaların son bulacağı ve kötülüklerin onarılacağı gün gelecektir. Varsın o gün benim zindanımın üzerinde doğsun, ne önemi var, o mutlu gün, 12 yıldır pek az ayrı kaldığım daimî ikametgâhımda bulacaktır beni. Zafere ulaşan Devrim, beni oradan bir an için çekip çıkarmıştı, ihanete uğrayan, yenilgiye uğrayan Devrim beni gene oraya atıyor... (*)

O, bir Raspail'in izinden yürümeyi 15 Mayıs gününde oynadığı rolü küçültmeyi reddediyor. Meclise gelirken hiç de iyimserlik taşımıyor idiyse, bu, savcının yaptığı gibi, onu, meclis salonuna istemeyerek girmiş, kürsüye istemeyerek çıkmış ve istemeyerek bir söylev vermiş gibi göstermek için bir sebep miydi?

«Bu biraz maskaralık biraz da acayiplik olur... akılsızca davranıldı diye akılsızca konuşmanın gerektiğini düşünmedim.»

Ve Blanqui gerçek suçluların bu sanık sandalyalarında oturmadıklarını bilen kmu oyuna rağmen bir mahkûmiyet kararı verilirse «bu herkes için canısıkıcı bir şey olacaktır ve Yüksek Mahkeme kurulduğu andan başlayarak tarihte mutsuz ve silinmez bir iz bırakacaktır» diye sözlerini bağladı. Mahkeme salonunu çınlatan alkışlar bu sözleri izledi.

2 nisan'da 6 sanık (biri muhbir Bonne) tahliye edildiler. Barbes ve Albert sürgüne mahkûm edildi. Blanqui 10 yıl, ötekiler 5, 6 veya 7 yıl ağır hapis cezasına uğratıldılar. Ertesi gün giyap kararları da mahkûmiyet olarak verildi.

O andan başlayarak Blanqui'nin yaşantısı cezaevlerinde geçer ve bu yaşantı, çalışma, gizli eylem ve firar girişimleri arasında bölünür.

15 Ağustos 1859'da affa çıktıktan sonra İkinci İmparatorlukla mücadeleye girişiyor. 14 Haziran 1861'de Seine Ceza Mahkemesine çıktığında, Başkan, kendisine, 25 yıl hapislikten sonra hâlâ aynı fikirlere bağlı kalıp kalmadığını ve hâlâ fikirlerini başarıya ulaştırma azminde olup olmadığını sorduğunda:

(*) Stalin, Andre Marty tarafından zikredilmiştir.

«Evet! diye cevap verir ölüme kadar!»

31 Ekim 1870'de Bazaine'in teslimini öğrenen Paris haklı vatanseverce bir kükreyişle Şehir Belediyesini ele geçiriyor, ama sonra karşı taraf ağır basıyor ve halk Belediyeyi terketmek zorunda kalıyor. Blanqui bu girişime katılmıştır. İhanetini hazırlamakta olan Thiers, Blanqui aleyhinde kovuşturma açtırıyor ve onu gıyabında ölüme mahkûm ettiriyor. 17 Mart 1871'de Paris halk ayaklanmasından birkaç saat önce Blanqui yakalanıyor, tutuklanıyor ve gizli olarak Morlaix açığında bir kaleye nakledliliyor, orada sıkı muhafaza altında bir kazamata kapatılıyor.

«Paris Komününün eksik kalan başı» (*) Paris'ten uzaktaydı. O iğrenç kazamatında kapalıyken, Paris'te iki seçim bölgesinin kendisini milletvekili seçtiğinden haberi olmadı.

Paris Komününün yengilisini izleyen Versaylıların kanlı tenkili sırasında Blanqui'ye karşı kötü davranılıyor, iftiralara, tahriklere uğruyor: İhtiyarlıyor ama direnci azalmıyor, onun graniti kırılmayan cinstendir. Kendisini ekonomi - politiğe ve astronomiye veriyor. Yazı yazıyor. 15 Şubat 1872'de Askerî Mahkeme Başkanı, dalgınlıkla ona da «ikamet yeriniz neresidir?» diye sorıyor, Blanqui sakin, şu cevabı veriyor: «İkamet yerim yoktur, meğerki cezaevi ikametgâh sayıla!» Ondan başarıya ulaşamamış 31 Ekim 1870 halk ayaklanmasının hesabını sorıyorlar. Ve Hükûmet komiseri, denizaşırı bir yerde kalebentliğe mahkûm edilmesini istiyor. Çünkü artık «Fransız toplumundan bu adamı çekip çıkarmak» gerekmektedir. Blanqui avukatının konuşmasına 31 Ekim hakkındaki iddiayı elinden geldiği kadar çürütmesine izin verir. Kendisi şu kısa ve açık bir cümleyle yetiniyor:

«Burada 31 Ekim için bulunmuyorum, bu günahımın en küçüğüdür. Ben burada krallık düzeninin mahkemenizin sanık bölmesine sürüklediği Cumhuriyeti temsil ediyorum. Hükümet komiseri, sırasıyla, 1789 Devrimini, 1848 Devrimini ve 4 Eylül Devrimini suçladı. Krallık fikirleri adına, dediği gibi yeni hukukla çatışma halinde olan eski hukuk adına yargılanıyorum ve Cumhuriyet düzeni altında mahkûm edileceğim.»

(*) Karl Marx - Fransa'da İç Savaş.

Müebbet hapis cezasına mahkûm edilerek Clairvaux'ya nakledili-yor. Orada, altmışaltı yaşında onu tabutluğa kapatıyorlar. 1878'de halk, hemen her tarafta serbest bırakılması için oy veriyor. Bordeaux'-dan büyük bir farkla milletvekili seçiliyor. Seçim iptal ediliyor. Ama 10 Haziran 1879'da halkın baskısı ile affa uğrayacaktır. Hemen Pa-ris'e geliyor ve mücadeleye girişiyor; yaşına ve artık adamakıllı zedele-nen sağlığına rağmen her akşam, geri kalan gücünü de halk toplantı-larına harcıyor. Ve bu, uzun ve dehşet verici hayatının sonuna kadar sürecektir.

Affından sonra 18 ay dayanıyor. Ve 1 Ocak 1881'de (76 yaşında) ölüm darbesini birdenbire vuruyor. Ayaktayken. O, ömrünün yarısını hapiste ve yarım yüzyılını da halk düşmanlarıyla, zindancılarıyla ve yargıçlarıyla savaşta geçirmişti.

O, hiçbir zaman ezene boyun eğmedi, onunla uzlaşmadı. Onun sınıf mücadelesi anlayışı, devrimci içgüdüsü, örgüt adamı olarak sağlamlığı, fedakârlık ruhu onu izleyen kuşaklar için örnek olmuştur.

«Blanqui Dostları Derneği»nin Andre Marty'nin desteğiyle kurul-muş olması bir rastlantı değildir; o Andre Marty ki kendisi de bize hiçbir zaman direnci yitirmemeyi öğretmiştir. Ve amacı «fırtınalı za-manların önderini» tanıtmak olan bu derneğin başka bir fırtınalı gök altında doğuşu da rastlantı değildir.

Akşamın alaca karanlığında fırtınalı bir gök ki, bu kez çürümekte olan bir kapitalizmin üstüne çökmektedir. Oysa öte yandan «Ebedi mahpus»un henüz belirsiz rüyaları gezegenimizin üçte biri üzerinde ger-çek olmuştur ve doğruluğu denenmiş bir bilim ve tecrübe ile silâhlan-mış olan halklar, ağırlığını onun nasıl acıyla ve nasıl yiğitlikle duy-muş olduğu zincirleri kırmaktadırlar.

KARL MARKS KÖLN'DE

1848 Almanyası. Louis - Philippe'i kovan ve II. Cumhuriyeti kuran Fransız Şubat Devriminin yankılan oldu: İki üç hafta içinde Mettemich'i iktidardan kovan Viyana ayaklanmasını (13 Mart) ve Freidrick- Willhelm IV ü kovamayan, ama onu bürokratik polis idaresini uzun boylu değiştirmemekle birlikte, liberal bir maske takmaya zorlayan Berlin ayaklanması izledi. (18 Mart).

Karakterini ve eski imtiyazlarından çoğunu muhafaza etmekte olan Feodal Almanya'da güçlü bir toprak aristokrasisi duruma hâkimdir.

Onun karşısında İngiltere ve Fransa'dakinden daha az zengin ve daha az yoğunlaşmış olan ama güçlenen ve gelişen burjuvazinin egemenliği altında yükselen güçler; çok kalabalık ama coğrafi bakımdan parçalanmış ve sosyal bakımdan da bölünmüş bir şehir ve köy küçük burjuvazisi; burjuvaziyi iktidara yükseltmeden önce bağımsız bir eylem yürütemeyen, zayıf ezilen ve dağınık bir proleterya; işte doğmakta olan demokrasinin temleleri bunlardır.

Millî Meclis Frankfurt'ta toplanıyor ve ne prensleri yıldırmayı ne de ülkeyi birleştirmeyi başaramayan bir gürültülü güçsüzlük manzarası gösteriyor. Bu «muhayyel bir ülkenin parlamentosu» çoğunluğuyla geveze liberallerden meydana gelmektedir.

Ama gelin görün ki, 31 Ekim'de devrim Viyana'da yeniliyor. İrtica yürekleniyor ve örgütleniyor. Berlin'de Bakan Brandeborg Manteuffel Prusya Meclisine karşı savaşa girişiyor ve sıkı yönetim altına aldığı başkentten Meclisi kovuyor. 5 Aralık'ta yeni bir Anayasının yürür-

lükte olduğunu ilân ediyor.

Frankfurt Meclisi şaşkına dönmüştür: İmparatorluğu gerçekleştirmeye niyetlenip de Prusya Kralına İmparatorluk tacını teklif ettiği zaman kral nezaketle reddediyor: O demokratlardan değil prenslerden tacı almaya isteklidir. Halka gayet yumuşak çağrılarla hitap edilir. Meclisin sağ kanadı Meclisten çekilir, gezeveliğine devam eden sol kanat ise gürültülü kararsızlığıyla itibarını yitirmektedir.

Berlin'de halk ayaklanmasının gök gürültüsü gümbürderken Meclis bekler, harekete geçmez, taraf seçmekte tereddüt eder ve bir karara vardığı zaman da artık iş işten geçmiştir. 18 Haziran 1849'da Meclis dağıtılacaktır ve «kimse uzun boylu ilgilenmeden siyaset sahnesinden çekilecek» yoklara karışacaktır. Ve Temmuz'da Dresde'de ve Rastadt'da Birinci Alman İhtilâli kesin olarak ezilecektir.

Palavracı ama çekingen küçük burjuvazi, kendisi için işçileri ihtilâle kışkırttıktan sonra iğreti iktidarını ancak «ihtilâlin etkilerini savunmak» için kullanacaktır. İktidarı muhafaza edemeyen ve «toplumdaki kurumları kendi ihtiyaçlarına göre ve kendine has fikirlerle uygun biçime sokamayan» küçük burjuvazinin zayıf ve korkak tutumuydu bu.

«Bürokratik ve mutlakiyetçi feodal irtica onu, 1848 Mart'ında sersemletip yere yıkmış olan korkunç darbenin etkisini gidermesine ve toparlanmasına» fırsat vermedi. (1)

Bu olaylarda proletaryanın partisi nasıl bir rol oynamıştır? Tam bir özgürlüksüzlük ortamında bu parti gizli olarak teşekkül etmişti. Ama Manifestoyu bir granit temel olarak benimsemiş ve Karl Marx'ın dahice yönetimi altında yürümüştü.

Bu parti işçi sınıfının bir kurtuluş ihtilâlini, giderek bir isyan hareketini de tek başına başaramayacağını şimdiden biliyor, «Bunu büyük sanayicilerin siyasi iktidarı ele geçirip devleti kendi ihtiyaçlarına uygun biçimde örgütlendirmelerinden önce.» (2). Başaramayacaklarını, ama burjuvazinin de iktidara ancak emekçi yığınların aktif desteğiyle gelebileceğini de biliyorlardı. 1848 - 1849 tecrübeleri bu teorinin doğruluğunu göstermiştir.

---

(1) Karl Marx 1848'de Almanya. s. 201. Schleicher, 1901.
(2) Aynı eser.

Berlin ayaklanmasından beri Prusya'da güçleri hiç de eşit olmayan iki iktidar vardı: Tahtın feodal iktidarı ve Prusya Millî Meclisi'nin temsil ettiği burjuva demokrasisi. «Ne kadar ehlileştirilmiş olursa olsun» bu meclis alçakça sonundan önce ölmemekte direniyordu. Ve Bakan Brandebourg-Manteuffel onu Berlin'den kovduğu zaman (Kasım 1948) Bakanın vergi toplama yetkisini reddederek karşılıkta bulundu.

Meclis'in bu kararının uzun boylu etkisi olmadı. Çünkü vergi tahsiline karşı zora başvurularak direnileceğine, hemen her yerde pasif bir direnmeyle yetindi. Tek aktif direnmeye enerjik çağrı Köln'de toplanmış olan ve yayın organı Neuer rheinische Zeitung (Yeni Renmanya gazetesi) olan ***Ren eyaleti demokratik örgütleri komitesi'nin*** *çağrısıydı.*

Marx'ın Schapper ve Schneider gibi iki arkadaşıyla birlikte kurmuş olduğu bu komite Berlin'de kralın düzenlediği bir hükûmet darbesinin yıktığı bu hareketin sonucu hakkında hayale kapılmıyorlar (6 Aralık'ta acınacak durumda olan ve can çekişmekte bulunan Prusya Meclisi dağıtılmıştı.) Marx ve arkadaşları bir örnek yaratabilmek için, şerefleri için savaşıyorlardı.

20 Kasım'da çağrıyı imzalamış olan üç kişi hakkında isyan suçlamasıyla koğuşturma açıldı. 7 Şubat'da yeni ***Renanya Gazetesi'nin*** *davasına bakılıyor: Marx, Engels ve gazete müdürü beraat ediyorlar. Ertesi gün komitenin davasının duruşması vardır: Marx ve yanındaki Schapper ve Schneider jürinin karşısına çıkıyorlar ve kovuşturma konusu olan çağrıyı yazdıklarını kabul ediyorlar.*

Marx'ın savunması gerçekten bir siyasî anıttır. Engels önsözünde bu savunmanın iki bakımdan önemini belirtiyor:

«İlk olarak burda bir komünistin, burjuva jüri üyelerine kendi sınıflarının, burjuvazinin öz görevinin, kendisinin giriştiği ve o yüzden de şimdi mahkeme önünde sanık olarak bulunduğu eylemi yerine getirmek ve en son sonuçlarına kadar yürütmek olduğunu açıklarken görüyoruz.» (3).

---

(3) Aynı eser. s. 204, 205.

Galip gelecek olan kimdir? Tarih tarafından yokolmaya mahkûm olmuş kralcı feodal güçler mi, yoksa proletaryanın desteklediği burjuvazi mi, o proletarya ki ancak özgürlüklerini ve hareket serbestliğini elde etmek için bu savaşla ilgilenmektedir? Burjuvazi parlamentosunun dağıtılmasına ve millî muhafızının silâhtan tecrit edilmesine izin veriyor. «Komünistler o zaman savaş meydanında en ön safa geçiyorlar» ve burjuvaziyi harekete çağırıyorlar.

«İkinci olarak bu savunma hükûmetin iki yüzlü legalitesine karşı devrimci görüşü savunuyor.» (4)

Ve hükûmet kendinin ihlâl ettiği kanunlara saygıyı ihtilâlcilerden istemektedir.

Daha savunmasının başında Marx iddiaya cevap verirken mücadeleyi siyasi plana kaydırıyor ve hitabetine pek dikkat etmeden aşırı sert ifadedene de kaçınarak ama karşı durulmaz bir diyalektik güçle düşmana kendi alanında taarruza geçiyor:

Millî meclisin vergi toplamayı yasaklanması kararına karşı eleştirilerini Bakan neye dayandırmaktadır? 6 ve 8 Nisan 1848 tarihli kanunlara... Ve hükûmet 5 Aralık'ta kendi yetkisinin de üstüne çıkarak bir anayasa kabul ediyor ve ülkeye yeni bir seçim kanunu uyguluyor. Peki bununla ne yapmıştır? 6 ve 8 Nisan 1848 kanunlarını hükümsüz olarak ortadan kaldırmış, yırtmıştır. Bu kanunlar artık hükûmet taraftarları için yürürlükte değildir. Hükûmete karşı olanlar için yürürlükte olabilirler mi?

«... 5 Aralık'tan sonra... Hangi şartlarla hükümet olarak hareket ettiğini bilmeyen bir hizbe karşı bütün araçlar meşru sayılmıştır. Ülke bu hükümeti bir iktidar olarak artık tanımıyor. (5)

Krallık kanunlara uygun hareket etme görünüşünü bile önemsemedi. Yeni seçimlere engel olurken, bakanlık «karşısında sorumlu bulunduğu kanunu kendisine karşı gelmekteydi.» (6)

Burada tarihten başka hiç bir mahkemenin çözüme bağlamayacağı iki güç arasındaki bir çatışma söz konusudur:

---

(4) Aynı eser. s. 206.
(5) Aynı eser. s. 212, 213.
(6) Aynı eser. s. 214.

«Kanun önünde kim haklıydı? Taht mı yoksa Meclis mi? Bu bir tarihsel sorudur. Prusya'nın bütün mahkemeleri birleşse karara bağlayamazlar. Meseleyi tek bir kuvvet çözebilir: Tarih. Onun için bizim ceza kanunu icabı olarak sanık sandalyesine oturtulmuş olmamızı hesaba almıyor.» (7)

***«İki kuvvet çatışma haline geldiği zaman sonucun ne olacağını tayin edecek olan gene kuvvettir. Karşı devrim muzaffer olmuştur; ama henüz dramın birinci perdesi oynanmış bulunuyor...** Baylar bugünün bakanının ve onun âleti durumunda olan memurlarının bugünün Meclis'i ya da bundan sonra gelecek olan Meclis tarafından ihanet suçundan mahkûm edilmeyeceklerini kim size temin eder?» (8)*

Ama bu 6 ve 8 Nisan kanunlarını, taarruza geçen Marx tanınmıyor, bu türlü kanunlar hükûmetle, devrimin ortadan kaldırdığı kanunî düzeni muhafaza etme çabasında olan eski federal Diet arasında kurulan birlikten doğmuştur. Eski Diet'in kendisi devrimin hedef aldığı eski toplumsal ilişkileri temsil ediyordu. Bu Meclis özellikle feodal düzenin temeli olan büyük toprak sahiplerini temsil ediyordu.

Ve Marx büyük bir kuvvetle modern burjuva toplumun nasıl sanayi ve ticarete dayandığını; büyük toprak mülkiyetinin de nasıl sanayileştiğini, ticarileştiğini; eski feodal derebeylerin nasıl «en fazla masrafla en çok ürün elde etmeğe çalışan... En ucuz bulduğu yerde satın alıp... En yüksek fiyatı veren alıcıya satan; hayvan, yün, buğday, şeker pancarı alkollü içki imalcileri sırasına düştüklerini» (9) ispat ediyor. Diet'in hâlâ temsil etmiş olduğu üretim düzeninden kalma «eskimiş hayaller» bir yalandır.

Değişik bir üretim tarzı üzerinde kurulu yeni burjuva toplumu siyasi iktidarı ele geçirmeliydi. «Yalnız mutlakiyete karşı değil, modern endüstri tarafından çoktan yıkılmış olan bir sosyal düzenin devleti tarafından temsil olunmaya karşı yönelen devrimin nedeni işte budur...» (10) O halde eski toplum (Diet) «Devrimde kendi hukukunu kurmak çabasında olan» yeni topluma ne hakla kanunlar dikte etmiştir?

---

(7) Aynı eser. s. 216.
(8) Aynı eser. s. 216.
(9) Aynı eser. s. 216, 217.
(10) Aynı eser. s. 219.

Kanunları savunmak demek «geçmişin tarihsel dönemine ait olan kanunları savunmak mı...» demektir? Ama «toplum kanunlar üzerine dayanmaz... kanunlar topluma dayanır. Kanunlar toplumun çıkarlarının, ortak ihtiyaçlarının ifadesi olmalıdır...» (11) Belirli bir durumun sonucu olan kanun, durum ortadan kalkınca, o da ortadan kalkmalıdır. «Toplumsal gelişmenin ihtiyaçlarına, gereğine karşı olan eski kanunları savunmak, özünde, içinde yaşadığımız dönemde genel çıkara karşı düşen, mevsimi geçmiş özel çıkarları savunmak anlamını taşır.» (12)

Artık egemen olmayan özel çıkarları üstün tutmaktan başka bir amacı olmayan eski kanunların bu biçimde savunulması, «çoğunluğun çıkarlarını azınlığın çıkarlarına zorla tabi kılmak» (13) eğilimini göstermek, kamu gücünü kötüye kullanmaktır. Günün ihtiyaçlarıyla çelişki durumunda olup «siyasi ihtilâller biçiminde patlak veren toplumsal bunalımları hazırlayan» (14) işte bu tutumdur.

Marx'ın savunmasının ikinci bölümü hayran kalınacak bir tarihsel ekspozeyle başlıyor: «Krallığın mutlakiyet iktidarı yıkılmıştı. Halk muzaffer olmuştu. İki taraf aralarında bir mütareke yaptılar ve halk aldatıldı.» (15) «Savunma burada karşılaşan iki güç arasında (Burada söz konusu olan mutlakiyetçi bir kralla meşrutî bir meclistir.) Uzlaşmaların abesliğini gösteriyor.

İddia makamı Meclis anlaşmaya yanaşmadığı için onu kınıyor: «Bilmiyorum, diyor Marx, acı bir alayla. Bu bile bile tahrif midir - ki bunu kamu bakanlığından bekleyemem, - yoksa cehalet midir? (16) Tam tersine anlaşmaya yanaştığı içindir ki, her ne bahasına olursa olsun uzlaşmayı istediği içindir ki, Meclis kendinden halkı uzaklaştırmıştır.»

---

(11) Aynı eser. s. 220.
(12) Aynı eser. s. 220.
(13) Aynı eser. s. 221.
(14) Aynı eser. s. 222.
(15) Aynı eser. s. 225.
(16) Aynı eser. s. 231.

Bu gün için de geçerli olan şu sözleri dinleyiniz:

«Eğer halkın, Berlin Meclisi'nde kınadığı bir yan varsa, bu onun gösterdiği uzlaşma eğilimidir. Eğer bu Meclis'in üyeleri pişmanlık duyuyorlarsa uzlaşmaya aşırı ölçüde gönüllü olmalarındandır. Halkı yavaş yavaş Meclis'ten soğutan, Meclis'e elde ettiği mevzilerin tümünü kaybettiren ve onu arkasında halk olmaksızın krallığın hücumlarının hedefi haline getiren hep bu uzlaşma hırsı olmuştur. Meclis iradesini kabul ettirmeye kalkıştığı zaman kendisini tecrit edilmiş ve güçsüz buldu. Çünkü gereken anda irade sahibi olmayı ve o iradeyi kabul ettirmeyi bilmemişti. İhtilâli inkâr edip uzlaşma teorisini benimsediği zaman; bir ihtilâl meclisiyken uzlaşma taraftarlarının ne idüğü belirsiz demeği derekesine düştüğü zaman o bu hastalığını belli etmiştir.» (17)

Bu meclis köylülerin sevgisini bile muhafaza etmeyi bilmedi. O sevgiye, kralla her türlü çatışmadan kaçınmayı terih etti. «Savaş için silâhlanmaktan başka bir şey yapılamayacağı sırada o hâlâ barış peşinde koştu.» (18) Ama öte yandan uzlaşmayı istemeyen ve zaten uzlaşması mümkün olmayan taraf tahttı. Durumu doğru gören odur. Niçin?

Karşı karşıya savaş durumunda olan güçler hangileriydi. Aynı toplumun iki ayrı hizbi mi? Hayır değil. Karşılaşan güçler iki ayrı toplumdu: Eski feodal toplumda çağdaş burjuva toplumu; serbest rekabet toplumuyla korporatif feodal teşekkülere dayanan toplum, «iman toplumuyla bilim toplumu.»

*Bu böyle bir çelişkidir ki, bunun hiç bir uzlaşma tatlıya bağlayamaz: Krallığın tanrısal hukuku, bürokrasinin vesayeti ve ordunun bağımsızlığı biçiminde siyasi ifadesini bulan eski toplum kendi maddi ve sosyal temeline (derebeylik mülkiyeti ve toprak köleliği, pederşahi ya da korporatif endüstri, köyün şehir üzerinde üstünlüğü) dokunulmasına müsaade edemezdi. Öte yandan serbest rekabet üzerine kurulu olan burjuva toplumu derebeylik imtiyazları ve bürokrasinin vesayeti engellerini hoşgörüyle karşılayamaz. «**Burjuva toplumunda sınıflar***

(17) Aynı eser s. 232.
(18) Aynı eser. s. 233, 234.

vardır, devlet göze görünmez. Bu toplumun gelişmesinin kaynağı sınıflar arası mücadeledir; ama bu sınıflar derebeylik devletlerine ve bunların tanrısal hukuku krallıklarına karşı durabilmek için birleşirler.» (19)

Bu toplumlardan herbiri için ötekinin yok olması ölüm kalım meselesidir. «Demek ki, iki toplum arasında uzlaşma olamaz. Bunların maddi çıkarları, ihtiyaçları bir ölüm kalım savaşını gerektiriyor: İkisinden biri muzaffer olacaktır. Ötekisi yıkılacaktır. İşte aralarında anlaşabilecekleri tek konu budur.» (20)

Marx bundan sonra diyalektik alev püskürtücüsünü, iddianın vergi ödemeyi halkın reddetmesini «toplumun temellerini sarsacağı» yolundaki tezine yöneltiyor. Vergi ödemeyi reddetmenin orta çağdan modern çağa kadar orta sınıflarla krallık arasındaki ilişkiler tarihinde oynamış olduğu tarihsel rolü hatırlatıyor. Her meşrutî düzende millet meclisleri yürütme kuvvetin teklif ettiği bütçeyi reddetme hakkına sahiptir, bu da parlemento kanalıyla vergi ödemeyi reddetme anlamını taşır.

Ama, diyor kamu bakanı komitenin çağrısı şiddete kışkırttığı için Meclis'in kararından da ileri gidiyor: «Vergilerin tahsili, kanunsuz ilân edildiğine göre kanunsuzluğun şiddet yoluyla, icrasını şiddet yoluyla önlemek gerekmez mi? (21)

İki yol vardı: Meclis basit pasif direnme yolunu seçti. («Bu baylar kellelerini koltuklarına almaya yanaşmıyorlardı.») (22) Ama halk, Meclis'e vekâletini vermiş olan halk, ancak devrimci yolu seçebilirdi. Halk sahneye girmiştir. Ve gene halk «tam iktidarı gereğince» hareket etmiştir. «Eğer taht bir karşı devrim yaparsa halk da haklı olarak buna bir devrimle karşılık verir. Böyle bir durumda halkın bir millî meclisten yetki almaya ihtiyacı da yoktur.» (23)

Karl Marx savunmasını şöyle özetliyor ve bir sonuca bağlıyor:

---

(19) Aynı eser. s. 237.
(20) Aynı eser. s. 237, 238.
(21) Aynı eser. s. 241, 242.
(22) Aynı eser. s. 242.
(23) Aynı eser. s. 242.

«Sona eren ancak dramın birinci perdesidir. İki toplum arasında, orta çağ toplumu ile burjuva toplumu arasında mücadele siyasî biçimlere bürünerek yeniden canlanacaktır.» (24) Ve o muhakemeye dayanan son zafere inancını bildiriyor, er geç gerçekleşecek olan zafere.

Duygulara hitap eden söylev yok. Kendi şahsı hakkında tek kelime yok. Ancak davanın ve o davayı açmış olan düzenin siyasi muhakemesi. Geleceği kuracak ve dünyayı değiştirecek olanların yararlanması için bir dönemin tahlilinden çıkarılan siyasî ders.

Bu diyalektik şahaseri, sadece oy birliğiyle beraat karan veren jüriyi ikna etmekle kalmadı. Etkisi çok daha derin oldu. Manifesto'dan sonra işçilere düzenin siyasi biçimine kayıtsız kalmamalan gerektiğini, feodal irticaya karşı burjuva demokratik güçlerle birleşmeleri gerektiğini anlattı; işçilere eylemlerinin bağımsız ve kurtancı bir nitelik kazanmadan önce bile, daha şimdiden «bütün milletin doğru olarak tesbit edilmiş gerçek çıkarlarının» ifade ettiğini gösterdi.

Aynı ülkenin bir mahkeme salonunda Marx'ınkini andıran bir sesin, orta çağın yeni bir hortlamasına karşı bütün dünya emekçilerini birleşmeye çağıran bir sesin işitilebilmesi için 84 yılın geçmesi gerekti! Çünkü tarihin acı alayı öyle istedi ki, gençliğinde bu kadar alçakça korkak olan bu burjuvazi, ihtiyarlığında o ölçüde alçakça yırtıcı ve kundakçı olsun.

1849'da suçlayan bilimsel sosyalizmin ölmez yaratıcısı, ancak 31 yaşında olan genç Marx'tı.

Bu her türlü kişisel savunmayı hor görmenin bu siyasi yoğunluğun, bu tahlilde derinliğin ve sentezlere vanşta gücün, bu konuşmada abartmanlan ve süsü küçümseme'nin, bu biçimde hedefe doğrudan doğruya varan ve tam isabet kaydeden basitliğin değerini hiç bir şey Marx'ın çağdaşı olan ve onun gibi Renmanya Mukavemet Hareketine katılan Ferdinand Lassalie'nin parlak belâgatıyla, yüzeyde kalan abartılmış beyanlanyla kıyaslama kadar göze batar biçimde gösteremez.

---

(24) Aynı eser. s. 243.

BİRİNCİ ENTERNASYONAL VE ÜÇ PARİS DAVASI

Dimitrof sık sık şunu belirtir: Uzun boylu siyasî tecrübesi olmayan, bir işçi, sınıf içgüdüsü ve proletaryaya bağlılığı ile mahkeme önünde başını dik tutabilir ve davasına hizmet edebilir. Elbette ki çok iyi konuşmayacaktır, iddia makamının saldırılarına karşı gereken cevapları çabucak bulamayacaktır; ama hiç olmazsa, hiç bir zaman gözünden uzak tutmayacağı, kendisini her zaman uğrunda feda etmeye hazır olacağı sınıfına ve örgütüne zararlı olabilecek hiçbir şey de söylemeyecektir.

Bu, uluslararası işçi hareketleri tarihinin sayısız örneklerini verdiği bir gerçektir. Bu örnekler arasında, o kadar göze çarpıcı oldukları halde, Fransa'da daha da az bilinen birkaç Fransız örneği de vardır. Ger-

çekte, fransız burjuvazisi bunları örtbas etmek ve lekelemek için her şeyi yapmıştır. Liberal İmparatorluğun, devrimci harekete engel olmak için plânlandığı üç dava sırasında Birinci Enternasyonal işçilerinin savunması özel bir incelemeye değer. Burada bu davaların kısa bir özetini verecek ve davalardan birkaç anı nakletmekle yetineceğiz.

Uluslararası Emekçi Birliği, Londra'da 1864 yılında doğmuştu. Bir miting sırasında, üç Fransız delegesinden biri olan Tolain'in okuduğu program örgütün temel ilkesi olarak kabul edildi. Birinci kongre bundan bir yıl sonra Cenevre'de yapıldı, Marx'ın teklif ettiği statü onaylandı. Bir yıl sonra Lozan kongresinde (bu kongrede kolektivizmle mütüalizm fikirleri çarpışmıştır) işçilerin sosyal kurtuluşu politik kurtuluşlardan ayrılamaz olduğuna göre her ne pahasına olursa olsun politik hürriyetler için mücadele etmek gerektiğine karar verildi. Birlik, aynı zamanda, birkaç gün sonra Cenevre'de toplantılarını yapan barış kongresine de katıldı.

Barış ve hürriyet! Graviliers sokağındaki birliğin Fransız şubesi bu şiarları, ekonomik alandaki istekleriyle de birleştirerek İmparatorluğa karşı savaş açtı.

25 Mayıs 1864'de (rejim için pek tehlikeli olmayan ve ona sıkı sıkıya bağlı toplanma ve demek kurma hakkı olmadıkça hayalî bir kavram kalacak olan) koalisyon hakkını tanımakla Fransız işçi hareketini yumaşatacağına inanmış olan Liberal İmparatorluk, politik alan bu «sosyal» in sokuşturulmasını hoş görmedi.

Bununla da kalmayarak, Fransız işçileri, Roubaix grevcilerini desteklemekle yetinmeyerek Fransa'nın İtalya'ya müdahalesini protesto etmeye ve 4 Kasım 1864'de büyük bulvarlarda gösteri yapmaya karar verdiler.

Birlik «yıkıcı» bir örgüt haline gelmişti, üç yıldır açıkça faaliyette olduğu halde, izinsiz kurulduğu ve kanuna aykırı olduğu iddia edildi; 30 Aralık'ta 1834'de kabul edilmiş bir kanuna dayanılarak barış bürosunun bütün üyelerine karşı, bunlar arasında Tolain Canelinat, Heligon, Murta'ya karşı takibata geçildi.

Sanıkların ortak savunmaları görevini Tolain üzerine aldı. İmparatorluğun başsavcısı utanmadan, birliği, zımnî anlaşmayı bozmuş ol-

makla suçluyor, bu anlaşma yüzünden hükümetin şimdiya kadar Birliğin faaliyetine göz yummuş olduğunu söylüyordu, oysa birlik siyasî meselelere karışarak bu anlaşmayı bozmuştu. Tolain «siyaset»i ekonomi politikten ayıran sınır kesinlikle ayırt etmenin mümkün olmadığını kanıtladı.

Bu ayrım o kadar imkânsızdı ki imparatorluk başsavcısının kendisi bile bu sınır gösteremezdi! Savaş, vergiler... bunlar işçileri en başta ilgilendiren meseleler değiller miydi? Ya Roubaix grevleri?

«Roubaix'de fabrika sahibi, aynı zamanda hem kanun yapıcı, hem hâkim hem de jandarmaydı. Kanun yapıcı gibi kararlar alıyordu, hâkim gibi bu kararlara aykırı hareket edenleri mahkûm ediyordu, jandarma olarak da suçluları atelyeden kapıdışarı ederek bu mahkûmiyet kararlarını uyguluyordu. Biz, işçilerin bu korkunç durumuna karşı mücadele ettik, siyaset yapmak bu mudur?»

Herbiri 100 frank para cezasına mahkûm olan 15 militan davayı temyiz ettiler ve birlik dağıtıldı, temyizdeki mürafaada ortak savunmayı Murat yaptı. Bu savunma politik bakımdan daha zayıf oldu. Ama Başsavcıya cevap veren Tolain oldu: İddianameye karşı çıktı, onu çürüttü.

Daha ileri de giderek: Devlet meselesini koydu; işçi örgütlerinin rolünün ve geleceğinin ne olduğunu anlattı.

«Bizler, Haziran'da üzerimize makineli tüfek ateşi açılan, 2 Aralık'ta sürülen biz sosyalistler, bir kelime üzerinde durmuyor bir dış biçimle yetinmiyoruz. Bizim değiştirmek istediğimiz kelimeler değil gerçeklerdir. Bizim tasarladığımız toplumda, emek, toplumu kuran temel olacaktır. Onun için bir devletin rolünün ne olduğunu araştırdık ve onu tanımlamak istedik.»

Temyiz mahkemesi kararı onayladı.

Ve işte, yeni kuvvetler er meydanına çıkıyor. 9 üyeden kurulu ikinci bir komisyon kuruluyor: Aralarında ciltçi Varlin, kumaş boyacısı Benoit Malon, kuyumcu Combault var. Komisyon, bir tahkikat açılmasından çekinmeden kuruluşunu kamuya duyuruyor, işçilerin 10 saatlik iş günü için mücadele eden Cenevre grevcileri lehinde bir çağrı çıkarıyor. Basın çağrıyı yayınlayarak hemen şu iftiraları ileri sürüyor.

Bu iftiralar gelenek haline gelecek, yerlerine de pek yenileri konulmayacaktır: «Yabancı elebaşılar», «Londra'dan gelen emirler», «Enternasyonalin alıntıları». Daha 1868'de!

22 Mayıs, hükümet, komisyonun dokuz üyesini Seine Ceza Mahkemesine sevkediyor.

Bu ikinci dava süresince, hepsi adına konuşan Varlin'dir. Hem de ne güçlü bir sınıf bilinciyle.

«Nasıl kanun karşısında, siz yargıç biz de sanık isek, ilkeler karşısında da iki ayrı partiyiz: Siz, her ne bahasına olursa olsun istikrar düzeninin partisi, biz ise, dönüşümcü parti, sosyalist parti.»

Varlin, sosyal eşitsizliği belirtiyor yalnız kendi küçük çıkarlarını düşünen asalak azınlıkla, yoksulluk ve bilgisizlik içinde çürüyen, şurada amansız bir baskı altında kıvranan ötede açlıktan kırılan, her yanda fiilî köleliklerini sonsuzlaştıran batıl inançlar ve hurafeler içinde kokuşan büyük yığını karşılaştırıyor... İyi durumunu korumak isteyen sınıfla, haklarını yeniden ele geçirmek isteyen sınıf arasındaki kör kini hatırlatıyor.

Hepsi üçer ay hapse ve 100 frank para cezasına hüküm giyiyorlar. Birlik başsız bırakılmıştı: Bu sınavı kolayca atlatabilmek için henüz yeteri kadar kuvvetlenmemişti.

1869-1870, Victor Noir'ın Prens Pierre Bonaparte tarafından öldürülmesi halkta büyük bir nefret uyandırıyor. Cenazeyi 200.000 kişi izlemektedir; kalabalığın Paris üzerine yürümesine ramak kalıyor; Creuzot'da büyük bir grev patlak veriyor; işçi dernekleri birleşerek federasyon kuruyorlar ve büyüyorlar; akım sendikal ve politik birleşmeye doğrudur; enternasyonal plebisite karşı mücadeleye atılıyor. Sonunda, «bombalar komplosu» adı ile bilinen polis provokasyonu yapılıyor ve bunu bahane ederek başbakan Emile Olivier, tarafsız Fransız vatandaşını korkutmaya ve muhalefeti parçalamaya kalkışıyor.

Bu Başbakan Olivier, bu olaydan birkaç hafta sonra, Fransız - Alman savaşının arifesinde, «Hangi yana baksanız korkulacak hiçbir şey göremezsiniz, Avrupa'da barış, hiçbir dönemde daha büyük bir güvenlik içinde bulunmuyordu» demek basiretini gösteren adamdan başkası değildir.

Bu, ileriyi pek iyi gören bakan, enternasyonalin komploya yabancı olmadığı kanısını kendi basınını kullanarak ustalıkla yaymaya, kafalara, sokmaya çalışıyor.

Paris Federal Konseyi, bu iftirayı nefretle reddediyor. Eğer komplo varsa, enternasyonalin bunda payı yoktur. Ama enternasyonal rejime meydan okumaktadır.

> ***«Emekçilerin uluslararası birliği, bütün ezilmişlerin, bütün sömürülenlerin ortak karşı hareketi, lider olduklarını iddia ettikleri kimselere karşı bütün sonuç vermeyen işkencelere rağmen, bütün sömürücüler, bütün politika papazları ve maceracıları yer yüzünden silininceye kadar var olacaktır.»***

Bu sefer fazla ileri gidilmiştir: Bu çağrı bir savaş ilânı sayılıyor. Birliğin 32 militanı, kimi gizli bir derneğin başı, kimi kurucusu, kimi de basit bir üyesi olmak suçu ile paradoksal bir biçimde itham edilerek 22 Haziran'da Seine Ceza Mahkemesi huzuruna çıkarılıyorlar.

30 Haziran'da, tam da Emile Olivier'nin pek uygun bir zaman seçerek Avrupa barışını ilân ettiği günde, militanların ortak savunmasını tomacı Chalain yapıyor: «Dünyanın en ünlü en kalabalık, üzerinde en çok konuşulan örgütlü gizli bir dernek öyle mi? Her karan kendi 25 gazetesi ile yayınlanan ve burjuva gazetelerince yerilen bu örgüt gizli öyle mi?

«Ne istiyor bu Birlik? İşçilerin, gene kendileri tarafından, işçiler tarafından kurtarılmasını. Artık ne işçi davasıyla ilgilenen «kurtarıcılar», ne de «ikbal avcıları», işçiler kendi davalarına kendileri sahip çıkacaklar: «Tecrübe, işçi sınıflarına öğretti ki, ancak kendi güçlerine güvenmelidirler. Bu, Enternasyonalin ana fikridir.» Enternasyonal'i, grevleri gizliden kışkırtmakla mı suçluyorlar. Saçma!

«Gerçek olan şudur ki, büyük sanayicilerin hırsı ve tamahı işçilerin zararına olarak sürdürdükleri ahlâk dışı ve frensiz rekabet yarışı, işçileri gittikçe daha derin bir yoksulluğa doğru itmektedir ve bu, ada-

let ve kurtuluş fikirlerinin yığınların içine kadar işlediği bir devirde olmaktadır.»

Grevlerin nedenleri, para cezaları ve keyfi kesintilerdir ki, bunlar, tedbir kılığına bürünerek, onlara ancak birkaç lokma bırakıp işçilerin ücretlerini çalmanın bir yoludur.

«Grevlerin nedeni her gün artmakta olan emek toplamıdır. Ücretler yükselmeksizin büyümekte olan bu yük, işçiyi takatsız düşürmekte, işsizliği hazırlamakta işçiyi gittikçe artan bir yorgunluğa, esirliğe ve yoksulluğa sürüklemektedir.» Bir asalaklar ve ezenler azınlığının serveti, memleket zenginliklerinin saçılıp savrulması ve işçi sınıfının soyulması üzerine kurulmuştur. «Çünkü bunlardan biri olmadan öteki de olamaz.»

«İşçilerin, gittikçe artan dayanılmaz acılarını hissetmeleri için, kendilerine ıstırap çektiklerini öğretmek gerektiğine mi inanıyorsunuz?

Ama imtiyazlılar hiçbir şeyi görmek istemiyorlar. Yaptıkları kötülükleri haklı göstermek için de baskı ve iftiradan başka şey bildikleri yok. Ve kötülükler gün geçtikçe vahimleşiyor.

Chalain, «hükümetlerle gericilerin Enternasyonal'e karşı kurdukları «Mukaddes ittifakı», iktisatçıların, «burjuvacılığın ve bu başpapazlarının» bilgisizliğini ve katı yürekliliğini itham ediyor. Emekçilerin «insan soyunun kaderine» inançlarını dile getiriyor.

«Evet, proleterler, artık kadere boyun eğmekten yorgundurlar. Kurtuluş girişimlerinin her zaman bastırılışını her zaman hayal kırıklığına uğrayışını görmekten yorgundurlar; asalaklığının kurbanı olmaktan, kendilerini umutsuz bir işe sınırsız bir bağlılığa mahkûm hissetmekten, bütün hayatlarını yorgunluk ve yoksulluklarla kemirilmiş görmekten yorgundurlar ve bütün masraflarını kendilerinin gördüğü büyük ziyafetin ancak kırıntılarını toplayabilmekten yorgundurlar.»

Emekçiler savaşı var kuvvetleriyle redederler ve «Enternasyonal'in, hükümetlerin bu yoldaki heveslerine rağmen, bütün savaşları olanaksız kılacağı günler uzak değildir. «Emekçiler, silâhlı kuvvetlerin, eskisinden daha az tiksindirici olmayan bu yeni sanayi ve ziraat feodalitesinin sermayesi emrinde kullanılmasını protesto ederler. Emekçilere yağmacı çapulcu gözüyle bakılmakta ve hakaret edilmektedir.

Oysa onların istediği, kendilerini aracısız yönetmektir, hürriyettir, tefeciliğin Tekellerin, eşitsiz ücretin kaldırılmasıdır, istedikleri herkes için eğitimdir.

«Mahkemenizin kararı ne olursa olsun, eylemimizi, evvelce olduğu gibi, cumhuriyetçi ve sosyalist inançlarımıza göre ayarlamaya devam edeceğiz.»

Ve Chlain sosyal ve evrensel cumhuriyetin ifadesi olan yenilmez Enternasyonal'e olan inancını belirterek sözlerine son verdi. Duruşma süresince, sözünü etmeye değer başka cesur müdahaleler de oldu.

Faumaise, Enternasyonal'in kurucuları arasında olmaktan ve bu yüzden mahkûm edilmekten şeref duyduğunu söyleyince konuşmaktan men edildi.

Oymacı işçi Theisz de ekonomik rejimin parlak bir eleştirisini yapmak ve çelişkilerini, yalanlarını ortaya koymuş olmak yüzünden aynı şekilde susturuldu.

«1789'dan beri bütün Anayasalarınız, hürriyet eşitlik ve kardeşliği korumayı ilân ve iddia eder! Oysa, halk herhangi bir soyut, felsefî, iktisadî, dinî bir formülü amaç olarak kabul edince ve bu idealini teori alanından eylem alanına geçirmeye kalkınca artık ne rahatı kalır ne de huzuru. Biz devrimci formülü, 1789'dan beri takılı kaldığı siyasî soyutluklardan sosyal gerçeklere indirmek istiyoruz. Sizin iktisadî sisteminiz, sınaî örgütünüzün kaçınılmaz, mukadder sonucu ücretlilerin sayısını her an biraz daha artırmak ve işçiyi sermayeye bağımlı kılmaktır, oysa siz, sosyal örgütün temelinin genel oyla sağlanan bir politik eşitlik olduğunu ifade ediyorsunuz, beri yandan da bütün dünya işçilerinin attıkları bu isyan çığlıkları karşısında şaşırıyorsunuz, eski sosyal bedende meydana gelen bu karışıklık ve huzursuzluğa şaşıyorsunuz. Bizi şaşırtan ise sizin bu tutarsızlığınız!»

Macar devrimcisi, en hararetli proleter enternasyonalcilerinden ateşli marksist (ki, Komün ona Çalışma Bakanlığı görevini verecektir.) Leo Fraenkel, tahkikat sırasında birinin ifade vermeyi reddedişinden «Birlik»in gizli olduğu sonucunu çıkaran imparatorluk başsavcısını alaya almıştı:

«Sayın savcının hangi felsefe okulunda diyalektik öğrendiğini bil-

miyorum, ama, onun düşünce sistemi gözleri kapalı bir çocuğa bakarak babasının kör olduğunu söyleyen bir kimseninki kadar mantikî görünüyor.»

Ve en son olarak Caasse, «Entemasyonalcilik yararına çok büyük bir propaganda» yapmakta olan mahkemeyi tebrik etti; mahkeme reisinin tekrar tekrar sözünü kesmesine karşın o konuşma hakkını gene de kabul ettirerek, devrimi bütün yüreğiyle dilediğini, hemen yarın patlak vermesini istediğini söyledi ve şu meydan okuyuşla sözlerini bitirdi: «Bizi yoketmek istiyorsunuz, öyle mi? Eğer niyetiniz buysa; Sayın bay savcı size arkadaşım Murta'ın sözünü tekrarlamama izin veriniz: Baltaya dokunmayınız. Silâh ağır, sizin bileğiniz cılız, bizim gövdemizse budaklı.»

Varlin, Malon, Murta, Johannard, Pindy, Combault ve Heligon ikişer yıl hapse hüküm giydiler arkadaşları ikişer ay. Enternasyonal «Gizli demek» olarak ilân edilmişti. Fakat ne ölçüde gizli olursa olsun, böyle bir dava, - Casse doğru söylemiştir - enternasyonale o ölçüde hizmet etmekten başka bir şey yapamazdı. Sanıklar kendilerini proleter olarak savundular ve proleterler onları işitti. Birkaç ay sonra 8 Temmuz hükümlüleri Komün'ün kahramanları olacaklardı.

ALMAN SAVAŞ KARŞITLARI

1870-1914 Bismarck ve II. Wilhelm Alman Devletlerinin, Avusturya İmparatorluğunun, Fransız İmparatorluğunun galibi Prusya askerî meşruti yeti. Sonra, ikinci, akınlar ve yayılma devri, yenilgi ve başarısızlığa uğrayan devrim.

Alman tarihinin bu yarım yüzyılına, büyük bir devrimci soy, damgasını vurur: Bismarck'ın ve Wilhelm'in karşısında, ikisi de birbirinden yaman baba ve oğul Liebknecht'ler, Wilhelm ve Karl. Ve yanıbaşlarında onlardan ayılmaz iki çehre: Wilhelm'in silâh arkadaşı August Bebel, Karl'ın hayat arkadaşı (ölümde bile) Rosa Luxembourg.

1848-1918. Büyük Liebknecht, gençliğinde 1848 hareketlerine ve 1849 Bad ayaklanmasına katılır. 70 yıl sonra, oğlu, 1918 devrimine kendi adayacak, Berlin ayaklanmasını yönetecek ve bu ayaklanma sonunda ölecektir.

1870-1914. Baba Liebknecht, 1870'de ve 71'de, Bebel ile birlikte Meclise getirilen savaş kredileri teklifine oy vermeyi iki kez reddetmişti. 43 yıl sonra oğlu da aynı şeyi yapacaktır.

Wilhem LEBKNECHT ve BEBEL

Bu reddediş, Wilhem'e ve Bebel'e bir vatana ihanet davasına maloldu. Anayasayı değiştirmek ve cebir yoluyla kıralı tahtan indirmek istemekle suçlandılar. 11 Mart 1872 de başlayan duruşmalar 15 gün sürecek ve iki sosyalist şefin bir kalede iki yıl hapse mahkûm edilmeleriyle sonuçlanacaktır.

Savcı, marksist sosyalizme, bizzat Marx'ın kendisine, (1866) Enternasyonal Cenevre Kongresine, (1863) Nurenberg, (1869) Eisenach Alman Kongrelerine ve giderek sosyal demokrat organı Volsstaat ile Wilhelm ve Bebel'i destekleyen Paris Komünü'ne bile saldırmakta tereddüt etmez.

Wilhelm Liebknecht, hücuma hücumla cevap verir. *Daha dördüncü duruşmada kapitalist sisteme karşı tutumunu belirtiyor ve bu sistemin etkilerini tahlil ediyor:*

«Emekleri ile değeri yaratanlar ve millî zenginliği üretenler yoksul kalıyor, başkalarını çalıştıranlar ve millî serveti kendi tekellerinde tutanlar zengin oluyor.»

Ama savcı, doktrinden çok, sanıkların bu doktrini uygulamak ve yeni bir sosyal düzen kurmak için giriştikleri eylemi hedef tutmaktadır. Vatana ihanet olarak nitelendirdiği şey özellikle onların enternasyonalciliğidir. Oysa Liebeknecht'e en güzel sözlerini ilham eden de bu işçi enternasyonalizminin ta kendisidir.

«Yalnız bugünkü acıklı koşulların devamında çıkarı olan, yalnız insanlığın gelişmesine düşman olan, enternasyonalizmin ana ilkesine karşı olabilir ve bu ilkede vatana tehdit bulunduğu görüşüne saplanabilir. Ama bu ilkeye karşı çıkmak umutsuz bir çıkıştır. Enternasyonalin ilkesi insanlık gibi ölümsüzdür.»

O halde, bu enternasyonalizm idealini gerçekleştirmek için bugünkü «düzen»i devirmek gerekmez mi? Düzen doğal bir kanunla devrilecektir.

Bismark ve Prusya Almanyası gibi bir devletin kaderi, çıktığı kay-

nak gereği, şiddet yoluyla yıkılmaktır. Noktası noktasına bir kopyası olduğu Fransız İmparatorluğunun kaderi ona geleceğini bildirmektedir. Muharebe meydanında dünyaya gelmiş, hükümet darbesi, savaş ve yukardan gelme bir darbe çocuğunun, aralıksız olarak hükümet darbesinden hükümet darbesine, savaştan savaşa sürüklenmesi, muharebe meydanında parça parça olması, ya da aşağıdan gelen bir devrimle yenik düşmesi mukadderdir.

«Bu tabiatın kanunudur.»

14'üncü oturumda mahkeme savunmayı o ölçüde engeller ki, artık sabrı taşan Liebknecht bundan böyle konuşmayacağını söyler. Ama ne O, ne de Bebel söyleyecekleri her şeyi söylemişlerdir. Ve davadan sonra yayınlandıkları savunmalarında bu eksik kalan sözler tamamlanmıştır. İşte bu çifte savunmalarının en karakteristik özeti Wilhelm'inkindedir:

«Ama varacağımız hüküm bizim inançlarımızı değiştirmeyecektir. Bizi yıllarca yatmak üzere zindana gönderin, ama oradan çıkacağım gün bizi yeniden mahkûm etmeniz gerekecek. Çünkü, biz o gün de bu gün olduğumuz kadar suçlu olacağız. Bizleri, bizim şahıslarımızı hapishaneye yollayabilirsiniz. Ama sosyalizmi yollayamazsınız. O, bizim üstümüzde olduğu gibi sizin de üstünüzdedir.»

ROSA LUXEMBURG FRANKFURT'DA

1870 - 1914 yıllarında kendilerinden öncekiler tarafından tutulan meşaleyi, kendi kuşakları adına dalgalandıranlar Karl Liebknecht ile Rosa Luxemburg oldu.

1913'de Avrupa'yı yakıp yıkacak olan büyük şoktan az önce, Rosa, Frankfurt işçileriyle konuşurken onlara şöyle demişti:

«Eğer bizden Fransız kardeşlerimize, başka memleketlerdeki kardeşlerimize karşı silâha sarılmamız istenirse: Hayır, gene de hayır, bunu yapmayacağız, diyeceğiz.»

Büyük bir skandal! Burjuva milliyetçi basının kampanyası! Büyük ihanet! «Yıkıcı» propaganda kovuşturmalar. Rosa savcı önündedir. So-

rulara cevap veriyor.

«Bay savcının bizim bütün propagandamızı «yıkıcı» olarak anlaması bu kaba ve ilkel tutum, yalnızca bay Savcının sosyalist metodlarına göre düşünme yeteneğinden yoksun bulunmasından ileri gelmektedir.»

Savcı, Rosa'nın kendisine verilecek cezadan kurtulmak için pekâlâ kaçabileceğini ima etmişti. Rosa şu karşılığı verdi:

«1913'de, sadece bu yıl üzerinde durursak, meslekdaşlarınızdan, benim sosyalist basından arkadaşlarına 60 ay ceza verdirmek için kafa patlatıp ter dökenler çok oldu. Hiç bu günahkârlardan bir tanesinin ceza korkusuyla kaçtığını duydunuz mu? Sanıyor musunuz ki, bu cezaların böyle yığılması, bu sosyalistlerden bir tanesi üzerinde olsun onun inançlarını ve sınıfının kendisine yüklediği bir ödev olarak sahip olduğu yönünü sarsacak bir şekilde etki yapsın. Asla! bizim eserimiz, sizin söz ve yazılarınızla kurduğunuz tuzaklarla alay ediyor, eserimiz bütün savcılara rağmen büyüyor ve gelişiyor.

Rosa Luxemburg bir yıl hapis cezasına mahkûm edildi. Ama harp içinde cezasını bitirdiğinde, hükümet, onu serbest bırakmadı. Başka bir cezaevine naketmekle yetindi. 1918 Kasım'ına kadar kapalı kaldı. Onu tahliye ettiren Devrim oldu. Rosa Luxemburg'un, Alman Louise Michel'nin Ocak 1919'da mücadele ve kahramanlık arkadaş Karl Liebknecht ile birlikte nasıl öldürüldüğünü bilirsiniz.

Karl Wilhelm'in oğlu, ünlü babasının geleneğini iki kere yeniledi. 1871'inkini 1914'de, 1848'inkini 1918'de. ama bu geleneğe manevî babası Lenin'inkini katarak.

1914'ün histerik Reichstag'ında, savaş kredileri lehinde oy vermeye tek başına karşı duran Karl oldu. Onu, istihkam işlerinde çalıştırmak üzere cepheye gönderdiler.

1 Mayıs 1916'da izinli olarak Berlin'e gelmişti. Akşamın sekizinde, Postsdamer meydanında «kahrolsun savaş, kahrolsun hükümet» diye bağırarak bir bildiri dağıtmaktadır. Polis koşar yetişir, Karl coplanır ve tutuklanır. Vatana ihanetle itham edilir (eskiden babasını itham ettikleri gibi).

Hapisten, Berlin Kumandanlığı mahkemesine iki dilekçe gönderir.

3 Mayıs tarihli birinci dilekçesinde şöyle demektedir:

«İçinde bulunduğumuz savaş, ne bir millî savunma savaşı, ne ezilen hakların kurtuluş savaşı ne de yığınların refahı için yapılan bir mücadeledir.

«Proletarya bakımından, bu iş, kapitalizm ve mutlakiyet yararına, siyasî baskının, ekonomik vampirliğin işçi sınıfı kasaplığının en yüksek doruğuna erişmesinden başka bir şey değildir.

Böyle bir cinayete karşı bütün memleketlerin işçi sınıflarının verebileceği bir tek cevap olabilir: Bu baskı rejimini ve sömürmeyi ortadan kaldırmak, sosyalist anlamda bir barışla savaşa son vermek için bütün memleketlerin hükümetlerine ve hâkim sınıflarına karşı uluslararası bir mücadeleye girişmek.»

8 Mayıs tarihli ikinci dilekçesinde şunları yazmıştı:

«Enternasyonal, proletarya adına enternasyonal kapitalizme karşı sosyalist mücadele... onu karşısına çıktığı yerde ve ona etkili biçimde vurabileceği yerde, yani kendi öz memleketinde vurur. Enternasyonal proletarya adına kendi öz memleketinde savaşı kabul eder, kendi hükümeti ile ve enternasyonal kapitalizmin temsilcileri olduklarına göre hâkim sınıflarla mücadele eder.»

3 Haziran'da, mahkeme önünde Karl'a iddianame okunur. Bunun üzerine Karl da suçlamasını yapar. Hayranlık yaratan bir cesaretle gerçek vatan hainlerinin maskelerini düşürür.

«Kendimi savunacak değilim. Enternasyonal sosyalizme olan inancımı, yıllardan beri bütün memleketin gözleri önünde yürüttüğüm siyasete olan inancını, burada hiçbir sınırlama yapmaksızın kabul ediyorum ve inancıma bağlılığımı bir kez daha ilân ediyorum. Potsdam meydanında dağıttığım bildirilerin her satırına katılıyorum ve «Kahrolsun savaş, Kahrolsun iktidar» çağrısını bütün kuvvetimle tekrarlıyorum. 3 Mayıs'ta Kumandanlığa yolladığım dilekçenin her kelimesi, hasımlarımın kudurgan yuhaları altında Parlementoda yaptığım konuşmanın her kelimesi üzerinde ısrarla direniyorum. Kendimi savunacak bir şeyim yok. Ama mademki vatana karşı ihanet söz konusudur, bu konuda ne düşündüğümü söyleyeceğim.

«Vatana ihanet, öteden beri, yöneten sınıfların, prenslerin ve aristokratların imtiyazı idi, vatana ihanet onların geleneğinde yer almıştır. Ger-

çek vatan hainleri bugün sanık sandalyesindekiler değillerdir. Onlar, ağır sanayiin tezgâhlarının ardında, ordu müteahhit masalarının gerisindedirler, büyük bankalardadırlar, yunkerlerin büyük malikânelerinde otururlar. Vatan hainlerini, Berlin'in «Şilhelm strasse» sindeki, Ihlamurlar Bulvarındaki bakan ve prens saraylarında, şatolarında ve tahtlarda görürsünüz.

Gerçek vatan hainleri, Almanya'da iktidarın sorumlu ve sorumsuz üyeleridirler.

«Vatan hainleri, insanlığa barbarca bir şiddet kaosu içine atanlar, gerçeği kör eden ve boğan bir yalan ve ikiyüzlülük atmosferi ile kuşattıklan Avrupa'yı harabeler yığını haline getirenlerdir. Onlar bu cehennemî eylemi sürdürenler ve, yaralı ve esir yığınları, kollarını tutuncaya kadar sürdürecek onlardır.

«Gerçek vatan hainleri, savaşta ve savaşın emperyalist sonuçlarında çıkarları olduğu için, açgözlülüklerini ve hükmetme ihtiyaçlarını parlak bir vatanperverlik gayretkeşliği ile örtmeğe çalışanlardır; başka bir ülkede bile özgür bir halk görmeye katlanamayanlar, Alman halkının kurtuluş umudunu küllendirmeye kararlı olanlardır; bu savaşı bir kurtuluş savaşı olarak nitelendirmeye kadar utanmazlıklarını vardıranlardır. Onlar için hesap verme günü henüz gelmemişse, bu halk yığınlarının bugün hâlâ onların karışıklık, şaşkınlık yaratmaya çalışan manevralarının kurbanı oluşundan ve halkın bugün hâlâ gerçeği bilmemesindendir.»

Duruşmalar 28 Haziran'da başlıyor. Karl'ın itirazlarına rağmen mahkeme gizlilik kararı alıyor. Karl sorgusu sırasında şöyle konuşuyor:

«Buyrunuz çekinmeyiniz! Dünyayı ele geçirmek isteyen ve rahatsız vicdanı onu kendi halkına karşı bir terör sürükleyen Alman militarizminin yeni şanlı eylemini sonuna kadar vardırınız. Bu da halkı dolaplarla kandıran, hürriyeti hapseden, gerçeğe kaçak eşya muamelesi yapan ve sokaklarda yalan satan sahtekâr bir iktidara yakışan bir iştir.»

«Şüphesiz, iktidarımızı bekleyen tehlike karşısında iddia makamının duyduğu korku, bütün bu davaları doğuran korku çok yerindedir. Ama ben, bütün umudumu işte bu korkudan alıyorum.»

Ağır hapse mahkûm olan Liebknecht kararı temyiz ediyor. 23 Ağustos 1916'da mahkemeye çıkıyor. Kendi savaş programını ve bu savaşın amaçlarını gözler önüne sermek için bu fırsatı kaçırmıyor:

«Benim sürdüğüm savaşın amacı şudur: Bütün emperyalist devletler, hükümetleri, yönetici sınıfları yenilsinler, kendi halkları tarafından yenilgiye uğratılsınlar. Bütün ülkelerin büyük halk yığınlarının iyiliğine hizmet edebilecek devamlı bir barışın kurulması olanağını ancak bu amacın gerçekleşmesinde görüyorum.

Savcı, Karl için altı buçuk yıl ağır hapis ve 10 yıl kamu haklarından mahrumiyet talebinde bulunuyor.

Karl'ın karşılığı:

«Kürek mahkûmiyeti! Siyasî haklarını kaybetmek! Pekâlâ öyle olsun! Sizin için şeref başka şeydir, benim için başka! Ama size söyledim: Hiçbir generalin askerî üniformasını giyerken duyduğu şeref, benim kürek mahkûmu üniformasını giyerken duyacağım şereften büyük olmayacaktır."

«Ben burada suçlamak için bulunuyorum, kendimi savunmak için değil!»

«Kahrolsun savaş! Kahrolsun iktidar!»

Savcı öfkesini tutamaz. Halk kahramanına «halk»ın onu suçlu saydığını söyleyecek olur ve işte o zaman Liebknecht bu ithama gereken karşılığı verir, meydan okur. Bu meydan okuyuş, savcının başı üzerinden, gizli mahkeme salonu duvarlarını aşarak halka yapılmış bir çağrıdır ve dışarıda yankılan olacaktır.

«Hayır, ama düşünün bir kere! Savcı beni şerefsiz bir adam olarak gösteriyor; benim için 6 yıl bilmem kaç ay kürek cezası, on yıl siyasî haklardan yoksunluk istiyor. Ben talepnamesini eleştirmek için iki söz ediyorum, ama işte kendini kaybeden o. Karşımda halka sahip çıkıyor. Haydi öyleyse halkı çağırmaya cüret edin, ama sadece sözle değil, sadece bir mahkemede 10 kilit altında, kapılar ardında saklanarak değil! Öyleyse sıkı yönetimin zincir ve prangalarını halkın bileklerinden sökün. Onu, halkı, buraya ya da bambaşka bir yere toplayıp; askerleri muharebe meydanına ya da canımızın istediği herhangi baş-

ka bir yere toplayın. Ve beni bu meclisin, bu mahkemenin önünde yargılayın. Bir yanda siz hepiniz, mahkeme, genel savcı ve Genel Kurmayın, Savunma Bakanlığının ve basın bürosunun beyleri ve daha kimi isterseniz! Öte yanda, ben, tek başıma ya da dostlarımdan biri. Bir defa yalan perdesini gözlerinden kaldırdıktan sonra halk kimden yana olacak? Sizden yana mı benden yana mı? Halkın cevabının ne olacağından en ufak bir şüphem yok.

«Kahrolsun iktidar! Kahrolsun savaş!»

Senin halka sığınışın boşuna değil Karl.. Sen iki yıl kapalı kalacaksın; ama inandığın ve sana inanan senin aracılığınla davasına inanan halk, işte o halk iki yıl sonra seni kurtarmaya gelecek, Rosa'yı da kurtarmaya gelecek.

Bunlar 1918 Kasım Devrim'i günleri olacak. Sonra sosyal demokrat ihaneti karşısında Spartakus grubunun kahramanca uğraşları. Sen bu grubun başı olacaksın.

1919 Ocağı'nda, Berlin ayaklanması bastırılınca, Karl ve Rosa, halk düşmanları ve halka ihanet edenler sizi öldürecekler.

Elbette en iyi savunucuları olduğunuz Alman halkı daha çok acı çekecek. Almanya halkının kurtarıcıları olmanıza - nasıl ki o da sizin kurtarıcınız olmuştu - az kalmıştı.

Şüphesiz, eyleminizin sürdürücüleri, Thealmann'ların. Klaus'ların, Feit Schultze'ların, Edgar Andre'lerin ve onların yolunda yürüyen binlerin bedeninde siz daha uzun zaman idam edileceksiniz.

Ama, yalan perdesi gözlerinden çekip alındığı zaman, kendisini geriden vuranlara karşı birleşmesini öğrendiği zaman kimden yana olacaktır bu halk?

ANDRE MARTY

Çok muhtemel gözüken bir ölüm cezası karşısında, «Şunu direnerek söylüyorum ki, hiçbir sanığı tanımadığım halde, şu Karadeniz olaylarına karışmış olanların tümüyle, her zamankinden daha güçlü bir dayanışma durumundayım.»
«Andre Marty, İstanbul'da demirlemiş «Paris» zırhlısındaki Askerî Mahkeme önünde, 11 Haziran 1919».

AYAKLANMAYI ALEVLENDİRİN

Zamanımızda pek az kimse halkımızca ve bütün dünya halklarınca bu kadar sevilmiş, pek az devrimci kahraman iktidardaki oligarşinin bu kadar nefretini kazanmıştır.

Karadeniz'in o destan kahramanı bahriyelisini kim tanımaz? Bir komün savaşçısı oğlu sıfatıyla, saldırıya uğramış bolşevik emekçilerine elini uzatarak, Fransız ordusu ile Sovyet halkı arasında kardeşleşmeyi gerçekleştiren, hayatı bahasına, Mayıs'ta yenilmiş olan Paris Komü'nü ile, Ekim ayı Sovyet Komün'ü arasında canlı bir bağ kuran adamı kim tanımaz?

Bu ayaklanmanın destanını; Müttefik ordularının, Karadeniz'deki Fransız savaş filosunun, hiçbir bahane olmaksızın ve savaş ilân edilmeden saldırısını; Kherson ve Odesa bombardımanını, katliamları hatırlatmanın yeri değil burası: Bolşeviklerin savaşta dayanma gücünü, politik sağlamlığını ve çetin örgüt çalışmalarını gören gerçekçi Fransız kara ve deniz birlikleri, gittikçe daha açık olarak haksızlığını ve sınıf amacını anladıkları bir savaşa karşı baş kaldırıyorlardı.

«Gittikçe daha iyi anladıkları» diyorum. Çünkü bu hareket en yüksek düzeye birdenbire varmadı.

İlk aşama savaşa katılmayı red oldu. Kısa bir zamandan beri (yaklaşık 6 haftadan beri) karaya çıkmış olan Fransız askerler, savaşmayı toplu olarak reddediyorlardı.

İkincisi açık ayaklanma aşaması oldu. *Bu düpedüz deniz ve kara erlerinin isyanıydı: Odesa'da, kendi subaylarını kovan ve Rus işçileriyle dostluk kuran 7'inci İstihkâm Taburu erlerinin isyanı gibi, Sivastopol'daki «France» zırhlısında ve donanmanın amiral gemilerinde tayfaların ayaklanması gibi. Bu ayaklanmalar, Odesa'nın, Sovyet işçi ve asker harekâtı karşısında bozgun halinde tahliyesini ve isyan halindeki Fransız filosunun acele geri dönüşünü sağlamaya yardım edecekti.*

Üçüncü aşama*ilk ikisini doğal olarak izledi.* ***Bu, devrimci kardeşliğin mantıkî sonucuna varmasıydı, yani silâhlı olarak bolşevik saflarına geçiş.*** *7'inci İstihkâm Taburunun isyancıları bu doğrultuda hareket edeceklerdir, Protet torpidosunun ve Waldeck-Rousseau zırhlısının deniz erleri bunu başarmaya gayret edeceklerdi.*

Peki bu her iki girişime önayak olan kimdi?

Protet'nin başmakinisti: Andre Marty.

Gerçekten, onun insiyatifi ile, Romanya'nın Galatz limanında demirlemiş olan topridodan bir grup denizeri ilk fırsatta gemileriyle birlikte Devrime katılmaya ve sonra, gemiyi, «varışımızın başarılı bir işçi sınıfı ayaklanmasını başlatabileceği bir proletarya merkezi olan» Marsilya'ya götürmeye karar vermişlerdi.

Ama, bir provokatörün elevermesiyle Andre Marty 16 Nisan 1919'da tutuklandı ve gemide hapsedildi. Kimdi bu adam? Detiye dönmüş kumandanın onun üzerine böyle çullanması sadece rütbesi

yüzünden miydi?

«Her ne kadar, bugün, mühendis isem de ve subay rütbesinde bulunuyorsam da, kökümü işçi oğlu işçi olarak komün savaşçısı babamın ömeğini asla unutmadım» diyecektir yargıçlarının önünde.

Rütbesi, onu değiştirmek şöyle dursun, ona, makinistleri, ateşcileri daha iyi savunma olanağını sağladı. O, gittikçe büyümekte olan doğal prestijini, örgütçü yeteneğini, Fransız devrimci geleneğinin hizmetinde, uluslararası dayanışma hizmetinde kullanıyordu.

Sözleriyle ve verdiği ömekle sağladığı, çevresini inandırma gücünü; ayaklanmayı, savaşa katılmayı reddeden devrimcilerin silâhlı kardeşliğine çevirmek için kullanması kendisine karşı amansız bir kin duyulmasına sebep oldu.

Protet'nin daracık hücresinde en sıkı tecrittedir. Ama, o, kolayca zaptedilecek adam değildi. Galatz tersanesinde kendisinin ve denizerlerinin irtibatta olduklan sosyalist işçiler var. Tutuklamalan onlara nasıl bildirmeli? Onlann örgütünü Fransız ve Rumen polisinin elinden nasıl kurtarmalı?

Marty bir plân tasarlıyor; maaşı kesilmiştir, geminin ikinci kaptanının önünde kaputunu makina onbaşısına teslim ediyor ve gayet sakin bir tonla satılması için kaputunu bir kahveye götürmesini rica ediyor; kaput, gizli toplantı yeri olan kahveye gidince, patron satışın sebebini sormayı ihmal etmeyecektir, böylece tutuklamalan öğrenecek, işçileri haberdar edecektir.

«Ve öyle de oldu, diye yazar Marty. Ve Rumen sosyalist işçileri Protet tevkifatından hiçbir zarar görmediler»

18 Nisan'da Protet'den karaya nakledliyor. 4'üncü Toulon sömürgeler birliğinin bir müfrezesi kendisini en sıkı muhafaza altında tutmaktadır. Ama dışarı ile temas pek çabuk sağlanır. Bir asker grubu, Protet'den birkaç bahriyeli ile ve özellikle Romanya Sosyal Demokrat Partisinin sol kanat önderleriyle bağlantıyı sağlamaktadır.

Hapishaneden, silâhlı müdahaleye karşı yeni bir hareket hazırlanmasına yardım ediyor.

4 gün sonra karadaki hapishaneden alınıp yeniden, hareket hazırlığı yapan ve Tuna'dan denize doğru sefere çıkan Protet'ye hapsedilir.

İtip kakmalar, aramalar, ölüm tehditleri. Ertesi gün, Protet'den birkaç bahriyeli ile ve özellikle Romanya Sosyal Demokrat Partisinin sol kanat önderleriyle bağlantıyı sağlamaktadır.

Hapishaneden, silâhlı mücadeleye karşı yeni bir hareket hazırlanmasına yardım ediyor.

4 gün sonra karadaki hapishaneden alınıp yeniden, hareket hazırlığı yapan ve Tuna'dan denize doğru sefere çıkan Protet'ye hapsedilir. İtip kakmalar, aramalar, ölüm tehditleri. Ertesi gün, Protet'den Waldeck - Rousseu'ya geçiriliyor. Waldeck - Rousseau, Odesa limanında, 15 günden beri kurtarılmış olan Odesa limanında demirlidir.

Andre Marty tecrittedir; tek düşüncesi vardır: Başladığı işe devam etmek. Waldeck - Rousseau'da bahriyelilerin bir devrimci komitesi vardır. Odesa önünde demir atılır atılmaz, parola, «ateş etmeyeceğiz» olur. Bu, birinci aşamadır.

Ama işte Andre Marty gemidedir. 23 Nisan! Heyecan bütün tayfayı sarmıştır. Bahriyeliler onunla temasa geçebilmek için sık sık nöbet değiştirirler. İki gün sonra Sivastopol'daki bütün deniz birliklerinin ayaklandığı ve Fransa'ya dönüşü zorunlu kıldığı haberi gelir. Kırım kurtulmuştur!..

İki gün içinde Marty, Walkdeck - Rousseau mürettebatını en yüksek bilinç düzeyine, son aşamaya, ulaştırma çaresini bulmuştur.

27 Nisan. Amiral, Marty'yi birdenbire kaçırtır, sevkedilecek ve İstanbul'da bir zindana atılacaktır. 10 dakika sonra, gemide ayaklanma patlak verir. Ayaklanmanın ilk parolası: «Andre Marty'nin derhal serbest bırakılması». Bu isyanların en önemlisi olacaktır.

Ve bu ayaklanmanın baş hazırlayıcısı da, harp divanı tarafından yargılanmak üzere tutuklu bulunan ve başının üzerinde ölüm cezası sallanan Marty olacaktır.

SANIK MI? SAVCI MI?

Donanmadaki ayaklanmalar, Sovyetlere karşı doğrudan doğruya silâhlı müdahaleye ölümcül son darbeyi vurmuştu. Fransa'da müthiş devrimci bir baskı, özellikle Paris'te, büyük işçi merkezlerinde, limanlarda, bahriyelilerin ve kara askerlerinin vatana dönmesi ve derhal terhis edilmeleri için dayatıyordu. Hükümet tehlikeli günler geçirdi. Panik geçtikten ve kumandanlar emniyet altına alındıktan sonra olanların hesabını ödetmek vakti gelmişti. Şimdi sıra tenkildeydi. Söz harp Divanındı.

*Marty, ilk olarak İstanbul limanında «**Paris**» zırhlısında yargılanacaktı.*

Onun gibi siyasî kişiliği ağırbasan bir adamın savunması ile varacağı amaç ne olabilirdi? Kendisini kişi olarak savunmak mı? Elbette ki hayır! «Rusya'ya müdahale cinayetini bir defa daha ortaya koymak için bu son kürsüden yararlanmak». Saldırı hükümetine yeni bir darbe indirebilmek üzere isyancıları yüreklendirmek amacıyla isyana ve isyanın yarattığı devrimci harekete yardım etmek için sesini açıkça duyurmak.

Sesini açıkça duyurmak! Ama duruşmaların açık olmasını nasıl sağlamalı. Kovuşturma sırasında raportör subaya büyük bir ihtiyatla cevap vermek ve şu iki hedefi birden vurmayı başarmak: İddia makamını uyarmamak, kurulu bağlar sayesinde gemi merettebatını uyarmak. Söylemesi yapmasından kolay. Ama yapıldı.

İtham: Düşmanla gizli ilişkiler kurmak, Protet torpidosunu zorla ele geçirmek ve gemiyi de teslim ederek düşman tarafına geçmek için komplo hazırlamak. Kısaca üç katmerli idam cezası.

Biricik ziyaretinde Andre Marty'ye atanmış avukatı da bunu söyleyecektir. Doğu Ordusu genel kurmayında sansür bürosuna bağlı yüzbaşı Lavalette, kendini Parsi Barosunda avukat olarak tanıtıyordu. Avu-

kat değildi, ama Paris Barosunda üç adaşı vardı.

«Ben, yüzbaşı Lavalette, savunucunuzum.»

Andre Marty aldırmayınca da:

«Bana her şeyi söylemelisiniz. Unutmayınız ki başınızla oynuyorsunuz», diye direniyor avukat.

Bunu çok iyi bilen Marty, daha önce sorgusunda söylediklerini tekrarlamakla yetiniyor.

Ve danışmadan bir gün önce Lavalette çıkagelir. «Muhakeme yarın. Yapacağınızı biliyorsunuz!» Hepsi o kadar.

11 Haziran günü 300'ü aşan bahriyeli salonda birbirlerini ezmektedir. «Kaptanların yemek salonu daha fazlasını alamıyordu.» Birinci amaca ulaşılmıştı. İşe girişilebilirdi?

«Savunmanız için ne diyeceksiniz?»

Andre'nin ifadesi bütün bir sabah sürdü. Bu dava, Rusya'ya müdahale ve bu müdahaleden gelme cinayetlerin davası oldu. Kimin yararına müdahale? Hangi çıkarlar hizmetinde Clemenceau Hükûmeti Anayasa'yı ihlâl etmişti? Ve işte «Büyük Komplo»nun, Beyaz Ruslarla Paris Hükûmeti'nin kurduğu komplonun daha başından maskesi düşürülüyor.

Edebiyat yok! Olaylar, kanıtlar. Ünlü 93 ilkesi zikrediliyor: İktidar halkın haklarını çiğnediği zaman, ayaklanma, halk için her bölüm için hakların en kutsalı, ödevlerin en kaçınılmazıdır.» İsyanın meşruluğunun bu savı, aylar boyunca donanmanın bütün gemilerine dağılacaktı.

Ve Marty, buradan çıkardığı sonuçla, Rus devrimine karşı savaşmayı reddedenlerin tümü ile, tanıdıklarıyla da, tanımadıklarıyla da dayanışma halinde olduğunu söyleyerek sözlerini bağladı.

Vakit öğledir. Oturum tatil ediliyor. Ama bahriyeliler arasında heyecan çok büyüktür. Büyük zırhlı Akdenize gitmekteydi. Ve bunun nedeni bilinmiyordu.

Şimdi artık bahriyeliler öğrenmişlerdi. Aralarında tutkuyla tartışıyorlar. Bahriyeliler, denizerlerinin elindeki France gemisinin, Fransa'ya dönemk üzere İstanbul'dan geçtiğini öğreniyorlar.

Davayı durdurmak gerek. Ama nasıl?

Marty götürülüyor ve hapsediliyor. Oturumun açılmasından üç dakika önce, o, allahlık Lavalette Marty'yle konuşmaya tenezzül ediyor: «Sakın bir şey söylemeyin, bırakın gerekeni ben yapayım.» onun müvekkiline danışmadan yapacağı, ileri süreceği sonuçlar şunlar olacaktır:

«Bu sabah sanığı dinlediniz. Böyle bir ifade üzerine ölüm cezası verileceği bellidir. Şu halde sanığın aklî dengesinin yerinde olmadığı anlaşılıyor. Muayeneye sevkini taleb ediyorum».

- İtirazımız yok diye cevap veriyor hükûmet komiseri.

Başkan iki dakika içinde tıbbî bilirkişi muayenesine karar veriyor ve:

- Götürün sanığı! diye emrediyor.

Ve oyun oynanmıştı. Niçin? Andre'nin ifadesinden sonra ve ifadenin yarattığı etki yüzünden harp divanı çıkmaza girmişti. Ölümden başka bir ceza verilemezdi. Ama ölüme mahkûm etmenin de olanağı yoktu. Gemide isyan çıkardı. Bu çıkmazdan kurtulmak için bu şeytan herifin deli olması gerekiyordu!

Tabiî tıbbî rapor Marty'nin sorumluluğunu doğruladı. Zaten Marty de bu sorumluluğa eksiksiz olarak sahip çıkıyordu. Öyle ki, bu sözde avukatın düzenlediği bu kaba manevra sadece istenilen sonucu vermemekle kalmadı; Marty'nin, üç hafta sonra, bu kez her şeyi bilen müretteba önünde hücumunu tekrarlaması olanağını sağladı.

Bu kez, oturum, gene İstanbul'da demirli olan Condorcet gemisindeydi. Dinleyiciler, yalnız daha kalabalık değildi, nitelik bakımından da daha bilinçliydiler. 11 Haziran'da çoğu merakla gelmişlerdi. 4 Temmuz'da ise hepsi sevgi duygusu ile, giderek dayanışma duygusu ile geliyorlardı.

Limandaki bütün gemilerden bahriyeliler gelmişlerdi. Marty'nin zindanından yolladığı parola: «Geliniz, gerçeği öğreneceksiniz!» olmuştu.

Başkan, Marty'nin sözünü kesmeye uğraşıyordu. Boşuna gayret: Marty'nin iki saatı aşan konuşmasına engel olamadı. Şimdi önümüzde oturumun tutanakları var. Marty'nin güçlü diyalektiği, Karadeniz erlerinin devrimci kardeşleşmesini meşrulaştırmakla yetinmiyor, onla-

nın davranışının tek şerefli davranış olduğunu belirtiyordu. İddianın kanıtlarına darbe üstüne darbe indiriyordu. Yargıçların telâşını düşünün... Darbe gibi inen bu yalın sözlerin, denizerleri ve ayaklanmalara aktif ya da pasif olarak katılmış olanlar arasındaki yankısını nasıl ölçmeli? Oturuma katılanların tanıklığı, bu konuda, ancak zayıf bir fikir verebilir bize.

Düşünün bir kere! Saat akşamın beşi. Başkan emir veriyor: «Oturum kapanmıştır. Sanığı götürünüz!»

Sanığı götürmek! Ama dinleyicilerin, bahriyelilerin yol vermesi gerek. Onlarsa kımıldamıyorlar. Muhafız mangasına kumanda eden görevli subay «Sanığı götürün!» diye bağırsın dursun. Bahriyeliler yerinden kıpırdamıyor. «Süngü tak! Sağa dön!» Yerine getirilmeyen komut. Denizer assubayların (gemi polisi) bu patlamaya hazır bahriyeli kitlesi içinde zorla bir yol açmaları gerek. Bu yığın, bir sanığın sesinde, bu ilk gösteride ifadesini bulan kendi özbilincinin sesini bulmuştu.

Marty serinkanlı olmayı bildi. Oyunun kendi baş üzerine oynandığını bir Lavelette'in hatırlatmasına ihtiyacı yoktu. Ama onun fedakârlığıyla ve Karadeniz isyancılarının gösterdiği fedakârlıkla, iğrenç savaş imkânsız hale gelmişti. Kara ve deniz birlikleri Sovyet topraklarından ve karasularından kesin olarak geri çekilmişlerdi. Binlerce insan hayatı kurtulmuştu.

Clemenceau'ya da 1 numaralı rehinenin şahsı üzerinde «kanunî» bir intikam alma kalıyordu: İdam? Ama donanma kaynaşma halindeydi, proletarya, 52 ay ara ile ötekini izleyen bu yeni savaşa karşı ayaklanmak üzereydi. Bu durumda, bu yıldırılamayan savaşçıyı sessizce ve ağır ateşte yok etmek yeğ sayıldı.

20 yıl ağır hapis, 20 yıl sürgün ve askerî rütbesinin alınması o ***her zaman, doğrulanmış sözleri ve verdiği örnekle, en kötü koşullarda bile olsa, tek başına, kendisini zaptettiklerini sanan (gizli ya da açık) düşman kuvvetlerinin karşısında da olsa, bir devrimcinin nasıl davranması gerektiğini göstermiş, ispatlamıştır.*** *Ger çek neden'erini, yani niyetlerini açığa vurarak, halk hareketlerini alevlendirir o, ve bu halk hareketleri de sonunda gelir onun zincirlerini kırar.*

VE O, ZİNDANDAN SAVAŞINI SÜRDÜRÜYOR

Üç tanesi merkez cezaevi olmak üzere 14 cezaevi! 52 ayda nakil rekoru. ***Teslim etmek gerekir ki, bu mahpus başbelâsıdır. Bir adam ki, karşı tarafı, sadece kendisine saygı gösterilmesine zorlamakla yetinmiyor, arkadaşları için de ısrarla savaşıyor. Her gittiğe yerde örgüt kuruyor.***

Kürek mahkûmu Marty'nin amaçları:

Yaşamak. Sağlığını ve dengesini korumak. Gereksiz cezaları önlemek. Çalışmak ve okumak. Tutukları, hapishane şartlarını düzeltmek için örgütlendirmek. Ve özellikle dışarı ile en sıkı bağlantıyı kurmak ve sürdürmek, emekçi kitlelerin hareketlerine bağlanmak. Eylemde dayanışma.

Bir örnek: Nimes Merkez Cezaevinde, Ağustos 1920'de, 5 yıl hapse mahkûm genç denizci Brunetti sistemli olarak cezalandırılmaktaydı. Hemen hemen devamlı olarak hücrede. Ciğerlerinin durumu gittikçe kötüleşiyor. Onun böyle öldürülmesine seyirci mi kalınacaktı?

Marty, bahriyelilerin savunma komitesine ulaştırdığı bir pusulada «Brunetti'yi öldürüyorlar» diye yazıyor. «Onun öldürülmesine seyirci mi kalacaksınız? Siz erkek değil misiniz? Eylem gerek, söz değil!»

5 gün sonra Nimes'de büyük bir miting oluyor. Geceyarısı cezaevinin çevresinde kitle gösterisi. «AF!» diye bağırıyorlar. «Brunetti bir daha hücreye atılamadı ve kurtuldu.»

Başka örnek, bu örnek, en kötü koşullarda bile halkın desteğini gördüğü zaman savaşın kazanabileceğini gösterir. Gene Nimes'de mahkumların grevi.

Grevciler 400 ağır hapis mahkûmuydular. Genellikle askerdiler. Siviller arasında 1919 Macar Komünü savaşçıları vardı. Her biri birer numaradan başka birşey olmayan başı traşlılar. Açtılar. Boş mide ile sandalye iskeletlerini hazırlıyorlar. Bu işten adamakıllı zenginleşen yüzsüz bir «imalâtçı»nın hesabına. Hazırladıkları sandalye başına 3,0

santim para alıyorlardı. Cezalı bareminden düşük bir fiat. Ne yapmalı? Muhbirleri atlatarak öfkeleri nasıl birleştirmeli? Kötülüğün en aşın hadde varması kinleri son kerteye ulaştırarak fırsatı yaratıyor: Doktora çıkma zamanı, kuyrukta sıradadırlar. Barsak iltihabından kıvranan, (nohutlar potasla pişiriliyor), kötü beslenmeden bitkin düşen ağır cezalılar kaşla göz arasında anlaşmaya varıyorlar. Af teklifini Meclis reddedince, imalâtçı iş normasını yükseltiyor ve her ay, vaadedilen 5 franklık primi çalıyor. Parola ağızdan ağıza dolaşıyor.

«Ölümse ölüm, ama savaşarak ölmek daha iyi!»

15 Ekim 1920, sabah işbaşı yapıldığında, her mahûm kollarını kavuşturarak yerinde duruyor. Başgardiyan, sıranın başındakine «Çalışmayı reddediyorsun ha! Gel arkamdan!» diye gürlüyor. 5'inci kısmın (Marty'nin atölyesi) hükmülüleri tek vücut ayağa kalkıyor. Elleri de boş değil. Müdür geliyor. Tekmil veriliyor. Gene sessizlik. Kollar çözülmüyor.

Ama işte jandarmalar. Avluya doluyorlar. Makinalı tüfek namluları çevrilidir. Bir kımıldama katliam için bahane olacaktır. Tek hareket yok. Sonu gelmeyen, ağır bir sessizlik. Akşam kontrolör Marty'yi sorguya çekiyor. O sadece 236 numaradır. (Kürek mahkûmunun adı olmaz o bir sayıdır) «Ne oluyor bakalım?» - «Açız ve açlıktan ölüyoruz.» Ertesi gün, üç misline çıkarılmış muhafızların karşısında, gene aynı biçimde kollar çaprazlanmış, gene aynı gergin sessizlik. Akşam çorbasında kontrolör gene işe girişiyor: «Haydi söyleyin bakalım ne istediğinizi!» Marty soğukkanlılığını yitirmeden:

«Ne istediğimizi söyleyeceğim. Ama yalnız değil. En az 6 kişi olalım.» Pekâlâ. Marty en güvenilirlerden 5 hükümlü seçiyor. «Atelye ustasının odasında! - Hayır, burası iyi, atelyede herkesin ortasında.» Ötekiler de oradadırlar.

Ve işte istekler: Yiyecekler düzeltilecek (günde bir kap kestane yemeği daha), ailelerin ayda 5 frank yerine 10 gönderme hakkı, ücret ve prim tarifelerinin kontrolör ve müdür tarafından imzalı olarak ilân edilmesi, hükümlülerin biriktirdikleri paranın idare tarafından saklanması usulünün kaldırılması ve tabiî, grev öncülerine ceza yok...

İdare boyun eğiyor, ama işe derhal başlanılmasını şart koşuyor.

İşe başlama pazartesi için kabul ediliyor. Ama öteki iki atelyede mahkûmlar tartışıyorlar. İdarenin sözünü tutacağının teminatı ne? Namus sözü mü? Alay mı ediyorsun? O zaman «Marty ve beşinci koğuşun delegeleri» sırasıyla öteki iki atelyeye götürülüyorlar. Jandarmaların faltaşı gibi açılmış gözleri önünde bir miting kendiliğinden gelişiyor. Eğer, yarın pazar, karavana daha iyi çıkarsa ve ücret tarifeleri ilân edilirse pazartesi işbaşı yapılacaktır. «İçimizden bir teki hücreye atılırsa, hücreler bölümünü hücumla zaptedeceğiz ve bunu yaparken de önce müdürün ve sizin bürolarınızdan geçeceğiz»...

Bütün istekler kabul edildi. Ancak, biriktirilen paraların muhafazası konusunda direndiler. Ama en önemli olan kuvvet gösterisiydi. Birinci sonuç: Birçok ceza ve zulüm önlendi. İdare ve patron baş eğmeye zorlanmıştı.

Eğer hükümlüler grevi çetin koşullara rağmen başarıya ulaştıysa, bu greve destek olan, dışarıda güçlü bir kitle hareketinin var oluşundandı: Bahriyelileri koruma komitesinin yorulmak bilmez eylemi, halkın genel af lehindeki kampanyası meyvalarını veriyordu, Marty ve Nimes kürek mahkûmları da bu eylemle ahenk halindeki tutumlarıyla, meyvaların olgunlaşmasına yardım ediyorlardı.

Yalnız bir kişi cezalandırıldı: Bir ay sonra Marty Nimes'den alındı ve grevi hazırlamış ve yönetmiş olmaktan Nice'de tecrit hücresine atıldı.

Bu, bir hükûmet bildirisinde Andre'nin adının zikredilmesine sebep oldu. (Çünkü Marty'nin cezaevinden nakli olayı konusunda açıklama yapmak zorunluydu. Olay uzun zaman gizli tutulamazdı): «Andre Marty, dışarıda gösteriler düzenlediği için Nimes cezaevinden başka yere naklolunmuştur.» Savaş halindeki proletaryanın hesabına, farkında olmadan yayınlanan şeref verici bir ünleme!

Ama bu müthiş cezanın, kesin tecrit cezasının (ki uzun vadeli sonucu ancak delilik olabilirdi) bir başka nedeni daha vardı. Şöyle ki: Andre Marty grevden az önce, Sosyalist Partisinden, bolşevik doktrinini ve metodlarını kabul etmesi ve III Enternasyonale katılması isteğini ihtiva eden bir mektubu bütün eski isyancılara imzalatmayı başarabilmişti. Tours Kongresi'ne gönderilen bu mektup, polis tarafından tev-

kif edilen taşıyıcısı, Andre'nin kardeşi Michel Marty'nin üzerinde yakalanmıştı.

Nice'deki üç ay süren tecritten sonra, Marty, Thouars zindanına atıldı. Thouars «ölüler evi!» Orada rejim o kadar dehşet vericidir ki, sınırsız dayanma gücüne rağmen bu zindandan çıkan, iskelet haline gelmiş bir Marty olmuştur. Bununla birlikte kafasının içindekilerden gayn herşeyden yoksun tutulan o, isyancı Badina davasındaki olağanüstü tanık ifadesini gene bu zindanda hazırlamıştır.

1921 Martındaydı. İki yılı aşan bir süreden beri Marty ilk defa olarak kendine bir kürsü buluyordu. Ve bu, Toulon'da Deniz Kuvvetleri askerî mahkemesi önündeydi. O, Rusya'ya müdahalenin tarihçesini yeniden yapıyor, onun mekanizmasını tahlil edip gözler önüne koyuyor; hareketin sebeplerini açığa çıkanyordu. Bu kez artık isyanın meşruluğunu göstermek ve onu alkışlamakla yetinmiyor, isyanın politik amâçlannı, politik etki alanını ve örnek olarak değerini inceliyordu.

Kanıtsız tek bir iddia yok. Güçlü bir gösteri halinde düzenlenen olaylar, giderek aynntılar! Daha o zamandan «Marty tarzı» ve o alışılmış dosdoğru diyalektik kendini göstermektedir.

Böyle sözlü bir belge sadece sağır kulaklara ya da yargıç kulaklarına çarpıp kalamaz. Gerçekten yankısı, ölçülebilen cinten bir yankı değildi. Sonuç? Marty, kendisi için af dilenecek değildi. O, kıyasıyla bir kavgaya girişmişti ki, bunun hedefleri arasında kendi özgürlüğü aynntı sayılıyordu. Destek olmaya her şeyiyle katıldığı yığın hareketi onu konıyordu. Bu hareket önemli bir gelişme gösterecekti. Daha şimdiden iki af elde edilmişti. Her ne kadar bu aflar pek kısmî tutulmuş ve belli başlı isyancılar hapiste bırakılmışsa da.

Ve işte o sırada yeni doğan Fransız Komünist Partisi, büyük organı olan «Hümanite»si ile işi ele alıyor. Savunma komitesinin kampanyası bu yüzden daha da genişlemiş oluyor. Sosyalist Partisi de halkın karşı durulmaz baskısı ile bu kampanyaya itiliyor. Anatole France'lann Paul Langevin'lerin genel af için çağrıda bulunduklan görülüyor. Parti tarafından belediye seçimlerine ve mahallî seçimlere aday gösterilen Andre Marty, Komünistlerin, Sosyalistlerin ve Radikallerin ortak adayı oluyor. İşçiler, seçilme hakkı elinden alınan Marty'yi 42 defa milletvekili seçiyorlar.

Son isyancılar Temmuz 1992'de serbest bırakıldılar. Ama yüzyılın «mahpusu» henüz hapisanelerinden çıkamamıştı.

Ancak Temmuz 1923 dedir ki, halk iradesi, Clairvaux merkez cezaevinin, o korkunç «Devlet Zındanı»nın kapılannı Marty'nin önünde açtıracak güce erişecekti.

Marty'nin bütün zincir arkadaşları, 7 yıllık mahpusluk hayatı boyunca onun sayesinde daha çok saygı gördüklerine tanıklık ederler. O, arkadaşlarına tanınmayan bir lûtfu kendisi için hiçbir zaman kabul etmedi. O arkadaşlarının çok iyi bildiği haklarından hiçbir zaman taviz vermedi. O her yerde kendisini arkadaşlarının meşru, tartışma götürmez, müdürlerin yıldığı savunucusu olarak ileri sürdü. O her yerde, çok değişik koşullarda, muhbirlere, yılgınlara rağmen felâket arkadaşlarını bölünmez bir bütün halinde toplamayı ve örgütlendirmeyi bildi. Her yerde onun çevresinde genç devrimci kadrolar fışkırıyordu.

O, dört duvar arasında kendisini hiçbir zaman yalnız hissetmedi. Çünkü eylem ile sadece dertdaşlarıyla değil, kendisini duyacak, anlayacak, sonra da kurtaracak olan halk yığınlarıyla işbirliği yapmasını bildi.

14 MAREŞALİN MASKESİNİ DÜŞÜREN MAHPUS

1924'den beri Seine-et-Oise işçileri Marty'yi milletvekili seçmişlerdir. Bu durum, sosyalistler tarafından desteklenen radikal hükümetlerin, Fas'ı hedef tutan sömürgeci savaşa karşı etkili eyleminden ötürü, Marty'yi yeni mahkûmiyetlere uğratmalarına engel olmadı. Çin Devrimi lehindeki mücadelesi, askerler ve bahriyeliler lehindeki savaşı ona yeni tutuklamalara maloldu.

1927'in 21 Ağustosunda, haftalık bir İngiliz dergisi olan «The Beference»de Mareşal Fosh'la yapılan bir mülâkat yayınlandığı zaman Sante cezaevinde kapalı bulunuyordu. Mareşal, bu mülâkatında, 1919'da kendisini dinlemiş olsalardı «bolşevik tehlikesi»nin bir daha geri gelmemek üzere, kesin olarak ortadan kalkmış olacağını» iddia etmekteydi. «Ama teklifim reddedildi» diyordu. Mareşal uluslan bolşevik rejimine karşı bir haçlı sefere çağırıyordu.

Bu, S.S.C.B.'ne karşı yeni bir savaşa çağırdı..

Üç gün sonra Marty, hücresinden, Mareşal'e, Karadeniz olaylarını hatırlatan bir mektup yolluyor ve mektubunu şöyle bitiriyor:

«Siz 1919 cinayetine yeniden girişmek istediğiniz gün biz, devrimci Partimizin tam desteğiyle, bu kez, askerler ve bahriyeliler sadece savaşa yürümemekle yetinmesinler, ama, sosyal devrim yoluyla, sizin kapitalist savaş rejiminizi, çamur ve kan rejiminizi ortadan kaldırmak için silâhlarını işçilerin ve köylülerin emrine koysunlar diye her şeyi yapacağız.»

Mektup, 26 Ağustos 1927'de «Humanite»de yayınlanıyor. Ertesi gün yeni bir kovuşturma açılıyor. Marty siyasî tutuklu haklarından yoksun bırakılarak tek başına bir hücreye kapatılıyor. Üç gün sonra Seine-et-Oise'ın bütün işçi merkezlerinde «millet vekilimizin serbest bırakılması» ve Marty'nin hemen siyasî tutuklular rejimine geçirilmesi isteğiyle heyecanlı toplantılar yapılıyor. Sekiz gün sonra Marty'nin avukatı Andre Berthon kendisini ziyarete geliyor.

Avukat, yüreği ağzında, «Adliye bakanını gördüm, diyor, rejimi yumuşatacaklar, yemek yiyeceksin, işte kanın burada, sana kızarmış bir piliç getirmiş».

- Ya ziyaretler? Gazeteler?

- Aaa bak, o yok. Olduğun yerde kalacaksın. İstediğin kitapları...

- Beni kim sanıyorsunuz diye gürlüyor Marty. Piliç kızartması, ama hücrede tecritte kalmak. Reddediyorum. Bu, iktidarın, her tarafta imtiyazlı bir rejimde olduğumu anlatmak ve kampanyayı boğmak için çevirdiği dolaptır. İktidarın sözcülüğünü ediyorsunuz. Ben senelerce kuru fasulye ile yaşamışımdır. Hepsini reddediyorum. Serbest bırakılmamı şart koşuyorum. O olmuncaya kadar da siyasî rejim!»

Siyasî rejim. Bunu elde etmek için Berthon'un yardımından vazgeçiyor: Kendisini seçmiş olan Seine-etoise işçileri 15 gün sonra yeniden milletvekili seçiyorlar.

Bu arada Bakanlık mülâkatı yayınlanmıştı. Her ne pahasına olursa olsun işi örtbas etmek gerekiyordu. Çünkü bu iş, Sovyetler Birliğine karşı yapılmakta olan savaş hazırlıkları, gerçeğini halkın gözü önüne serebilirdi. Hele iş, asla açık mahkemeye gelmemeliydi. Caniyane kanunların dört duvar içinde sessizce ve sinsice uygulanması, suç: «anarşim propagandası amacıyla askeri itaatsizliğe teşvik». Gizli danışmalarda da bir kanunî görünüş vardır ve bunun bir tarifesi. Kırk katır mı? Kırk satır mı? tercihi.

Evet ama, Marty, gene herşeyi karma karışık ediyor. Amacı neydi? Kesin olan bu savaş hazırlıklarını, bu çok gerçek tehlikeyi gün ışığına çıkarmak. Öyle ki, bundan sonra devrimciler bu tehlikeye işaret ettiler mi, artık kimse bunun bir uydurma ya da abartılmış bir propaganda olduğunu iddia edemesin.

Buna nasıl ulaşmalı? Yalanlanan mülâkatın kesin gerçekliğini ispatlayarak. Ve bunun için mülâkatı yapan İngiliz gazetecisinin ve yayınlayan gazetenin müdürünün millet önünde tanıklığını sağlamak.

İşte burada, Marty, sadece belli düşman değil kendi avukatını da karşısında buluyor. Duruşmadan bir gün önce Berthon'un ziyareti.

- İngiliz tanıklar buradalar mı?

- Olanak yok? Onları diplomatik yoldan mahkemeye celbetmek

gerek.

- Onların Bakanlık kanalıyla ifadelerine müracaat edilebileceğini bilmiyor musunuz? Zaten geleceklerine dair teminatım var.

- Bunu unutmuştum.

- Beni dinleyin, eğer yarın değil öbür gün tanıklar duruşmada hazır bulunmazlarsa herkesin önünde arkamda oturan avukatın bir hain olduğunu açıklayacağım. XIII arondismanın milletvekilisiniz, Blanqui'nin mahallesinin işçilerine açık bir mektup yollayacağım. Seçtikleri adamdan ne bekleyebileceklerini öğrenecekler.

Duruşma günü Berthon üzgün; «aziz dostum, beceremedim» diye ağzının içinde lâfı geveler.

- Pekâlâ... Ne olacak göreceksiniz.

- Dinleyin, zaman kazanmak için bir çare var, mahkemeyi şahsî düşmanlık gerekçesiyle reddederiz.

Pekâlâ, öyle olsun, Marty'yi üç aydan beri her on beş günde bir mahkûm eden bu yargıç reddediliyor. Davaya 4 hafta ara veriliyor. Yargıç reddi talebi elbetteki kabul edilmiyor. Ve Marty haksız bir talepte bulunduğu için büyük bir para cezasına çarptırılıyor.

Ama bir ay sonra tanıklar gelmişlerdi. Meslekî şerefleri söz konusu olan gazete müdürü ve röportajı yapan gazeteci, mülâkatın gerçekliğini kuvvetle doğruluyorlar. «Gazetemiz hiçbir tekzib de almadı.» Mahkeme bunu zapta geçirir ek zonında kalıyor. Amaca varılmıştır.

Marcel Cachin ve Terion Odesa'daki 7'inci İstihkâm taburu isyancılarından ve Karadenizin iki bahriyelisi Chales Tilon ve Pierre Vottero'nun tanıklığından sonra söz Marty'ye veriliyor. Marty hücuma geçmekte duraksama göstermiyor.

Mülâkat doğruydu. Demek ki hükümet yalan söylemişti. Niçin? Gerçekte, Mareşal Foch geçmişten bahsettiyse de bu geleceği anlatmak maksadını güdüyordu. Büyük bir gizli konspirasyon, Sovyetlere karşı saldırı ve hazırlıkları (bir kez daha ve şimdiden!)

Geleceği kasdedereke mi? İsyancıların taahhüdünü ve umut haykırışlarını yenileyerek «Ben de!» diye haykırıyor Marty:

«Ben de, mektubumda bu geçmişi hatırlarken üzerinde fazla durmadığım konu, isyan ettiğimiz zaman, kimi geriden vurularak, kimi zindana atılarak öldürülen arkadaşlarımızı gördüğümüz zaman bize destek olan büyük umuttu, gemilerimizin efendisi olarak Fransa'ya döndüğümüzde Rus devrimine yardım etmek üzere Fransız devriminin de patlak vereceği umudu.

«Mareşal Foch, Rus proletaryasını yok edeceğim demişti.»

«Ben de ona cevap verdim. Peki sayın Mareşal, bu meydan okumayı karşılıksız bırakmıyoruz. Canınız yeniden başlamak istediği gün Fransız proletaryası da başlayacaktır.

«Durum apaçık ortada.»

Gerçekten çok açık. Yığınları, emekçilerin doğal dostu sosyalizmin

vatanını kayıtsız şartsız savunmaya ve dolayısıyla barışın savunmasına bundan daha açık olarak çağırmak güçtü.

«Geçmişte bunca örnekler vermiş olan Fransız Proletaryasının devrimci hareketini ne hapisler, ne silâhlı kuvvetler hiçbir zaman boğamayacaktır.

«Bir gün, eğer Mareşal Foch, ya da bir başkası, eğer Fransız emperyalizmi tehditlerini yerine getirmek isterse, eğer, Rus devrimini kana boyayarak onu alaşağı etmek ister ve daha büyük bir Komün katliamı örneğini tekrarlarsa, işte o gün sayın yargıçlar, Marty sizin zindanlarınızda olsa bile, Fransa'da, Devrim kopacaktır ve biz kapitalist toplumu devireceğiz.»

5 yıl hapis. (En yüksek ceza). Ama yığınlar tehlikeden haberdar edilmişlerdir. Ve artık kimse iktidarın niyetinden şüphe edemez.

Marty'nin sırrı halka kaynaşmış olmaktır. Halkla karşılıklı inanç içinde olmak. Halkla hiçbir zaman bağını yitirmemek. Sırrı, sakin yürekliliği, başkalarına inanç aktarma gücüdür. O her zaman düşüncesinin sonuna kadar gider, çizdiği yolu sonuna kadar izlediği gibi. Üstelik, o her zaman, doğrulanmış sözleri ve verdiği örnekle, en kötü koşullarda bile olsa, tek başına, kendisini zaptettiklerini sanan (gizli ya da açık) düşman kuvvetlerinin karşısında da olsa, bir devrimcinin nasıl davranması gerektiğini göstermiş, ispatlamıştır.

Gerçek nedenlerini, yani iktidarın niyetlerini açığa vurarak, halk hareketlerini alevlendirir o, ve bu halk hareketleri de sonunda gelir onun zincirlerini kırar.

LEIPZIG SAVAŞI

1933 Yılı Şubatında, birkaç haftadan beri iktidara geçmiş olan Hitler ve avenesi, yeni yerlerinde pek rahat değillerdir. Finans-Kapital tüm kozlarını onların üzerine oynama, yalnız onların üzerine kayıtsız, şartsız ve kuşkusuz oynama konusunda henüz görüş birliğine varmış değildir. Onlarla birlikte iktidara rakip güçleri, rakip çıkarları, geleneksel fraksiyonları temsil eden başka adamlar da yerleştirmiştir. Finans - Kapital büyük dönüşü bir kerede almayı ve çevrelerine denenmişe tutucuları yerleştirmeden, Devlet dümenini bu demogoglara teslim etmeyi istememiştir.

Karşı kampda, bölünmüş olan, silâhları elinden alınmış olan proleterya kampında, henüz bozulmamış, boyun eğmeyen bir güç var: Thaelmann'ın Partisi.

Rejim için büyük tehlike olan, biricik tehlike olan bu örgütlenmiş gücü her ne pahasına olursa olsun ezmek gerek.

Onun için Hitlerci yöneticiler ve paralı fedailiklerini ettikleri, yığınları adlarına seferber ettikleri çıkar grupları, büyük darbeyi indirmeyi tasarlamaktadırlar.

Genel seçimler birkaç güne kadar olacaktır; Thaelmann'ın Partisi milyonlarca oy toplayacaktır. Kaybedecek zaman yoktur.

İşçi sınıfının gücünü kırmak, onu başsız bırakmak ve öncü örgütünü, Partisini yıkmak gerek.

Bundan sonra Marksist canavarı yenen Aziz Jorj rolünde ortaya çıkılacaktır. Ve yalnızca Alman burjuvazisine değil, tüm dünya burjuvazisine, komünizme karşı kutsal savaşta yetkili ve kaçınılmaz önderler olarak kendilerini kabul ettireceklerdir. Ve böylece rakiplerin, düşman kalanlardakilerin üstesinden kolaylıkla gelinecektir.

Cermen mitolojisinde, Walhalla ateşe verilerek eski Tanrılar öldürülür.

Nasyonal - Sosyalist mitolojide, Reichstag (Büyük Millet Meclisi) ateşe verilerek eski partiler öldürülecektir.

Ve kundakçılık suçu devrimci partiye yüklenince, yangın bir komünist ayaklanmasının ilk işareti olarak gösterilecektir, böyle bir ayaklanmayı da ancak faşist diktatörlüğün önleyebileceği besbelli.

Bu yangın gerçekten bir işaret olacaktır: Ama Hitlercilerin darbesinin işareti, faşist terörün işareti, Nazi yağmasının başlama işareti.

27 Şubat günü, akşamın 9'u sıralarında Reichstag alev alev yanmaktadır. Van der Lubbe adındaki Hollandalı, suç üstü yakalanmıştır. Provokatörlerin bu oyuncağı «komünist» olarak vaftiz edilir.

Derhal insan avı başlar. Cezaevleri, kışlalar, toplama kamplan, en amansız işkencelere uğratılan rehinlerle dolacaktır. İnsanı insanlıktan çıkarma makinesi, ölüm mekanizması işlemeye başlamıştır.

Bu andan başlayarak, iktidar için savaşın yer aldığı heterojen kampta da güçler arasındaki ilişki değişecektir; Nasyonal Sosyalist faşizm tüm kumanda yerlerini ele geçirecektir.

Ama herşeye rağmen Alman Komünist Partisi ayakta durmada direnmektedir. Teröre rağmen beş milyon Alman bu partiye oy veriyor (On milyon emekçi Hitlere karşı oyunu kullanıyor). Parti militanlarını tutukluyorlar. Partinin lideri Ernst Taelmann'ı yakalıyorlar.

Yangına gelince, komünist oylanyla Meclise girmiş olan Torgler, 27 Şubat günü Meclis binasından en son ayrılan milletvekilleri arasında gönüldüğüne göre yangını kolayca komünistlere yükleyebilirler. Torgler, Parti Merkez Komitesinin kararına rağmen, suçsuzluğunu is-

pat etmek için polise gidip teslim oluyor. Büyük bir dava sahneye konacaktır ve bununla tüm dünyanın köylülerine, küçük burjuvalarına komünistlerin yangın çıkaran kundakçılar olduklan ispat edilecektir. Hitler iktidara zamanında yetişmiştir.

Alman Komünist Partisinin davası haline getirilecek olan bu davayı hazırlama işi polisin ve hukuk mekanizmasının teknisyenlerine teslim edilecektir.

Ama Nazi siyanet perisi yardımcı olacak ve dava alanını daha da genişletecektir: Bir güzel Mart akşamı bir restoranda, polis muhbirliği yapan bir garson üç yabancıyı yakalatacaktır, üç Bulgar: «Komünist yeraltı komplocuları».

Bulgar elçiliği erkânı ellerini oğuşturuyor: Ava seviniyorlar. Sofya diktatörlüğünü üç tehlikeli militandan kurtarmak için iyi bir fırsat. Yakalananlar için suçlayıcı delilleri sağlamada acele ediyorlar.

Hele içlerinden biri korkunç bir ihtilâlcidir: Hiçbir zaman yıldınlamamış olan eski bir devrim savaşçısı. İşçi sendikalarının ve Bulgar Komünist Partisinin yöneticisi, Komünist Enternasyonal'ın İcra Komitesi üyesi. Faşizmin Kral Boris'in ve Uğursuz Başbakan Tsankov'un tezgâhladığı beyaz terörün amansız düşmanı.

Dimitrof! 1923 Eylül ayaklanmasının liderlerinden biri. Sveta Nidele kilisesinde ajan provakatörlerin tertip ettikleri suikast girişimi davasında, gıyaben idama mahkûm. İstismar edilmesi kolay bir tarih denkliği. Dimitrof bomba ve yangınla suikastlerin uzmanı bir profesyonel olarak tanıtılıyor.

Onun kişiliğinden yararlanarak, artık Hitler faşizmi, yalnızca Alman emekçi partisini değil, Enternasyonal'in kendisini, gamalı haçlı bayrağı sallayarak yıkabilecektir. Yeni haç. seferinin, uçlan kırık haçlı bayrağı!

Dimitrof'un nasıl oyuna gelmediğini ve düşman kampının göbeğinde bir yıl süreyle, ama özellikle üç ay süren açık yargılamalar sırasında, tüm dünyanın önünde, nasıl düşmana meydan okuduğunu, savaşı

kabullenip nasıl yürüttüğünü bugün bilmekteyiz. Günün galibi, kana susamış Hitler faşizminin onun çeliğinde nasıl dişlerini kırdığını hep gördük.

Bir adamın, yeni tipde bir insan olan eski bir savaşçısının kahramanlığı ve diyalektik gücü ve onun büyük sesine karşılık veren tüm dünya yığınlarının şahlanışı nazizmin üstesinden geldi.

DİMİTROF'UN SIRRI

Dimitrof nasıl ve niçin galebe çaldı? Sıkı tecride rağmen, kasıtlı baskılara rağmen, bu taarruz yoluyla savunmanın kahramanı, nasıl, ne gibi bir örnek cesaret, enerji, temkin, kavrayış, sezide ve sonuçlara varışda deha ile böyle bir savaşın kaderini tayin edebildi?

İşte bu Dimitrof «sırrını», bu Leipzig «mucizesini», Dimitrof'un kendisi, Efsanelerin Dimitrofundan daha yüce olan Tarihin Dimitrofu bize açıklayacaktır.

Savaşın 21 Eylül 1933'de, Devlet Mahkemesi önünde duruşmaların açıldığı anda başladığını sanmak yanlış olur.

Bu duruşmalardan önce yedi ay süren polis ve sorgu hâkiminin gizli kovuşturmaları geldi. Eğer Dimitrof sonunda serbest bırakılmamış olsaydı savaşın bu ilk çatışmaları hakkında bugün ne bilebilirdik?

Ama bugün, iki tahkikatın aşamalarını belgelere dayanarak tahlil edebilecek durumdaysak, bu Dimitrof'un, yenik düşenlerin bozgun halinden yararlanarak mektuplarının, hatıralarının ve notlarının önemli bir kısmını saklayabilmiş olmasındandır.

Dimitrof'un izlediği çizgiyi iyi anlayabilmek için, ilk önce yangını tertip eden sonra da mahkemeyi tertip işine koyulan düşmanın güttüğü amaçları iyice hatırlamak gerekir.

Bu amaçları Dimitrof kendisi 4 Mart 1934'de Pravda'da yayınlanan bir yazıda sıralıyor. Bu yazı «Dimitrov'un Mektupları, Notları ve

Belgeler» adlı kitabın önsözünü de teşkil etmiştir:

Düşmanın güttüğü amacın ilki:
Gerçek suçlu olan provakatörlerin suçsuzluğunu ispat etmektir.

İkincisi:

«Vahşice terörü ve devrimci proleteryaya karşı zûlmu haklı göstermek; Yüce kültürel değerlerin, barbarca tahribini, bilime karşı haçlı seferi, sol burjuva liberalizminin amansızca yokedilmesini, katliâmları, cinayetleri v.b. mazur göstermek.»

Üçüncü amaç:

«Yeni bir antikomünist kampanya için malzeme sağlamak. Dava Alman Komünist Partisine karşı açılacak olan muazzam bir davaya temel olacaktır.»

Dördüncü amaç:

«Dava faşist Alman iktidarının dünya komünizmine karşı başarı ile savaştığını ve kapitalist Avrupayı komünist tehlikeden tam zamanında kurtardığını ispat edecekti. Dört sanığın başları, kapitalist ülkelerle girişilecek olan pazarlıklarda pey olarak ileri sürülecekti ve bu ülkelerle Hitler'in «tarihsel erdemlerine» karşılık, silâhlanmada eşitlik v.b. konularda tavizlerde bulunacaklardı.»

Ama Reichstag yangınından on gün sonra Dimitrov tutuklandığında ne biliyordu?

Bana söylediğine göre daha başından şu üç gerçek, kesinlikle kafasında yer etmişti:

1. Söz konusu olan, iktidarın bir tertibiydi.

2. Reichstag'da yangın çıkaranlar Nazilerdi.

3. Dava süresince gerçek kundakçılar hiçbir zaman aramayacaktı: Suçlulann rejimin düşmanlan, yani komünistlerin olması gerekiyordu.

Bu verilerden hareket ederek, Dimitrov davranışının ana noktalannı tespit etti. Bu da yangın çıkarma isnadını ***politik açıdan*** *reddetmekti.*

Komünistlerin kundakçılık etmeleri politik bakımdan olanaksızdı. Yangını çıkaranlar ya provokatörler, ya da deliler olabilirdi. Söz konusu olan Alman işçi sınıfına ve partisine karşı bir suikastdı. Bu belli gerçeklerden Dimitrov yalnızca suçsuzluğunun delillerini çıkarmakla yetinmeyecek, suçlulann nerede olduklannı da bunlardan çıkaracaktır.

Dimitrov'un kendi suçsuzluğunu ispat için konuşması, ancak buna mahkeme tarafından zorlandığı zaman aynntı niteliğinde bir konuya değinir gibi oluyor. Dimitrov'un lehinde olan hukukçulann «zaman ve mekân kanıtı» delili vardı. Ve bu delil kesindi, çünkü yangın gecesi Dimitrov'un Berlin'de olmadığını ve olayı 28 sabahı Münih treninde öğrendiğini kanıtlıyordu.

«Kendilerine bildirdim ki, bana demiştir Dimitrov, bu meselenin, ve öteki bu cinsten meselelerin benim için ikinci bir anlamı vardır. Benim gerçek zaman ve yer ispatını sorumlu bir işçi sınıfı devrimcisi olarak Reichstag'ı kundaklamanın olanaksız oluşuydu.

«Ama hukukî nedenlerle bu noktanın aydınlatılması gerekiyor idiyse, ben, o gün Berlin'de değil Münih'de olduğumu kanıtlayabilirdim...»

Hukukî bakımdan onu temize çıkarabilecek olan ve başka savunma yollan aramaya lüzum bırakmayacak kuvvette olan ve bir Torgler'in ona sığınmakla yetineceği bu zaman ve yer kanıtı ne kadar kesin olursa olsun, Dimitrov bundan ancak zorunlu kaldığı yerlerde söz

etmiştir. O bu delili önemsemezlik etmemektedir, ama ikinci plânda tutmaktadır. ***Bir militanın gözünde tek değer taşıyan kanıtın siyasî nitelik taşıyan kanıt olduğunu ve biricik doğru savunmanın siyasî savunma olduğunu göstermek için.***

Amaç siyasettir: Hukuk ancak araç olabilir ve bu bakımdan rolünü aşmamalıdır.

Bu, söz konusu aracın küçümsenmesi mi demektir? Tam tersine. Dimitrov bana çok kez şunu hatırlatmıştır: «İyi bir politik savunma yapabilmek için kanunu iyi bilmeli ve ondan ustaca yararlanabilmelidir. Her kanun fıkrası, büyük dikkatle incelenmelidir, ama siyasî savunma için kişisel savunma değil.»

«Başka bir deyişle, bir militan somut bir suçlama karşısında bulunduğunda, kendini somut delillerle savunmalıdır ama savunmasının politik amacını hiçbir zaman gözden uzak tutmadan.»

İki polis sorgusundan son duruşmaya kadar Dimitrof'un savunmasına hâkim olacak ana fikir işte bu olacaktır.

HİTLER POLİSİNİN KARŞISINDA

Dimitrov'un polis sorgusunda tutumu nasıldır?

İl cezaevine hapsedilmiştir. Tecritdedir, karşı tarafın niyetleri hakkında, tanıksız, hak güvenliği olmadan alınan ifadelerden polisin ne biçimde yararlanmayı düşündüğü hakkında kesin bilgisi yoktur. İlk düşüncesi ***düşmana silâh teslim etmemektir.***

İlke olarak, sözlü ifadelerini tespit için polisin hazırladığı zabıtları imzalamayı reddediyor.

Kendi ifadesini kendi yazıyor ve dilinin Bulgarca olmasında direniyor, ve bunda söylenmesi gerekli saydığı şeyleri özet olarak veriyor. ***Ne fazlası, ne eksiği: Siyasî kanıtın kişisel kanıta üstünlüğü,*** *Partinin terör hareketleri karşısındaki kesin olumsuz tutumu, ilk baskılara karşı*

protesto.

Ama özellikle fazla sayılabilecek tek sözcük yok. Dimitrov'un geçmişteki eylemine dair anlattıkları ancak hizmet etmiş olduğu, etmekte olduğu davaya zararı olamayacak, davayı yürüten örgütlere zararı dokunmayacak şeyler.

*Burada şu önemli kuralı bulmaktayız: **Ağzı sıkılık.** Siyah Örgütün eylemi, iç yaşantısı hakkında düşmana bilgi vermeme.*

«Hareket noktası olarak bunu edindikten sonra, demiştir bana Dimitrov, yani böyle bir tertibe karışmamın siyasî bakımdan olanaksız olduğunu savunmamdan sonra, benim illegal eylemimin, illegal bir örgüt olan Bulgar Partisinin eylemi hakkındaki sorulara tahkikatı ilgilendirmediği gerekçesiyle karşılık vermedim.»

Ne polis, ne sorgu yargıçlığı, ne de Devlet Mahkemesi Dimitrof'un evinde ele geçirilen şifreli adres ve telefon numaralarını çözemedi. Dimitrof tedbirlerini almıştı.

«Üzerimde bulunan şifreli adres ve telefon numaralarını çözmek için polisin ve sorgu yargıcının tüm çabaların elbette sonuçsuz kaldı. Herşey polis ve mahkeme bakımından içinden çıkılmaz meçhuller olarak kaldı.» Diye anlatmaktadır.

Dimitrof aynı zamanda, evlerinde kaldığı kimseleri zor duruma sokmamak ve şüpheleri onlardan çevirmek için de gerekeni yaptı ve bunda başarılı olabildi.

28 Martda Dimitrof Moabit ceza ve tutuklama evine nakledliyor ve hazırlık tahkikatı sorgusu başlıyor. Sorguyu yapan, birkaç ay sonra Dimitrof'un tüm dünya önünde bocalatıp şerefsizce tutumunu ispat edeceği sorgu yargıcı Vogt'dur.

SORGU SIRASINDA

Hazırlık tahkikatında suçluluğu iddia edilir edilmez, Dimitrof savaşa girişiyor: Büyük siyasî dostlarından birkaçına (Barbusse, Cachin

v.b.) mektuplar yazıyor. Bu mektuplarda onlara ve onların aracılığı ile tüm militanlara, tüm emekçilere kaderi hakkında, tabi tutulduğu rejim hakkında bilgi veriyor.

Bu mektuplar Almanca yazılmıştır, hem de çok ustaca sansürü atlatacak biçimde yazılmıştır. Ama bu mektuplardan pek azı yerlerine ulaştı.

Yazılana ulaşsa da ulaşmasa da bu mektupların birinci fonksiyonu hiçbir yasağı, hiçbir kötü davranışı tepkisiz bırakmamak ve karşı tarafa saygılı bir tutumu kabul ettirmekti.

Böylece iki ayrı amaca hizmet eden bu mektuplar bir yandan dünya kamu oyu ile ilişki kurulmasına, onu durumdan haberdar etmeye, öfkesini beslemeye yararken, öte yandan düşmanın moral kırıcı girişimlerini önlüyordu.

Dimitrof sorgu yargıcını yazılı protestolar bombardımanına tabi tutuyordu: Hiçbir baskıya boyun eğmiyor, hakkını arıyordu. O,bunu kusursuz bir ağırbaşlılıkla, sert dil kullanmadan, atıp tutmadan, gereksiz tek bir cümle kullanmadan, her zaman hedefi tam göbeğinden vuran sakin bir sadelikle yapmaktaydı: Böylelikle herşeyi en etkili biçimde söyleyebiliyor, kendisini düşmanın darbelerine arzetmeden tam isabet kaydedebiliyordu.

Hiçbir şeyi ihmâl etmemek, haklarına ve şahsına karşı, militan olarak şerefine karşı saygı istemek, zincirlerine rağmen, baskı yapmanın faydasız, giderek tehlikeli olacağı, hafife alınamayacak azılı bir düşman olarak kendini saydırmak: İşte Dimitrof'un büyük başarı sağladığı alan bu olmuştur.

«Genel olarak, demiştir bana Dimitrof, moral kırıcı metodları benim üzerimde uygulamaya yanaşmadılar, çünkü bunların etkisiz kalacağı kanısına varmışlardı.»

Böylece düşmanları karşısında direnen Dimitrof, onları yenilgiye uğrattı, sesini boğmak için çevresine sardıkları sessizlik duvarını yavaş yavaş zorlayabildi.

Böylece hapis duvarlarının ardındaki dış âlemle ilişki kurabildi, ve yığınların varlığını ve desteğini sağlayabildi.

İşte böylece Dimitrof, karşı taraftan tavizler, tabi tutulduğu rejimin hafifletilmesini koparabildi. Ama ne sabırlı ve inatçı çabalar pahasına!

Anlamlı bir örnek: Sorgu yargıcı Dimitrof'un ellerine zincir vurulmasını emretmişti. Gece ve gündüz zincir! Bu iğrenç muameleye tabi tutulunca Dimitrof protesto etti durdu: «Bu barbarca tedbirin kaldırılması zamanı gelmedi mi?» diyordu.

Sorgu yargıcı, bütün isteklerini reddetmek için sessizliğine ara verince Dimitrof bu red kararını acı bir alayla yorumlama fırsatını kaçırmıyor: Şimdiya kadar, bir siyasî mahpusun, haydutlardan katillerden daha kötü bir muameleye tabi tutulamayacağını sandığını söylüyor ve sorgu yargıcına, bu «hayaline» son vererek onu gerçekliğe kavuşturduğu için teşekkür ediyor.

«Evet böyle daha iyi ve mantıki olan da bu. Sınıf düşmanının eline düşmüşüm ve bu düşman benimle birlikte davamı da ezmek için adaletten yararlanmak istemektedir. Yani devrimci işçi hareketini kendi doğal dayanaklarından yoksun bırakmak için çaba göstermektedir.»

Daha şimdiden Dimitrofcu karşı taarruzun, karşı tarafı gülünçleştiren alay, topçu ateşiyle nasıl hazırlandığını görmekteyiz! Bununla birlikte bu doğrudan doğruya davranış, sorgu yargıcı denen o gayretkeş memuru geriletmiyecek ve zincirlerin çözülmesini sağlamayacaktır.

Dimitrof, işte bu yüzden sansürün engellemelerine rağmen, halkı kaderinden haberdar etmeye, halkı şahitliğe, sorgu sırasında üçüncü taraf olarak halkı çağırmaya önem vermektedir.

Seçtiği ünlü kişilere yazdığı mektuplar ve bu mektupların havadan civadan söz eden yerlerine uygun biçimde yerleştirdiği anlam dolu bir satır, ya da bir sözcük bundandır. Rastlantı olarak mektupların-

dan biri adresine ulaştı mı, kalın duvarların, devlet sınırlarının ötesine biraz gerçek ışığı sızmış oluyordu.

Direnerek elde ettiği Alman Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunundan mahsupların zincire vurulmalarının kanunca kayıt altına alındığını öğrenmiş oldu. Kendi durumu kanunun hükümlerine hiç uymamaktaydı. Ona kanunsuz olarak zincir vurulmuştu.

Kendisine tayin edilen savunucu avukat. Dr. Teichert'e bunu 24 ve 28 tarihlerinde yazdı ve avukat cübbesi giymiş bu Nazi'den azıcık olsun bir meslek ahlâkı beklemediği, ve isteğini ilgili nerede ileteceğine güvenmediği için, ayrıca Devlet Yüksek Mahkemesi başkanına da yazdı.

Bu sırada Dimitrof, Hitlerci basından Başsavcı Dr. Werner ile Romain Rolland arasındaki tartışmayı öğrenimce, büyük yazara da bir mektup yazdı. Bu mektubun amacı dünya kamuoyuyla ilişki kurmak, ona hem kendisine yeni tebliğ edilen iddianame, hem de zincire vurulması hakkında bilgi vermekti.

Bu mektup da iddianameyi eleştirdiği bahanesiyle sansür tarafından tutulunca, Dimitrof, itiraz olunan bölümleri çıkararak mektubu bir kez daha yazmaya koyuldu. O sırada zincire vurulma bölümünü, değiştirerek yazmak aklına geldi.

Zincire vurulma olayından yürürlükte olan bir baskı tedbiri olarak söz edeceğine, aynı gün Mahkeme tarafından kaldırılan ve artık geçmişte kalan bir korkulu rüya olarak söz etti.

Bu mektup muhatabının eline ulaşacaktı. Ve ulaşmasıyla iki amaç elde edilmiş olacaktı: Zincirlerin çıkarılmasını sağlamak ve dünya kamu oyuna beş ay süreyle gece ve gündüz bu zincirlerin Dimitrofun bileklerini sıktığını bildirmek.

EN ÇETİN ZAFER

Dimitrof'a otoritesini, düşmana hâkimiyetini ve sonunda zaferini sağlayan o her anki kendine hâkim olmak, kendi nefsini yenmeyi elde edebilmek için ne büyük bir enerjinin gerektiğini bir düşününüz!

Bu provokasyona karıştırılarak tutuklandığı günden başlayarak

bu eski savaşçı kaderinin ne olacağı konusunda hayale kapılabilir miydi?

III. Enternasyonal'in üyesi «yabancı ajanı», düşman ordusunun sorumlu önderlerinden biri, bu seçme rehine her yanıyla ezilmesi gereken şeyi temsil etmektedir: «Uygarlığı kurtarma» oyunu onun başı üstüne oynamaktadır. Bu oyun büyük oyundur.

O ölümden nasıl kurtulabilirdi ki? Belki o şaşkınca kundakçılık isnadı tutmayacaktı; Ama onu hiç değilse ihanet suçundan mahkûm etmeleri mukadder görünmekteydi.

Yürütülen tahkikat hakkında ne bilebilirdi ki? Sorgu o biçimde yönetiliyordu ki, birşey öğrenmesine, ve ithamlara karşı ona göre kendini savunmasına imkân yok gibiydi. Kimseyle yüzleştirilmiyordu.

«Adamlar geliyorlardı, koridoru geçiyorlardı ve hiç konuşmuyorlardı. Bunlar gerçek yüzleştirme değildi. Ne Van der Lubbe ile ne de Torgler'le yüzleştirilmedim. Van der Lubbe'yi ilk defa mahkeme salonunda gördüm. Daha önce kendisini pek kısa bir süre Reichstag'da sorgu yargıcının karşısında görmüştüm. Torgler'e gelince onu da ilk kez Leipzig'de mahkeme salonunda gördüm.

«Yangın çıkarma iddiasından beraat edeceğime ama serbest bırakılamayacağıma ve beni bir başka bahane ile yok edeceklerine inanıyordum...»

Her ne hal ise kaderi bellidir ve Dimitrof kaderine cepheden soğuk kanlılıkla bakmaktadır.

Tam bir tecrit durumundadır, dünya ile ilişkisi kesilmiştir. Savunucusu, adli yardımcısı yoktur. Alman hukukunu ve muhakeme usulünü bilmemektedir. Ailesinin tuttuğu yabancı avukatların tümünün vekâletleri reddedilmiştir. Güvenebileceğini sandığı tek Alman avukat vekâletinden istifa zorunda bırakılacaktır.

Çevresinde olup bitenlerden haberi yoktur. Yabancı gazeteler yasaktır. Alman gazetelerini bile alamamaktadır. Kitap okumasına da izin yoktur. Kendisine bir elkitabı, ya da sözlük alabilmek ve hapishane-

nin sıkıcı günlük hayatına karşı durabilmesi için tek bir fenig verilmemektedir. Ve üstelik otuzbeş yıllık devrimci hayatı organizmasını yıpratmış, sağlığını bozmuştur.

Karşılık verilmemesi gereken iğrenç, iftiralar. Eşinin ölümü. «Hayatımın en büyük kaybı, yediğim darbelerin en ağırıdır.»

Başkasının cesaretinin kırıldığı saatleri olurdu. Ama bir Dimitrof kendisini çöküntüye bırakmaz. Tek bir an bile yenilgiyi kabul etmiyor. Tek bir an bile görevinden, davasının zaferinden şüpheye düşmüyor.

Her türlü ***korunma içgüdüsünün,*** *her türlü bencil refleksin üstesinden gelmesini biliyor. Özgürlüğünü, sağlığını, hayatını feda edebiliyor, kendi kişiliğinin soyutlaştırabiliyor.*

Bu Dimitrof'un gurur duyduğu bir kahramanlık olayı mıdır? Hiç de değil. Kahraman henüz serbest bırakılmışken ve henüz bir yıllık hapisliğin, acılarla dolu savaşın sağlığı üzerinde bıraktığı derin izler tazeyken, ilk sözlerinden biri şu olmuştur:

«Ölümden korkmamak! Bu kişisel bir kahramanlık konusu değildir: Bu özünde devrimcinin, devrimci emekçinin özelliğidir.»

Bir devrimci, ilk önce savaşı kendi içinde vermedikçe, dışa karşı zafere dek savaşı nasıl yürütebilir?

Dimitrof büyük bir devrimcidir. Demek ki o bir insandır, öteki insanlar kadar, belki de onlardan çok duyan ve acı çeken bir insandır. Demek ki onda öteki insanlar kadar, belki de onlardan çok yenilmesi, hükmü altına alınması gereken insan maddesi vardır.

Hiçbir şey Dimitrof'un sevgili anasına, kızkardeşine yazdığı mektuplar kadar bu yönü aydınlatmaz. Bir oğul, bir kardeş, bir koca olarak kusurlu olduğu için o kendisini savunmuyor.

Ama yarası kanayan bu adam herşeyden önce inanan ve isteyen bir adamdır.

Ama isteyen bu adam, herşeyden önce görevinin adamıdır. O herşeyden önce en öndeki hatların savaşçısıdır, sorumlu savaş önderidir. Tüm düşüncesini sorumluluğu üzerine, rolü üzerine, kendisine seçtiği

amaç üzerine, kendisine çizdiği çizgi üzerine toplamaktadır. O bu amacı, bu çizgiyi hiçbir zaman gözden kaçırmamaktadır.

«Böyle bir çizgiyi gerçekleştirmeye kalktın mı, can telâşına düşemezsin.» Bundan şüphe mi edilir!

Ve ben burada düşmanı yenilgiye uğratmadan önce Dimitrof'un kendi içinde verdiği savaşlardan en çetininin, öfkesini dizginlemek için verdiği savaş olduğunu tahmin ederek onun bir sırrını açıklamakla ona ihanet etmiş saymıyorum kendimi.

Hapishanede tuttuğu notlardan okuyacağınız bir iki cümle bu iç savaşın kimi yönlerini saptamanızı sağlar. Tutukluluğu süresince, Dimitrof günlük notlarını yazdı. Bunda günlük olayları sıcağı sıcağına yazıyordu. Bu notlar savunması için yararlıydı, ama aynı zamanda mahpusun dengesini korumasına yardım ediyorlardı.

Kimi günler, gerçekten, o iç savaş pahasına elde edilmiş olan sakinliği denemeye koyuyordu ve sessizliğin, yalnızlığın, hareketsizliğin (buna fizik acıları da eklemek gerek) daha da vahimleştirdiği iç birikimi hafifletmek için bir çıkış supapına, bir regülatöre ihtiyaç vardı.

1 Mayıs günü, Dimitrof, sokaktan, geçit resmi yapmaya emek bayramını kirletmeye giden Nazi kalabalığının gürültüsünü işitince, duyduğu büyük acıyı, büyük öfkeyi ifade etmek gereğini anlıyor. Not defterine Moskova Berlin antitezinin onun durumunda ifade ettiği acıyı şöyle kaydediyor:

Burada beşinci Pazarım! Daha ne kadar sürer bu?
1 Mayıs Pazartesi: «Ulusal Emek» bayramı.
Moskova - Berlin, tarihin birbirine zıt iki kutsal noktası.
Ve ben «Moabit» cezaevinde kapalıyım, zincire vurulmuşum!
Oldukça can sıkıcı ve üzücü!..

Ama hemen ardından iradesi üstün geliyor ve Dimitrof, idam yerine doğru yürüyen Danton'un sözlerini, kendi durumuna uydurarak tekrarlıyor: «Zaaf yok!»

Kendi nefsini yenmek ve kendini disipline almak için Dimitrof çalışıyor: Savunmasını nasıl hazırladığını, acı alay biçimine bürünen bir öfkeyle iddianameyi nasıl incelediğini, ondan notlar çıkardığını, Alman hukukunu, ve muhakeme usûlünü öğrendiğini, karşı tarafın stratejisini tahlil ettiğini, kendi karşı hücum plânlarını hazırladığını ileride göreceğiz.

Ama bu gerekli çalışmalar onun eylem ihtiyaçlarını karşılamamaktadır. Uzun vadeli başka çalışmalara girişiyor: Hapishanenin kitaplığından yararlanarak Alman tarihini inceliyor, aynı zamanda Fransızca ve İngilizce öğreniyor.

Sansür Şekspir'i kaydırdığı için, Kitaplıkta bir ***Hamlet*** *bulunmaktadır. Dimitrof için ne büyük mutluluk! Kitabı elde ediyor. Okuyor, Üzerinde düşüncelere dalıyor. Yapıtı yorumluyor. Bu yapıtta kendi durumuna uyan bir yücelik, kendi düşüncesi çapında bir âlem buluyor.*

İnsan Şekspir ile Dimitrof'un karşılaşmalarını hayal edebiliyor, insanlaşmış güç olarak Dimitrof'un, tıpkı Hamlet'in mezarlıktaki kafatasını seyrettiği gibi, Hamletin kendisini seyretmesini gözünün önüne getiriyor.

Ama burada söz konusu olan bir tek adamın giderek bir tek ülkenin kaderi değildir. Söz konusu olan sınıfların kaderidir, insanoğlunun kaderi. Ve Dimitrof için «olmak», istemektir, eyleme girişmektir. Seyretmek ise, gerçeğin gözünün ta içine bakmaktır.

Hamlet'in, *hayatın mahkûm ettiği bu hayalcinin bize öğrettiği şey hiç değilse açıklıktır, sonuna kadar düşünebilme cesareti, kendine karşı içtenliktir. Onun için Dimitrof gibi bir devrimcinin bu ölümsüz dramdan üç mısrayı kendisine şiar edinmesi hiç de paradoks sayılmamalıdır:*

«Herşeyden önce kendi kendine karşı içten davran.
Gecenin gündüzü izlemesi nasıl kaçınılmazsa,
Sen de kimseyi aldatmazsın.»

Şekspir'i Galile'nin izleyeceğini göreceğiz: Kahraman kendi insanlarını seçmesini biliyor. Ve bu kendi insanları, öfkesini yenme işinde ona yardımcı olmuşlardır.

Ama Dimitrof, görüşünü daha da keskinleştirmek için hayal etmektedir. O düşmanı kolluyor. Zayıf noktalarını gözlüyor. Hücuma hazırlanıyor.

DEVLETİN ATADIĞI SAVUNUCUYA KARŞI

Dimitirov, sorgu yargıcı önünde de, tıpkı polis sorgusunda yaptığı gibi sorgu zabtını imzalamayı reddediyor.

İfadelerini özetleme işini üzerine alıyor. Bunları kendi eliyle yazıyor ve ancak bu biçimde sunulmuş olan ifadelerin sorumluluğunu kabul ettiğini belirterek bunları sorgu yargıcına gönderiyor.

Bu yeteri kadar örgütleyemeyeceğimiz çok yerinde bir tedbirdir. Yabancı bir ülkede hakkında tahkikat açılan, kendi ana dilinde sorgusu yapılmayan bir militanın yabancı dili ne kadar iyi bilirse bilsin bu yolu tutması zorunlu sayılmalıdır. Bir tercümanın bulunuşu söz konusu tedbirin gerekliliğini azaltmaz.

Burada, bu denemenin sınırları içinde Dimitrof'un ifadelerini ayrıntılı olarak incelememiz imkânsızdır. Ancak Dimitrof'un düşmana, sadece bilmesi gerekini ifşa ederken ihtiyatlığını ve ağırbaşlılığını belirtmekle yetinelim. Kamu tanıklarının yalanlarını, imalarını, iftira, yalan ve çelişkilerini saptıyor, belirtiyor ve çürütüyor. Kişisel zaman ve mekân kanıtlarını ikinci plânda, politik kanıtları birinci plânda tutmasını biliyor.

«Darbeciliği» ve teorizmi yererek Alman Partisini bütün isnat ve şüphelere karşı daha şimdiden savunmaya başlıyor. III. Enternasyonal ve onun Alman Bürosu adına konuşarak ilkelerinin dosyada yeralmasını sağlamak için duruşmaların başlamasını beklemiyor.

«Herkesin bildiği gibi, III Enternasyonalin ve Alman Seksiyonunun kararları gereğince bu dönem içinde eylem, kitlelerin faşizme karşı politik seferberliğine, Alman proletaryasının tek cephesinin kurul-

masına, emekçilerin hayati çıkarlarının ve haklarının savunulması için iktisadi ve siyasi kitle mücadelesine denk düşmekteydi. Bu eylem aynı zamanda işçi sınıfının çoğunluğunun kendi davasına kazanılmasını da hedef tutmaktaydı.

«Her parti üyesi için uyulması zorunlu olan Almanya'daki gerçek devrimci siyasetin bu somut yönelimi, komünistler tarafından herhangi bir şiddet, ya da ayaklanma plânını imkânsız kılmaktadır. Bu cinsten hareketleri, Enternasyonal ve Alman partisi reddetmekte, bunları proletaryaya zararlı saymakta ve bunlara karşı durmaktadır.»

Hem karşısında savaşılacak biricik düşman sorgu yargıcı değildi. Kendi «savunucusuna» karşı durması gerekti.

Mahkeme, Dimitrof'in kendi seçtiği Alman ve yabancı avukatlarını reddedince, üç Bulgarın savunmasını üstüne alması için bir Nazi avukat resmî mercilere tayin edilmişti: Dr. Teichert.

Dr. Teichert iyi bir Arî idi. Kafası hem dıştan hem içten dam dızlaktı. Vasat kavrayışda uysal bir adamdı: Tipik bir orta halli Nazi.

Dimitrof'u savunmak, yani Dimitrof'un savunmasını önlemek, ***işte, boyuna bakmadan*** *bu adamcağıza yüklenen görev bu idi.*

Bu psikilojiden anlamama mıydı? Belki. Ama Hitlerci adalete ve iddia makamına bu kolay sabotaj işinde yardımcı olabilmek için, örneğin, tecritte ve zincirde tutulan bir adama savunması için gerekli belgelerin verilmesini önlemek için, kamu oyunun önünde sanığın aleyhinde konuşmak için, kurtlarla birlikte ulumak için bir önemli kişi, bir «kartal» olmanın gereği yoktu.

Ama bu adamcağız ne Dimitrof'un cesaretini kırabildi, ne onun soğukkanlılığını yitirmesine sebep olabildi, ne de Dimitrof'un savunucusunun Dimitrof olmasını önleyebildi.

Sorgu yargıcı, Dimitrof'a ilk defa olarak savunmasında yardımcı olmak üzere, resmî mercilerce bir avukat tayin edildiğini bildirdiği zaman reddetti. «Tabii reddettim» demiştir bana.

Ama Dr. Teichert «Müekkiline» tayinini bildirmek ve ziyaretini haber vermek üzere yazdığı zaman, Dimitrof bu zorla kabul ettirilmek istenen hukukî yardımı hemen reddetmedi.

Niçin? «Çünkü Alman muhakeme usulü kanunu gereğince, yaban-

cı bir avukat, ancak bir Alman avukatın yardımcısı olarak kabul edilebilir demiştir bana Dimitrof, ben kendi seçtiğim savunuculan istemekteydim, bu da ancak tayinle gelen avukat Teichert'i muhafaza ettiğim takdirde mümkün olabilirdi. Duruşmalann başlamasına kadar bu taktiği yürüttüm.»

Kendi seçtiği yabancı avukatlann kabul edilmesini beklerken, Dimitrof Dr. Teichert'e karşı nasıl bir taktik kullanmıştır? Şu iki amacı güden hem yumuşak, hem sert bir taktik: Kendisine mümkün olan nezaketle Dimitrof tarafından seçilmiş bir savunucu olmadığı takdirde savunmanın sanık tarafından yapılacağını anlatmak, ve bu tayin edilen avukattan, siyasi savunma'nın hazırlanması için gerekli tüm belgeleri elde etmek için geçici olarak yararlanmak.

«Atanan bir avukatın görevinin bana savunmamda yardımcı olmak değil, tam tersine savunmamı baltalamak olduğunu bile bile ondan bana gerekli olan malzemeyi sağlanmasını bekleyebilirdim.»

Dimitrof'un Dr. Teichert'e gönderdiği mektuplarda izlediği ana çizgi işte budur. İlk mektubunun ilk sözleri serbestçe seçilmiş olan savunuculann önemini belirtmektedir: «Onlar herhalde sizinle tamasa geçeceklerdir» «Müvekkilinin» lehte kanıt konusunda tekliflerinin ne olduğunu bildirmesi için onu sıkıştıran Dr. Teichert'in sorulanna Dimitrov cevap olarak, gururlu bir eda ile, yazılı beyanlannda meselenin özünü bildirdiğini, bunlan «yakın bir ilgiyle» okumasını ve ancak iddianamenin metni elinde olduğu zaman kanıt teklifinde bulunacağını ve bu iddianame kendisini «Reichstag yangınını çıkartmakla suçladığı takdirde, Alman adaletinin bir şahesiri olması gerektiğini» belirtir.

Siyasi savunmanın önceliğini gerektiren davanın siyasi niteliğini belirtmek için, nazi avukata, ağırbaşlı bir edayle ve görünürde alaya kaçmaksızın.

«Adaletin siyasetin bir aracı durumuna ne biçimde sokulduğu en iyi siyasi davalarda ortaya çıkar» diye yazar.

Ve işte böyle Dimitrof bu düşman ajanına yanaşmakta, hücuma geçmekte onu «elde tutmaya» hazırlanmaktı, onu bir sıkı yönetimin koşullan içine sokmaktadır. O bu avukata karşı, Lenin'in öğütlerini eksiksiz uygulamaktadır. (*)

O andan başlayarak ilişkileri açık seçiktir. Ve Dimitrof en ufak bir şeyi kaçırmıyor, Dr. Teichertin «mesleki yardım ve fedakârlığını» denemek için her fırsattan yararlanıyor.

Ondan, özel hayatını ve kişiliğini gözden düşürmeyi hedef tutan iğrenç bir basını iftirasına karşı bir yalanlama yayınlatmasına istiyor. Dr. Teichert «müekkilinin» şerefini «savunmaktan» titizlikle kaçınacaktır.

Elinde bulunmayan temel belgelerin kendisine ulaştırılması için gerekeni yapmasını istiyor (Enternasyonal'in XIII. Plenum toplantısı kararları, Alman Partisi kararları, Sofya kilisesi suikasti ile ilgili belgeler gibi). Oysa Dr. Teichert'in hangi yönde çaba gösterdiği bilinmektedir.

Dr. Teichert'e göre, Dimitrof'un savunması, yangından önceki günlerde Reichstag'da bulunmadığını» tanıklarla ispat etmekle sınırlanmalıydı.

Geçerken belirtelim, salt hukukî bakımdan da böyle bir savunma mantıksızdı. Ve Dimitrof bu, kara cübbesi alttaki kahverengi Nazî üniformasını iyice gizleyemeyen avukata, söz konusu mantıksızlığa işaret ederek iyi bir ders veriyor:

«Reischstag'a gitmediğimi ispat için nasıl tanık gösterebilirim? Olmayan bir şeyin olmadığını tanıkla ispat etmek hemen hemen imkânsızdır.»

Besbelli ki Dimitrof, Teichert'in hangi rolü oynamayı üzerine aldığını ve asıl çabasının siyasi savunmayı baltalamak olduğunu biliyordu ve Teichert ile herhangi bir uzlaşmanın mümkün olabileceği hayaline kapılmıyordu. O, bu Nazinin siyasi savunma plânını bozmak için elinden geleni yapacağını ve kendinin, Dimitrof'un yalanlamak zorunda kalacağı kimi çıkışları ona danışmadan yapacağını seziyordu. Bu cinsten gayretkeşlikleri önleme ve durumunu açık seçik belli etme konusunda tedbirli davrandı.

(*) 1904 yılı haziran ayında Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinin tutuklanmış militanlarının, kendilerini nasıl savunmaları gerektiği konusunda, Lenin'in 19 Ocak 1905'te yazdığı ünlü mektup.

«Besbelli bir şey olmakla birlikte, ben burada herhangi bir anlaşmazlığı önlemek için ısrarla belirteceğim ki, benim bu işimde, sizin savunucu olarak davranışlarınızın sorumluluğunu, ancak bu davranışlar benim açık talimatım üzerine, ya da önceden onayım alındıktan sonra girişildiği ve benim görüşüme ve telkinlerine uygun bulunduklan takdirde, üzerime alabileceğim.

«Sizin kendi teşebbüsünüzle bütün diğer davranışlarınıza gelince; ben bunlan kabul ya da reddetme hakkını mahfuz tutmaktayım. Bu beyanımı göz önünde bulundurmanızı rica ederim.»

Durum açıktı. Beklenilebileceği gibi, Dr. Teichert darbeyi karşıladı ve bu ilk «sıkı yönetim» tedbirini direnmeden kabul etmedi. Savunmayı kendi bildiği biçimde yürüteceğini ve müdahale kabul etmeyeceğini iddia etti.

«Şunu iyi anlamalısınız ki burada söz konusu olan Komünist Partisinin savunması değil, kendinizin savunmasıdır.»

Dimitrof'un karşılığı inceliğin, acı alayın ve başıdikliliğin şaheseri, avukatı «kıskıvrak bağlamanın» bir örneğidir.

Atanmış avukata, onun rolü, «müvekkili» ile ilişkisi hakkındaki görüşüne mektubun dipnotunda cepheden hücuma geçmektedir.

Ona verdiği kesin ders, dondurucu bir nükte ve bir kırbaç gibi saklayan nezaketle daha da etkili olmaktadır.

«P.S. - Hemekadar ben hukukçu değilsem de, tayin olunan bir savunucunun sanıktan talimat almaya mecbur olmadığını bilmekteyim. Ve tabiî ki benim böyle bir niyetim yok. Ama buna karşılık, Ana Yönetmeliğe göre tayin olunan savunucu sanığın üstü değildir ve bu bakımdan karşılıklı bir anlaşma zorunlu görünmektedir. Yoksa sanık, inatçı bir avukatın sağlayacağı nimetlerden kendini yoksun bırakmayı ve ne kadar yetersiz olursa olsun savunmasını kendi yapmayı tercih edebilir.»

Bu sözleri okuyunca, Dr. Teichert'in kızaran başının içine açık bir fikrin girdiğini ve bürokrasi ayrıntılarıyla dolu beynin konuşmanın ne demek olduğunu anladığını tahmin edebiliriz. Ama Nazi adaletinin bu bahtsız yardımcısının daha öğrenecek çok şeyi olduğunu ileride göreceğiz.

Ancak duruşmalann başlamasından ve mahkemenin yabancı avukatlan üst üste reddetmesinden sonradır ki Dimitrof Dr. Teichertin vekâletini resmen reddediyor.

Tayin edilen avukata karşı bu ilk hücum, aynı zamanda mahkemeyi ve mahkemenin red kararlannı da hedef tutmaktaydı. Yani hem protesto, hem karşı tedbir niteliği taşımaktaydı.

Benim adım bu sıra ileri sürüldü. bilindiği gibi mahkeme benim vekâletimi de aynı biçimde reddedecekti.

«Tayin edilen avukatın hizmetinden feragat, o sırada siyasi bakımdan büyük önem taşıyordu, demiştir Dimitrof.

«Duruşmalann birinci günü Popov'a koridorda rastladım ve kendisine çabucak: «Tayin edilen avukatı reddetmeliyiz» dedim. Torglerin kendi nzasıyla seçtiği avukatın bize ancak zaran olacağını biliyordum. Popov'un cevabı: «İmkânsız, bunu yapamayız» oldu.

«İşte bu anlaşmazlık yüzünden birinci duruşma günü Teichert'i önce kararlaştırdığım gibi resmen reddetmedim.

«Bunu ancak üçüncü gün, sorgum sırasında yaptım. Birkaç kere kendi savunmamı kendim yapacağımı söyledim.»

«Ama sanık arkadaşlanm, Popov ve Tanev, benim red karanma katılmadılar. Teichert'i savunuculan olarak kabul ettiler ve bu yüzden Teichert resmi bir beyanında şöyle diyebildi: «Dimitrof beni savunucu olarak kabul etmiyor ama öteki Bulgarlar ediyorlar.»

Tayin edilen savunucuyu reddetmek her militanın uyması gereken bir kuraldır. Her davanın somut şartları ile değişen, bu reddin ne zaman yapılabileceği, en etkili anın hangisi olduğudur. *Gönlüyor ki, Dimitrof arkadaşlannın anlayışsızlığı ile karşılaşmamış olsaydı, mahkeme salonun eşiğine vanr vannaz. Dr. Teichert'e yol verecekti.*

Ama militanın bu zorunlu tutumu ki, bunun ilke olarak değeri doğruluğunun ispatıdır, savunma hakkının gönüllü olarak kısılması biçiminde alınmamalıdır ve bu tutumun kaçınılmaz sonucunun sanığı hukukî yardımdan yoksun bırakarak, pratikte onun kaderini daha da kötüleştirmek, onu tecrit etmek olacağı düşünülmemelidir.

Sanık atanmış avukatın hizmetini reddettikten sonra, ondan artık hiçbir şey istemeyecek midir?

«Hayır, diyor Dimitrof, Teichert'in savunmamı yapmasını resmen, reddettim, ama buna rağmen, savunmam için bana gerekli olan bir çok şeyi ondan istemekten de geri kalmadım.»

«Kimi faşist gazeteler» Dimitrof, siyasi savunmasında serbestçe davranabilmek için atanan avukatın yardımını reddetti. Ama avukat her işine yaradığında ondan yararlanmakta kusur etmiyor, diye yazdı.

«Bu bir çelişki değildir.» Ve arkasından Dimitrof şöylee diyor:

Ve arkasından Dimitrof şöyle diyor:

«Gerçekte tayin edilen avukatın onu reddeden sanığa hizmeti, onu kabul eden sanığa hizmetinden daha az değildir.

«Öyle sanıyorum ki Teichert benim karşımda bir çeşit sıkılganlık duyuyordu. Niçin? Çünkü ben siyasi nedenlerle onu reddetmiştim.

«Üstelik, yabancı ülkelerde yürütülen kampanya da onun üzerine bir baskı idi, işte bunun için, birçok siyasi olmayan konularda, müvekkillerini gerçekten savunduğu izlenimi bende yaratmaya çalıştı.

«Bence, bundan, tayin edilen avukatın, kimi hallerde, reddedildiği zaman sanık için daha yararlı olabileceği sonucu çıkarılabilir. Çünkü bu durumda belli bir ölçüde objektiften ayrılmama zorunluğunu duyacaktır.»

Üç Bulgarın ve Torgler'in savunmaları, düşmana karşı birleşik bir cephe halinde yürütülseydi besbelli ki daha etkili olabilirdi. Besbelli ki Dimitrof'un sanık arkadaşları onun örneğinin gösterdiği doğru çizgiyi izlemeliydiler. Ama ne yazık ki böyle olmadı.

Popov ve Tanev Dr. Teichert'in yardımlarını reddetmediler. Bu öyle bir yanılgı oldu ki başka yanılgılara çığır açtı ve bu yüzden de Dimitrof'un görevi hafiflemiş olmadı.

Torgler'e gelince, o daha da kötüsünü yaptı: Kendi rızasıyla savunmasını bir Nazi avukatına yani bir düşman ajanına teslim etmeyi akıllılık saydı. Bu avukat, Dr. Sack, Komitem'in ve Alman partisinin en azılı düşmanlarından biri olarak tanınmaktaydı. Sorumlu bir militan tarafından yapılan böyle bir seçim, yalnızca bir yanılgı değildi, atılan ilk ihanet adımıydı.

Böylece çoğunluk karşısında, Dimitrof tecrit edilmiş görünmekteydi.

DURUŞMALAR: DİMİTROV HÜCUMA GEÇİYOR

Bütün bu işte beni şaşırtan şey, Hitlerci makamların şaşkınlığı olmuştur: Bunlar, çift provokasyonu, yangını ve davayı tertip etmek için bu kadar zahmete girdikten sonra bir şey ihmâl etmişlerdi: Kurbanlarının psikolojisini; bir şeyi küçümsemişlerdi: Devrimcinin dehasını, Dimitrof'un dehasını.

Altı ay süren ilk tahkikat sırasında Dimitrof'un ifadelerini insan okuduğu ve bir kez daha okuduğu zaman, daha 23 Eylül günü bile yargılama görevini yüklenmiş olan yargıçların, onun ne çapta bir adam olduğu hakkında en ufak bir fikirleri bulunmamasına şaşmamak elden gelmiyor.

Dimitrof'un çapı hakkında bir fikirleri olsaydı, duruşmada sorgusunu, Van der Lubbe'den hemen sonra öteki üç sanıktan önce yaparlar mıydı? Böylelikle ona, daha duruşmaların başlangıcında, kendini empoze etme, tartışmalara hâkim olma, tonunu tayin etme, güçsüz öfkelerini etkisiz bırakan bir ortam yaratmasına fırsat verirler miydi?

Bu yargıçlar, bu savcılar, avukatlar, kahverengi gömlekli naziler, bütün ülkelerin gazetecileri, zincire vurulmuş bir adamın çağrısıyla proletaryanın mahkeme salonuna muzafferane girmesini bekliyorlar mıydı?

Beklemiyorlardı elbet. Çünkü Dimitrof'un da dediği gibi bu cahiller gürûhu, «çökmekte olan ve ileriyi görme yeteneğini yitirmiş bulunan bir sınıftandı!»

Altı ay süreyle komünizmin davasını hazırladıklarını sanmışlardı. Kanıtlar düzenlemişlerdi, ifadeler almışlardı. «İyi tanıklar» hazırlamışlardı. İşçi çevrelerinden aramayı yeğ saydıkları bu tanıkların görevi, Alman Komünist Partisinin 1933 yılının Şubatı sonunda ya da Martı başında bir silâhlı ayaklanma örgütlendirdiğini ve Reichstag yangınının bunun başlangıç işareti olacağını ispat etmekti.

Ama, işkencelere rağmen hiçbir proletarya devrimcisi bu oyuna yardımcı olmamış, hiçbir militan işçi, iddianın muhtaç olduğu itaatli araç durumuna düşmemişti. Ve Dimitrof, iddia tanıklarının «Nazi milletvekillerinden, faşist gazetecilerden, âdi suç sabıkalılarından, kalpazanlardan, hırsızlardan, psikopatlardan ve morfinomanlardan ibaret olduğunu» görecekti.

Ama bu yalancı tanıklar iyi eğitilmişlerdi. Roller iyi öğrenilmişti. Kâğıt bombardımanı hazırdı.

Büyük oyun düzenlenmişti: Bütün dünyayı davet edeceklerdi. Dünya basınına kapıları açacaklardı. Telgraf telleri ve radyo dalgaları seferber edilecekti. Gösterinin sahneye konması işi, Dr. Schmoltz'un şahsında Propaganda bakanlığına verilmişti. Bu zat yarı resmi tebliğleri ve resmi gülümsemeleri dağıtacaktı.

Mahkeme davaya bir âdi cürüm davası gibi, kestirmeden, rahatça bakmak istemekteydi, (Davanın siyasi bakımdan kullanılması, tabiî ki, tek taraflı olacaktı).

Duruşmaların ilk iki günü Van der Lubbe'nin sorgusuna ayrıldı. Bir kemik ve et yığını haline gelmiş bu yarı can çekişen adam, aşırı uyuşturucu madde dozlarıyla yarı uyutulmuş bu adam, «evet», «hayır» ya da «bilmiyorum» dan gayri ses çıkaramaz haldeydi.

Üçüncü gün, 23 Eylül günü, her zamanki gibi, cübbelere bürünmüş mahkeme heyeti, projektörlerin kesişen ışınları arasından girişini yapıyor. Kürsüde yerini alan mahkeme başkanı, kolunu uzatarak selâm veriyor. Kendine güveni bellidir, bu mahkeme oyunda «âdil yargıç» rolü ona düşmektedir ve oyunun kurallarını uygulayacak odur. Ufak tefek, başı dazlak olan Başkan Bünger'in keyfi yerindedir. Herşeyin yerinde bulunduğu, herşeyin düzen içinde olduğu salona bakıyor, ellerini oğuşturuyor ve kendi sesini dinlemeye koyuluyor.

2 numaralı sanığı sorguya çekiyor: Elli yaşlarında, Beethoven'inkileri andıran yüz çizgileri olan ve iki gündür, onu rahatsız edecek biçimde dik dik yüzüne bakan bir adam. Bir Alman bile değil: Kendi Dışişleri bakanlığının, lehine müdahale etmeyeceği bir Bulgar!

Dimitrof ayağa kalkıyor. Yüz çizgileri sakin, bakışları sert.

O sırada Başkan Bünger bu adamın sorgu yargıcına kafa tutmak-

tan korkmamış olduğunu ve bu yüzden sorgu yargıcının kendisine yakındığını hatırlıyor. Onun için mahkeme başkanı, o eski kurt, Dimitrof'u tutumunu değiştirmeye davet ederek o saygısız bakışlarına karşılık veriyor.

«Bu sizin çıkarınızadır» diyor babacan bir edayla.

Ve Dimitrov'a çekiç darbesini andıran ilk sözlerini söyleme fırsatını veriyor: «Siz de benim gibi suçsuz olsaydınız ve beş ayı zincire vurulmuş durumda olmak üzere yedi ay cezaevinde çile doldursaydınız, insanın sükûnetini niçin kaybettiğini anlardınız.»

Ve savaş başlamıştır. Başkan kulaklarına inanamıyor. Direnmiyor. Sorguya geçiyor.

Bu andan başlayarak, her cevap bir hücumdur. Salonda şaşırmış gazeteciler birbirine bakıyorlar.

Bu kendini savunan sanık Dimitrof değildir: Somutlaşmış III. Enternasyonal karşı hücuma geçmiştir.

Bu o kadar doğru ki, ertesi gün Nazi basını bile bunu teslim zorunda kalıyor:

«Dimitrof'un daha ilk sözlerinden, yazıyordu** Leipziger Neuste Nachrichten, **bu adamın bu büyük davayı, özünde siyasi nitelik taşıyan hayatının bir parçası haline getirdiği anlaşılmaktaydı. Reichstag yangınında rolü önemli değildir. Dimitrof'un en büyük çapta bir manevi kundakçı olduğu artık anlaşılmıştır... Eğer uygar insanlık sonu olmayan bir kanlı gece kâbusuna düşmek istemiyorsa, et ve kemik haline gelmiş bu III. Enternasyonal programını yoketmektedir.»

Durışmalara gereken yön verilmişti. Savaş insiyativi, durışmaların yönetimi el değiştirmişti.

Mahkeme başkanı Bünger insiyatifi yeniden ele geçirmeye yeltendiği zaman hiç de başarılı olmadı: Öfkeye kapıldı, ama öfke onun otoritesini geri getirmedi. Ne kadar tehdit ettiyse de, sanığın sözünü kestiyse de, onu susturduysa da, mahkeme salonundan dışarı çıkarttıysa da olmadı. Bu doğa gücüne karşı, bu diyalektik güce, her zaman kendine hâkim olan karşısındakine hükmeden, onu gülünçleştiren bu

kahramanlığa karşı duracak çapta adam değildi.

Ama bu Dimitrof'un tahkir edici bir dil ve ton kullandığına, mahkemeyi, faşist diktatörlüğün bir âleti olarak nitelendirmekle işe başladığına delâlet etmez.

Hiç de öyle değil. Çünkü o biliyordu ki böyle davranmakla, meramını anlatma olanağını kaybedecekti.

«Savunmamı öyle yürüttüm ki, ben söylemeden de, herkes mahkemenin faşist diktatörlüğün bir âletinden başka birşey olmadığını anladı.»

Metin bir tutuma, Dimitrof, gerekli esnekliği ve haklarının ne olduğu bilgisini ekleyebildi. İddianameyi, en küçük ayrıntısına kadar incelemişti. İddianamenin tümünü, yalnızca, kendini ilgilendiren bölümü değil. Ve bunu, Dimitrof, siyasi savunmaya öncelik verdiği için yapmıştı.

«Daha başından, bana demiştir Dimitrof, iddianamenin benim kişiliğimi değil, Partimizi, davamızı hedef aldığını göz önünde tuttum. Sonraları, iddianamenin tümünü inceleyenin, yalnız benim olduğumu anladım. Trogler ancak kendini ilgilendiren bölümlere bakmıştı. Tanev ile Popov da mültecime yalnız kendi bölümlerini çevirtmişlerdi.»

Ve iddianame hakkındaki bu derin bilgisinden, kanun bilgisinden, Dimitrof, eşsiz bir ustalıkla siyasi hücumunda yararlanabiliyor.

Nasıl bir gururla, Dimitrof önder rolüne ve sorumluluğuna ve özellikle Eylül 1923'de Bulgar işçi ve köylülerinin ayaklanmasında oynadığı, «aktif ve yönetici» role sahip çıkıyor! Ne büyük bir ağırbaşlılıkla bu hareketin eleştirmesini yapıyor, yenilginin nedenlerini tahlil ediyor.

«Bu kahramanca halk isyanından ben gurur duymaktayım.»

«Tek üzüntüm, o dönemde henüz Partimin ve benim gerçek bolşevik olmayışımızdır. Onun için proletaryanın önderliğini ettiği bu tarihsel halk ayaklanmasını gerektiği gibi örgütlendiremedik ve zafere ulaştıramadık.

«Bolşevikçe olmayan, örgütlenmemiz politikamız ve taktiğimiz, devrimci tecrübeden yoksun oluşumuz ve özellikle 9 Haziran'da, faşist darbe sırasında oportünist tutumumuz, bütün bu etkenler, halkın katillerine ve cellâtlarına bu halk ayaklanmasını bastırmada yardım

etmiştir.»

Ve Dimitrof bu deneyin siyasî eğitim bakımından değerini belirtiyor; son başanya inancını ifade ediyor:

«Ama Parti, bu kanlı dersten gerektiği gibi yararlanmayı bilmiştir, ve Eylül ayaklanmasının büyük tecrübesinden gerekli sonuçlan çıkarmış olan Bulgar işçi ve köylülerinin kurtuluş savaşı, Partinin yönetimi altında son zafere doğru sağlam adımlarla ilerlemektedir.»

Dimitrof'un cüppeli yargıçlar ve ünifonnalı Naziler önünde söylediği bu sözler kimin içindir? Onu duvarlar ötesinde dinleyen Bulgar işçi ve köylüleri için. O, dünya basımının bu sözleri ulaştıracağı tüm dünya işçi ve köylülerine, Alman işçi ve köylülerine, bütün faşist yönetimlerin köle durumunda tuttuğu işçi ve köylülere, gericiliğin, terörün ve antikomünizmin «Don Kişotlan»nın suratına şaklattığı, mantığa dayanan, sağlam, canlandırıcı umudu, «siyasî enerjiyi» taşıyan şu sözlerle hitap etmektedir:

«Bu, gerçekte, öteki ülkelerde komünizmi ezmek için çaba gösterenlere, bütün o çağdaş Cervantes kahramanlanna, akıllannı başlarına toplamaları için bir ihtardır.»

Almanya'da siyasî mülteci olarak eylemini öyle anlatıyor ki, kimseyi zor duruma sokmuyor, kimseyi ele vermiyor, ama aynı zamanda hiçbir şeyi de inkâr etmiyor, militan olarak şerefini koruyor ve tartışmaları ulaştırdığı siyasi plânda tutmasını biliyor:

«Ben Alman politikasına karışmış değilim. Alman Komünist Partisi ile hiçbir ilişkim yoktur. Benim işim için bu gerekli değildi.

«Ama size açıkça söyleyeyim ki, eğer görevim bunu gerektirseydi, Alman Komünist Partisi ile ilişki kurardım.»

Ve iddia makamı, evinde ele geçen devrimci yayınlar ve ***Correspondance Internationale*** *dergisinde kendi imzası altında çıkan yazılar üzerinde durunca, bunların sorumluluğunu gururla üzerine alıyor:*

Kendilerine, demiştir bana Dimitrof, bu belgelerin benim olduğunu ve benim komünist olarak, Komintem üyesi olarak bunların sorumluluğunu üzerime aldığımı söyledim.»

Ve bu vesileden yararlanarak, Lenin'in o kadar önem verdiği şeyi yapıyor ilkelerini bildiriyor:

«Benim bir Bolşevik olduğum, bir proleter devrimcisi olduğum doğrudur. Altını çiziyorum: «proleter devrimcisi». Çünkü şu herşeyin tersine olduğu dünyada, veliahtlar bile kendilerine devrimci demektedirler ve örneğin Van der Lubbe kadar deli devrimciler de vardır!

«Bulgar Komünist Partisinin Merkez komitesi üyesi ve III. Enternasyonal'ın Yürütme komitesi üyesi olarak, ben sorumlu bir yöneticiyim.

«Ve Bulgar Partisinin olsun, III. Enternasyonal'in olsun tüm hareket, karar ve belgelerinden hesap vermeye hazırım. İşte bu yüzdendir ki ben bir terörist maceracı, bir darbeci, bir kundakçı olamam.

«Öte yandan, proletarya devriminden yana, proletarya iktidarından yana olduğum da doğrudur. Kapitalizmin iktisadi bunalımlarına karşı savaş felâketine karşı proletarya iktidarının tek kurtuluş çaresi olduğuna kesin olarak inanmaktayım.

«Ve proletarya iktidarı uğruna savaş hiç şüphe yok ki benim hayatımın muhtevasıdır. Davam için daha yirmi yıl yaşamak ve sonra rahat ölmek isterdim. İşte bunun için ben bireysel teröre ve darbeciliğe karşıyım.

«Bu karşı tutumum, duygusal ve insancıl düşüncelerle değildir. III. Enternasyonalın kararları ve disiplini gereğince proleter devrimin çıkarı bakımından bireysel teröre karşıyım, darbeci maceralara karşıyım.

Hiçbir zaman düşman eline düşmüş bir proleter parti lideri yücelikte onu aşmamıştır. Hiç kimse davanın şeref ve prestijini daha güçlü olarak savunmamıştır.

Ama bu unutulması imkânsız sözlerin yazı olarak okunmasının hiçbir zaman veremeyeceği şey, bunların kahramanın dudaklarından doğuşu, mahkeme salonun sessizliği içinde, yere geçmiş yargıçların, şaşırmış gazetecilerin karşısında tok çekiç darbeleri gibi patlayışıdır. Başkan kendine gelir gelmez durmadan kesilen bu sözler öyle bir enerji taşıyorlardı ki, hiçbir kuvvet, ne masa üstüne vurulan yumruklar, ne duvar kalınlıkları hiçbir şey bunları durduramazdı. Cüppeli yargıçlar koltuklarında istedikleri kadar çırpınsınlar, Kahverengi ve kara üniformalı faşistler istedikleri kadar salona girsin çıksınlar, telâşlansınlar, Propaganda Bakanlığının ve Gestaponun o işkencecileri istedikleri

kadar diş bilesinler, aralarında fiskos etsinler, tebliğler hazırlasınlar, sağa sola emirler versinler, basına tebessümler dağıtsınlar; bu kadar iyi hazırlanmış, kabalığı riyakârca bir tatlılığın ardında gizli bu şatafatlı cihaz, kendine güvenini ve çapını bir anda yitiriyor. Bu adamlar küçücük oluyorlar, silsile alt üst oluyor, oyunun kuralları birbirine karışıyor, roller değiş tokuş ediliyor.

Uluslararası proleterya mahkeme salonuna girişini yapmıştır. Artık salonu terketmeyecektir. Onu oradan kovamayacaklardır, Dimitrof'un yaka paça salon dışına sürüklendiği zamanlarda bile.

İnancının ne olduğunu bildirdikten sonra, Dimitrof insiyatifi ele alıyor ve onu bir daha elinden bırakmıyor. İddia makamına ilk darbeleri indirmektedir. Hem de ne darbeler!

Yargıçları taraf, basını da tanık sayarak suçsuzluğunu bildiriyor:

«Rahatça söyleyebilirim ki, benim Reichstag yangını ile, örneğin bu salonda bir yabancı gazete muhabiri, ya da bay yargıçların kendilerinden fazla bir ilişiğim olmamıştır!»

İlk tahkikatın zabıtlarını reddediyor. Bunların doğruluğunu kabul etmiyor. Sorgu zabıtlarını imzalamadığını hatırlatıyor ve yalnız kendi el yazısı ile yazılı ifadenin sorumluluğunu üzerine alıyor:

«İlk tahkikat belirli bir varsayım ve niyete dayandırılmıştır. Her ne pahasına olursa olsun ve her şeye rağmen beni Yüksek Mahkeme önüne bir kundakçı olarak sevketmez.

«Ve bu, aylarca süren koğuşturmanın (benim için şu anda besbelli olan) gerçek failleri ciddi olarak aranmadan yapılmıştır.»

Yargıcın önleyebileceği tek bir sert sözcük yok, ama gene de herşey söylenmiştir. Bu sözcüklerin herbiri tam hedefe vurmaktadır.

Hedefte bir yank açılır açılmaz darbeler daha da korkunçlaşacak, taarruz gittikçe gelişecektir.

Bu tarihsel günün akşamı gelip çatmadan tüm haberleşme kabloları ve özel telleri titreşim halindeydi ve kıt'aların tümüne bu alevden sözlerin bir kısmını iletiyorlardı. Bunları duymuş olan gazetecilerin ürküntü ile karışık hayranlıkları her yana ulaşacaktı.

Ağır başlı Times gazetesi «İnsanlık onunu sanki bu Bulgarın doğal özelliği» diye yazacaktı. Hitlerci gazeteler bile şaşkınlıklarını, iç-

ten içe hayranlıklarını gizleyememektedirler: susturulmuş köleleştirilmiş olan Alman halkına, kendi adına konuşan ve konuşacak olan kahramanı tanıtıyorlar, onun muzaffer heyecanını; yenilmez gücünü, diyalektik ve psikolojik gücünü ve yabancı basına telkin ettiği saygıyı anlatıyorlar:

«Kendisi duygu taşımadığı için, diye yazıyor Neue Leipziger Zeitung, başkasının da duygusuna hitap etmiyor. Kendi amaçları için kullanmak üzere, insanların karakterini bir kanun gibi incelemiş. Kusursuz bir psikolog. Bu volkan gibi adamı sanık sandalyasında tutmak Dr. Bünger için kolay olmadı. İhtiyacına göre mikrofonun yerini değiştiriyor ve yabancı muhabirlere hitap etme fırsatını hiç kaçırmıyordu. Aradığı bir yankıdır. Ve (yabancı basına bir göz atış bunu anlamak için yeter) yankı bulacaktır da».

Bu cins yazılar Nazi yöneticileri gocundurmuş olacak ki, (eğer yanılmıyorsam) ertesi gün, propaganda bakanlığının temsilcisi, bir basın toplantısında, yabancı gazetecilerin karşısında (ne acemilik!) farkında olmadan komünist propagandasına yardımda bulunan Alman gazetecilere ihtarda bulunacaktı.

DİMİTROV'UN STRATEJİSİ

Bu incelemenin çerçevesi içinde duruşmaların ayrı ayrı safhalarını ve Dimitrof'un başka yerde yayınlanmış olan bütün cevap, çıkış ve sonularını veremeyeceğiz. Burada yapabileceğimiz doğruluğu ispat olunmuş bir stratejinin ama çizgilerini sunmak olacaktır.

Özünde siyasi olan bir tamuz stratejisi.

Sonunda yapılan muhasebelerde ve (Dimitrof'un mektupları gibi) belgelerde değer ve başarısı teslim edilen bu stratejiyi Dimitrof bana açık ve anlamlı birkaç sözcükle özetlemiştir:

«İlk önce insiyatifi ele alacaksın ve elde tutacaksın.

«İnsiyatifi elde tutabilmem için bir stratejik plân hazırlamam ve uygulamam gerekti.

«Yalnızca iddia makamını değil, düşmanın kendisini de siyasi bakımdan yıkmaya önem verdim. Onu kamu oyunda yıkmaya, gülünç duruma getirmeye.

«İlk önce polisten başladım. Ondan sonra sıra sorgu yargıcına ünlü Vogt'a geldi.

«İki savcıya... Parisius ve Werner'e de hücuma geçtim...

«Ondan sonra avukatlara, özellikle Torgler'in avukatı Dr. Sack'a ve tabiî Dr. Teichert'e de. Bu ikincisi bir daha belini doğrultamadı.

«Hedeflerim arasına basını da. Hitlerci basını da kattım: Hitlerci basına hep saldırdım; Bu basının bütün iftira kampanyalarının maskesini düşünmeye gayret ettim. Zaten Hitlerci basının tutumundan darbelerinin etkiliğini öğreniyor ve tutumuma ona göre yön veriyordum.

«Böylelikle mahkeme tecrit edilmiş, zayıflamış oldu...»

Polise ve sorgu yargıcına karşı daha duruşmaların başlamasından önce Dimitrof'un nasıl taarruza geçtiğini gördük. Duruşma sırasında o bu ikisini güç duruma sokmada ve aleyhlerine plan kaydetmede hiçbir fırsatı kaçırmadı.

Dimitrof kendi kendini savunma kararını ancak duruşmanın üçüncü günü 23 Eylülde ilân etti. Davanın Berlinde açılacak olan bölümünün başlangıcına kadar, Dimitrof hâla tayin edilen avukatın en sonunda kendi seçtiği bir savunucuyu yardımcı olarak kabul edeceğini umuyordu.

Böylece Başkan Bünger ile daha ilk çatışmalarında, Dimitrof bu olayların nedenlerinden birinden yararlanarak mahkemeye bir ültimatom sundu: Ya savunucu olarak Marcel Willard'ı kabul edersiniz, ya savunmamı kendim yapanm.

«Eğer kendi seçtiğim bir savunucunun yardımından yararlansaydım kendi savunmama zaran dokunan bu gibi olaylara elbette ki meydan vermezdim... Bir insan ve avukat olarak Dr. Teichert'e karşı kişisel hiçbir şeyim yok. Ama Almanyadaki, bugünkü durumda, onun atanmış avukat olarak rolüne güvenim olamaz. Onun için ben kendi

mi savunmak zorunda kalıyorum: Ara sıra pek hukukî olmayan çıkışlarım buradan gelmektedir.

«Yüksek Mahkeme huzurunda savunmam açısından ve aynı zamanda - düşünceme göre - duruşmaların normal seyri açısından, Yüksek Mahkemeye bir kez daha ve bu sefer son olarak başvuruyorum ve savunmama, kızkardeşim tarafından teklif edilen Avukat Bey Marcel Willard'ın katılmasına izin verilmesini talep ediyorum.

«Eğer bu son talebim de reddedilirse, o zaman savunmamı kendim becerebildiğim kadar ve uygun bulduğum biçimde yapmamdan başka şey kalmamaktadır»

Mahkeme red kararı verince, Dimitrof Berlin'deki ilk duruşmada, savunucusunun kendisinin olacağını bildirdi. (1)

Ve Dimitrof, yalnızca savcıya ve yargıçlara değil, aynı zamanda öteki iki Bulgar sanığın zayıf tutumlarından yararlanan atanmış avukata ve onunla işbirliği etmekte olan Torgler'in avukatı Dr. Sack'a karşı durmak zorunda kaldı. Atanmış avukatlardan biri, Dr. Teichert, müekkilinin siyasî savunmasını baltalamakla yetiniyor, Dimitrof'un ancak onun aracılığıyla elde edilebileceği belgeleri ona iletmeyi red-

---

(1) Bununla birlikte iki Bulgar ve bir Amerikan avukatla birlikte güçlükleri yenerek duruşmalarda hazır bulunma ve sonra da Dr. Teichert ile dolaylı olarak işbirliği yapma iznini koparabilmiştik. Dr. Teichert hoşlanmadığı bu işbirliğine katlanmak zorunda kaldı.

Bundan sonra mahkemeyi ve Alman avukatları yazılı teklifler, hoşlanmayacakları sorular, tahliller, açık mektuplar bombardımanına tutmaya başladım. Dimitrof cezaevi müdürü ya da Gestapo tarafından tutulan bu yazıların suretlerini pek seyrek olarak almaktaydı. Ama yabancı basın bunlardan geniş bölümleri yayınlıyordu, bu da Dr. Goebbels'in memurlarını çileden çıkarıyordu.

Hemen hergün basın toplantıları yapmaktaydım. Goebbels'in ajanı Dr. Schmolz'un burnu dibinde basına mülâkatlar veriyordum, o basın ki resmi propaganda tebliğlerinden kanıksadıklarından Dr. Schmolz'u görünce kaçmaktaydı.

Gerilla savaşım bir aydan fazla sürdü. En sonunda mahkeme başkanı Berlinde Reichtag'ın içinde yapılan bir duruşmaya, Gestaponun beni tutuklayabilmesi, iç hücreye atabilmesi için ara verdi. Böylece ben Hitler'in ilk Fransız mahpusu olmaktaydım: Yargıçlar Hey'etine ve Alman makamlarına «hakaretten» on gün hapis! Bundan sonra iki polis beni sınıra kadar götürdüler.

dediyordu. Duruşmalarda ise bu avukat, müekkili saldırıya uğradığında, sözü kesildiğinde, istekleri reddedildiğinde salondan dışarı çıkarıldığında susmakla yetiniyordu. Dr. Teichert'in şaşırtıcı bir susma yeteneği vardı. O, Van der Lubbe'nin durmadan akan burnuna mendil tutmaktan başka hiçbir şey yapmayan meslektaşı Dr. Seiffert'e kusursuz biçimde eşlik etmekteydi.

Üçüncü avukata gelince, daha becerikli ve daha tehlikeli olan Dr. Sack aktif roldeydi: O Dimitrof'u tahrik ediyor ve savcılara yardımcılık ederek, duruşmaları yönetmeye kalkan ve durmadan suçlayan Bulgar'ın sözünün kesilmesi için, susturulması için, cezalandırılması için, mahkeme başkanını uyarıyordu.

İşte, «özgür» Nazi barolarında yürürlükte olan kuralları, herbiri kendine göre uygulayan bu avukatlar arasında işbölümü böyleydi. Bu kurallardan biri şöyledir:

«Devlet'in otoritesini tutkuyla savunmasında, savunucu, iddianın bir mahkûmiyet kararıyla taçlanmasını istemelidir ve tecrübe avukatın bunu hemen hemen her zaman istediğini göstermiştir. (1)»

Sanık olarak haklarının ne olduğunu pek iyi bilen Dimitrof, çok kez bu iki hukukçu kafadara ders verme fırsatını elde etmiştir.

«Örneğin biliyordum ki, bir tanık aleyhinde ifade verdiğinde, ya da aleyhine bir belge ileri sürüldüğünde ya da böyle bir belge zikredildiğinde müdahale etmeye hakkım olduğunu biliyordum. Bu sanık ifadeleri ve belgeler üzerinde kendim soru sorabilirdim.

«Bir gün Teichert ve Sack buna hakkım olmadığını iddia etmeye kalktılar. Kanunu burunlarının altına sürdüm ve onları susturdum. Durumları oldukça zordu. Demişti bana Dimitrof.»

Böylece Dimitrof plânını noktası noktasına uygulamaktaydı: Yalnızca iddia makamını değil, tüm suçlayıcıları ve yardımcılarını, savcıları olduğu gibi atanmış avukatları da yenilgiye uğramaktaydı ve bir Torgler'den olsa bile, direnmeyi, nereden gelirse gelsin yıkmaktaydı.

Özellikle duruşmaların başlagıcında, mahkemenin üç Bulgar için atadığı yeminli tercümana karşı da savaşmak zorunda kaldı.

---

(1) Rudolph Dix: «Totaliter Devlet ve özgür avukatlık mesleği», Juristen Zeitung, 1934, sayfa 243 ve devamı.

İlk duruşmalardan birinde, bu tercüman, Dimitrof'un kızkardeşi Helena Dimitrof'un ifadesini yanlış çevirmişti ve Dimitrof atılarak ona, görevini doğru yerine getirmesini ihtar etti. Bundan sonra her iki dili de kusursuz bilen Dimitrof tercümanın çevirilerini hep dikkatle kontrol etmiş ve tercüman da bunu bildiği için asıllara sadık kalmak zorunluluğunu duymuştu.

Dimitrof tam bir uyanıklık içindeydi: gözünden hiçbir şey kaçmamaktaydı; ama ikincil olgulara gereken önemi vermeyi de biliyordu. Ve ayrıntılara kapılmadan siyasî savunmayı birinci plânda tutmayı başardı.

Nazi basını, başını ortaya koymuş olan ve oyunu k· ıllarına aldırmadan başını dimdik tutan bu deve karşı hergün yığınla ya.ınlar, iftiralar, iğrençlikler saçmaktaydı. Propaganda bakanı tarafından yönetilen bu basın, sanık sandalyasında oturan bu suçlayıcıya havlıyor, paçasına saldırıp ısırmak istiyor, onu kirletmek, itibarını yıkmak istiyordu.

Dimitrof bu basına karşı gereken tutumu benimsemede kusur etmedi. Ama okunmasına izin verilen bu basın bile (başka gazeteleri okunması yasaklanmıştı) ona davranışını saptamada yardımcı olmaktaydı, «darbelerinin etkililiği hakkında ona dolaylı olarak bilgi veriyordu.»

*Özgürlüğüne kavuştuktan hemen sonra şöyle demiştir: «Herhangi bir konuda tereddüdüm oldumu, Nazi partisinin resmî organı **Voelkischer Beobachter**'e başvururdum. Duruşmalara dair haberlerden, vuruşlarının isabetli olup olmadığını anlıyordum ve ertesi gün gerekli doğrultmaları yapıyordum. Bu ahmak gazetenin saçmalıkları vuruşlarımı doğrultmamda bana yardım etmiştir.»*

*«Hitlerci basını okumak, demiştir bana Dimitrof, bana birçok şeyler öğretti: Londra'da bir «komedi» düzenlendiğini **Voelkischer Beobachter**'den öğrendim. (1)»*

«Bütün bunlar bana savunmam sorununun dış ülkelerde de ele alındığını gösteriyordu ve faşist basının «Yahudi basınına» karşı polemik niteliğinde sözlerinin birçoğu görüşümü doğruluyordu.»

---

(1) Londra'daki karşı - dava için Naziler böyle diyorlardı.

Dimitrof'a «yönünü saptamada yardım eden» yalnız Nazi basını değildi: Sorgu yargıcı, savcılar, atanmış avukatlar giderek mahkemenin kendisi, bu güçlü kafanın hiç kaçırmadığı ve kendi cephaneliğine kattığı birçok silâhı istemeden ona teslim etmekteydiler ve bu Hitlerci yargıçların, zindancıların, avukatların böyle şeye meydan vermeme yolunda ortak çabalarına rağmen olmaktaydı.

Bu büyük stratejistin uyguladığı taktiği nitelendiren, berrak görme ve cesaret belirten bir örnek: Ünlü Van der Lubbe meselesi.

Benim gözleyebildiğim ve yabancı gazetecilerin bir türlü anlayamadıkları bir şeyin doğrulanmasını Dimitrof'un ağzından dinleyelim:

«Daha başından Van der Lubbe muamması ile karşılaştım. Stratejimi, savunma çizgimi saptayabilmem için Van der lubbe'nin bilinçli bir provakatör mü, yoksa bilincinde olmadan ajanlık etmiş olan biri mi olup olmadığını bilmem gerekti.

«Önceden bu konuda hiçbir şey bilmiyordum.

«Bana bu konuda bilgi veren cevapları elde etmek için soru sormakla büyük tehlikeleri göze aldım: Van der Lubbe'ye beni tanıyıp tanımadığını, Popov'u, Tanev'i, Torgler'i tanıyıp tanımadığını sordum. Bilinçli bir provakatör olsaydı yalan söylerdi.

«Tehlikeyi göze alarak direndim, ama sonunda bana lâzım olan kesin bilgiyi elde ettim.»

Bu taktik ve psikolojik baskının gerektirdiği soğuk kanlılığı, cesareti ve zekâ girişkenliğini değerlendirebilmek için, Dimitrof'un duruşmalardan önce Hollandalı kundakçıyı görmediğini, işitmediğini, onun ne geçmişi, ne sağlık durumu ne de ilişkileri hakkında en ufak bilgiye sahip bulunmadığını hatırlamak gerekir; ayrıca Dimitrof'un her sorusunun kızıp köpüren başkan tarafından kesildiğini de göz önünde tutmalıyız. Bu sebepten, bu kesin cevapları koparabilmek için her cephede birden savaşmak zorunluydu.

İlk tahkikat zabıtlarından Van der Lubbe'ye ait olduğu iddia edilen ifadelerin sahteliğini de ileri süren Dimitrof oldu. Van der Lubbe'nin yangının arifesinde zamanını nasıl kullandığı konusunun aydınlatılması için, tüm önlemelere rağmen, direnen gene o oldu.

KAVGAM'ın en önemli ifşaatını, Goering'in sarayında gizli ola-

rak toplanan kundakçıların, kimseye gözükmeden Reichstag binasına girmek ve provakatörce işlerini yerine getirmek için yararlandıkları o ünlü yeraltı yolunu kim hatırlamaz?

Bu yeraltı yolunun varlığı ve oynadığı rol besbelli ki bir Devlet sırrıydı; ve hiçbir sorunun konusu olmamalıydı. Yeraltı yoluna dair bir sorunun sorulmasına izin verdiği takdirde mahkeme başkanı Bünger zor durumlara düşebilirdi.

Öteki üç yabancı avukattan ayrı olarak, kendi imzamla yeraltı yolu konusunda bir soru sorduğum içindir ki Gestapo'nun kin dolu dikkatini üzerime çekmiştim ve sorunun sorulmasından başlayarak her hareketim izlendi.

Tahmin edileceği gibi, Dimitrof'a bu sorumu bildirmek için kendisine mektubumun bir suretini yolladım; ama bu mektup da hemen hemen bütün öteki mektuplar gibi cezaevi idaresi tarafından bana geri verildi.

Bu durumda Dimitrof yeraltı yolunun varlığını ve ne için kullanıldığını nasıl öğrenebildi?

Bu benim çok şaştığım bir şeydi ve kendisiyle Moskova'da karşılaştığımda bunun sözünü ettim ve şaşırtıcı sezisini açıklaması için ricada bulundum:

«Bir tanığın söyledikleri, diye karşılık verdi, bende şüphe uyandırdı: Sorular karşısında sıkışan bu adam, günültüler, ses yankıları duyduğu bir yerden söz etti. Ben bilmek istedim. Yargıçlar, savcılar tutumlarıyla, istemedikleri halde bana yardım ettiler. Ben bu esrarlı yerde bir keşif yapılmasını istedim: Ve böylece yeraltı yolunun varlığını öğrendim ve ne için kullanıldığını anladım.»

Dimitrof korkunç sonuyu Reichstag elektrikçisine, sonra da müfettiş Scranovitz'e sorduğu zaman, tahmin edileceği gibi mahkeme başkanı tanıkların cevap vermelerini önledi? Ama herkes, kundakçıların kimseye görünmeden yeraltı yolundan Reichstag'a girebileceklerini anlamış oldu.

ŞEYTAN ÇEMBERİ

Altı aydan uzun bir süre boyunca, tanıkların ve tanık ifadelerinin nasıl hazırlandığını, gerçek işçi militanı yokluğunda, nasıl polis muhbirlerinden, sabıkalılardan, Nazi milletvekillerinden yararlanıldığını gördük. Roller iyi dağıtılmıştı, dersler iyi öğrenilmişti.

Hem de gereğinden fazla iyi öğrenilmişti.

Ve işte işin hazırlanışında bu kusursuzluk, işin sahteliğini belli edecekti. Çemberin kusursuzluğu bir pergelin bulunduğunu ele verecekti. İddia tanıklarının «şeytan çemberi» öyle birbirini tutuyor, öyle kapalıydı ki, düşman saflarında kargaşalığı sağlamak için Dimitrof'un bu çemberi herkesin önünde çizmesi yetti.

Daha 28 Ekimde Dimitrof saldırıya geçmişti: «Tanıklar burada kendilerine verilmiş olan rolleri oynamaktadırlar.»

Ama Dimitrof'un iddiayı kendi çemberi içine hapsetmesi 31 Ekimde tanık Lebermann'ın dinlenmesinden sonra oldu:

«Biz sanıklara karşı belli başlı tanıklar çemberi bugün kapanmış bulunuyor. Nazi partisinin Reichstag'daki milletvekillerinden, Nazi gazetecilerden başlayan bu çember, bir hırsızla sona erdi.»

İlk önce mahkeme söyleneni duymamış gibi yaptı, duymaya yüreği elvermiyordu. Ama basın söyleneni duymuştu. Mahkeme başkanı söyleneni anlamaya cesaret edemedi; ama bütün dünya anlamıştı.

Aynı gün yargıçlar ünlü çemberi, «şeytan çemberini elden ele dolaştırıyorlardı. Mahkemeye sunduğu bu yazıda Dimitrof, kendi eliyle, düşüncesini üç renkte ve geometrik tarzda açıklamıştı.

Bu belgede tanık ifadeleri karşılaştırılıyor, ifade sahiplerinin nitelikleri belirtiyor (Nazi milletvekili, ya da gazetecisi, âdi suçlardan sabıkalı, hırsız ve morfinman). İfadeleri izleyen şerhler o kadar açıktı ki sözün nereye vardığını anlamak için bir göz atışı yeterliydi. Tanık ifadeleri arasındaki çelişkileri ve göze batan aşırı simetriyi göz önüne sererek, «Şeytan çemberinin» tertiplenmiş olduğu, imâl edildiği açıkça

gösteriliyordu, daha iyisi: Fabrikanın alâmeti - farika da belli oluyordu.

Gerçekten hazırlanan plânda merkezleri aynı olan iki çember vardı: Dış çember, işlerinde aşırı ölçüde itina göstermiş olan, fanteziden yoksun bulunan, Torgler'i Van der Lubbe ile, Torgler'i Bulgarlarla, Bulgarları da Lubbe ile birleştirecek, suç ortağı durumunda gösterecek akla gelebilen tüm kombinezonlardan hiçbirini unutmamış olan davayı salıneye - koyucuların dramatürjik şemasını göstermekteydi.

İç çemberde ise bir soru işareti ve bir ünlem işareti vardı. Ve bundaki acı alay da mahkeme başkanı Bünger'in bile uzun süre gözünden kaçamazdı: Provokasyonun senaryocusunu, rejisörünü, esrarlı ilham vericisini, 12 Ekim'de Dimitrof'un, Van der Lubbe'ye karşılık, o acınacak Faust'a karşılık, «Yangının Mefistosu» diye adlandırdığı kimseyi, ele vermede daha başarılı olamazdı.

*Ah şu Dimitrof'un yarattığı skandalı örtbas etmek, sözleri ve plânları önlenebilseydi! Ama, dünyanın bütün büyük gazeteleri yazacaklarına göre, bu olanaksızdı. Onun için ertesi sabah **Voelkischer Boebachter** mahkeme başkanının üzerinde durmamış olduğu sözleri ele almak zorunda kaldı. Telâşa kapılan Bünger, kavrama yavaşlığının ve yengilsinin kefaretini, Dimitrof hakkında üçüncü duruşmadan tard kararını vermekle ödedi.*

Ama iş işten geçmişti: Darbe indirilmişti ve en etkili olabileceği anda indirilmişti. Zaten surları delik deşik edilmiş olan iddia kalesi, şimdi kamuoyu karşısında gülünç duruma düşerek yıkılmaktaydı. Şeytan çemberi kızgın demirle Mefisto - Göringi'in alnına çizilmişti.

Dimitrof'un düşmanın zayıf noktasını anında görme yeteneği olduğunu söyledik, üstelik büyük hızla ateş edebiliyor ve tam hedefi vuruyordu. Mahkeme başkanı, istediği kadar telâşlansın, zili çalsın, tehdit etsin, kürsüyü yumruklasın, sözünü kessin ya da söz vermesin; öldürücü söz söylenmişti, nişan tahtasına tam isabet kaydedilmişti ve Dimitrof, amacına ulaşmadan, aşırı ölçüde iyi şişirilmiş balonu patlatmadan yerine oturmuyordu.

Van der Lubbe'yi sorguya çekmiş olan ve raporunda bu mutsuz Hollandalının Almancayı rahatça konuştuğunu yazan Komiser Hei-

sig'e şunu soruyor:

«Van der Lubbe Almancayı kendi dudaklarıyla mı öyle rahatça konuşuyordu! İddianın yararlandığı şeyleri kendi dudakları, kendi sesiyle mi söyledi?»

Nazi Kroyer, Reichstag'da Popov ile Torgler'in aralarında tartıştıklarını gördüğünü ve işittiğini söylediği zaman, Dimitrof sadece, «Hangi dilde?» diye soruyor ve böylelikle mahkemeye ve kamu oyuna Popov'un Almanca, Torgler'in de Bulgarca bilmediklerini hatırlatmış oluyor.

Dersler iyi bellenmişti ve ezberden iyi okunuyordu. Ama tanığın, şaşırması ve bu kadar iyi hazırlanmış olan bu mekanizmanın düzenin bozulması için, gereken noktada ve gereken yerde işte böyle bir şok, böyle bir darbe yetiyordu.

İKİ METOD

Bu davanın örnek olarak değeri, iki metodu ve biri tarih tarafından mahkûm edilip öteki ululanan birbirine karşıt olan iki çizgiyi karşılaştırmasında aydınlatmasındadır.

Birinci çizgi, savunmalarını kendi kişisel savları sınırı içinde tutanların izlediği çizgidir. Onlar hukuk gereğince zaman ve mekân kanıtlarını, ileri sürmekle, suçsuzluklarını ispat etmekle yetinirler.

Bunlardan biri Torgler, henüz kendi kendini inkâr etmek konusunda duraksamadadır. Ama derdi gücü yargıçlarına güven telkin etmektir. Aldatıcı bir korunma içgüdüsü onu yığınlardan tecrit etmiş, savaştan uzaklaştırmıştır. Bir düşman olan avukatı onu avucunun içine almıştır ve kendisini siyasî bakımdan yıkmaktadır. İhanete yönelmiş bulunmaktadır.

Öteki ikisi, Tanev ve Popov, sınıflarını, Partilerini inkâr etmiyorlar. Ama hedefi, sınıflarının çıkarını gözden kaçırıyorlar; «Uslu görünmeyi, yani zaaf göstermeyi akıllılık saymak yanılgısındadırlar. İçlerinden biri kendini öldürmeye girişti. İkisi de önderin örneğini görmemek için gözlerini kapıyorlar, onunla dayanışmaya yanaşmıyorlar, atan-

mış avukatı reddetmiyorlar. Ve bu avukat da onların tutumundan yararlanarak Dimitrof'a siyasî nitelikte belgeleri sağlamaya yanaşmıyordu.

Tercüman bile bir gün Dimitrof'a: «İki arkadaşınız pek korkak şeyler.» demişti. Ve Dimitrof'da şu sözlerle bunu bana doğrulamıştı:

«Bu korkaklığı onlar, beni mahkeme salonundan dışarı attıkları zaman gösterdiler. Sanık arkadaşlarım benimle dayanışma durumunda olduklarını gösteren herhangi bir davranışta bulunmadılar ve dışarı çıkarılmama itiraz etmediler.»

Dimitrof'a gelince, o tam tersine hep öteki metodu izledi.

Zaman ve yer ispatı dahil her şeyi sınıfının, Partisinin, Enternasyonalinin siyasî savunmasına, zaferi sağlayacak olan karşı taarruza tabi tuttu.

Mahkeme başkanı Bünger'in kendisi de bu metodun korkunç etkililiği ile öteki üç sanığın «usluluğunu» kıyaslamada kusur etmiyordu:

«Bakınız, Dimitrof, öteki sanıkların dürüst ve namuslu bir tutumları var; Mahkemenin niçin size karşı böyle olağanüstü tedbirler aldığını anlamanız gerek.»

İddia makamının, yenilgisini belli ederek, Dimitrof'a Van der Lubbe'nin tek başına hiçbir kışkırtıcı ya da suçortağı olmadan hareket etmediğini ispat edecek hiçbir delil bulunmadığı yolunda bir savunma fırsatını vermesi de boşunaydı. Dimitrof böyle bir savunmaya başvursaydı beraat kesindi. O zaman, özel bir işi başarmak için Partiden çıkarıldığı iddia edilen Hollandalının kişiliğinde komünizm mahkûm edilmiş olurdu.

Şeytanla bu cinsten üstü örtülü bir anlaşmayı, İddia ile böyle bir uzlaşmayı, hiçbir militan şerefini yitirmeden kabul edemez.

Bir Dimitrof için sonunu koymak bile abestir. Yenilgiye uğratılan bir iddia karşısında onun tek düşündüğü şey hücumlarını sürdürmek, siyasî taarruzu düşmanı bozguna uğratana dek sürdürmektir.

Van der Lubbe, sanık sandalyasında oturan acıklı durumdaki Faust'dur. Dimitrof'un niyeti, gizlenen Mefistoyu dünyanın gözü önüne sürmektir.

«Gelişi güzel derlenmiş, suçsuz bir sanık olarak ve daha çok bir

devrimci ve Enternasyonal üyesi olarak, Reichstag yangınının her bakımdan aydınlanması ve ortadan kaybolan Mefisto'nun gün ışığına çıkması beni en derinden ilgilendirir.»

İşte böyle, duruşmaları, salondan çıkarıldığı zamanlarda bile yöneten Dimitrof, (Teichert ve Sack'ın direnmelerine rağmen) iddiayı ve mahkemeyi bu kaçamaktan vaz geçmeye zorlayabiliyor; işte böyle, yukarıda gördüğümüz gibi yeraltı yolu sorusunu sorabiliyor; Van der Lubbe'nin, Partinin ajanı olarak değil, düşmanı olarak davrandığını ve Partiden hiçbir talimat almadığını tespit için Hollanda Komünist Partisinin sekreterinin tanık olarak dinlenmesini teklif ediyor.

Evet, Dimitrof için kendini savunmak demek öteki sanıkları, Popov'u, Tanev'i Torgler'i savunmak demek, onlara değnek uzatmak, onlara örnek olmak, yanılgılarını doğrultmak, onların aleyhinde konuşan tanıklara karşı çıkmak demekti.

Kendini savunmak, onun için gerçek kundakçılara, Mefisto-Göring'lere karşı, nazi rejimine karşı hücuma geçmekti.

Onun için savunmak demek, şu ana sorunu çözmektir: Reichtag yangınında kimin çıkarı vardı? Bu açık provokasyondan kim yararlanabilirdi ve gerçekten de yararlanmıştır? İşte mesele buydu.

Müfettiş Brozig'den, kabul edilmeyen şu soruya bir karşılık almaya çalışıyor:

«Reichstag yangını işçi partilerinin yıkılması için bir işaret olmamış mıdır? Ve bu yangın Hitler hükûmetindeki iç çatışmalara son vermemiş midir?»

Siyasî savunmanın üç ana temasının burada geliştirildiğini görmekteyiz:

Komünist ayaklanması? Hayır, ne doğru ne de akla yakın.

Terör hareketi Nazilerin eseriydi.

Yangın ancak Hitlercilerin işine yaramıştır.

Üç tema diyalektik biçimde birbirine bağlanmıştır ve Dimitrof, sık sık, savunma niteliği taşıyan birincisinden, taarruz niteliği taşıyan sonunculara geçmektedir.

Alman Partisini savunmak ve onu ünlemek; ve bunu Hitlerin kalesinin tam ortasında, yargıçların ve cellâtların burunlarının dibinde ya-

pabilmek; Alman Partisini acı çeken, savaşan ve umutlu Alman emekçilerinin önünde savunmak ve ululamak; Ve tüm dünya önünde bu partiyi ve III Enternasyonali savunmak ve ululamak, işte Dimitrof bunu bir görev saymış ve asla gözden kaçırmamıştır.

Ama iftiraları, ayaklanma için işaret olacak yangın yalanını reddetme ve Alman Partisinin gerçek politikasını dünya önünde savunma işi, Hamburg liman amelesi, proletaryanın, antifaşist halkın kahramanına olduğu kadar kime yaraşır?

Ve Dimitrof Ernst Thaelmann'ın tanıklığını istemekten çekinmiyor. Partisinin uğradığı zülmü anlatması için tanık olarak dinlenmesini isteyecektir, o zülumki Hitlerin iktidara gelmesinden beri bir gerçek «yoketme kampanyası» biçimine bürünmüştür.

Dimitrof bu tanığa, Partinin eyleminin, III. Enternasyonalin kararlarına da uygun biçimde tüm olarak yığın savaşına ve emekçiler arasında birliğin gerçekleştirilmesine yönelmiş olup olmadığını soracaktır. O. Partinin nasıl her çeşit terörist zapmayı saflarında mahkûm ettiğini ve maceracıları bağrından nasıl defettiğini soracaktır.

Thaelmann dinlenmeyince, onun yerine bu sorulara cevap verme işini Dimitrof üzerine aldı.

Ama karşı taarruzun temaları en açık biçimde Dimitrof'un eski Başbakan Brüning'e, Von Schkeicher'e ve Başbakan yardımcısı Von Papen'e, eski bakanlardan Hugenberg'e ve «Çelik Mihverler»in başkan yardımcısı Dusterberg'e sorulması için boşuna uğraştığı sorularda bütün açıklığı ile belirmektedir:

«Reichstag yangınının, Nazi yönetimi tarafından, hükûmette beliren güçlükleri gidermek, Nazi partisinin dikta düzenini, «Totaliter Devlet» dediği şeyi kurmak için ustalıkla kullanıldığı doğru mudur?

«1993 Ocak ve Şubat aylarında, Komünist Partisinin inisyativi ile ayaklanmayı kimsenin ciddi olarak beklemediği ve bu masalın Reichstag yangınından sonra S. A. ve S. S. birliklerinin zûlüm ve zorbalıklarını haklı göstermek için yayıldığı doğru mudur?»

Ve işte böyle Dimitrof soru biçiminde en yürekli, en tehlikeli, en kesin temayı geliştirebiliyordu. Ve işte böyle, adını söylemeden, kamu oyuna yavaş yavaş ünlü «Mefisto»nun izine yöneltiyordu.

MEFİSTO - GÖRİNG'İN BOZGUNU

«Ulusal kamp»ın içindeki çatışmalardan dikkati başka yere çekmekte ve bu çelişkileri «Almanyanın kurtarıcısı» Nazilerin lehinde çözmekte, işçi eylem birliğini parçalamada, proletaryanın öncüsüne karşı bir imha kampanyasına girişmekte gerçekten kimin çıkarı olabilirdi?

Herhalde Darbeden yararlanandan başkası değil, Nazi zûlüm yönetiminden, Mefistonun kendisinden başkası değil.

Foyası bu ölçüde ortaya çıkan Mefisto mahkeme önüne çıkmak zorunluluğunu duydu. Ama ancak tanık olarak çıktı. Ve onu karşılamak için cüppeli yargıçlar tanık sandalyasının tozlarını önceden sildiler.

Bu iki yüzlü Mefisto, (adı Göring ve Göbbels'di) özellikle kahverengi kitapda yurtdışında kendisi aleyhine yayılan şüphe ve iftiraları yalanlamak için, yeminli tanık olarak mahkeme önünde konuşmaya çağrıldı. Tanığı bu biçimde celbetmek, önceden ayaklarının altına çiçeklerden yapılma bir halı sermek demekti.

General - Bakan Göring kendi kendinden memnundu. «Yahudi - Bolşevik» propagandanın bu kadar etkisinde kalan yabancı basın önünde, havayı büyük ustalıkla değiştirecek, duruşmalara doğru yön verecek ve dava Komünist Partisinin ve Üçüncü Enternasyonalin davası haline gelecekti. Kendisi dünya önünde uygarlığın bekçisi rolünde görünecekti. Herşeyi düzene koyacak, patlatılmış olan balonu yamayıp bir kez daha şişirecek, şu Dimitrof'un gülünçleştirdiği bütün anti-komünist mitolojiye yeniden can katacaktı. Herkes görecekti... Oysa görülen şu oldu: Konuşması sonu erince ve dinleyicilerinin hayranlık ifade eden mırıldanmaları arasında Marksizm bir kez daha yerle bir edilince; kara, kahverengi ya da hâki üniformalı personelinin köle bakışları altında eski dünyanın insan yüzlü bu yaratıkları karşısında, bu kendine güvenen, tepeden tırnağa kadar silâhlı tayfasına güvenen,

iyi eğitilmiş şiddet mekanizmasına güvenen şımarık morfinmanın karşısında, ***bir adam ayağa kalkıyor.***

Yüzü solgun, zayıflamış, cellâdın baltası ensesinde asılı, 9 aydan beri kapalı tutulan bir adam, 6 haftadan beri savcılara, atanmış avukatlara, nazi basınına, polisin eğittiği yalancı şahitlere, hâkimlere kafa tutan ve ***görünüşe göre*** *yalnız bir adam; sanık olduğu halde bu rolü kabul etmeyen, oyunu altüst eden ve suçlayıcıları suçlayan bir adam.*

Yeni tipte bir insan olan eski bir savaşçı, *kendi sınıfına hizmet etmekten başka hiç bir amaç ve umudu olmayan, kudretiyle sarhoş olmuş ve o sıra en güçlü anında bulunan düşman düzenine, dış gösterişinin ve güçlülüğünün zayıflığını maskelediği düzene, geniz gıcıklayıcı güzel esanslarını çürümenin kötü kokusunu sakladığı düzene, düşman toprağında meydan okuyan bir adam.*

Orta çağı en kötü görünüşü ile temsil eden bu şişman generale, tekmelerinin kendisini yıldırmadığı bu uyuz postuna bürünmüş eşeğe, tek başına giriştiği savaşta sakince karşı duran alacaklı olma iddiasında ve alacaklı durumunu karşı tarafa kabul ettiren bir borçlu.

Dimitrof'un kendisi gerçek kuvveti, «volkan gibi», dayanılmaz kuvveti, dünya proletaryasının, yürüyen halkların kuvvetini, tarihsel gerçeği, dünyanın geleceğini gençliğini temsil etmektedir.

Göring yukardan süzüyor: Dimitrof bu bakışı karşılıyor. Ve öyle bir an geliyor ki, öteki Dimitrof'un bakışına karşılık veremiyor: Bu bakış sanki düşmanı delip geçiyor, onu önemsemiyor, duvarları, engelleri delip geçiyor ve görünmeyen ama kendisini gören, gören ve bağrına basan emekçi yığınları üzerinde duruyor.

Bu bakışların ardından Dimitrof'un sesi de, tıpkı Beethoven'inki gibi sessizlikten doğan sesi de, o uğultulu, yavaş, çekiç darbelerini andıran sesi de mesafeleri aşmaya başlıyor.

Kendini gösterişle ortaya koyan şiddetle, kendini zapteden gerçek güç arasındaki, günün ve meydanın hâkimi ile zincire vurulmuş bu esir arasındaki trajik biçimde eşit olmayan savaştan kimin muzaffer çıkacağından şüphe edilebilir mi? Göring de şüphe etmemektedir: Başı dik aynk bacakları gerili, şoku bekliyor.

Ve işte Dimitrof'un sakin yüz çizgileriyle dudağının bükülüşünde

bir acı alay gölgesi, hazır ve kendine hâkim olarak, savaşa girişmek üzere ayağa kalktığının görüldüğü heyecan verici tarihsal an.

İlk sorular ilk yalanları, ilk yalan balonlarını patlatıyor ve generalin aleyhine tam isabetler kaydediyor. Tutuklanan Van Der Lubbe'nin üzerinde parti kartının bulunduğunu bildiren tebliği (Göring'in cevabı bir itiraftır.) Lubbe'nin Hinigzdorf'daki Nazi suç ortaklarını aramama konusundaki kararının teyidi. Peki bunda çıkarı olan kimdir? (Bu sefer cevap bir kaçamaktır.)

Göring halâ istifini bozmamaya çalışmaktadır.

Ama Dimitrof sağladığı üstünlüğü elden bırakmayarak onun soluğunu yeniden elde etmesine izin vermiyor. Mefisto Komünist Dünya kavramını suçlamaya kalkınca kendisine sorulan soru şudur: «Bay Başbakan bilmekte midir ki, suç saydığı bu dünya kavramı toprak küremizin altıda birini yönetmektedir?»

Başbakan soğukkanlılığını artık yitirmektedir. Sovyetler Birliği'ne karşı hücuma geçiyor. Karşısındakinin itirazı:

«Sovyetler Birliği, dünyanın en büyük ve en güzel ülkesi, hiç işitmediniz mi?»

Artık bu kadar fazladır: Kundakçı Başbakan sanığa küfredecek kadar, onu idama mahkûm etmekle görevlendirdiği adamlar önünde idamla tehdit edecek kadar kendisini kaybetmiştir.

Ve Mahkeme Başkanı duruma müdahale ediyor, ama Başbakan generali terbiyeye davet için değil, adalete saygı göstermeye, hiç değilse görünüşü kollamaya davet etmek için değil, hakarete uğrayanı susturmak için, Dimitrof'a komünist propagandasını durdurmasını ihtar etmek için.

Ve o zaman Dimitrof, kendisine her zamankinden daha hâkim olarak, kırbacı ustalıkla kullanıyor:

«Ben ise Bay Başbakan'ın cevabından son derece memnunum.» Ve mahkeme başkanı ne yapacağını şaşırarak onun konuşmasına izin vermezken ve salondan dışarı atmaya hazırlanırken, Dimitrof hem kendisine, hem de en küçük çapına, gerçek boyutuna düşürülmüş olan düşmana hâkim oluyor ve bıçağı yırtıcı hayvanın iki omuzu arasına yavaşça sokuyor:

«Yoksa benim sorularımdan korkuyor musunuz, Bay Başbakan?» Göring yenik düşmüş bir generalden, bozgun halinde kaçan bir kurmaydan, söndürülmüş bir balondan başka bir şey değildir artık, kendini tam olarak kaybediyor, yerinde zıplıyor, çırpınıyor, ağzından köpükler saçıyor, halleri boğulan bir adamın halleridir.

«Defol burdan köpek!»

Artık eşek aslan postunu yitirmiştir. Galibi mahkeme salonundan dışarıya sürükleyebilirler. Ama onun gölgesi, onun resmi, ifade ettiği büyük anlam bakımından her zamankinden daha yüce olarak, salonun duvarlarını çatlatırcasına orada kalacaktır.

Ve Mefisto da, utanç içinde, tıpkı iddia makamı gibi tıpkı mahkeme gibi küçücük hale gelmiş olarak, arkasından salondan çıkıyor. Bu felâkettir.

Yabancı basın bu taşkınlıkların anlamını belirtmekte kusur etmeyecektir: «Tanık Göring tanıklık etmek için değil kendini savunmak için mahkemenin önündeydi.»

13 yıl sonra maskesi düşürülen bu kundakçı, elindeki meşaleyle dünyada yangın çıkarmış olanlardan biri olan bu adam artık yenik bir general değildi, resmen sanık Göring olmuştu. Ve onu, ben de, lâyık olduğu yerde, harp suçlusu bölmesi içinde görme fırsatını buldum. Onu idama mahkûm eden Nürenberg Müttefikler Mahkemesi önünde. Taklitçilerine örnek olsun!..

Leipzig savaşının bu heyecanlı gününden iki gün sonra ince zekâlı olarak geçinen Göbbels rakibi ve arkadaşının sakarlıklarını tamir etmek için boşuna çaba gösterecektir.

Dimitrof doğrudan doğruya hedefe gidecektir: Bakandan naziler tarafından yapılan suikastler, ve cinayetlerin sahneye konuş tarzı hakkında, bunlarla ilgili olarak çıkartılan yalanlar hakkında sorular soruyor.

Göbbels, öteki gibi öfkeleneceğine ukalâca alıntılarla, soytarıca yüz hareketleri ve perendelerle işin içinden çıkmaya çalışacaktır.

«Küçük bir komünist tahrikçisi» diye vaftiz ettiği adama kafa tutma iddiasına ve basında böbürlenmelerine rağmen o da günün mağlûbu

olarak mahkeme salonunu terkedecektir. Her şeye gülmeye hazır olanlar bile bu sefer onunla birlik olmayacaklar ve kolay kolay kandıralamayan yabancı basın da ona, terbiyeli bir edayla «duruşmalara yeni bir şey getirdiğini sanıyorsa yanıldığını» hatırlatacaktır.

Ama son sözü en son konuşmasında, Bay Göring ile Göbbels'in en etkili komünist propagandası yaptıklarını belirten, Dimitov söyleyecektir. Şüphesiz ki istemeyerek ve hiç farkında olmadan:

"Bu baylar bu davranışlardan ötürü asla sorumlu değillerdir."

Mesele bundan iyi konulamaz.

MAHKEMENİN YENİK DÜŞMESİ

Dimitrof'un polise karşı, sorgu yargıcına, savcılara, avukatlara, basına, nazi, polis ajanı ve bakan tanıklara karşı uygulamış olduğu taarruz stratejisinin ilkesini ve uygulanışını inceledik.

Dimitrof'un nasıl düşmanın zayıf noktalarını gün ışığına çıkardığını ve kundakçı provakatörlerin maskelerini ne büyük bir ustalık ve kahramanlıkla aşağı indirdiğini gördük.

Şimdi de Dimitrof'un mahkemeye karşı başvurduğu stratejiyi bir kaç örnekle açıklayalım.

«Mahkemeye karşı taktiğim daha esnek bir taktikti. Ama daha ilk gününden ele geçirmiş olduğum insiyatifi hep elimde tuttum.»

Başkanın söz kesmelerine, söz vermemelerine, mahkeme salonundan çıkarma ve yasaklarına rağmen onun bu inisyatifi nasıl daima elde tutabildiğini biliyoruz.

Dimitrof duruşmalarda hâkimiyetini muhafaza etmek için hangi bakımdan esneklik göstermiştir?

Şu anlamda esnek davranmıştır ki, üç ay boyunca en çetin denemelerden geçne soğukkanlılığını hiç bir zaman yitirmemiş ve her zaman sakın tavır ile kusursuz, gereksiz söz sertliklerinden uzak kalabilmiştir. Bu ona her şeyi söyleme siyasî tarzını derinliğine sürdürme

ve karşı tarafı fırsat vermeden, usul tedbirlerine imkân bırakmadan en tehlikeli hedeflerine ulaşma imkânını sağlamıştır.

«İddiayı sarsabilmek için, demiştir bana Dimitrof, mahkeme önünde siyasî söylevler verip iddianamenin ayrıntılarını sükûtla geçiştirmek olamaz.»

Bana söylediği bir başka şey de, «davanın ve iddianın bütün ayrıntılarına dikkat etmek her şeyi izlemek her şeyi hesaplamak davanın sağlayabileceği bütün imkânlardan yararlanmak gerektiği, somut suçlamalar somut gerçeklerle etkisiz hale getirilebildiği ve bütün bunların siyasî savunma açısından yapılması gerektiğidir.

Yürekli olabilmek ve her şeyi siyasî savunmaya tabi kılmak, miting söylevleri vermek ya da yargıçlara hakaret etmek demek değildir.

Dimitrof'la görüşmelerimde not ettiğim, anlam bakımından zengin şu sözleri üzerinde düşünelim:

«Yürekli olmak gerekir. Ama komünist sloganlarını tekrarlamak ve mahkemeye hakaret etmek yanlıştır, akılsızlıktır...»

İşte bu esneklik sayesindedir ki, Dimitrof en gerekli soruları sonuna kadar sorabilmiş tanıkları doğruyu söylemeye, suçlamalarından dönmeye ya da yabancı basının üzerinde durmak zorunda kalacağı acemice çelişkilere ve yalanlara düşmeye zorlayabilmiştir. Ve 1 Aralıktan başlayarak mahkeme onu sözlü soru sormak hakkından yoksun bırakınca, mahkemeye yazılı olarak hazırladığı soruları sundu.

Dimitrof'un halk yığınlarına en çetin şartlarda bile yasa imkânlarından yararlanmanın mümkün olduğunu ve yararlanılması gerektiğini anlatabilmesi işte bu esnekliği sayesinde olmuştur. O bunu enternasyonalin VII. Kongresine sunduğu o ölmez raporunda formüle etmeden önce kendi örneğiyle ispat edebilmiştir.

Kendisine karşı başvurulan yetkiyi kötüye kullanmaların, kanunsuz yasakların ve zorbalıkların düşmanın zaafını ve özellikle düşmanın adlî aracı durumunda olan mahkemenin gerçek zaafını ispat eden kanıtlar olduğunu bütün dünyaya gösterebilmesi de gene bu esneklik sayesinde olmuştur.

Ama bu esneklik bir granit sertliğine bağlı kalmaktaydı. Öyle güçlü ve yürekli bir tutum ki destan konusu olmuştur ve destan bunu her

yana yayarak ancak çiğ bir ışıkla aydınlatabilmiş ve hiç bir şeyi eksik olmayan bu kişideki öteki çizgileri gölgede bırakmıştır.

Ünlü cevapları, yazılı beyanları (ki bunları muhafaza edebilmiştir.) yenmeyi başardığı, karşısındaki güçlerin durumlarını ölçmede edinmiş olduğu olağanüstü yetkiye tanıklık eder.

Bir iki örnekle Dimitrof'un yargıçlarının kulaklarına acı alayını nasıl yerinde ve ne kadar etkili olarak şaklattığını gösterelim.

İlk önce reflekslerini bir zoolog gözüyle incelediği hâki ve kahverengi üniformalı yırtıcı hayvana verdiği alçak gönüllülük dersini ele alalım.

«Günlerimi incelemekle öğrenmekle geçiriyorum. Burada bu mahkeme salonunda bile teorik ve pratik bakımdan bir çok şeyler, bu arada Üçüncü Reich adaletinin ne olduğunu öğreniyorum!»

2 yıl sonra III. Enternasyonalin I. Kongresindeki kapama konuşmasında Dimitrof aynı temayı (ama bu kez acı alaysız) geliştirecektir:

«Böyle bir düşmanı (faşizmin sözünü etmektedir) bütün yönleriyle tam olarak tanımak gerekir... Düşmandan bir şeyler öğrenme konusunda çekingenlik gösterilmemelidir, yeter ki bu öğrendikleriniz onu daha çabuk ve daha güvenli olarak yenmenize yarasın.»

Yalnız Sanık Dimitrof olmadığını aynı zamanda Sanık Dimitrof'un savunucusu olduğunu söylediği için salondan zorla dışarı çıkarıldığı oturumun ertesi günü (bu ikinci çıkarılışıydı.) Mahkeme başkanına gönderdiği hayran kalınacak bir vekarla yazılmış mektup bir başka örnektir.

Mahkemenin kendi savunucusunu seçmesine izin vermemesini hatırlattıktan ve bu yüzden tek başına hem sanık olarak, hem de kendi savunucusu sıfatıyla mahkeme önünde bulunmak zorunda bırakıldığından söz ederek ve salondan dışarı çıkarılmasına sebep olan cümleyi tekrarladıktan sonra öfkesine soğuk bir acı alay biçimi veriyor:

«Kabul ederim ki, hem sanık olarak hem de kendi savunucum olarak beni suçlayanlar için tatsız ve can sıkıcı olmaktayım. Ama buna karşı elimden bir şey gelmez.

«Savcılık beni suçsuzluğuma rağmen mahkeme önünde sanık san-

dalyasına oturtmakla akılsızlık etmiştir; şimdi bu akılsızlığınızın, ileriyi görememenizin bedelini ödemeniz gerekiyor. Salçayı hazırlayan sizsiniz, şimdi o salçayı yutmak zorundasınız. Tadını beğenip beğenmemeniz benim meselem değildir; beni hiç ilgilendirmez.

«Ben huzurunuzda bir siyasî sanık sıfatıyla bulunuyorum, kışlasında bir asker, ya da esir kampında bir savaş esiri sıfatıyla değil.»

Bundan sonra mahkemedeki son konuşmasında yeniden ele alacağı ve «En etkili propagandacımız sizin beceriksizliğinizdir!» olarak formüle edebileceğimiz temaya yanaşıyor ve sözlerini yücelikte erişilmez bir meydan okuma ve ultimatomla bitiriyor:

«Sanık ve kendi kendinin savunucusu sıfatıyla duruşmaya aktif olarak katılmaya ve kendimi savunmaya doğal bir hakkım vardır. Besbellidir ki mahkeme salonundan dışarı kovmak gibi tedbirler beni asla yıldıramaz. Beni en önemli duruşmalardan uzak tutan bu gibi kararların savunma hakkımı sınırlama ve ihlâl etme niteliği taşıdığı açıktır; böyle davranışlar ancak dünyaya beni suçlayanların yaptıkları işte kendilerini rahat hissetmediklerini gösterecektir; Böyle davranışlar bir çoklarının gözünü açacaktır; ve bu bakımdan davranışlarınız komünizm propagandasına yeni malzeme sağlamış olacaktır.

«Bana karşı böyle tahammül edilmez biçimde davranılmaya devam edilecekse, açıkça söylemeliyim ki, mahkeme huzuruna daha fazla çıkmamın gerçekten yararlı olup olmadığının kendime sorma zorunluluğunu duyacağım. Bundan doğacak olan sonuçlar da bana vız gelir.»

Bu meydan okuma öyle etkili oldu ki, uzunca bir süre mahkeme salonundan dışarı çıkarılma kararları yenilenmedi.

DİMİTROF'UN MAHKEMEDE SON KONUŞMASI SAVUNMA SUÇLUYOR

Bir kaç cephede birden girişilen 3 aylık savaştan sonra, elbetteki Dimitrof'un büyük dikkatle ve özenerek hazırlayacağı en önemli belge huzurdaki son beyanı olacaktı.

Dimitrof hazırlık notlarını saklayabilmiştir. Tayin edilen günden önce ansızın konuşmaya davet edildiği zaman bu notlardan yararlanarak ve devrimci savunmanın o unutulmaz şaheserini sunmuştur.

Bunları tahlil edelim. Savunma 16 maddeye bölünmüştür. İlk 5 madde konuya giriş niteliğindedir:

1- Bütün müracaatlarına rağmen kendi seçtiği savunucuların nasıl reddedildiğini ve nasıl kendi kendini savunma durumunda bulunduğunu hatırlattıktan sonra Dimitrof doktor Teichert'in beyanlarının hiçbirisinin onu bağlamadığını ve ancak kendi beyanlarının muteber sayılabileceğini söylüyor. Ve burada Torgier'e dolaylı olarak ünlü hücumunu yapıyor: Örneğin «Doktor Sack gibi savunucuların himmetiyle beraat edeceğime suçsuz olduğum halde idama mahkûm edilmeyi yeğ sayarım.» diyor.

2- Dimitrof gururla konuştuğu dilin kabalığını açıklıyor:

«Eşyayı adıyla çağırmak adetimdir.»

Onun savunduğu, avukatın yapabileceği gibi, bir müekkil değildir, kendi kişiliği de değildir: devrimci şerefidir.

«Ben burada fikirlerimi görüşlerimi savunuyorum. Ben hayatımın anlamını, muhtevasını savunuyorum. Onun için mahkeme önünde sarfettiğim her cümle kanımın kanı, etimin etidir.»

Ve işte böylece atmosfer yaratılmıştır. Son söz sanığın değil suçlayıcı duruma geçmiş olan dünya proleter devriminindir.

3- Bundan sonraki iki madde yukarda gördüğünüz ve incelediğiniz gücün, ustalığın ve acı alayın Dimitrof biçimi bileşiminin en iyi örneğini teşkil eder.

Dimitrof kendisini yargılama iddiasında olan yargılama gücünü

niçin ciddiye almaktadır?

«En yüksek Alman adli merciini ciddiye almadığını bana sık sık sitem yollu söyleyenler olmuştur. Bu tamamen yanlıştır.»

«Şüphesiz ki, benim için en büyük kanun II. Enternasyonal'in programı; en yüksek adlî merci enternasyonalin kontrol komisyonudur.»

«Ama sanık sıfatıyla bu İmpatorluk Mahkemesini tam olarak ciddiye almam gereken bir merci olarak kabul etmek zorundayım. Sadece bu mahkemenin üyelerinin yetkili kişiler olmalarından ötürü değil, aynı zamanda burada hüküm süren sosyal düzenin, devlet gücünün son derece önemli bir çarkını teşkil ettiği için, bu mahkemenin temyizi olmayan en ağır ceza hükümlerini verme yetkisi bulunduğu için.»

4- Bundan sonra Dimitrof mahkeme başkanına gönderdiği 12 Ekim tarihli mektupta belirttiği temayı yeniden ele alıyor:

«Savunmasının doğal sonucu olan komünist propagandasının sorumlusu kimdir?» Burada da militan gururuyla acı alay birbirine karışmaktadır:

«İmparatorluk Mahkemesi önündeki savunmamın dolaylı olarak bir propaganda niteliği edinmesi mümkündür. Mahkeme önündeki tutumunun da başka devrimci sanıklara örnek teşkil ettiği de iddia edilebilir. Ama benim savunmamın ana hedefi bu değildir.» Ve burada karşısına aldığı Savcı Parisius'un iddianamesi değil, mefisto'nun «tanık ifadesi»dir.

«Bence Bay Göring'le bay Göbbels'in mahkemedeki konuşmaları da komünistlere yararlı propaganda etkisi yapmıştır; ama elbetteki bu baylar bundan sorumlu değillerdir.»

5- Burada Dimitrof iki yıl sonra VII. Kongreye raporunda geliştireceği şu ayrı temayı ileri sürecektir:

«Biz ulusal nihilizmden yana değiliz. Halkın savaşını, o halkın devrimci geçmişine, geleneklerine bağlamak için» çaba göstermeyen devrimciler «milletin tarihsel geçmişinde değerli olarak ne varsa, onu faşist sahtecilerin halk yığınlarını aldatmak için sömürmelerine bile bile terketmiş olurlar.»

Nazi basınının kendi şahsına hücumlarını umursamayan Dimitrof bu basının «kudurgan» ve «barbar» olarak nitelendirdiği Bulgar halkı-

nın hakarete uğraması söz konusu olunca dikilmektedir.

Kudurgan ve barbar olan faşizmin kendisidir. Sadece Bulgar faşizmi değil, öteki ülkelerin faşizmi de.

Ve Dimitrof Bulgar işçi ve köylülerinin Bulgar halkının savunmasını üzerine alıyor; o halkın kurtuluş savaşını gururla anıyor:

«Benim Bulgar olmaktan utanmam için hiç bir sebep yok. Faşizme karşı, sosyalizm için savaşmakta olan Bulgar işçi sınıfının evlâdı olmakla en büyük gururu duyarım.»

6- Ve böylece doğal olarak siyasî savunmanın ta göbeğine, varmış bulunuyoruz. Savunma yavaş yavaş suçlama biçimine bürünmektedir. Artık konuşan sanık Dimitrof değildir. Sanık Dimitrof'un savunucusu da değildir. Bulgar proletaryası, Alman proletaryası, dünya proletaryası; III. Enternasyonalin tümüdür; Taarruz mevzilerinde yerini alan ve tarihsel kaderinin bilinciyle hâkim olarak, muzaffer olarak konuşan ve artık hiç bir şeyin durduramayacağı en şanlı karşı hücumunu geliştiren proleterya davasının kendisidir.

Dimitrof iddianın üzerine kurulu bulunduğu mite, kanlı sofizme, çürütmüş olduğu adlî provakasyona hücum ediyor.

Ayaklanmanın, Devletin yıkılmasının ve proleterya diktatörlüğünün kurulmasının işareti olacak olan yangın!

Bu Başsavcı Werner'in tezidir.

Ve Dimitrof tarihten bir kaç ünlü emsal zikrediyor: Fransa'da Cumhurbaşkanı Doumer'e karşı suikast gibi, (yalancılar bakanı Göbbels'in Dimitrof'a yıkmak istediği) Sofya Kilisesi suikasti gibi, (kapitalist tahrikçilerinin maskelerini düşürdüğü ve güdülen kirli amaçlarını belirttiği) Pomeranya'daki yangınlar gibi.

Bundan sonra tarihten bize kalan ünlü sahte belgelerden bir kaçını hatırlatıyor: 1926'da İngiltere'de «Zinovyev'in mektubu», gibi, Berlin'de Beyaz - Rus çevrelerinde seri halinde imâl edilen sahte belgeler gibi ve nihayet 1870 savaşının başlangıcında Bismark'ın eseri, Ems telgrafı gibi.

7- Werner'den sonra Göring. Suçlayıcıdan sonra Mefisto. Her ikisinin ortak tezi 1933 Şubat - Mart'ında komünistlerin «Ya o zaman ya da asla!» Bir şeyler yapmak «zorunda oldukları» varsayımı üzerinde kurulmuştur.

Dimitrof, Hitler faşizmine tıpa tıp uyan bu «muhakemeyi» bir omuz darbesiyle yıktı. İlkönce kendilerine tepeden bakarak şu dersi verdi: ***«Bir düşmana karşı gerçekten savaşmak isteyen kimse hiç değilse o düşmanı iyi tanımalıdır!»***

Bunun ardından o Alman Partisinin bayrağını dalgalandıracaktır.

«Ötekilerin yaptığı gibi Alman Partisi'de proleter devrimini illegal olarak hazırlayabilir ve onu gerçekleştirebilir.»

Ve bütün o kuvvet gösterisi meraklısı Nazileri çileden çıkaran bir ders daha: «Bizler çok şükür hasımlarımız kadar kısa görüşlü değiliz! Ve en çetin durumlarda bile sinirlerimize hâkim olabiliriz!»

Ve şimdi düşman seyircilerin önünde Dimitrof'un elinde dalgalanacak olan bayrak III. Enternasyonalin bayrağı olacaktır.

«Nedir III. Enternasyonal?» Milyonlarca üyesi ve taraftarı olan evrensel bir parti.

«İlk ve en büyük bölümü dünyanın en büyük ülkesini yöneten iktidardaki bir partidir.

«Böyle dünya çapında bir parti kelimelerle ve eylemle oyun oynamaz.

«Böyle bir parti milyonlarca taraftarına resmen birşey söyleyip gizli olarak söylediğinin tersini yapamaz.

«Böyle bir parti çifte muhasebe defteri tutmaz.

«Ve bu parti, milyonlarca üyesi olan bir parti 1933 Şubat'ında Alman devrimcilerine hitap eden bir çağrı yayınlamıştır...

«Kitle çalışması, yığınların savaşı, yığınların direnmesi, tek cephe, ***macera yok!»***

Bu sözleri heyecanla titreyen tüm dünya halkları işittiler.

8- Ve o anda Dimitrof taarruzu hedefine ulaştırmaya gayret ediyor: Yangının, ayaklanmanın işareti olacak olan yargının, komünistler tarafından çıkarıldığı masalını yıktıktan sonra, demirden bir mantıkla yangının gene de bir şeyin işareti olduğunu ispat edecektir:

«Alman emekçilerinin ezilmesi ve onların öncü müfrezesi olan partinin yıkılması için büyük kampanyanın başlangıç işareti»

9- Kilit soru şudur: «Şubat ayı sonunda Reichstag yangınının düzenlenmesinde kimin çıkarı vardır? Bu yangına kimin ihtiyacı vardır?

O dönemde durumun tahlili. Derin bir tahlil, Marksist - Leninist bir tahlil. Burada da her şey madde madde zikredilmelidir:

«a) «Milli kampta» iç çatışmalar. Nazilerin tek başlarına iktidarı mı yoksa «bir millî koalisyon hükûmeti mi? (Thyssen - Krupp hâkimiyeti).

«b) emekçilerde faşist diktatörlüğe direnmek için tek cephe hareketi. Wels, Leipart, Severing, Braun gibi liderleri sosyal demokrat işçiler gün geçtikçe terketmektedirler. Alman Komünist Partisi'nin etkisinin hızla artması.

«Bu durumda nazi partisi yönetiminin şunlara ihtiyacı vardır:

«a) Karşılaştığı kendi iç yapısındaki zorlukları tatlıya bağlayacak olan dikkati başka yere çekme manevrası, millî kamp içinde hâkimiyetini kurabilmek için bir vesile.

«b) Emekçiler saflarında doğmakta olan tek cephenin parçalanması.

«c) Alman Komünist Partisi'nin ve tüm işçi hareketinin yığın halinde ezilebilmesi için bir bahane.

«d) Bolşevik ve komünist tehlike karşısında nazilerin Almanya'nın kurtarıcıları olduklarını ispat etmek için bir kanıt.»

10- Ve Dimitrof iddianın çekildiği geri hatlara da hücumda kusur etmiyor. Çağdaş Faust - Van Der Lubbe'nin kişiliği çevresinde acemice yaratılan şüpheli durumu ele alıyor. İddianın bu en zayıf dayanağını çürüttükten sonra son ve öldürücü darbeyi indiriyor: «Lubbe tek başına hareket etmemiştir.»

Parisius: «Öteki sanıkların kaderi bu sorunun cevabına bağlıdır»

«Hayır bin defa hayır! Meclis binası başkaları tarafından kundaklanmıştır. Lubbe'nin çıkardığı yangın ve Meclis'in toplanma salonunda yapılan kundaklama ancak zaman bakımından bir birlik arzeder; ama bu iki yangın öz bakımından tamamen ayrıdır. Akla yakın olan Lubbe'nin başka kimselerin yararlandıkları bilinçsiz bir alet olmasıdır; ama Lubbe bir komünist de değildir.

«O isyan halinde sınıf niteliğini yitirmiş bir proleterdir. Ve işte böylece siyasî cinnetle siyasî provakasyonun gizli ittifakı Reichstag yangınını meydana getirmiştir.

«Bu ittifakta siyasî cinneti temsil eden sanık sandalyesinde oturmaktadır; ama siyasî provakasyonu üzerine almış olan onun müttefikleri ortada yokturlar. Zavallı Faust buradadır, ama kurnaz Mefisto'nun yeri boştur.»

11 - Ve şimdi de öteki kilit soru: «Niçin?»

«Nasıl oldu da suçsuz olan komünistler kundakçılıkla suçlandılar? Sözü gerçeklere bırakıyorum!»

Ve Dimitrof duruşmalarda savcılığın sunduğu somut gerçekleri, düşmandan gelme metinleri birer birer ele alıyor; bunları inceliyor sorular soruyor karşılıklarını veriyor: Örneğin yangının ertesi sabahı Göring'in beyanı gibi, Lubbe üzerinde ele geçen parti kartı gibi, Lubbe'nin gece arkadaşlarını aramadan kaçınması gibi «Brandeburg'daki muhafız birliğine ilk olarak yangın haberini ileten şahsın» kimliğinin gizli tutulması gibi.

«İlk tahkikatın tamamen yanlış olan stratejisi. Kundakçılar olmadıkları yerde aranmaktadır. Lubbe'nin suç ortağı olarak - mutlaka ve her ne pahasına olursa olsun - bir komünist bulmak gerekiyor!

«Bütün bunda baş sorumluluk Göring'in kendisine düşmektedir.»

12 - «İddia tanıklarının şeytan çemberini» yeniden çizmeden önce Dimitrof alayla koğuşturmanın mekanizmasının ve suçlayıcıların tutumlarının nedenlerini inceliyor, «Onlar görevlerini olduğundan çok basit sanmışlardır».

«Yangın komisyonunun memurları kendi kendilerine şöyle düşünmüşlerdir: Gerçek suç ortakları bulunamamaktadır: Onların yerine başkasını koymak gerek ve hükûmetin izlediği siyasî çizgiye göre bu gönüllü kundakçılar ancak komünistler olabilir! Doğa boşluktan nefret eder!

Ve bundan sonra birbirine iyice kenetlenmiş «önemli tanıkları» geçit resmi halinde önümüzden yürütüyor.

13 - Taarruzunun bu noktasında bir an duruyor, ve Alman emekçilerine hitap ederek sosyal - demokrat önderlerin yanılgılarını belirtiyor. Göthe'den bir kaç satır okuduktan sonra büyük Alman şairinin ünlü ikilemi üzerinde yorumda bulunuyor. Yığınlar onu dinlemektedir: «Evet kim örs olmak istemiyorsa çekiç olmalıdır.»

«Bu gerçeği Alman işçileri tüm olarak, 1918'de anlamamışlardı, 1923'de de daha fazla anlamış değillerdi, 1932 Temmuz'unda da halâ anlamamakta direniyorlardı. Sosyal - demokrat şefler bunun sorumlulandırlar. Bugün artık Alman emekçileri bunu anlayabilirler.»

14- Artık hedefine yaklaşmış olan Dimitrof «yargıçlarına» indirmekte olduğu çizme darbelerini hafifletmeye ihtiyacı yoktur. Oyunun kurallarını öyle çiğnemektedir ki, bunları korumakla görevli yeminli bekçiler onun sözünü bitirmesine bir kez daha engel oluyorlar. Biz yanda kesilmeyen notlarına bakalım:

«Burada beni yargılayan yüksek yargıçları üzmek istemem, ama kör Themis'e ne kadar inanıyorsam tanrının varlığına da o kadar inanıyorum.»

15- Ve işte 1849'da Köln'de Karl Marx'ın savunmasından bir mahkeme salonunda, söylenmiş ve o salonun duvarlarını aşarak iki kıtanın ezilenleri tarafından dinlenilmiş olan en güçlü siyasî söylevin kapanış bölümü:

Bu son o kadar güçlü o kadar ilhamlıdır ki, savaşçı Dimitrof'un, halk kahraman Dimitrof'un, diyalektikçi Dimitrof'un, hiciv ustası Dimitrof'un, tahlilci Dimitrof'un ve psikolog Dimitrof'un yanında bir de büyük şair Dimitrof'un bulunduğunu belli etmektedir.

Açık düşünün, gerçeğin uğruna kurban gidenlerin manevi atasını, sözcüklerin üzerine basmadan, basit bir yücelikle anması buradadır: Engizisyon mahkemesi önündeki Galile'yi anması, kaderine güvenen son zaferin kendisinde olduğuna inanan zûlme uğratılan bilimsel inancın unutulmaz haykırışını kendi hesabına tekrarlaması buradadır:

«Ama gene de ve herşeye rağmen dünya dönmektedir!»

Tecrit hücresinde Hamlet'in üç mısrasını benimsediği gibi, aynı kapanış konuşmasında Göthe'nin mısralarını benimsediği gibi Dimitrof bu haykırışı da benimsiyor. Onu benimsiyor ona günün muhtevasını veriyor onu bir umut haykırışı, bir sevinç haykırışı, bir proletarya zaferi haykırışı biçimine sokuyor.

Burada dönen, Dimitrof'un yargıçlarına rağmen dönen tarih tekerleğidir. Evet o tekerlek dönüyor ve dönmeye devam edecektir de, bizi yolunda çiğnese bile, Emekçilerin zaferi doğrultusunda «bir dünya eki-

mi» doğrultusunda, dönmeye devam edecektir; ve bu gerçeğin kendisi de «tüm insanlığın ortak malı» olacaktır.»

«Biz bugün en az ihtiyar Galile kadar kesinlikle şöyle diyebiliriz: Ama gene de dönüyor! Dönüyor tarihin tekerleği; ileriye doğru bir proleterya Avrupasına doğru, bir Dünya Amekçi Cumhuriyetleri Birliğine doğru dönüyor.

«Ve Enternasyonalin yönetiminde, proletaryanın döndürdüğü tekerliği hiç bir imha tedbiri, hiç bir ağır hapis mahkûmiyeti, hiç bir idam karan durduramayacaktır. O tekerlek dönüyor ve emekçilerin kesin zaferine kadar dönecektir de.»

Uzun vadeli zafer için bu böyle, ama kısa vadeli zafer elde edilmiş midir?

Yığınlar arasında elde edilmiştir. Ama Dimitrof «delil yetersizliğinden» verilmiş bir beraat karanyla yetinmemektedir. Oysa savcının teklif ettiği budur.

Dimitrof alacaklı olmak iddiasındadır, borçlu değil. Bu iddiasını soğuk hukuk dilinde ifade ediyor, hakkını ve öteki sanıklann haklannı istiyor:

«Biz Bulgarlar ve Torgler de delil yetersizliğinden ötürü değil, ama komünist sıfatiyle, bu anti - komünist eylemle hiç bir ilişiğimiz olmadığı için ve olamayacağı için beraat etmeliyiz.»

Ve hesap soruyor:

«Şunlan teklif ediyorum:

1- İmparatorluk Mahkemesi bizim suçsuzluğumuzu ve iddianın adaletsizliğini teslim etmelidir.

2- Van der Lubbe, işçi sınıfının düşmanlannın kötü maksatlarla yararlandıklan bir alet sayılmalıdır.

3- Haksız yere suçlanmamızın sorumlulanndan hesap sorulmalıdır.

4- Bu sorumlular bize kaybettirmiş olduklan zamanımızdan ve sağlığımızdan ötürü, bize çektirmiş olduklan acılardan ötürü tazminat cezalanna mahkûm edilmelidir.

Son olarak kuru ve bıçak gibi keskin sesiyle bir söz daha:

«Bir zaman gelecek bu talepler faizleriyle birlikte tahsil edilecektir.»

BERAAT VE KURTULUŞ

23 Aralık'ta Mahkemenin «delil yetersizliğine» dayanan beraat kararı okunduğu zaman, Dimitrof'un boşuna yargıçlarının yargısını yargılamak için söz istediği bilinmektedir. Ama yargıçları karan okuyup mahkeme salonundan kaçtılar. Dimitrof'un hükmün okunduğu sırada aldığı notları yeniden okuyunuz.

İddia makamını ve mahkemeyi «çocuk düşürmüş olan bir anaya» benzetiyor. Ve hükmü «hem kurdun karnını doyurmak hem de kuzuyu kayırmak gibi çözülmesi imkânsız olan bir problemi umutsuz bir çözme çabası» olarak nitelendiriyor. Ama Hitlerci kurt, o Mefisto hain olarak kaderlerinden kurtulamayacaklardır.

Ve Dimitrof hayatını da umursamayarak ihanetin kimden geldiğini söylüyor:

«Yüksek ihanet mi? Hayır! Halka karşı ihanet, yani Alman halkına karşı ihanet! (Faşist diktatörlüğü - Thyssen ve Krupp'un sermayesinin diktatörlüğü!)

«Gizli faillerin, suçu ilham edenlerin, Mefisto'nun yakalanıp mahkûm edilmeleri işi yakın gelecekteki proletarya diktatörlüğünün mahkemesine kalmaktadır.

İşte bu adamların dinlemekten korktukları korkunç kehanet buydu.

Beraat haberinin tüm dünyada nasıl bir sevinçle karşılandığını kim hatırlamaz? Ve 4 sanığın serbest bırakılacaklarına bir «koruyucu tutukluluk» tedbiri konusu edildiklerini basın bize bildirdiği zaman hepimizin kapıldığı öfke ve üzüntüyü kim hatırlamaz. 3 Bulgarın Berlin'e Gestaponun yeraltı hapishanesine nakledilmeleri ve yasakların yeniden başlaması üzerine bu üzüntü daha da derinleşti.

Tecritteki hasta Dimitrof yeniden savaşı ele aldı, Leipzig Emniyet Müdürünü ve İçişleri Bakanını mektup bombardımanına tuttu; bu

mektuplar güçle karışık yürekliliğin, kendine hakimiyetin örnekleridir: (Beraat kararından 1,5 ay sonra) 7 Şubat 1934 tarihli olanında Sovyetler Birliği'ne ya da Almanya ile sınırdaş bir başka ülkeye sınır dışı edilmesini istiyor ve bu isteği kabul edilmediği taktirde açlık grevine girişme kararını bildiriyor:

«Sonu gelmeyen korkunç bir yaşantıdan korkunç bir son yeğdir. Tam 11 aydır ki, en feci şartlarda tutuklu bulunuyorum.»

8 gün sonra Sovyetler Birliği Hükümeti üç Bulgar Sovyet vatandaşlığına kabul ediyor. Bundan 12 gün sonra serbest bırakıldılar! Bu karar öyle acele alınmıştı ki, şaşkına dönen ilgili merci sınır dışına çıkarma emrinin üstüne tarih atmayı unuttu. Eşyaları aramayı da unuttu. Bu yüzden Dimitrof saklayabildiği bütün belgeleri yanında götürebildi.

Birkaç ay sonra Moskova'da onunla uzun uzun görüştüm. Ve bana bu kitabı yazmak fikrini veren onun cevaplan ve benim sonılanmdır.

II. Dünya Savaşı arasında mutsuz vatanının Alman Cobourg hanedanı tarafından nasıl bir kez daha saldırgana peşkeş çekildiği bilinir. (Ezilen halk ayaklanmasının 21. yıldönümünde) 1944'de muzaffer halk ayaklanmasına kadar Bulgar mukavemet hareketinin manevi babası oldu.

Onu 1947 Nisan'ında, onun kişiliğinde kurtuluşunun canlı sembolünü ve sosyalizme doğru yürüyüşünün yorulmaz pilotunu bulan kendi halkının başında gördüm. Uykusuzluğun gerdiği Bethoven'inkini andıran yüz çizgilerini, Bulgar bıyığı yumuşatmıştı. Ama bakışı değişmemişti. Leipzig bakışı. O bakışın ağırlığını kendi üzerimde biz Fransa'dan gelenlerin üzerinde hissettim, ve kucaklaştık...

Ne yazık ki, geçirdiği sınavlar, çektiği acılar ve yorgunluklarla zamanından önce yıpranan Dimitrof'u ölüm, kendi halkının ve barış kampında saf tutmuş olan sayısız dostlarının sevgisinden koparıp alacaktı. Mezarı Sofya'dadır. Ama anısı yüz milyonlarca kalpte yaşamaktadır. O ölmüştür. Ama onun bize öğrettikleri ölmeyecektir.

THELMAN'IN ALMANYASI

... Hitlerci klik ile Alman halkı arasında özdeşlik aramak gülünç olur,

Stalin 23 Şubat 1942

Ne olursa olsun bizler yarının galipleriyiz.

Fiete Schultze

Militan yaşadım, militan öleceğim son bir daha yaşasın devrim diye haykırarak!

Edgar Andre

Hitler diktatörlüğü bozgundan dersler de alıyordu. Kamçılı, baltalı kamp işkencecileri pek sessiz bir görev yüklendiler. Büyük kalabalık davalar, sahneye koyucuyu allak bullak etti. Bunaltıcı kapalı celseler tek bir kural oldu. Ücretli adliye görevlilerinin ön yargılanna karşı tedbir almak fena bir şey değildi. Fakat bu yapılırken içi geçmiş ucubelerin bulunduğu harp divanlan kuruldu. Halk mahkemeleri hoş gösterildi. Basın bültenlerinin yerini propaganda, uydurma şeyler ya da suskunluk aldı. Sessiz sedasız mahkûm edildi insanlar, böyle iftiralara uğradı, küçük düşürülmek istendi. Saldırganın güvenliği sayılıyordu bunlar.

Amaç ta belli idi: Haçlı seferi palavlannı şişirmek için dışardan bir macera hazırlamak, sonra da Almanyadaki Barış ve Faşizm aleyhtarlannın hesabını görmek, meşale taşıyıcılan birer birer kaldırmak. Halk oyunda Thelman'ın öncü partisini iki paralık etmek ve sessizce en iyi sözcülerini ve eli kolu bağlanmış önderini vurmak.

Fakat Dimitrof ve Liebknecht örneği, onlann arkasından gidenlerin yüreğinde, canlı duruyor. Thelman da Dimitrof gibi bütün dünyaya kurbanı olduğu işlemleri gereği gibi tanıtmayı bilmişti. 1934 Haziranında, dünya devriminin gerçek temsilcisini görmek üzere köylü giysili işçiler heyeti onu görmeye gelmişti. O gardiyanlar tarafından sürüklenip götürülürken «Arkadaşlar, bana işkence yapıyorlar» diyebilmişti. Hayatı uluslararası bir uyanıklıkla korunabilmiştir. Tam sekiz kere

gün verilen davası 8 kere geri bırakılmıştı. Ve dava sonunda görülmedi. O kaderi üzerinde hiç bir gücün önünde geri çekilemeyeceğini yazıyordu ve «Ben sapına kadar Alman işçi sınıfına bağlıyım, rastgele bir adam değilim ben» diyor ve «Halkların sosyalist ilkbaharını» müjdeliyordu. Bilimsel sosyalizmin kesin zaferinden emin olarak, sağ kalan kavga arkadaşlarına metin olmalarını sağlık veriyordu. «Çünkü devrimin bir neferi olmak demek davaya sonuna dek sadık kalmak demektir... Öyle bir sadakat ki, yaşantıya ve ölüm tecrübesine direnen bir şeydir bu.»

Bir sürü insanın kurşuna dizildiği bu Almanya'da, Thelman'ın ve barışın ortadan kalktığı bir ülkede bir çok militanlar döğüşmesini, acılara katlanmasını ve alnı açık olarak ölmesini bilmişlerdir.

Augüste Luttgens, Rudolph Klaus, Toni Waiebel, Fiete Schltze ve muhteşem Edgar Andre bunlardan sadece bazılarıdır.

Albert Kuntz'un 1934'de Berlin mahkemesinde son sözleri şunlar olmuştu: «Bende devrimci bir nefes kaldıkça hiç bir şey devrimci olmama engel olamaz. Beni boşuna ölüme mahkûm ediyorsunuz. Hiçbir şeyi değişteremeyecekmisiniz.»

Fakat hiçbir suç Rudolp Klaus'un direnci kadar haklı olmamıştır. Büyük savaşta yara alan militan 1935'de ölüm cezasına çarptırılmıştı. Tek işlediği masum cürüm partisine sadık kalmaktan ibaretti. Öyle ki, kendisini yargılayan yargıçlar gerekçe hükmüne şunları yazmışlardı: «Sanığın duruşmadaki durumu, ve işlediği cürümler onun siyasal fikirlerinde bir düzeltme yapabileceği ümidini yoketmiştir. Bu yüzden mahkeme sanığa en yüksek ceza olan ölüm cezasından başka bir ceza uygulayamamıştır. Savcının, savunmasına başka bir şey ekleyip ekleyemeyeceği, sorusuna şöyle cevap vermiştir: «Bu bir siyasal cinayettir. Bu sınıf adaleti meselesidir. Proletarya benim intikamımı alacaktır.»

Sorgu yargıcının önünde Hamburg'lu Fiete Schultze şöyle dedi: «Savcı benim kellemi istiyor. Bunu biliyorum. Aman tezcek davransın. Yoksa ben gitmeden devrim iktidara gelecektir.»

Savcı elini çabuk tutmuştu. Fakat duruşma sırasında taşıdığı kin, kahramana gönülsüzce saygıda bulunmasına engel olmadı: «Sanık

devletimizin can düşmanıdır. Onu dili, kurşunlardan daha tehlikelidir. Onun ölmesi gereklidir.»

Karar okunur okunmaz Fiete Schultze haykırdı: «En küçük bir savaşçıyla yine de muzaffer olacağız».

Duruşmada herkesi ölümünü seyretmeye çağırıyordu: «Hepiniz idam yerine gelin, bir devrimci nasıl ölürmüş gözlerinizle görün.»

Polisler üzerine atıldılar, ona salondan dışarıya çıkartmaya çalıştılar. Çılgınca alkışlar bir karışıklık doğurdu ve Alman halkı bir devrimci nasıl ölür onu gözleriyle gördü.

Savcı şöyle gürlemişti: «Devrim, öyleyse onun somut ömeği Fiete Schultze ile yerin dibine geçsin».

Devrimin somut temsilcisi Schultze, onu yaratan partisini savunduktan sonra öldüyse, bu devrim yaşasın, muzaffer olsun diye idi. Ve aynı anda Saxe ve Wumterberg işçileri aynı saldırganlara karşı greve çıkmışlardı. Fiete Schultze'nin dili kurşunlardan daha tehlikeli olsun diye başı çekmeleri hiç te bir raslantı değildi.

WUPPERTAL İŞÇİLERİ

Wuppertal ve Elberfeld Hamburg gibi uzun bir devrimci geleneğe sahiptir. Tekstil endüstrisinin sömürüsü ve düşük ücret ödemesi 1848'den beri Wupper vadisini, bütün feodallere, imparatorluk aristokrasisine ve mali oligarşiye karşı güçlü bir savunma hattı yapmıştır. Engels'le Laselle, barikatlar üzerinde vuruşan Wuppertal ve Elberfeld işçilerinin siyasal hakları için savaşmışlardı. Kapp ve Ehrhard tuplarına karşı döğüşen işte bu işçilerin oğullarıdır.

Hitlerci diktatörlüğün başlangıcından beri onlar, patronları ve patronların güvenli adamlarıyla, eşit bir şekilde tartışmaya devam ediyorlar. Bu dayanılır bir şey değil, bu kötü durumdaki proletarya hâlâ ayakta mı duruyor ne?

Gestapo, işletme meclislerinin seçiminden az önce işçileri büyük bir provakasyon karşısında bıraktı. 1200 tutuklu sayısı ve 628 sanık.

Sorgu sırasında 16 kişi işkenceye tutuldu. İçlerinden birinin karısı

ağlayarak arkadaşının yediğün içinde kurşuna dizildiğini, cesedin her yönünün kızgın demirle dağlandığını bize söylemişti. Bu üç işçi kuşağına, yaşlı, eski savaşçı ve genç işçilere neden bunlar reva görülüyordu? Kollektif talepler öne sürdükleri ve özgür sendikalar kurmak dileklerini canıgönülden istedikleri için. Resmî ağızlar artık 3. Reichte olduğu gibi işçiler arasında çatışmalar kalmadığını söylüyorlar. Bütün bu insanlar komünist ve kamu haklarından yoksun caniler olarak sayılıyorlar. Onlann arasında sadece komünistler değil, sosyal demokratlar, hristiyanlar, partisizler, yani Hitlercilerin iş cephesine soktuklarn insanlar da var.

3. Yüksek S. A. subayı, iki S. S. grubu şefi ve bir uçak teğmeninden ibaret yargıçlan karşısında bu işkence gören sanıklann ekserisi bir sınıf bilincinin harika örneklerini veriyorlar, devrimci sağlamlığa lâyık bir şekilde hareket ediyorlardı. İçlerinden bir tanesini aşağıya alıyorum: Eski bir yaşlı sosyal demokrat işçi şunlan yazmıştı: «Eskiden bu salonda antisosyalist bir kanunla Auguste Bebel yargılanmıştı. Şimdi onlardan bir biz kaldık.» Sonra 26 yaşında genç bir işçi neden dolayı sosyalist olduğunu saf bir şekilde anlatmıştı: «Kardeşim 1914 savaşında gönüllü idi. İlk kez 1917'de izinli olarak yanıma geldi ve bana şunlan söyledi: «Sen benim yaşıma gelince, bak yeni bir savaş açılacak. Sakın ha asker olmayasın, sonra seni kendi ellerimle öldürürüm. İşte bundan sonra niçin sosyalist oldum, bunu biliyorum. Sovyetlerle birlik bir Almanya, savaşı imkânsız kılacaktır.»

Elberfeld mahkemesi önünde 18 yaşında Otto Funke 4 yıl zorunlu çalışmaya hüküm giyince şu şekilde bağırmıştı: «4 yıl içinde siz daha burada olmayacaksınız, yerinize o zamana kadar biz geçeceğiz.» Mahkûmiyetler yağmur gibi yağabilir. Yargıç kılığına girmiş subaylar ve insan kasaplan boş yere zorunlu çalışmalar, kalebentlikler verebilir. Yüzlerce yıl tutan hükümlerin hiç bir değeri yoktur. Halk adamı demirden direnci ve cesaretiyle daima halkın içinde yaşamaktadır. Buna karşılık onlardaki güç, gözleri kendi üzerinde olan halkın gücünü iki kat kılar. Hamburg ve Neukoeln işçileri gibi Wuppertal işçileri olanı biteni unutmamışlardır.

EDGAR ANDRE

Fiete Ichultze'nin davası görülürken Edgar Andre duruşmada bir tanık olarak dinlendi. Başkan usûl olarak sormuştu. «Sanıkla bir tanışlığınız, akrabalığınız var mı?»

Andre şöyle cevap verdi:

«Çok büyük bir fikir aramızda bir akrabalık doğurdu.»

Sonra arkadaşını övmeye başladı. muhafızlar tarafından götürülürken şöyle seslendi: «Hoşça kal Fiete, en iyi dileklerimle».

«Sağol Edgar, bilmukabele» diye cevap verdi Schultze.

Birbiri ardından cellâtların baltası altına düştüler. Onları yakınlaştıran büyük fikir ve vahşi güç öyle kuvvetli idi ki...

Edgar Andre de Hamburg'un en popüler militanlarından biriydi. O da kızıl cephenin bir önderi gibi suçlandı. Kişiliği, gücü dillere destandı. Saldırgan faşizme onun gibi hiç kimse kafa tutamadı. Hiç kimse düşmana karşı onun gibi akılcı ve alaycı karşı koymadı. Hiç kimse işkenceye ve yokluğa dudak bükercesine onun gibi dayanamadı. Aix-la Chapelle'li bir esnafın oğlu ve bir inşaat işçisi olarak Birinci Dünya Savaşına katıldı. Fransız cephesinde esir düştü. Almanya'ya dönüşte Sosyal Demokrat Partiye yazıldı ve sonra buradan ayrıldı. 1922'de onu devrimci bir sosyalist olarak görüyoruz. 1925'te eski savaşçıların Kızıl Cephesine katıldı. 1929'da Hitlercilerin sevinç çığlıkları arasında sosyal demokrat bakan Severing bu savunma örgütünü yasakladı. O zaman Andre sendika hareketlerinde, deniz ve dok işçileri ve işsizler arasındaki çalışmalar ile kendini gösterdi. Hiç kimse onun gibi arkadaşlarını sevmedi. Onlar için canını verdi. Hiç kimse onun gibi düşmadan nefret etmedi ve sert darbeler indirmedi.

Naziler bir çok kereler kızıl general dedikleri bu adamı ortadan kaldırmaya yeltendiler. Hattâ onu bir tuzağa düşürdüler. Denizcilerle birlikte geliyordu, kahramanca kendini savundu. Bir çok suikastlar başarısızlığa uğradı. Dostu Hamburg parlamentosu milletvekillerinden

Emst Henning üç nazinin saldırısına uğradı. Onu Andre sanmışlardı... Henning öldü, katiller ödüllendirildi. Karısının odası önünde şarkılar söyleniyordu: «Andre, Andre, şimde sıra senin.»

Saklanmayı reddetti. Faaliyetlerine devam etti. 3 Mayıs 1933'de tutuklandı. Böyle bir rehine nasıl bırakılır? Onu üç yıl böylece tuttular. İki aylık bir davadan sonra onu yok ettiler. Onu şahsen tanıyan Thaelman: «O ne irade, ne aydınlık bir fikirdi» diyor.

*Edgar hapishanededir. **Aydınlık, açık, ironik ve cellâda meydan okuyan gülüşü, karısını, zincirdeki arkadaşlarını, kavga kerdeşlerini güçlendiriyordu. İşkence onun harika dengesini bozamıyor, inancı ve gülüşü ile başa çıkamıyordu. Bununla beraber onu ezmek için hiç de insaflı hareket etmediler. Bu iri kıyım sağlam ve sporcu adama öyle işkenceler yaptılar ki, bir hayalet oldu çıktı. Sağır oldu. Saçları bembeyaz kesildi. Fakat dişlerini sıktı ve sustu. Karısına gülerek takılıyordu: «Bak diyordu bu yenen bir insanın yüz ifadesidir. Beni yıkmak isteyen bu adamlardan çok daha fazla dayanabilirim işkenceye.»***

Herkesten tecrit edildiği halde tecridin baskısını kırmıştı. Bir gün parti kademesine bir polisin sızdığını öğrendi. Bu Willy Kaiserdi. Hemen hücresinin penceresine yükseldi. Bütün tutuklular onun şöyle bağırdığını duyuyorlardı: «Dikkat, dikkat Edgar Andre sizlere hitap ediyor. Arkadaşlar Willy Kaiser bir polistir.»

İşkence tehlikesini göze almış, fakat bütün arkadaşlarını haberdar etmişti.

Bir başka gün gardiyanlarla çevrili olarak Andre bütün vücudu yara bere içinde, koltuk değneği ile hapishane avlusunda dolaşıyordu. Yeni tutuklanmış bir siyasi grubu askeri biçimde dizilmiş halde gördü. Topallıya, topallıya yanlarına getti. Ve «sola çark» diye bağırdı. Kumandanın buyruğuna uydular. O zaman «sağ olun» dedi onlara. «Görüyorum ki hiçbir şeyi unutmamışsınız.» Gardiyanlar onu sürükleye, sürükleye götürdüler. Fakat arkadaşları şaka yollu söylenen bu sola çark sözünü pek güzel anladılar. Ve bu sözcük Hitlerci hapishanelerde dolandı durdu (1).

Böyle bir adamın hakkından nasıl gelinir? Halkla çok sıkı bağlar kurmuştu. İtibarını kırmak için tecrit ettiler. Ona kamu haklarını

ayaklar altına alan cürümler yakıştırdılar. Ona 1927'den 1932'ye kadar yapılmış «200 komünist terörü yüklediler.» Öldürme ve öldürmeye teşebbüs suçları» da vardı. Ve onu böylece uydurma isnatlarla ölüme mahkûm ettiler.

4 Mayıs 1936'da duruşmaya başlandı. On hafta kadar sürdü. Hükûmetin resmî avukatından başka davayı üzerine alacak hiç kimse yok. Birini seçmeli. Düşünmeye bile değmez. Gelen de bir hasım olacak değil mi? Karısına şöyle dedi: «Burdaki gibi bir mahkemede böyle bir avukat bizi istediğimiz gibi savunamaz. Çünkü bunlarda inanç yok. Bir sürü parayı da sokağa atmak gibi bir şey olur. O halde her devrimci savunmasını kendisi yapmalıdır. Ve ben bunu yapacağım.» Gerçekten Edgar Andre'nin savunması, duyup işittiğimiz savunmalar içinde pek gözde bir yer tutar. Dimitrof'un çırağı ustasına lâyık bir şekilde hareket etmişti.

Hamburg halkı mahkemenin bulunduğu bina önüne yığılmış, ateşli sempati gösterileri yapıyordu. Üç yıllık bunca işkence, acı ve moral bozukluğundan sonra yıktık sanıyorlardı Andre'yi.

***Hiç de böyle olmadı. Cellâtlar onun gücünü kırmışlardı. Fakat gülüşünü koruyordu.** Faşist basın da bu mesele üzerinde duruyordu.*

Hamburger Tageblatt yazıyordu: «Bu yırtık pırtık elbiseli, boynu atkılı adamı son yıllardaki sokak gösterilerinden iyi biliyoruz. O şimdi görünüşte çok değişmiş, fakat alaycı gülüşünü, hâlâ saklamakta...»

Sorgularda Edgar siyasal bir savaş yürüttü. Güçlü bir şekilde kişisel terörün bir olgu olduğunu, partisinin bunu yasakladığını, bunu yapanların da sadece faşistler olduğunu belirtti:

«Sosyalist partisi ve onun yürütme kurulu kişisel teröre düşmandır. Öyle ki bu terör metodu düşmanlarımız faşistler tarafından uygulanmıştır. Biz kişisel teröre karşıyız. Çünkü bunun uygulanması kitlelerin örgütlenmesine engel olur ve kitlelerden bir tecrit eder.»

---

(1) Davasının sonuna doğru bir Belçika heyetini kabul etti. Vermesi gereken cevapları ona yazdırdılar. Thelman gibi sıkıca gözetleniyordu. Fakat o delegelere Gestaponun yaptığı işkenceleri anlattı.

Başkan bir sanık tarafından bu şekilde bir konuşma yapılmaması gerektiğini ileri sürerek Andre'nin sözünü kesti. Ve o işte böyle bir tonla her defasında karşısındakileri itham etti ve iddiaları çürüttü.

Edgar Andre yine de söyleyeceklerini söyledi. Bu şekilde iki kere sözünün kesilmesi arasında kısaca konuştu.

Bazen basit bir sorusuyla tumayı gözünden vururdu:

«Dostum Milletvekili HENNİNG'i kim öldürdü? Solcular mı, yoksa faşistler mi?» Başbakan öfke ile gürledi: «Size son defe söylüyorum, dâva ile ilişiği olmayan şeyleri burada konuşamazsınız.»

Hiç bir şey Edgan korkutmadı, hiç bir tehdit keskin hücumlar yapmasını önleyemedi. Fiete Schultze gibi o da önder Thelmann'ın duruşmada dinlenmesini boşuna istedi durdu. Fakat mahkeme bu talebi duymazlıktan geldi.

Bir gün Andre savcıya doğrudan doğruya hücuma geçti, onunla sertçe konuştu: «Neden hiç esas meseleye dönülmüyor bana karşı yapılan ithamların hiç temeli yok. Bana açıkça beni yok etmek istediğinizi söyleyin. Çünkü ben, işçi sınıfının davası için savaşıyorum ve ben kanımın son damlasına dek sosyalist partisini savunmaya devam edeceğim.»

Edgar bütün ülkenin her tarafından gelen ve tahliyesini isteyen mektup ve telgrafların mahkeme önünde yığıldığını biliyordu. Arkadaşı tanıklık ederken postacının yargıca bir sürü kâğıt getirdiğini ve yargıcın da öfke ile bunu aldığını görmüştü.

Andre son beyanatından itibaren halkların bu müdahalesine imada bulundu: «Baylar Alman ozanı Goethe zaferi kendisi için bir hak sayan ve kabul edenlerin kazanabileceğini söylemişti. Sabırla dayandım, kırk aylık tutukluluğum buna tanıktır ve hücrede tecrit edilmiş bir halde bana çok kötü baskılarda bulundular (1).

«O halde haklı sayılmalıyım, bu sadece benim fikrim değil, bütün dünyanın fikridir bu, dünyanın çeşitli ülkelerinden sayısız mektuplar buraya gelmiş ve şu masaya yığılmıştır. Bu en büyük delildir, o halde zafer benimdir».

---

(1) Başkan burada Andre'yi bir daha söz vermemekle tehdit etmiştir

Siyasal hayatındaki gelişmeyi tasvir ettiğini, önce partisi sonra şahsı adına konuştuğunu söylemesi üzerine başkan ona siyasal müdafaa yapmasını yasakladı.

Edgar sert bir şekilde cevap verdi:

«Otorite önünde eğilirim, çünkü hak güçlünündür. Fakat hiç de silâhları bırakıp mücadelesiz meydandan çekilmek niyetinde değilim. Bununla beraber savunmamı ciddi bir şekilde ele alamadım. Ben müdafaamı partime borçluyum.»

Bütün itham putlarını birer birer devirdi, polislerin görevli tanık olarak kullanılmasını protesto etti. Dışarıda bulunan müdafaa tanıklarının duruşmada bulunmasına mahkemenin karşı koymasını ve tanıklık yapanların hapse atılmalarını kınadı.

Düzeni bozmaması için yapılan ihtarlar boşuna idi. O sürdü çıktı, hücuma geçti: «Baylar, şayet savcı benim medeni durumum hakkında bazı şeyler sorarsa ona derim ki, sizin şeref duygunuz size, benim şeref duygum da bana aittir. Biz aynı sınıftan insanlar değiliz. Aramızda bir uçurum var. Şayet beni darağacına göndereceksenız, hazırım. Af ve inayet istemiyorum.

Son bir defa daha ***"Yaşasın devrim", Militan yaşadım, militan öleceğim."*** *» diye haykırdı.*

Bir gün boyunca yapılan görüşme ve tartışmalardan sonra mahkeme 10 temmuz günü ölüm cezasını bildirdi. Aynı gün duruşma salonunda ağlaşan insanlar vardı. Edgar karısı ile son defa görüşmek üzere izin bile istemedi. Karısı, sokakta tanımadığı bir çok insanın hürriyetleri pahasına baş sağlığı dileklerini; eski bir sosyal demokrat işçinin, iktidarın Edgar'ın hayatını bağışlasa yerine seve seve öleceğini söylediğini; keza bir SS üyesinin Edgar hakkında sempati gösterisinde bulunduğunu anlatıyordu.

Af ve inayet yok. Edgar'ın son mektubunda asıl işlediği tema bu idi: «İnayet istemiyorum hakkımı istiyorum ben. Ölüm hiç korkutmadı beni, bu gün de korkutmuyor. İnsanların bir kısmı yatakta diğer kısmı ise savaş meydanında ölür.

Karısına neşe'li ve sevinçli olmasını öğütlüyor, arkadaşlarını yüreklendirmeye devam ediyordu. Bir tek çare kalıyordu artık. Bütün

dünya bunu ümit ediyordu. Yeni bir olgu, bir yalancı el bu ümide can verdi. Başlıca tanıklar sözlerinden dönmüşlerdi. Yeniden mahkeme etmek mümkün mü oluyordu ne?

Yargıçlar, İngiliz, Fransız ve diğer ülkelerin sendikacıları yeniden mahkeme edilmesini sağlamaya çalıştılar. Sonra beklenildi. Bir gün de öğrenildi ki Edgar idam edilmiş. Bütün dünyadan bir çığlık ve öfke yükseldi. Thelman için tasalı bir çığlık.

Edgar Andre artık yok. Efsaneli gülüşü söndü. Fakat o yeniden yaşıyor. Tutumundaki o canlı dayanışma hızı kaybolmadı. Nobel armağanını Karl Von Ossietzky'e veren barışçı Almanya idi. Ve ondan kalan şey saldırgan yumruğu altında kamplarda düşüp ölen sayısız şehitlerin dayanışma hızı idi.

Ernest Thelman, Edgar Andre, Fiete Schultze, Rudolf Klaus ve diğer bir çok yiğitler özgürlük ve barış Almanyasının cephesinde can verdiler. Bu kurbanlar boşuna değildir. 40-45 senelerinde Rihen ülkesinde Hitlerci ırkçı faşistlerin adsız cinayetlerine karşı, Lidice, Oradur, Kiev ve Varşova cellâtlarına karşı hiç bir ses yükselmedi dendi durdu. Kendi adına işlenmiş cürümler ne olursa olsun cellâtlarla halkı bir tutmak gülünçtür.

Heine'nin, Beethoven'in, Engels'in, Marks'ın, Liepknecht ve Thelman'ın Almanyası uzun müddet, boğulmuş en iyi evlâtlarının çağrılarını unutmadı. Macerayı ve parçalanmayı reddederek sadece onların anılarına sadakatla bağlanmakla yetinmiyor ve Almanya onların çağrılarına kulak vererek Thelman'ın haber verdiği «Halkların sosyalist ilk bahanna» lâyık olmaya çalışıyor.

BÜKREŞLİ DEMİRYOLU İŞÇİLERİ

Hohenzollern soyundan kralların, Maniuların, Valda - Voivod ve benzerlerinin gerici, yan - feodal Romanyası, Batı emperyalizmine (İngiltere, Fransa ve Amerika'ya) bağlı bir ülkeydi. Ülkenin servetlerini yabancı bankerler talan ediyordu. Demir ökçe altındaki Romen halkı kara bir yoksulluğun içinde kıvranıyordu. Ve 1929-1933 yılları iktisadî bunalımı sırasında bu yoksulluk daha da çekilmez hale geldi. Romen işçileri Avrupa'nın en az ücret alan işçileri arasındaydı. Romanya'da çocuk ölümü oranı korkunç bir yüzdeye ulaşmıştı.

Bu durum Romen proletaryasında bir devrimci dalganın doğmasına sebep olacaktı. Ve savaşın en ön safında ayda ancak 50 ley kazanan demiryolcuları bulunuyordu. 1931 Mart'ında demiryolu, maden ve petrol işçileri ulusal konferansı bir aksiyon komitesi seçti. Bu komiteye Gheorghiu Dej adındaki bir genç demiryolu işçisi başkanlık edecekti.

Savaş gittikçe genişliyor ve Bükreş'teki «Grivitza» atelyelerinin oy birliğiyle giriştikleri grevle 1933 Şubat'ında limitini aşıyordu. Gittikçe genişleyen işçi yığınlarının dayanışmasıyla desteklenen demiryolu işçileri fabrikayı işgal ettiler.

Grevcilere karşı gönderilen ilk askerî birlik ateş etmeyi reddediyor. Ne yapacağını şaşıran hükûmet en güvendiği polis ve ordu birliklerini yardıma çağırıyor. Fabrikanın düdüğü, Gheorgiu Dej'in, Chivu SKtoica, Petrosco, Vasiliki, Doncea gibi arkadaşlarıyla birlikte yönettikleri mukavemete işçileri çağırıyor. 24 saat süren bir kuşatmadan sonra 7 bin grevci makineli tüfek ateşiyle taranıyor: 400'den fazla ölü, 300'den fazla yaralı ve bu katliam sırasında polis yanlışlıkla kendi adamlarından birini öldürdüğü için sağ kalanlardan yüzlerce[illegible] tutuklanıyor, işkenceye uğratılıyor ve isyan çıkarmak, adam öldürmekle suçla[illegible]

yor.

Haziran ayında Bükreş askerî mahkemesi tutuklananlardan ikisini müebbet ağır hapse, 106'sını da toplam olarak 500 yıl hapse mahkûm ediyor. Bütün dünyada duyulan öfke o ölçüdedir ki, belli başlı 8 sanığın temyiz isteği kabul ediliyor ve bunlar yeniden yargılanmak üzere Kraiova Askerî Mahkemesi'ne gönderiliyor. Proleteri bulunmayan küçük garnizon şehri Kraiovada davayı yığınların kontrolünden uzak tutmak daha kolay gibi görünüyor. Orada bir Gheorghiu Dej'in sesi kolayca boğulabilecektir.

Ama hesap yanlıştır. Hapishane arabaları Bükreş Merkez istasyonuna geldiği zaman sıkı yönetime ve teröre rağmen mahpuslar alkışlanıyor. Kraiova'da da savunma tanıkları gösteri yapıyorlar. Bir köylü delegasyonu onlara yumurta ve poğaça getiriyor. Serbest bırakılmalarını istiyor. Uluslararası dayanışma da duruşma esnasında sesini duyurma imkânını buluyor: Fransız demiryolu işçileri mahkemeyi dinliyorlar ve Romanyalı yoldaşlarının beraatlerini istiyorlar.

İddianın burada oyunu neydi? İşkenceye en az dayanan sanıklar, provakatörler, kamu tanıkları aracılığıyla, demiryolu işçilerinin hayat düzeylerinin bir grevi gerektirecek kadar düşük olmadığını, grevin lüzumsuz olduğunu, grevcilerin polis birliklerine ateş ettiklerini ve polisin ölümünden sorumlu olduklarını ispat etmek.

İşte işçilerin yumruğu bu kumazca hazırlanmış yapıyı yerle bir edecektir: İşçilerden biri Konstantin Doncea kollektif savunmayı üzerine alıyor. Emek ve savaş arkadaşları onu delege seçmişlerdi: o, mahkeme huzurunda bu sıfatla, onlar adına konuşuyor: yargıçlara tıpkı Patron - Devlet temsilcileriyle konuştuğu gibi hitap ediyor. Kullandığı dil sade ve çıplaktır:

«Burada basit bir işçi olarak, gerçeği süslemeye kalkmadan dosdoğru söyleyeceğim sözler, uzun zamandan beri söylenmesi beklenen sözlerdir. Bana güvenmiş olan ve beni sözcü olarak seçmiş bulunan binlerce işçi önünde nihayet meramımı anlatabileceğim. Ben onlara ve ancak onlara hesap veririm. Ancak onlara bana verdikleri yetkiyi nasıl kullandığımı açıklayacağım.»

Ve iki oturum boyunca Doncea, kendisinden tek kelimeyle söz et-

meden, Romen demiryolu işçilerinin çektiklerini anlatacak, demiryolları idaresine karşı, hükûmete karşı, reformist sendikal bürokrasiye karşı işçi arasına sızmış ajanlara karşı (ki bunlardan biri duruşma sırasında kendisinden af dileyecektir.) suçlamalara girişiyor.

Genç işçi lideri Gheorghiu Dej'e gelince, tıpkı Grivitza fabrikasında olduğu gibi karşı taarruzu, hem de nasıl etkili bir dille, yönetmektedir:

«Bu dava sahte bir davadır, çünkü gerçek suçlular sanık sandalyasında oturmamaktadırlar: onlar hükûmettedirler, demiryolları müdürlüğündedirler, reformist sendikaların başındadırlar, bugünün suçlayıcıları arasındadırlar...» Böyle adamlar karşısında sanıklara eşek çiftesi atmaya gelen reformist sendikacı bürokratlar huzursuzdurlar. Örneğin tanık Opresscu'nun durumu böyledir. Sıkıştırılan bu adam mahkeme başkanından yardım dilenmekte ve böylelikle gerileyişini darbelerden korumakta tereddüt etmiyor:

«Sayın Başkan, sanki burada ben sanığım da Doncea savcı. Bu rol bana hiç yakışmamaktadır.»

Bu dava sırasında iddia makamı lüzumundan fazla şey ispat etmeye kalkışmıştır. İşçilerin ateş açtıklarını ispat etmek için polisler Grivitza atelyelerinin karşısında bulunan bir kilisenin duvarını kendileri kurşunla delmişler ve sonra da deliğin fotoğrafını çekmişlerdi. Ama klisenin papazı ve zangoçu bu yaptıklarını görürler. Halkın öfkesi o ölçüdeydi ki, onlar mahkemeye gelip işçileri lehinde tanıklık etmekten çekinmediler.

Duruşmalar 24 gün sürdü. En ileri gelen sanıklardan 6'sı 12 ilâ 15 yıl ağır hapse mahkûm edildiler.

Ama bu mahkûmiyet daha başından Georghiu Dej tarafından mahkûm edilmişti:

«Vereceğiniz hüküm, işçileri yıldırmak, onları geriletmek şöyle dursun onların eylem ve savaş azimlerini arttıracaktır.» Gheorghiu Dej'in, Doncea'nın ve arkadaşlarının suçlayıcı savunmaları, faşist zülmu itham ederek, o zulme nasıl kafa tutulabileceğini yığınlara açık seçik göstermiş; Şubat hareketini şanlı bir savaş olarak belirtmiş, bu suretle işçi sınıfında bir dayanışma hamlesi ve er geç meyvesini verecek

olan bir bilinçlenme yaratabilmiştir. Zindandan zindana sevkedilen Gheorghiu Dej, Vasileluca, Şivustoyka, Kişinevski gibi arkadaşlarıyla, ünlü ve kanlı Doftana hapishanesini bir savaş ocağı ve kadro okulu haline getirebildi. Ve işte oradaki hücresindendir ki, Romen işçi partisinin gelecekteki genel sekreteri, anti - faşist mukavemeti yönetmiş ve kurtuluşa yolu açan işçi birliğinin gerçekleşmesine katkıda bulunmuştur.

ARNAVUT KAHRAMANLAR

Devrimci kadroları faşist teröre karşı savaşta çelikleşmiş olan öteki halk demokrasilerinde de durum aynıdır. Örneğin Arnavutluk. Toprağının verimi bakımından o kadar yoksul, ama kahramanlık bakımından o kadar zengin olan Arnavutluğun çetin dağlıları kurban kütüklerinin başına öğrenci Kemal Stafa'nın adını yazarlar.

O Kemal Stafa ki, en korkunç işkenceler altında ancak «vurun! ama ulusumun bütün bunların hesabını soracağı gün gelecektir!» diye haykırmak için ağzını açmıştır.

O Kemal Stafa ki, 1939 Şubat'ında Tirana Mahkemesi önünde yargıçlarına, savaş arkadaşlarına karşı gurur dolu güvenini ifade eden şu sözlerle hitap etmişti: «Evet ben proleter devrimcisiyim. Ve kesin olarak biliyorum ki, ne olursa olsun Arnavutluğu kurtaracak olan biziz!»

Önderi Enver Hoca'nın en yakın savaş arkadaşlarından biri durumuna gelen Kemal Stafa gerilla savaşını yönetenlerdendir. Ne yazık ki, bir çarpışma sırasında kahramanca ölen o, (5 Mayıs 1942) hem gerçekleştiricilerinden biri hem de müjdecisi olduğu kurtuluşu göremedi.

Coğrafya bakımından küçük olan Arnavutluğun insanlarının çapı bakımından yüceliğe nasıl ulaştığını yabancı zulmüne nasıl boyun eğmediğini ve Tito gibilerinin tehditlerini nasıl etkisiz bıraktığını anlaması kolay!

BREZİLYA KAHRAMANI CARLOS PRESTES

Amerika'da da bütün bir devrimci kadro, Dimitrof'un Avrupalı benzerlerine eşit bir şekilde döğüşmesini ve savunmasını bilmekle ün yapmışlardır. Lâtin Amerika tarihi, bu gün halkın sevgisini ve hayranlığını çeken en soylu çehrelere sahiptir. Bunlardan adı halen efsaneleşmiş bulunan Carlos Prestes uzun zamandan beri geniş Brezilya sınırlarını aşarak evrensel bir ün kazanmıştır. Yarı feodal Vargas ve Dutra diktatörlüğü ve Almanya ithali faşizm ve yanke emperyalizmi tarafından sömürülen vatanının bağımsızlığı uğruna canını adamış bu destan kahramanını, umut atlısını kim bilmez?

O harikulâde fakat gerçek olan öyküsünü, üç yılda yirmi bin kilometreden fazla (1924-1927) bin beş yüz kişilik yaya seferini kim hatırlamaz?

Kurtarıcı bir yol açıyorlar, on'a karşı birle dövüşerek şelâleler, dağlar geçiyorlar. Her tarafta o yoksul ve ümitsiz köylülerden yardım görerek, onlara güzel hayatın ışıklı haberlerini veriyorlardı.

Kendisine sadık birliklerle Bolivya ve Arjantine doğru muntazam bir şekilde geri çekilen bu 27 yaşındaki general, sosyalist eylem içinde kendini yetiştirmiştir.

Diktatör Vargas Brezilya'yı açık artırmayla satıp, zenginliklerini yabancı emperyalistlere teslim ederken kitlelerin öfke ve sıkıntıları günden güne artıyor ve kurtarıcı Millî Birlik Ümit atlısını şeref başkanı seçiyordu. (1935 Ocak).

Nihayet kuzey doğuda bir ayaklanma patlak verdi. Prestes ayaklanmanın başına geçti ve rejimin bir numaralı düşmanı oldu. İsyan bastırılınca Hitlerci bir tarzda insan avı başladı. Kitle halinde tutukla-

malara girişildi. Demokrasi ve kültür ayaklar altına alındı. Artur Evert adında ve isyanla hiç ilişiği olmayan bir Alman devrimci Milletvekili 1935 Aralık ayında hapsedildi. Ne yatak verdiler ne çamaşır, bir havasız delikte işkence gördü. Gıdasız bırakıldı, tam otuz kilo zayıfladı. Arjantili Gihi Oldi 936 Şubatında tutuklandı. Aynı baskıları oda gördü. Bütün dişlerini kaybetti.

Prestes de Martta yakalandı. Özel Polis hapishanesinde tutuklandı. Herkesten tecrit edildi. Dünya ile bağları koparıldı. Anası ondan ancak bir sene sonra haber alabildi. Alman asıllı karısı Olga Benerio aylarca hapis tutulduktan sonra güya iade edildi. 1936 Eylülünde gebe ve doğurmak üzere olan kadını zorla bir Hitlerci gemisine bindirdiler. Sonra bir toplama kampına soktular. Vargas polisi katmerli bir darbe vurmuştu. Fakat bütün ümitler boşa. Prestes öyle eğilip bükülen türden bir adam değildi. Yargıçlara olduğu gibi cellâtlara da kafa tuttu. Barış, Demokrasi, bağımsızlık gibi fikirler karşı hücuma geçti. Prestes lehindeki kampanya güçlü ve enternasyonal bir nitelik kazanmıştı. Tecrit edilmiş yavaş yavaş ölüme terkedilmiş kahramanın bulunduğu zindan duvarlarında ilk yarığı bu kampanya açtı. Halkların emsalsiz dayanışması Prestesin Gihi Oldi'nin ve zincire vurulmuş arkadaşlarının hayatlarını kurtardı.

Duruşmanın ilk celsesi 7 Mayıs 1937'de açıldı. 17 aylık bir adlî soruşturma yapılmıştı. Millî Güvenlik adlı istisnai bir mahkeme önünde, sanıkların tutuklanmasından çok sonra, yürürlüğe soktukları istisnai bir kanunla işe giriştiler.

Hitlerci okulda sözlü müdafaa yoktur, hoşuna gitmediği zaman müdafaa tanıklarını reddetmek böyle mahkemeler için haktır. Buraları delilsiz isnatsız sırf inanç için mahkûm etme yerleridir. Resmen avukat tutmak zorunludur. Rio-de-Janeiro Barosu S.Pinto'yu avukat olarak göndermişti. Fakat Prestes'in kesin reddi ile karşılaşmıştı.

Böyle boğucu bir havada bütün okuma yazma haklarından yoksun (Kâğıttan, kalemden hattâ bir kurşun kalemden bile yoksun bir ortamda) siyasal savunma yapmanın imkânı yoktur. Prestes mahkemenin yetkilerini red ediyor sanık arkadaşlarının ekserisi de aynı şeyi yapıyorlar. Derhal onları sürükleyerek götürüyorlar. İçlerinden iki tanesi-

ne karşı gaz da kullanılıyor. Mahkeme hapishanenin içinde bulunmaktadır. Bir günlük duruşmadan sonra Prestes'i on altı yıl sekiz ay hapse, Ewert'i on dört yıla, Oldi'yi dört yıla malıkûm ederek bu korkunç adalet oyunu sona eriyor. Karardan önce S.Pinto bir savunma nutku çekerek Prestes'in ileri sürdüğü düşünceleri bozmaya çaba gösteriyor. Lenin'in tavsiyelerine sadık kalan Prestes her şeyi inkârda bir an bile tereddüt etmiyor. Avukata bir mektup yazarak aralarındaki fikir ayrılıklarının sebeplerini anlatıyor. Eyleminin yönetici çizgilerini belirtiyor. Tam ona vereceği sırada özel polis kâğıdı ellerinden kapıyor. Bu arada da yazdığı şeyler yırtılıyor. Tekrar yazıyor. Bu onun bir kaç ay sonra Yüksek Askerî mahkeme önünde okuduğu metindir.

Bütün savunması bu kadardır. Sanıklardan her birinin sadece on beş dakika konuşma hakları vardır. Bu hak da kullanılırsa avukatı söz alamıyor. (Bu yüzden bu duruşmada S.Pinto'nun konuşması reddedilmiştir.)

Prestes'in Ewert'in, Oldi'nin hangi koşullar içinde olduğu böylece ortaya çıkmıştır. Bu artık gizli bir duruşma değildir. Az çok dinleyici vardır. Fakat polis seferber haldedir. Yakın caddeler adalet sarayının çatılarını mitralyözlerle donatılmıştır. Şiddet tedbirlerinin daha doğrusu korkunun tedbirleridir bunlar. Vargas rejimine halkların, halkın kahramanına duyduğu sevgiyi hatırlatan bir tedbirdir bu. Hapishane arabasına çıkarken Perstes provakasyona uğruyor. Polisler saldırıyorlar alıp götürüyorlar ve kan çıkıncaya kadar bir dayak.

Mahkemede uğradığı bu saldırıyı protesto ediyor. Ona ayrılan on beş dakika içinde (Bir dakika daha fazla konuşamazsın) sadece savunmasının özetini okuyabiliyor. Bu savunma belgeleri bugün elimizdedir. Özetini vererek onun nasıl Dimitrov'un izinden gittiğini en kısa konuşma zamanı içinde nasıl düşmanın maskesini düşürdüğünü ve partisinin siyasal emellerini nasıl halkın kulağına yerleştirdiğini göstereceğiz:

«Bütün dünya kamu oyunun ve Brezilya halkının önünde hiç kimse fikrini anlatmayı benim kadar isteyemez. Özgürlüğüm gerici yargıçlar için çok vahim bir şeydir. Onlara göre özgürlüğüm sanki onların bilinçlerine bağlı ve sanki onların elleri arasında gibi gözüküyor. On-

lardan adalet istedim. Ama onlar adaletin önünde gülünç ve yetersiz görünmek zorundadırlar. Getulist Kliğin (1) korkusu da bundandır. Partimin sözlerinin halkın kulağına ulaşması onları ürkütüyor. Tamamen özel bir durumda bulunan benim için esas olan şey sömürülen ve ezilen halkımız için savaşmaya devam ettiğimin bilinmesidir.»

Sadece Millî Kurtuluş rejimi isteyenlerin devrimciler olduğunu ve Komünist olmayan halk cephesinin de onlarla iş birliği yaptığını ve avukatına dönerek, onlar en az sizin kadar Katolik'tir. Dedi ve bu rejimin fikir ve bilinç özgürlüğünü sağlayacağını sözlerine ekledi ve birden haykırıverdi: «Efendiler özgürlükten korkuyor. Devrimcilere karşı yürüttükleri savaş uğruna, gerçekte sadece devrimcileri asıp kesmiyorlar, aslında bugünkü yöneticilere muhalefet eden herkesi ortadan kaldırıyorlar. Dimitrof örneğini zikrederek, olumsuz boykot yopma usulünü reddediyor:

«Hasımlarımız bizi yargılamak mı istiyorlar? Kendimizi savunalım diye bize bir kürsü mü veriyorlar? Biz bunu memnunluk ve zevkle kabul ediyoruz. Yargıçların kararını tayin eden başlıca faktörlerin bilincine vararak burayı sınıf savaşıyla geldiğimiz bir sınıf kürsüsü sayıp en iyi şekilde bu kürsüyü kullanacağız». Savunmasının ilginç bir yerinde, gerçekçi bir görüşle Vargas polisini tutmayan Brezilya ordusuna hitap ediyor: «Bir devrimci olarak ülkemizin sosyal ilişkilerinin neler olduğunu asla unutmuyoruz. Brezilya'nın ilerlemesi ve ekonomik bağımsızlığı için cereyan eden bu günkü kavgada büyük yabancı şirketlerinden, halkımızı sömüren büyük toprak sahiplerinden kurtulmuş, gerçekten bağımsız bir yönetimin kurulmasını, en iyi bir şekilde, ordumuzun ve donanmamızın, Küçük Burjuvazi ve Millî Burjuvazi arasından çıkmış, subayları görebilir.» Bu sözlerin ne anlama geldiğini Brezilya ordusunun bir kısmı hiç unutmadı.

Otuz yıl hapis. Bu devrede üç kere mahkeme huzuruna çıktı ve Prestes 1945'te halkın zoru ile kurtuldu, salıverildi. Senatör seçilince demokrat güçlerin bayrağını yeniden eline aldı. ABD'nin kan emici emperyalizmine, barış düşmanlarına karşı savaşa girişti. Hitler tarafın

---

(1) Diktatör Vargas'ın küçük adı.

fından resmi çerçeveletilen eski harbiye bakanı Dutra'nın hükûmet darbesinden sonra, yeniden insan avı başladı. Prestes yeniden izlendi, koğuşturmaya uğradı.

Yaptığı savaşta o Brezilya halkının, Latin Amerika halkının kötü talihlerini yenmek için, bağımsızlık için herkesi ulusal ihanete karşı mücadeleye çağırdı. Halkın onda dokuzu topraksız olan, ucuz insan emeğine sahip ve petrol, demir, manganez, kauçuk, uranyum gibi yer altı servetleri büyük olan Brezilya'nın köleleştirilmesi için Diktatör Dutra, Hitlervari güvenlik kanunları çıkarttı.

Ama durum hiç de 1936 senesinde olduğu gibi değildir. Prestes etkili ve güçlüdür. Her yerde, köylerde ve şehirlerde bugün savunma komiteleri kuruluyor. Bütün dünyada dayanışma güç kazanıyor. Diktatör'ü pes ettirebilir. Latin Amerika halkları kendi kurtarıcısını kurtarmak zorundadır. Bu yeni çağların Bolivar'ını, savaş güçlerini emperyalizme karşı muzaffer kılmak için, düşman pençesinden korumak gerekir. Umut atlısının kurtulması ezilen halkların umududur.

FRANSIZ DİRENİŞ HAREKETİ KAHRAMANLARI

O kadar Fransızın kanlanyla yazdıklan zafer ve kahramanlık sayfalannı boşuna silmek isteyenler olacaktır. Dolar kralının hizmetkârlan, Goebbels'in ve Philippe Henriot'nun borusunu öttürerek, boşuna bizi millete «yabancı» olarak tanıtacaklardır. Ölülerimizin anısı, yaşayanlannızın eylemi, partimiz için, işçi sınıfının en değerli varlığı, Fransız halkının umudu Partimiz için tanıklık etmektir.

Acı, sıkıntı, ulusça hakarete uğrayış ama aynı zamanda zaferle sonuçlanan mücadele yıllan boyunca, o dört yıl süresince pek çok kahraman şehit oldu.

Pek çok kahraman, ölüme kadar ve işkence altında nazi ya da ortaklan işkencecilere göğüs gerdiler. Aralannda nice adsız kahraman hiçbir iz bırakmadan kayboldu. Davranışlannı, ancak, bize bıraktıklan, darağacı ya da giyotin satın altında yazılmış mektuplardan, yazılardan öğrendiğimiz; ya da, sağ kalan arkadaşlannın duyup bize ilettikleri, infaz taburu karşısındaki intikam çığlıklanndan tanıdığımız daha nice kahraman.

Direniş mitolojisinde ne büyük boşluklar var! Ve büyük bir saygı ve sevgi ile toplanan örnekler arasında nasıl bir seçim yapmalı?

Fransa, Hitler askerleri tarafından işgal edilir edilmez, Direniş hareketi, ihanet hükûmetinin adım adım takip ettiği Fransız Komünist Partisi'nin çağrısı ile örgütlenmişti. Partinin 16 Haziran 1940 tarihli ilk açık belgesi, sürmekte olan harbin gerçekten millî bir savaşa çevrilmesi amacı ile Paris'in savunulmasını, halkın silâhlandırılmasını ve hainlerin tutuklanmasını istiyordu. Temmuz başında, illegal olarak yayınlanan l'Humanite gazetesinde Maurice Thorez ve Jacques Duclos imzasıyla Parti'nin tarihî mukavemet çağrısı yayınlandı.

Aynı ay içinde, Paris bölgesinde, üçyüz mukavemetçi tutuklandı. Bir yüzlercesi de Ekim ayında tutuklandılar. Bunlar düşmana kurban edilen ilk rehineler oldu.

Bir yıl sonra bunlardan 27'si, (bir tanesi 17 yaşında bir çocuk, Guy Moquet) Châteubriant meydanında, mukavemet hareketine karşılık olarak kurşuna dizildiler. Onlar gözleri nişancıların gözlerinde, dudaklarında Marseyez, şehit düştüler.

Bu onlardan biri, maden işçisi Timbaud, vatanseverlikle proleter enternasyonalciliğini son bir nefeste birleştirerek, nazilerin şaşkın bakışları karşısında «Yaşasın Alman Sosyalist Partisi» diye bağırdı.

23 Ağustos 1941'de, Barbes-Rochechouart metro istasyonunda yüksek rütbeli bir Hitler subayı vuruldu: kurtuluş için bu amansız mücadelenin ilk işaretini veren kahraman bir sosyalist işçiydi. Bu işçi, sonradan bizim efsanevî kolonel Fabien'imiz olacaktır. Bu mücadelenin mert ve cesur sloganı «Yenmek ve yaşamak»'dı.

Fransız Komünist Partisi hiçbir zaman fekadakârlığı tekeline almak iddiasında bulunmadı. Tanrıya inananla inanmayanı beraberinde götürüyordu. Ama, şehitlerinin sayısının kabarıklığı ve bilinçli cesareti ile kurşuna dizilenlerin partisi diye anılmaya hak kazandı.

Kurşuna dizilenler, onların pek çoğu, cellâtlarının muhakeme etmek zahmetine bile katlanmadıkları rehineler toplu halde şehit düştüler. Zindanların uğursuz, korkunç duvarları onların yüksek düşüncelerinin izlerini taşımaktadır. Örneğin, Mont-Valerien zindanlarınınkiler.

Filozof George Politzer, bilgin Jacques Solomon, yazar Jacques Decour bu kahramanlık mesajlarının hemen yanıbaşında öldürüldüler.

Münihliler denen hainleri, Humanite'de ve Meclis kürsüsünde kı-

nayan Gabriel Peri'miz, ölümden önce unutulmaz vasiyetnamesini yazıyordu.

«Hayatımı yeniden yaşayabilseydim gene aynı yolda yürürdüm. Her zaman inandım ve bu gece de inanıyorum ki, sevgili Paul Vaillant-Couturier, sosyalist dünyanın gençliğidir ve şarkı söylenen yarınlan hazırlamaktadır derken haklı idi. Ben de birazdan şarkı söyleyen yarınlan hazırlayacağım. Ölümü karşılayacak kadar kuvvetli hissediyorum kendimi. Hoşçakalın. Ve yaşasın Fransa!»

Ölümüyle bitecek olan bu gece bu ulu sözleri yazmadan önce, Peri, kendisine alçakça bir pazarlık teklifine cüret edebilen bir hainin ziyaretini kabul zorunda kalmıştı. Bir yalanlamaya karşılık hayatı kurtulacaktı. Gabriel, bu haini, alnına vurulmuş bir damga ile, kahramanca ve tarihî bir «hayır!» la kovdu.

Hayır, kahramanlarımız boşuna ölmediler. Fransa'nın bu kadınlarını ve erkekleri, bu çeteciler, kamplardakiler, Danielle Casanova gibileri boşuna ölmediler.

Bizim modern Barâ'mız, Guy Moquet, «Ölümüm bir işe yarasın» diye yazıyordu. Bu istek, Mont - Valerien'da kurşuna dizilen çeteci birlikler yüzbaşısı Roland Cauchy'nin, gestaponun işkence ettiği ve kurşuna dizdiği, çeteci birlikler yüzbaşısı Eugene Clotrier'nin ve 23 yaşında kurşuna dizilen gen işçi Jean Ducos'nun ifadelerinde cevap buluyor.

«Bizim kurban gitmemiz boşuna olmayacaktır. İntikamımız alınacaktır.»

Hepsi muhakeme edilmeksizin öldürülmediler. «Meşru» olarak öldürülmeden önce gerek Hitlerci askerî mahkemelerde, gerek Devlet mahkemesince, gerekse hain Fransa Özel seksiyonunca muhakeme edilenlere gelince, bunların içinde, savunmalarından bize iz bırakmış olanlar esef olunur ki, çok azdır. Onların en iyi avukatlarından birkaçıda sonunda onların akibetine uğradılar: Pitard, Hajje, Rolnikas, Python'da iz bırakmadan yok olanlardandır.

Bununla birlikte, bize kalan tanıklıklar şunu söylememize yetmektedir: Komüncülerden farklı olarak, seyrek istisnalarla, kendilerini savunmayı, ölmeyi bildikleri kadar bilmediler. Kahramanlarımız, şehit-

lerimiz genel olarak mahkûm etme makinasına şerefle ve politik olarak karşı durdular. Demiryolu işçisi, Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi Jean Catelas'nın durumu da böyledir. Devlet Mahkemesi önünde vekarla durmasını bile Verdun askeri, İspanya'da Enternasyonal Tugayın gönüllüsü Jean 1941 şafağında darağacına doğru yürürken arkadaşlarına «Cesaret arkadaşlar! Sonuna kadar cesaret!» diye bağırıyordu. Ve onun boğazında giyotinle kesilecek olan Marseyez'in bir kıt'asıydı.

Ve gene, Madeleien Marzin, Suzanne Masson ve Manouchion grubunun "Yirmi üçlerin" durumu da böyledir.

DARAĞACI ÖNÜNDE

Savaşçılann cömert kanıyla sulanmış olan ve bugün kurbanlann yürüdükleri yollannı taşlann ve haçlann süslediği bir ülke de Çekoslavakya'dır. Oradur'un karşılığı orada Lidice'dir. Ve cellât Heydrich'in cellât Stulpnagel'deng eri kalır bir yanı yoktu.

Julius Fuçik genç kuşak Çek yazarlannın büyük umuduydu. Halkına ve örgütüne sıkı sıkıya bağlı ilkönce legal sonra illegal Ruda Pravo'nun yazan, «sehpa altında» son «röportajını» yazdı ve kuğunun türküsünü söyledi. Bu işkenceye uğrayanlann türküsüdür.

«267 numaralı hücre türkü söylüyor. Ben ömrüm boyunca türkü söyledim. Onun için şimdi tam sonunda en yoğun biçimde yaşadığım bir anda türkü söylemememin gereği yok... Türküsüz hayat olmaz. Nasıl ki, güneşsiz hayat olmazsa. Ve bize burada güneş ulaşamadığı için iki misli türküye muhtacız... (*)»

1943... 1 Mayıs! Hapishanenin avlusunda beden hareketlerini yönetiyor. Çekiç sallayan bir kimsenin hareketlerini ve orak biçenin hareketlerini, yaptınyor. Orak ve ötekiler «büyük şevkle beden hareketini yapıyorlar.»

«İşte dostlanm bizim 1 Mayıs gösterimiz bu. Ve bu pandomim bizim 1 Mayıs sözümüzdür. Ve ölüme giderken bile o söze sadığız.»

(*) Julius Fuçik: Darağacı Önünde - Ulusal Kültür Yayınları

Bir arkadaş işkenceye dayanamadı; «canını kurtarmak için» konuştu. Kurtardı mı ki? «Hain hayatından büyük bir şey kaybeder. Ve o kaybetti. Şanlı ordunun saflarından kaçtı. Ve en adi düşmanının küçümsemesine uğradı. Ve o şimdi sağsa da artık yaşamıyor. Çünkü kardeşlikten kendini ayırdı.»

Eğer yalnızlık hainin kaderiyse, kardeşlik ötekileri bu yalnızlıktan korur. Ezilenlerin kardeşliği. «Az sözün ve büyük hizmetlerin kardeşliği.»

«Mahpus yalnız değildir... Hücrelerin elleri vardır, o ellerin seni nasıl desteklediklerini hissedersin. Sorgu işkencelerinden sonra hücreye döndüğünde düşmeyesin diye o eller tutar seni... Hücrelerin gözleri vardır ki, oraya başı dik gidilmelidir. Ve sen onların kardeşisin. Ve bir titrek adımla bile onları zayıf düşürmemelisin...»

Ama vade günleri hızla yaklaşmaktadır. Yarışı kim kazanacak?

«Bu umutla savaş arasında bir yarış. Ölümle ölüm arasında bir yarış. Hedefe hangisi önce varacak: Faşizmin ölümü mü yoksa benim ölümüm mü?.. Hep düşünmüşümdür, son saniyede son kurşunla yüreği delinen son asker olmanın ne kadar üzücü olduğunu. Ama birisi bu sonuncu olacaktır. Eğer ben olabileceğimi bilseydim şu anda olmak isterdim.»

Ama Fuçik, hem de nasıl güçlü olarak! Savaş arkadaşları kahramanların figürlerini ve işkence uzmanlarının «figürcüklerini» anlatırken saati yaklaşmaktadır.

Ve son sözlerini yazıyor; Bunlardan hayat sevgisi, insan sevgisi taşmaktadır:

«Böylece benim rolüm sonuna yaklaşıyor. Bu sonu yazmıyorum. Ve bilmiyorum da. Bu rol değil artık. Bu hayatın kendisi ve hayatta seyirci olmaz.

«Perde kalkıyor.

«İnsanlar ben sizi severdim. Uyanık olun!»

Bu genç hayat 8 Eylül 1943 günü idam hükümünden 15 gün sonra Berlin'de biçilecekti.

Uyanık olun! Jean Huss'ün vatanı uyanıktır Kurtuluşunu gerçekleştiren bu ülke yalnızca kahramanlarının anısını uyanık beklemiyor. Onların son isteklerinin yerine getirilmesinin bekçiliğini de yapıyor. Ve örnek yazar Julius Fuçik'in hücresinde sehpa altında türkü söylerken rüyasını gördüğü yarınları kuruyor.

AMERİKALI ONİKİLER DAVASI

Sınıf çatışmalarındaki şiddeti, güçlü savaşları, Amerikan işçisinin cesaretini, ilerici güçlerin varlığını ve intikam için gazap üzümlerinin olgunlaştığı sosyal ekonomik havayı anlamak üzere istatistiklere şöyle bir göz gezdirmek ve JACK LONDON, Sinclair, Theodore Dreiser'i ve John Steinbeck'ine serlerini okumak yeter.

JEAN FREVİLLE: Zincir kıranlar

Eleanor Roosevelt büyük bir ad taşır. Başkanlık ettiği Birleşmiş Milletler örgütünün insan Haklarının Evrensel Bildirisini okurken tantanalı bir şekilde ikinci maddede siyasal, sosyal ve ırk ayrımını mahkûm etmişti. Onun ilk yardım ülkülerinde toplanma ve ifade özgürlüğünün koruyucu meleği kesilmesi kadar olağan bir şey yoktu.

Madam Roosevelt bu yeni doğmuş sözde Birleşmiş Milletler Asamblesinde belagatlı nutuklar çekerken, hürriyet anıtının dünyayı aydınlattığı fakat daha Newyork limanında herkese sırt çevirdiği kendi vatanında Marksizm-Leninizm suçlusu olmaktan ileri gitmeyen on iki yurttaş istenmiyordu. Bu yüz senedir legal bir doktrindi. Bu ünlü anıttan daha eski daha aktüel bir doktrin. Hür teşebbüs hükûmeti bu on iki vatandaşa kanunlara karşı çıktığı için değil, kendi fikirlerine ve partilerine sadık kaldıkları için cephe alıyordu. «İktidarı devirerek ele geçirmek, Birleşik Devletler iktidarını yok etmek, legal bir partiyi

örgütlemek, okullar açmak ve programını yaymak... onlann suçlan bu türden şeylerdi.

Saf devlet fikri davası: Demokrasi lâfını ağzına almayanı hiç bir şekilde iktidar değişikliği hakkını halka tanımayan Hitler bile, imansızlan suçlamadan önce bir yangın çıkarmak zorunda olduğuna inanmıştı.

Tekellerin saldırgan egemenliği altında barış gibi özgürlüğe de sadece ahenkli ve plâstik bir şey olarak tahammül edilebilir. Bronz anıtlar ve büyük harfler göz boyamaya yararlar, halkı yoldan çıkartmaya ve mistikleştirmeye hizmet ederler.

Böyle bir mahkemede bir hukuk aracı olması da gerekiyordu. Bu Smith kanunu oldu. Bu kanun hem anayasaya aykın hem de insan tabiatına uygun düşmeyen çifte bir fazileti temsil ediyordu. Savunma adım adım hukukî bir plân çerçevesinde yürütüldü, avukatlar da sıra ile hüküm giydiler. Peki onikiler nasıl bir işlem gördüler? William Foster sağlık durumu dolayısıyla aralıklı bir şekilde yargılandı. O kominist partisi ve izlenen için savunma başlıklı bir broşür kaleme almıştı. Bu broşür 1935'den beri birleşik cephe politikasını içine alan, dünya devrimci hareketinin kazandığı tecrübe ve teoriyi ihtiva ediyordu. Foster bu savunmasında «Partimiz kapitalizme karşı Marksist - Leninist doğru bir yol izlemiştir» diye yazıyordu.

Onikilerden hem bir hem de avukat olan Eugene Dennis, kollektif savunmayı üzerine aldı. Son beyanatı fevkalâde önemli bir belge niteliğindedir. Uydurma yalancı tanıklığı ve ithamlan çürüttükten sonra «sadece bir vantriloğ olarak değil de yerimize de konuşmak iddiasında bulunuyorlar» dedikten sonra Dennis harika bir doktrin savunması yaptı. Marksizm - Leninizm temel meselelerini ve bilimsel sosyalizmin anlamını belirtti. 12'leri vurmak gerekiyordu. Vurulan ne sadece Bilimsel Marksizm Leninizm ne sadece kominizm ve ne de WİLLİAM FOSTER'le EUGENE DENNİS'ti. Savaş politikasına muhalefet, faşizme direnç, ırk ayrımına karşı, siyahlann linç edilmesine karşı koymak da vardı bu davranışın içerisinde. Jefferson'un, Tom Pay-

ne'nin, Lincolin'in, Frankin Roosevelt Amerikası idi burası. Ve bu Amerikada linç yargıcı Medina övülmek isteniyordu. İlk tedbir olarak Medina'ya uydurma bir federal jüri teminine dikkat edildi. Bu imalâta başkanlık eden adam George Knox'dı. Bu adam bir sistem yarattı. Şüpheli, konfordan uzak vatandaşlann banş partizanlarının, Yahudilerin, Zencilerin ve işçilerin tavsiyesini ele aldı.

Bu anmmış mahallesinde bir de, kaymak çıkartma denilen, ikinci bir seçim yaptı. Böylece 12'lerin yargılanması için özel olarak bilge bir kadro çıkanlmıştı.

İngiliz Haldane şirketinin raporu ve davanın ilk dunışmalannda bulunan Parisli avukat Dennery'nin konferansı bize bu mahkemenin metotlan ve bir çok celse süren tartışmalar hakkında yeteri derecede bilgi vermektedir. Dennery ithamın saygısızlığı ve mahkemeye bulaşan adaletsizlik örneğinden son derece şaşkına dönmüştür. «Kesinlikle kanaat getirdim ki bu mahkemede bir hukuk vahşeti ve sapıklık vardır.» demişti bize. Bu avukat Harolt Medina'nın sokak serserisi ağzıyla kaba şakalar yapmasını, bazı tanıklann ifadeden vaz geçmeleri için onlara baskıda bulunduğunu halâ anmaktadır. (1) Fakat o her şeyden önce Hitlerci sistemin kollektif aynlıkçılığını mahkûm etti.

«Nazi Almanyasında Yahudilere ve Komünistlere karşı başlayan hareket süratle protestanlan, katolikleri, sosyal demokratlan, sendikacılan vurdu. Az sonra da bütün Alman halkı ve bütün ileri insanlık saldırıya uğradı.»

Sonra o komünistlerin nasıl tarihten dersler aldığını anlattı. Carl Schurz, temsilciler meclisi üyesi ve Lincolin'in çağdaşı olan bu adam 1898'de İspanya Amerika harbine cesaretle karşı koymuştur. Vatan severlikle: «Vatanım haksızsa onu doğru yola sokmak gerek» demişti. Ve biz, itham edilen sanıklar, jüriye Karl Schurz'un vatansever fikri ile aynı fikirdeyiz dedik.» diye ekledi. Sonra yine Dennis, Çin, Türkiye ve Yunanistanın politik işlerine yapılan siyasi müdahaleye karşı yürütülen savaşı övdü.

Anti komünizm silâhı imâl eden ve Avrupada ekonomik krizler yaratan ve doğu Avrupa'nın siyasal ve ekonomik hayatına bumunu sokan karanlık Marchal plânına karşı cephe aldı. Anti kominist bölgeler kuran, Atlantik paktına, atom savaşına ve şiddet politikası güdenlere karşı çıktı. «Biz dedi kadını, erkeği, siyahı, beyazı ile memur, işçi, yahudi protestan, katolik ve quaker'lerle birleşik olarak savaşıyoruz.

(1) Sanıklar tarafından gösterilen belgeler üzerinde şöyle bağırmıştı: «Bunları okumayacağım, piponuza koyup içebilirsiniz.»

Düşünülen bütün meselelerde en acil fikir şu ki ne biz ne onlar artık bir atom savaşı, başka bir dünya savaşı istememteyiz.» Bu davayı Reichstag yangını davasına bağlayarak izlenen ortak ülküye ve son zafere olan inancını belirtti: «Şu veya bu şekilde hayatımızı adadığımız sosyal gelişme, demokrasi ve barış için davaya hizmet edeceğiz. Şu veya bu şekilde bu dava kaçınılmaz bir tarzda muzaffer olacaktır. Hiç bir kimse, hiç bir federal yönetim tarihin akışını durduramaz. Barış durdurulamaz. Hiç kimse fikirlerinden dolayı ve prensipleri yüzünden öldürülemez.»

Dava 1949'da başladı, sekiz ay sonra duruşma son buldu. Sanki bilgin jüriler, yargıç Medina'nın ayaklandırdığı ortam, yalancı tanıklar, hukuk vahşetleri yetmiyormuş gibi hükûmet emriyle tekelci basın atmasyona başladı. Ve bu kızıl avına çıkanlar; sürün, kurşunlayın onlan, ülkeyi kızıl tehlikeden kurtarın diye çığlıklar atıyorlardı. Tam bir pogrom havası. Böylece hazırlanan ortam hiç kimsede bir şaşkınlık yaratmadı. Fakat verilen cezalarla biraz teselli buldular. (1)

Serbest teşebbüs kurtulmuştu şimdilik. Amerika hayali bir istilâdan korunmuştu. Ünlü Medina ile uğraştıklan için Avukatlarda birer birer tutaklanınca o, bu davayı «karanlık» ve «polisçe» diye nitelimiş barışa ve demokrasiye karşı bir kanunsuzluk örneği, bir ihanet belgesi saymıştı. «Fakat böyle kararlar halkımızı burda bulunanlara karşı ayaklanmaya hizmet edecektir» diyen Dennis son olarak Medina ve benzerlerinin şerefine şunlan söylemiştir. «Nazi Almanyasında, Mussolini İtalyasında, Yüksek mahkemelerde görevli kişiler bulunmuş ve bunlar profaşist kararlar almışlardır. Halkın bu kararlan sonradan çiğnediğini mahkemeye ilân ederim. Muhakkak bizim halkımız da sizin kararlarınızı tanımayacaklardır ve jürinin vereceği karar barış, demokrasi ve sosyal ilerleme için olacaktır.»

Tutucu bir akademisyen olan bir Fransız gazetecisi, karamamesiz, kanunsuz ve demokratik görüşme olmaksızın verilen bu hükmün sırf Komünist Partisini kanun dışı bırakmak için yapılmıştır diye gözlemde bulunmuştur. Franklin'in ülkesi fakat aynı zamanda Medina'nın

---

(1) Hepsi de beşer yıla mahkûm oldular. Sadece Robert Thomson üç yıl yedi.

ve linç kanunlarının bulunduğu bu ülke demokrasi perdesi altında faşizmi hortlatmak siyasetinde başarı göstermiştir. Plütokratik ve ırkçı olan demokrasi her türlü renkten insanı katletmiştir. Bir elinde incil bir elinde napalm bombası halkları yok eden şehirleri tarlaya çeviren Hitler tipi diktatörlerin doğmasına yardım eden (Franco Sygman Rhee) bir demokrasi de ve madam Roosevlet insan hakları komisyonunda halâ başkan (2).

12leri içine alan bu acaip mahkeme kararı sadece faşist stili siyasal ayrılığı ortaya çıkarmıyor, savaş durumundaki Amerikan adaletini de ortaya seriyordu. Bu mu Amerikan adaleti?

Eugene Dennis hapishanede «Bu dava hazırlık ateşi içinde başlamıştır. Kore'ye karşı yürütülen caniyane savaş emperyalist saldırının gerekleri için bütün barışseverleri hedef almaktadır» derken haklıydı.

Doğrudur Amerikan tröstleri, kaçınılmaz ekonomik krizi durdurmak için savaşa mecburdur. Demokratik güçleri tutmak için savaş zorunludur. Korkunun mantığı budur. Bütün pazarlara egemen olarak kâr üzerine kâr koymak onlara uygun düşer. Sömürülen ülkeleri yağma ederek yaşamak emperyalist tamahın mantığıdır.

Barış ve özgürlük güçlerini boğmak onların siyasal saldırganlıklarının gereğidir. Onlara ücretli diktatörler ve güvenlik sübapları ister. Kolay bir şey değildir bunlar...

Bu onikiler davası, kızıl ve siyahlar tarafından uydurulan ve dünyaya özgürlük dağıtan ünlü anıtın gölgesinde ve kareli demirler arkasında büyücüler avını haklı gösteren herhangi basit bir dava değildir.

Bir artık değer, koka-kola gibi bir ihraç metaıdır, bir kuruntu, ümitsizlik nefret gibi öfke gibi bir şeydir bu.

Fakat Dennis'in uyarması bütün halklar için pek yararlı olmuştur. Artık Pasifiğin veya atlantiğin bir kıyısından ötekine kadar, halklar bu savaş hukukuna karşı saflarını daha sıkı tutacaklardır.

(*) Adil olalım Madam Roosevelt Simith kanununu ve ünlü kararı onaylayan yüksek mahkemeyi protesto etmiştir.

FİLDİŞİ KIYISINDA AFRİKA MİLİTANLARI

Sömürülen halklar kurtulmadan proletarya özgürlüğü kavuşamaz.
... Bütün açıklığıyla bağımlı ülkelerin ve sömürgelerin soyulma zamanıdır.

Stalin (Leninizm ilkeleri)

Koloni halkları geçmişte olduğu gibi yaşayamaz. Kolonilerin metropol sınıfları eskiden olduğu gibi kolonileri yürütemez.

Jdanov (1947)

İnsanın insan tarafından sömürülmesi ne denli iğrenç bir hareketse bir halkın diğer bir halk tarafından zulme uğraması da o denli iğrençtir. Emperyalizmin en korkunç yüzü sömürgecilik, yağma, bozgunculuk ve cinayettir.

Kara Afrika çok şeyler biliyor bu hususta.

Geniş bir arazi parçası gözünüzün önüne getirin. Ve burda dağınık derebeylik tipinde kabileler ve bir köylülük toplumu (1). Çeşitli dillere bölünmüş, (çeşitli 5000'den fazla lehçe) görmek, din ve ayrılık faktörleri arasında cebri sömürge yönetimini de ekleyin bütün bunlara. Bilgisizliğe boğulmuş (% 95'i cahil) geniş bir halk topluluğu, ayrıca öğretim araçları ve öğretmen yok... Sağlık malzemesi ve tıp ilâçları yokluğundan bir sürü salgın hastalıklar...

Afrika, Fransız egemenliği altında, özellikle tekellerin ve bütün bir

savaş kampının kurbanı olmuştur. İyi bir stratejik madde kaynağı, fesatçı Amerikan politikası için giriş - çıkış kapısı rolünü pek güzel yerine getirmiştir.

Hava, deniz ve kara yolları için geniş ölçüde sermaye akıtılmış ortam uygun olunca da verimli gayretler sarfedilmiştir.

Yerli rejim, cebri çalışma, ortadan kaldırıldıysa da gerçekte ırk ayrımı, seçim ve medeni haklardaki eşitsizlikler halen yaşamaktadır. Yönetmenler kabile önderleri, yargıçlar yine de hor görülen ırklara o denli davranıyorlar.

Fakat Afrikalılar lanetli bir geçmişleri olsun istemiyorlar. Artık kendi haklarına saygı, yaşamak ve özgürlük hakkı istiyorlar.

İyi savaşabilmek için 1946'dan beri aralarındaki kabile kavgalarına rağmen bir araya toplanabilmişler ve güçlü kurtarıcı hareket olan Afrika demokratik birliğini kurmuşlardır. Bu birlik Fransız emperyalizminin sömürdüğü bütün sosyal kuşak ve tabakaları içine almıştır.

Bu gün Fildişi kıyılarında 3 milyon halktan 800.000'i bu örgüt (R. D. A.) içindedir. Bu örgütü tecrübeden geçmiş militanlar yönetmektedir. İçlerinden bazıları halen iki yıldan fazla bir zamandanberi ceza evlerindedir.

Ocak 1949 Başkan Truman'ın geri kalmış halklara yardımı öngören 4. nokta programını okuması. Orta Afrikanın savunması hakkında konferans. Atlantik Paktının ortaya çıkışı. Kurtuluş hareketlerini ezmek parçalamak için peki ne yapmalı?

Hükûmet tarafından uzun vadeli bir provakosyona geçiliyor, General Rechard, açık deniz ülkeleri bakanları ve sosyalist bakan Pechaoux'da bu kışkırtmaya katılıyorlar. Moutet ve Mosta - Floret'e bu R.D.A'yı bir itaat altına almak gerek deniyor. Aletler, hainler, yönetim polisleri ve bölük pörçük hayalet kişiler. Araçları: Zulüm ve terör.

Şubat 1949. İlk safhası başlıyor. seçilmeden başa gelen eski meclis üyesi hain Djaument, bıı kesimine

---

(1) (20 milyon halkın % 90'ı tarım ve hayvancılıkla balıkçılık ve avcılıkla geçinir. % 25'u ücretli işçidir. Hemen hemen hiç bir geçiş endüstrisi yoktur.

«Sovyet R. D. A.'nın savaşı başladı» diye uydurma bir telgraf çekiyor. Dostlarına da ölümcül öğütler vererek ortadan kaldırmaya yeltenıyor.

6 Şubatta (Abidjan'ın Afrika mahallesi). Treichvill'de Djament'in topladığı bir kalabalık var, yardımcıları da tüm ordu ve polis güçleri... Polis halkın üstlerini aramayı reddediyor. Toplananları konur gibi davranıyor önce. Sonra hep birden militanlara karşı hücuma geçiyorlar. Toplantı dağıtılıyor. Tüfek ve tabancalar çekiliyor. Sonra öfkeli halk, kışkırtıcıların kulübelerini çevirerek, gösteriye başlıyor. Militanlar bu arada yaralanmışlardır. R. D. A'nın yönetmenleri işe karışıyorlar. Ortalık yatışıyor. Toptan bu yönetmenlerin tutuklanmasına girişiyorlar «Emir aldım» diyor bu olayı izleyen yargıç. İşte bu insanlara, yağmacılık, ayaklanma, yaralama, öldürme ve silâh taşıma'dan kovuşturma açılıyor. Gerçek kaatiller ortadan siliniyor, «Bu kez R. D. A'yı tutuyorum» diye bağırıyor bakan Coste - Flouret. 35'i Tutuklu sanıklar arasında en gözde militanlar şunlar:

Eczacı J. B. Mockey, öğrenci Jacop Williams, Tüccar, Phillippe Viera, Mahkeme sekreteri Albert Paraiso, Ozan Bemard Dadie, komi Matluev Ekra ve Serikore. Berbat bir cezaevi'ne tıkılıyorlar.

Aralıkta, olaydan 10 ay sonra hepsi bir açlık grevi yapıyorlar. Bütün halkta inanılmaz bir dayanışma başlıyor. Telgraflar, toplantılar, yürüyüşler ardıarkasına sürüp gidiyor. Eşi görülmeyen bir gösteri başlıyor. Ülkenin dört bucağından cezaevine çıplak ayak gelen kadınlar, önder arkadaşların salıverilmelerini istiyorlar.

Önemli gıda işyerlerinde çalışanlar tarafından başlatılan genel grev ülkeyi sömüren üç dev yabancı tekelin kârlarını tehlikeye sokuyor.

28 Ocakta R. D. A. yönetimi bitkin durumdaki tutuklulara greve ara vermelerini bildiriyor. Birçokları ağırlıklarının beşte birini yitirmiş derecede zayıflamışlardır. Hasta döşeğinde yatmaktadırlar. Gıda işçileri greve devam ediyorlar. Sömürge yönetimi darbeden şaşkına dönmüş. Bastırma hareketinin ikinci ve kanlı safhası başlayacak şimdi de.

22 Ekimde bir hükûmet bildirisi hertürlü toplantıyı yasak ediyor. Dayanışmayı bu şekilde yoketmek niyetindeler. Fakat halk toplanıp örgütleniyor. Afrika'nın telgrafı çalışmaya başlıyor. Aynı düşmana karşı Fransız halkının ve işçi sınıfının desteğini de kazanan halk miting ve mesajlarını çoğaltıyor. Yerli askerlere güvenleri yok" Ekseri ayaklananlarla can ciğer oluyorlar. Aceleyle anavatandan paraşütçüler ücretli askerler yağdırıyorlar.

Ocak, Şubat 1950'de kan dökülmeye başlıyor. Dimbokro'da Seguela ve Bouafle'de provakasyona uğrayan halk ateşe tutuluyor. Derhal savaş nizamına geçen askerler Oradur tipinde bir cezalandırma seferine girişiyorlar. Tehditlere rağmen R. D. A.'dan ayrılmayan saygılı şefler haydi cezaevine...

Paris'li beyaz avukat Matarosso da ayni tehditlere uğruyor. 18 ayda 40.000 ölü. (Bunun 30.000'i onbeş günde.) 3.000 civarında da tutuklu...

İşte bu atmosfer içinde Grand - Bassam'ın davası açılıyor. R. D. A.'dan sorumlu militan Mockey ve arkadaşları mahkemeye veriliyor.

Soruşturma son derece gizli yürütülüyor. Kanunsuz adam toplamalar, hayal mahsulü tutanaklar, uydurma belgeler. Tansiyon öyle gergin ki korunan bir köprüden bir gedik açarak adalet sarayını çeviren halkın toptan yok edilmesinden korkuluyor. Savunmaya Paristen koşup gelen 3 avukat Renee Sitbbe, Henri Douzon ve ben bir de Dakar'dan Boissier - Palun varız. Tropik güneşi altında cezaevine sokulmuş 32 önderle temas kurduğumuz günü hiç unutmayacağım.

Kabul salonunun önünde ilk savaşımızı veriyoruz. Görüşmecileri düzene sokan hizmetlilerden; çok uzaklardan gelen ve kapı önünde yığılan kalabalığı içeri almalarını, tutukluların yiyecek paketlerini, belgeleri, kitapları, doktrinler eserleri dahil (savunmalar için bunlar zorunlu şeyler.) elde edebilmelerini ve Vali Pechox'nun da duruşmayı takip etmesini talep ediyoruz.

İlk günden itibaren beş saat boyunca Ekra, Paraiso, Dadie, Serikore, Mocket bizim de desteğimizi alarak mahkemeye beşli bir bildiri okuyorlar. Sanık olmayı reddediyorlar. Ve kendilerini sanık sandalyesine oturtanlara karşı çıkıyorlar. 1947'den beri var olan halk düşmanı yönetimi ve sömürgeciliği suçluyorlar. Kendilerine karşı dayanışma gösteren dünya demokratik güçlerine karşı güvenlerini belirtiyorlar. En başta Fransız işçi sınıfına olan bağlılıklarını dile getiriyorlar. Barış ve özgürlüğe olan inançlarını yankılandırıyorlar. Bu beş sömürgeye karşı militanın sözlerinden özetler verelim:

J. B. Mockey Pechoux'nun demokrasisini reddediyor. Asıl demokrasi de esir efendi arasında aynı çukura girmiştir. Halk bunları istemiyor. Tam bir kardeşlik içinde birleşmek için eski bölünmeleri bir kenara atıyor: «Bu olay kudurgun ve katil olan sömürgeciliği ortadan kaldırmağa imkân verecektir. Şuna iyice inanmak gerekir ki bir yönetim bir iktidar, tarihsel rolünün bilincine ermiş, halkın eğitimlerine karşı vahşice tenkil hareketlerine girdi mi bu trajedinin sonu, olaylar

nasıl gelişirse gelişsin, daima zulüm gören halkların zaferi ile bitmiştir.»

Ozan Bemard Dadie lirik bir şekilde gerçek Fransa'nın, 89 Fransasının çehresini anmuştır. Bu ozan hainleri kınayarak evlerine çekip gitmelerini işitiyor. Ve bir Afrikalı kadının kendisini bir otomobil ve gereği kadar para vererek yoldan çıkarmak isteyen bir valiye verdiği mağrur cevabı anıyor: «yirmi senedir ben yaya yürürüm, sizin arabanızı ben ne yapayım? Öldürülen ve tutuklanan kocalarımızın ve güçlü bir şekilde kabilelerdeki bölünmeleri ele alıyor. R.D.A. da artık ırk ayırımı yoktur.

«Çok kısa boylu beyazlar ve sarılar ve bize benzer biçimde, insanı sömüren ve sömürge zulmünden, emperyalist baskıdan, insanlığın bu yüzkarasından, kurtarmaya kararlı Afrikalılar vardır.» Bütün insanların kardeş olacağı yeni bir dünyayı müjdeliyor: «Rüzgâra fırtınaya bakmadan R.D.A. korkusuzca sömürgeciliğe karşı savaşa, Afrikanın gelişmesi işine devam edecektir. Doların egemenlik hırslarına, savaş kışkırtıcılarına, kanunî haklarımızın ellerimizden alınmasına, özgürlüklerimizin yok edilmesine imkân vermeyeceklerdir. Hiç kimse bu demirden iradeyi kıramıyacak, soylu ülkümüzü hiç kimse bizden soğutamayacaktır.»

Mathieu Ekra, Marşal Plânının getirdiği, kölelik ve yoksulluğa karşı, Fransız halkının direncinin kutluyor. Savaş ve silâhlanma politikasını yeriyor. Ve neden R.D.A. Afrikalı olmayanlara, Fransızlara karşı ırk öfkesi aşılayan bir partiymiş gibi aptalca takdim ediliyor? Bir beyaz kin yaratmak ve Fransızların Afrikalı kardeşlerine karşı çıkmalarını sağlamak için. «Provakasyon politikası, zulüm ve korkutma politikası, bu delice politika Fransanın çıkarlarına karşıdır.» Ve. Mahkemeye hatırlatıyor ki, bu mahkemenin arkasında kendi gelen bir halklar mahkemesi bulunmaktadır:

"Verdiğiniz karar yakından uzaktan sizi dinleyen ve sizi seyreden milyonlarca basit insanın onayını almazsa kıymeti olmayacaktır... İlerlemenin sert yollarında, ve Afrikanın mutluluğu için bizi susturabilir hattâ mahkûm edebilir, öldürebilirsiniz de. Bundan hiç bir şey çıkmaz. Biz kavgayı seçtik ve sömürge zincirini kıracağız. R.D.A. da idik, R.D.A. da kalıyoruz.» Bu biçimde bir bildiri ortalığı karıştırıyor ve sömürgenin sivil memurlardan kurulu mahkemesi ve yönetim polisleri yüzlerini kapıyarak saygılı olmak zorunda kalıyorlar. İddia makamı, kötü ruhlu kişiler aleyhte tanıklar gösteriyor. Sorulanmız altında ken-

di kendileriyle çelişkiye düşüyorlar, afallıyorlar, bazan da donup kalıyorlar. İçlerinden biri öyle suçüstü yakalanıyor ki yalancı tanıklıktan tutuklanmasını istiyoruz. Hainlere gelince onlann durumu hiç de iç açıcı değil. Bir gün onlann çok asabi olduklannı söylediğimizde bizi muska taşımakla itham ediyorlar. Cezaevinde de tutuklular arasında arama yapıyorlar.

Her gün Baoule'nin evinde dikkatli bir halk topluluğu var. İki gemici fenerinin ışığında bir R.D.A. militanı duruşmanın objektif anlatımını yapıyor. İki üç arkadaş onun verdiği bir raporu dikkatlice tercüme ediyorlar. Gerilmiş yüzlerden fevkalâde bir heyecan fışkınyor. Ve bu sesiz toplantı birden siyasal rengini ortaya döküyor. İtham edilen; hapse giren sözcüklerini alkışlıyorlar. Son duruşmada, savunmadan sonra yönetici komitenin sekiz üyesi adına itidalli ve vekârlı bir bildiri okundu. Bu bildirinin hepsini almaya değer. «Emperyalizmin kurbanı bütün halklara sonsuz saygı», «kara Afrikanın davanın bilincine sahip olması muhteşem bir şekilde doğrulandı: «Bütün savaş kışkırtıcılanna karşı savaşacağız. Çünkü bizler halkları aydınlatmak ve yetiştirmek için barış istiyoruz. Sosyal, ekonomik gelişme yoluna ülkemizi sokmak için barışa ihtiyacımız var.» «Her biçimi ile sömürgeciliğe karşı...» «Bu işi izlemek için mahkûmiyetler bizi yolumuzdan çeviremez.» «Şayet siyasal inançlanmız ve görüşlerimiz yüzünden hüküm giyersek başımız yukarda dünyanın bütün vebalini de sırtlıyacağız. Kadınlanmız tam gözlerimizin içine bakacaklar. Çocuklanmız utançtan başlannı yere eğmeyecek. Çünkü bizler şeref yolunu seçmişiz. Kavga ve acı yolunu seçmişiz. onlara şarkı söyleyen yannlar hazırlamak için.» Uzun bir bekleyişten sora karar okundu. 32 kişiden 23 ü Dadié Bernard ve Seri Koré dahil kurtulmuştu. Fakat içeride kalan dokuz kişi hareketin ortaya çıkardığı ve sömürge yönetiminin yok etmek istediği kişilerdir.

Hergün Bassam sarayı sanki bir kuşatma altındadır. Sabah akşam kaynaşan halklar değildir sadece. Çok uzaklardan gelen ve ceza evindekiler için yiyecek getiren delegelerle dolup taşıyor. Duruşma salonu onlann itip kakışmalanyla yan açık duruyor. Fakat asıl topluluk dışarda bekliyor. Az görerek, az işiterek sadece güvenlik polislerinin dayatmasıyla durıyor. Kızgın güneş altında bekleşen bu halk onlan duruşmadan çıkarken ve ceza evi arabalanna binerken görmek istiyor. İlk günden beri su üzerinde bekleşen kayıklan içinde ve yasak edilen bayraklan altında yaya ve otomobilli polisleri darmadağın

eden buhalk görülecek bir şey. Bir kaç gün sonra birer birer adalet sarayı önünde biriken bu güzel topluluk bir saat boyunca tutuklulann salıverilmesini isteyen gösteriler yaptı. Ve bu arada hemen hemen gizlice dolaşan bir bakan provakatörleri cesaretlendirip hainlere nişan verirken bu kitle gösterilerinin baskıya karşı meydan okumalan şaşılacak bir şey. Fransız işçilerine, halkımıza ve bize doğru uzanan bu eller, bu bakışlar, bu yüzler inanılmaz bir şey.

Adına işlenen kötülüklerden halk sorumludur. ***Halk şu işin bilincine varmıştır ki başka bir halkı zulüm altında bırakmakla özgür olunamaz.*** *Barış cephesi üzerinde aynı düşmana karşı kesin bir savaş yürüten halklar kurtuluşlan için yaptıklan savaşta Asya ve Afrika halklariyle birlikte hareket etmek zorundadırlar.*

Dayanışmanın ilk zaferi: Temyiz mahkemesi sadece Bassam kararlannı hiçe saymakla kalmamış. Dakar mahkemesinin görevlendirdiği memurlan da azletmiştir. Gizlilik ve cebir çok açık seçikti ama halklann nefreti de o derece güçlü olmuştur.J.B.Mocgey ve arkadaşlan 32 aydır Abidjan cezaevinde çürümektedir. Afrika demokratlan hepten kurtulmadıkça ve cezaevi demirleri ardında bir tek kişi kaldıkça soracak hesabımız olacaktır.

BİZE ÖĞRETTİKLERİ

«Günlerimi okuyup yazmakla geçiriyorum.
Burada, bu salonda da teorik ve pratik olarak birçok şey öğreniyorum.»

DİMİTROV, Leipzig'de İmparatorluk Mahkemesinde

İşte araştırmamızın sonuna vardık. Bir buçuk yüzyılı aşan bir süre boyunca, dünyanın iki-üç bölümünü, özellikle insanca olanakların çok az tanındığı bir kıtayı uçak hızıyla katettik.

Okuyucu arkadaş, sana sevdirmek istediğim insanları, yalnız senin için değil, örneklerinin meyva vermesi içinde acı çeken, savaşan ve ölen insanları seninle birlikte dinlemek için yol boyunca seni sık sık durdurdum.

Bu inceleme ancak, kahramanlarımızın bazılarını sana daha iyi tanıtmaya, onları daha yakından takdir etmene, seni onların heyecan verici yaşantısına sokarak, feda edilmiş hayatlarını, tutkularını, mücadelelerini, zaferlerini sana da biraz yaşatmaya yarayacaksa, amacına ulaşamamış mı olacaktır?

Büsbütün değil. Ama ben bu araştırmadan daha fazlasını bekliyorum. Kahramanlarımız büyüktür. Onlar örneklerimiz, ustalarımızdırlar. Tutkularımız, özenlerimiz de onların büyüklüğü ölçüsünde olmalıdır: Bu örnekler aramızda, bugünün ve yarının savaşçıları arasında arkadaşça yarışmalar yaratabilmelidir.

Büyük militanlarımızı birbirlerinden ayıran formasyon, kültür, tecrübe ve mizaç farkları ne kadar derin olursa olsun, onları tek vatan ha-

linde birbirine yaklaştıran, tek bir aile halinde birleştiren ortak çizgileri yakalamadın mı? Onların soyundan mıyız, değil miyiz? Kendini onların vatandaşı, onların akrabası hissetmiyor musun?

Sanki hepsi, mahpus olarak aynı zindancı, aynı cellâtla karşı karşıya gelmişlerdir; sanık olarak, bir sınıfın, bir klikin, bir diktatörlüğün âleti olan, uygulama iddiasında olduğu kanunlara karşı aynı ölçüde hor gören aynı mahkeme ya da aynı harp konseyi ile alışverişleri oldu. Şuna inanılabilir ki, aynı orta çağı, aynı mukaddes ittifakı, aynı halk düşmanı haçlı ordusunu haklı çıkarmak için, gene aynı mahkeme kanalıyla, kahramanlarımızın şahsında gözden düşürülmeye ve yokedilmeye çalışılan hep aynı uygarlıktır.

Kahramanlarımızın davranışları ve politik savunmaları bir çok ortak nitelikler taşır.

Onların hepsinin, çağlar boyunca baş vurdukları savunucu da hep aynı savunucuya benzer: Yardıma çağrılan bu savunucu onların çağrılarını duyup, onları kurtarmak ve kendi kendini daha iyi kurtarmayı öğrenmek için hapishanelerin, mahkeme salonlarının içine sızıp girebilen, ezilen halktır. Bu, ezilen halklardır. Ve bugün, işçi sınıfı başta olmak üzere, onların yanıbaşında bütün kurulmuş halklardır. Bütün örgütlenmiş demokrasi ve barış cephesi.

Bu benzeyişler açık değil mi? Şüphesiz, yer yer, zaman farklarını, kuvvet ilişkilerinin gelişimini iyi değerlendirmemek ve hem baskının değişken stratejisine, hem de savunmanınkine kumanda etmiş olan belirli bir zamandaki koşullara önem vermemek çok yanlış olur.

Bu çeşitlilik karşısında, şu ya da bu duruma uygulanabilecek, en iyi formülleri vermek iddiasında olan bir «kendini savunma el kitabı» kadar anlamsız bir şey olamaz: hiçbir şey, nerede, ne zaman ve ne durumda olursa olsun, hapisteki örnek bir militan tipinin mahkeme önündeki davranışını değişmez bir biçimde düzenleyecek bir kurallar ve dogmalar koleksiyonunndan daha yanlış daha gülünç ukalaca bir şey olamaz.

Burada bazı büyük örneklere baş vurmanız, hiçbir zaman bir militanı onlar oldukları gibi ve otomatik olarak kopya etmeye, taklit etmeye davet amacıyla değildir.

Dimitrov, bana, «savaşçıları o şekilde yetiştirmek gerekir ki, kendi savunma metodlarını, davanın koşullarına ve durumu uygulayabilmek yeteneğinde olsunlar» demişti.

«En iyi eğitim elbette ki pratiktir.»

Örneklerle beslenen mücadele tecrübesi ve sınıf içgüdüsü.

Militanlarımız, yalnız kendilerie güvenmeyi gittikçe daha iyi öğrenmektedirler. Faşist memleketlerde, ve özellikle sömürgelerde, rejimin uşağı, korkak bir avukatın yardımı, bir düşman tuzağından, savunmayı baltalayacak kurnazca bir çareden başka bir şey değildir.

Bu kendini savunmak için yalnız kendi güçlerine güvenmek gerekliliği, devrimciden bu kuvvetlerinin ve sınıf işgüdüsünün eğitimin ister: yani pratik gereklidir.

BİRİNCİ KOŞUL:

TİTREMEMEK

Bu kuralı kitabın birinci baskısında olumsuz kurallar arasında saymakla yanıldım.

Korkmamak, bu en başta gelen, başlı başına bir erdem, nefsin üzerinde ardı kesilmeyen bir zafer, kendini sürekli olarak zaptedebilmendir.

İçindeki hayvanı, bu ölüm karşısındaki, özellikle çektiğin acılar, işkenceler karşısındaki hayvanca korkuyu yenmek, bu söylemesi, yapmasından kolay bir şey.

Zaten bu o kadar kolay olsaydı, militan olmayanlarda bu korkuyu yenmede başarı o kadar seyrek olur muydu? Örneklerini verdiğimiz çağımızın kahramanlarının büyük bir çoğunluğunun sosyalist oluşları ne bir rastlantıdır, ne bir taraf tutma gayreti, ne de bir keyfi seçimin sonucudur.

Ama bu korkuya egemen olmak gene de her şey demek değildir. Fizikî korku, içimizdeki hayvanın tümünü nitelendirmez.

En beter acıların gevşetemediği, dilini çözemediği militan işçiyi düşün. O bayılmıştır. Bir kova su onu ayıltır kendine getirir.

Cellât çağrılmadan önce hain, muhbir içeri alınır. O, militana, eğer kendisi davasını inkâr etmeye razı olursa hayatının kurtulacağını vaad eder, arkadaşlarını ele verirse parlak bir gelecek onu beklemektedir. Gadre uğradığı, harcandığı, Parti'nin kendisine karşı pek âdil davranmadığı kurnazca hatırlatılır, ya da bunu ustalıkla aklına sokar, içine kurt düşürür, kimse onun bu fedakârlığını takdir etmeyecektir. İşçi bilir ki, eğer haine lâyık olduğu muameleyi yaparsa, onu başından savar savmaz sıra gene işkenceciye gelecektir. Bununla birlikte zayıflamaz, duraksama göstermez.

Korkuyu yenebilmek için fizik olarak cesur olmak yetmez, riskleri

ni göze almak da yetmez.

Siyasî bakımdan da cesur olmak söz konusudur burada. Ve siyasî cesaret için çelikleşmiş bir irade ve metod gereklidir. İnsanın kendi kendini tabi kılacağı çok iyi yaralanmış bir öz disiplin gereklidir.

Gözlerini hiçbir zaman ülküsünden ayırmamak ve yalnız olmadığı bilincini kaybetmemek. Tecrit hücresinde de, gizli durışmada da, ya da bir işkence odasının ışık ve ses bile sızmayan dört duvarı arasında da yalnız olmadığını.

Kendine hâkim olmak, öfkeye, korkuya olduğu kadar yalnızlığa da hâkim olmak demektir, içindeki bütün hayvaniliğe, «bıkkınlığa, sıkıntıya» bile gem vurabilmek demektir.

Burada, Dimitrof'un hücredeki hayatını hatırlatarak, nasıl bir çaba pahasına, hangi çarelerle, nasıl bir gerilimle, hangi çalışmalarla kendine hâkim olabildiğini göstermeye çalıştım.

Dengeni, beden, ruh ve fikir sağlamlığını muhafaza etmek, çalışmak, okuyup yazmak kendini yetiştirmek, siyasî olarak düşünmek (ama düşüncen sadece politik olmasın...) bunları yaparken, başkalarıyla, dışarıyla (halk, örgüt, parti ile) en ufak temas fırsatını kaçırmamak, eğer genel koğuşta bulunuyorsan zincir arkadaşlarını örgütlendirmek, kendini her zaman mücadeleye, mücadelenin en yakın aşamasına hazır durumda tutmak, düşmana, giderek kendi içinde taşıyabileceğin düşmana bile asla boyun eğmemek... İşte hedefler bunlardır.

Herkes için kendi metodu en uygundur. Örneklerin eksik değil. Kendine en yakın hissettiklerinden örnek al. Yeter ki örneğin bizim büyük ölülerimizden olsun: Dimitrof, Blanqui, Edgar Andre ya da Suzanne Masson, onlar ki hiç bir zaman yalnız olmamayı bilmişlerdir. Yahut da her zaman iyi, güler yüzlü davranışlarıyla herkese inanç ve cesaret aşılayan Pierre Semard, Fuçik, Dulmas ya da Danielle Casanova'dan örnek al. Ya da yaşayan kahramanlarımızdan da örnek alabilirsin. Gheorghiu Dej ya da bizim Andre Marty'miz gibilerden.

Bir militan olmaktan ve bunun sorumluluğundan gurur duymak. Ve bu her yerde, sınav ne kadar uzun sürerse sürsün ve zaman sonsuz olarak akıp gittiği sürece. (*)

Kendini disipline alma, kendine hâkim olma, kendini eleştirme gibi kendini savunmanın başta gelen koşullarıdır. Eğer kendine hükmedemezsen düşmana nasıl hükmedersin? Kendi içindeki kendini muhafaza içgüdüsünü, bencilliği, zayıflığı, sinirliliği, canısıkıntısını, isteği ya da isteksizliği (gevşekliği, bu ölümcül düşmanı) yenemedikçe sana karşı birleş-

miş kuvvetlerin üstesinden gelmeyi, sınıfının, halkının ve Partinin başı dik, alnı açık sözcüsü gibi davranabilmeyi nasıl başarabilirsin?

Evet, Dimitrof'un kararsız Hamlet'in düşüncesine karar kuvveti vermekte hakkı vardı: «Her şeyden önce kendi kendine karşı açık yürekli ol.»

Kendine karşı açık yüreklilik, sadece moralimizin değil stratejimizin ve onun başarıya ulaşma şanslarının da birinci koşuludur.

Kendine karşı açık yürekli olmak bu yalnızca (Sokrat formülü anlamında) kendini tanımak demek değildir, aynı zamanda ve özellikle, heyecanların üzerinde soğukkanlılığının başarısını sağlamak, ruh özgürlüğünü (eleştiri özeleştiriyi) iyi görmek için gerekli olan bu özgürlüğü kendi benliğine hâkim kılmaktır. Herşeyi açık görebilmek için bu özgürlüğü kendinde ve kendin dışında hâkim kılmak; daha iyi savaşabilmek için düşmanı daha iyi tanımak.

Kuvvet ilişkilerini doğru olarak tahlil etmek için (bu en güç koşullarda olsa da), izlemeye karar verilen çizgiyi kesinlikle çizmek için, bu çizgiden uzaklaşmamak için, ya da uzaklaşılmışsa da özeleştirici bir tahlilden sonra tutulan yanlış yolu düzeltmek için iyi görmek. İyi görme, ileriyi görebilme tepkilerimizin doğruluğunu ve dolayısıyla etkenliğini tayin eder.

İşte biz militanlar, bütün bunlara titrememek diyoruz. *Bu o kadar basit birşey mi? Değil, ama gücümüzün üstünde de değildir.*

Üstelik biz proleter militanlarının hiçbir zaman yanılmayan bir pusulaya bir kılavuza sahip olma üstünlüğümüz de yok mu? Yeter ki, her durumda ve her fırsatta, bu kılavuza danışabilmek ve kendimize ona göre yön vermeyi bilmek için yeteri kadar sağlam sinirlerimiz ve sağlam bir kafamız olsun.

Savaş hiçbir zaman önceden kazanılmaz. Ama kaybedeceğin o kadar önemlidir ki, eğer direnememekten korkuyorsan arkandaki köprüleri yakmaya değer. Ve sen kazanacaksın. Hem de gülümsemeni yitirmeden!

(*) Tabii ki, debdebe ve ihtişamının amacı, gözden gizlediği sınıf gerçeğini kendi yalancı yaldızı ve yapma esrarı ile iyi kötü örtbas etmek olan adli mekanizmanın tantanalı merasimi karşısında da etkilenmeyeceksin.

Zaten durumu dramlaştırmak ve fazla büyütmek de yanlış olur. Ne puriten olmak ne de amacını bir nefse eziyet haline getirmek söz konusudur. Bu fedakârlık yolunun yalnızca fedakârlıklardan ibaret olduğunu da sanmamak gerekir.

Tam tersi... Cesaret karşılığını görür. Her zaman. Er ya da geç. Dimitrof serbest bırakıldı. Torgler zayıflığının ödülünü gördü mü? O zaman hiç olmazsa sadece bir alçaktı, hain değildi henüz. Hapiste, Hitlerci zindancılar için bir alay ve horgörü konusu olmuştu. Dimitrov tersine, onları kendisini takdir etmeye ve saymaya zorlamıştı.

Eğer, Dimitrov, hayatını feda etmeseydi, kendisiyle birlikte olan 4 kişi hesabına da cesur olmasaydı, yığınların sevgisini ve karşı durulmaz hayranlığını değil de, Torgler'in yaptığı gibi ancak suçsuz sanıklara duyulan cinsten bir acıma duygusu uyandırsaydı, sağ kalır mıydı, Gheorghiu Dej? Andre Marty?

Bu sözlerimle, elbette ki, cesur olmanın ölümü kendinden uzaklaştırmak için yeterli olduğunu söylemek istemiyorum. Yenmek ve yaşamak için yeterli. Arkalarından ağladığımız, öçlerini almamız gereken nice kahramanlarımız var. Babeuf'e kadar uzanmanın gereği yok: Şehitlerimizin ölümü, acı çığlıkları ve bunun bizde yarattığı öfke hâlâ kalplerimizi en derinden titretiyor. Böyle bir genelleme yapamayız.

Ama ihanet eğer birkaç kaçağın hayatını, onların bütün yaşama nedenlerini ellerinden alarak, kurtarmışsa, insanı siyasî olarak öldüren zayıflığın ve direnmenin ölümü ve ıstırabı önleme çaresi de değildir. Hiç de değildir.

Dimitrov biçimi bir karşı koyma, suçlayan bir karşı koyma, bir kurtuluş perspektivine açılan tek yoldur. Etkin olan tek davranıştır.

Bu yolun her zaman için kurtuluş yolu olduğu da söylenebilir; en kötü bir durumda bile, eğer bir savaşçı kendisi kurtulamaz, savaş alanında alnı açık şehit düşerse, hiç olmazsa kendisinden sonra nöbeti alacak olana yol açacak ve verdiği örnekle mücadele arkadaşlarının kurtuluşuna katkıda bulunacaktır.

«Titrememek» gerçekten kendini savunmanın birinci şartı 1 numaralı ilkesidir.

NEGATİF KURALLAR
DÜŞMANA BİLGİ VERMEMEK

Düşmana, bilmemesi gereken konularda bilgi vermemek. Bu da savunma stratejisi hocalarımızın, onların öğrencilerinin kuvvetle ve ısrarla koydukları bir aksiyondur.

Bağlı olduğun örgütün hayatını ve iç çalışmalarını hedef tutan hiçbir soruya cevap vermemek, her ne pahasına olursa olsun düşmana eline geçiremediği ve aradığı silâhları sağlayacak olan tek bir kelime söylemekten kaçınmak. *İşte esir düşmüş bir savaşçının A. B. C. si (*) Bu A. B. C. ye uygun biçimde davranmamak, hem düşmanı bize karşı silâhlandırmak hem kendimizi düşman karşısında silâhsız bırakmak demektir.*

Bu mutlak kuralın istisnası yoktur. ***Bu kuralı bilerek ya da bilmeyerek bozan için mazeret bulunamaz. Hiç kimsenin bu kuralı bilmemeye hakkı yoktur. Onu bilmeyen ya da çiğneyen haindir.***

Hiçbir şey ele vermemek hiçbir şeyi inkâr etmemek Lenin'in 1905 mektubunda belirttiği çifte kanun budur.

(*) Pratik çalışma ve bağ kurma metodlarımız üzerine en önemsiz bir bilginin, düşmana çeşitli kaynaklardan gelen bilgilerle karşılaştırarak aradığını elde etmesi olanağını vereceğini hiçbir zaman unutmamalıdır.

«Örgüt ilişkilerim mi? onlar üzerinde konuşmam. Onları sukûtla geçiyorum. Bir örgüt adına resmi bir açıklama yapmaktan kaçınırım. Ama bir sosyal demokrat olarak size partimden söz ederim ve sözlerimin basınımızda, broşürlerimizde, bildirilerimizde, gazetelerimizde geliştirilen sosyal demokrat düşünce ve görüşlerimizin açıklanması yolunda bir deneme olarak kabul edilmesini rica ederim.»

Bütün büyük devrimcilerin nasıl bu kanuna uygun hareket ettiklerini gördük.

Dimitrov da, bu biçimde, sorumlu bir önderi olmakla iftihar ettiğini açıkladığı Bulgar Partisini övmüş ama parti ile ilgili bütün soruları cevaplandırmayı kesin olarak reddetmiştir.

Gene aynı biçimde, Reichstag yangını günü gördüğü ve mahkemedeki tanıklığının kesin olacağı bir Bulgar arkadaşının adını vermektense kendi delilini feda etmeyi yeğ saymıştır.

Ve gene böyle, üzerinde ele geçirilen şifreli adres ve telefon numaralarını öğrenmek için polisin, sorgu yargıcının ve mahkemenin gösterdiği bütün gayretler onun dili sıkılığı yüzünden boşa gider ve Dimitrov'un politik bağlantılarının sırrı bütünüyle korunmuş olur.

Dimitrov, görüşmemiz sırasında bu kanunu şöyle tanımlıyordu:

«Partinin iç hayatı ve eylemi üzerine bilgi verilmez. Düşman hiçbir şey bilmemelidir. Hele parti illegalse böyle davranmak için daha kuvvetli bir neden vardır. (*)

(*) Kendisine bir örgüte bağlı olup olmadığını soran sorgu hâkimine, Henri Martin'in cevabındaki dilisiklalığını ve ince alayı kaydedelim:

- Kalabalık mısınız?

- Evet. Çok kalabalık.

- Kaç kişi?

- Milyonlarca. Amerikan milyarderleri ve Fransız milyonerleri için ölmek istemeyen sekiz milyon Fransız gençiyiz.

Bu kanunun doğal bir sonucu vardır. Yakalanmış militana daha önce herhangi biçimde hizmet etmiş olan dostları ya da sempatizanları tehlikeye atmamak, örneğin, kendisini başka bir isimle yanlarında barındıranların başına iş açmamak. Dimitrov, kendisini misafir etmiş kimselerden polisin tespit ettiklerinin durumunu düzeltmek için ifadelerinde bütün gücünü kullanmıştır. Bu kimselerin arasında hiçbirinin Dimitrov'un kim olduğunu ne de yaptığını bilmedikleri olgusu - ki bu kesin olarak doğrudur - üzerinde var gücü ile direnmiştir.

Bize yardım edenlerin, bu ilkel şükran belirtisini görmeye hakları vardır. Bu aynı zamanda savaşçılarımızın her zaman muhtaç oldukları aktif sempatiyi ürkütmemenin de tek çaresidir.

NE KADAR AZ KONUŞURSAN...

Az konuşmak her zamandan daha iyidir. Polisin karşısında sus ve hatırında tut ki, hiçbir kuvvet seni konuşmaya zorlayamaz. Hiç bir kuvvet, hiç kimse ve hiç bir şey, işkencede bile. Darbeler iz bırakır, sen de şikâyette bulunmadan önce bunları tıbbî olarak tespit ettirmek için gerekeni yapmalısın.

Ne kadar az konusursan... Sus ve ancak kimliğini bildir. Daha fazlasını değil. Esasa ilişkin hiçbir şey söyleme. Sorgu yargıcının önünde de aynı şey, kendi seçtiğin, güvendiğin avukatın yanında olmadıkça hiçbir şey söyleme.

Kendini saydır. Seninle senli-benli olunmasına izin verme. Hapiste haklarını iste, kişiliğinize saygı ve siyasî rejim. Bu, durmadan usanmadan serbest bırakılmanı istememe engel değildir.

Ne kadar az konuşursan, az imzalarsan, o kadar iyidir. Sorgu tutanaklarına güvenme. Onları imzalamayı reddedersen ne olur sanki?

Polis, ya da sorgu yargıcı tarafından sorguya çekilen militanlar sözlü ifadelerinin, kendilerine imzalatılmak üzere zabta geçince ne hale getirildiklerini iyi bilirler.

Bir sorgu tutanağı dikkatle okunmadıkça, doğruluğuna kanaat getirmedikçe imzalanmamalıdır. Eğer cevapların doğru olarak kağıda geçirilmemişse ya da eksik geçirilmişse, ya düzeltilmesini ya da gerekli eklerin eklenmesi istenmeli ve elde edinmeli, ya da iddianın militana karşı

kullanmakta kusur etmeyeceği tutanağın imzalanması kesin olarak reddedilmelidir.

Düşman yararına, kendine ve senden olanlara karşı silâh sağlamak durumuna düşmemenin en güvenilir yolu hiç bir sorgu tutanağını imzalamamaktır. Bu, özellikle, tutanağın, savaşçının ana dilinde yazılmamış olduğu hallerde daha büyük önem kazanır; hiçbir yeminli tercüman, bizi basit bir hatadan ya da düşmanca bir hileden korumak konusunda yeteri kadar güvenilir değildir.

Bundan ötürü Dimitrov, polis tarafından hazırlanan, ya da sorgu yargıcının yazdırdığı tutanakların hiçbirini imzalamamıştır. Dimitrov, cevaplarını yazılı ifade olarak dinlenmiş kafa ile kendisi özetliyordu... Bu yazılı ifadelerine kendi sorularını ya da isteklerini, kendi şartlarını ve protestolarını eklemeyi hiçbir zaman unutmuyordu. Sorgu yargıcı ister istemez bu ifadeleri dosyasına eklemeye mecbur kalıyordu.

Ve işte dikkatle üzerinde durman gereken bir örnek daha. Kalemini ve dilini sıkı tut.

İKİ ANA KANUN

HUKUKÎ VE SİYASÎ ETKENLERİN KARŞILIKLI İLİŞKİLERİ

Bu iki kanundan birincisi, savunmada adlî ve siyasî faktörler arasındaki ilişkileri ve çatışmaları düzenler.

Bu kanunu açıklamadan önce, siyasî bakımdan kendini savunmayı tanımlamak gerekir.

KENDİNİ SAVUNMA. BURADA, KENDİ ŞAHSINI SAVUNMA ANLAMINA GELMEZ, TERSİNE, SINIFININ, HALKININ VE ÖRGÜTÜNÜN SENİN TARAFINDAN SAVUNULMASI DEMEKTİR.

İşte bu tanımlamadan doğan kanunumuz, şöyle formüle edilebilir:

«KİŞİSEL» SAVUNMA YOK. HERŞEYİ, HUKUKİ ARAÇLARI BİLE SİYASÎ SAVUNMAYA TABİ KILACAKSIN VE BUNUN İÇİN

YALNIZ KENDİNE GÜVENECEKSİN.

Buradaki tabi kılmak deyimi hukukî araçların değerini ve önemini azaltmak anlamına gelmez. Çünkü hukukî faktörler siyasî savunmanın hizmetine verilmesi gereken araçlardan başka bir şey değildirler zaten. Ve bunun hiçbir istisnası, hiçbir kayıt ve şartı yoktur. Bu faktörleri gereğince değerlendirmemek, ihmâl etmek siyasî bakımdan yanlış olur.

***Kanun** ve iddiayı derinliğine bilmek gerekir.*

Birçok durumda, iddia makamının ve mahkemenin davanın bütün politik niteliğini reddetmek iddiasında olduklarını gördük. Hem de özel olarak kurulan mahkeme heyetleri önünde ve askerî mahkemelerde bile sosyalistler adî suç sanıkları sayılmışlardır.

Bunu yapmakla, savunmanın daha rahatlıkla susturabileceği, devrimci propagandanın dinleyicileri etkilemesine engel olunabileceği, rejimin, herkesin gözü önünde kötü duruma sokacak olan bütün karşı saldırılardan korunabileceği umulur.

Ayrıca, böylelikle, militanın itibarını sarsmak şerefini lekelemek ve kendisini yığınların desteğinden yoksun bırakmak da istenir.

Kendini savunmanın ilkel görevi, davaya politik niteliğini kazandırmaktır.

Ama bu sonuca varmak için iddiaya ve yardımcılarına karşı her karış toprak için savaşmak gerekir. Onların silâhlarını ellerinden almak ve kendilerine karşı çevirmek için, bu silâhları tanımak ve nasıl kullanıldıklarını bilmek gerekir. Hiçbir silâhı ihmâl etmeye gelmez.

Bütün haklarını iyici bilmek, en ufak ayrıntılarına kadar iddianameyi ve dosyadaki bütün belgeleri incelemek savunma için zorunludur.

*Dimitrof'un bana tekrarladığı gibi ben de tekrarlıyorum: «**İyi bir siyasî savunma için kanunu iyi bilmek ve ondan iyi yararlanmak gerekir.**»*

Dimitrov, Alman kanunlarını ve Alman yargılama usulünü çok iyi öğrendiği içindir ki, bir tanık kendisini de her işe karıştırdığında, ya da iddia kendisine karşı bir belge zikretmeye kalktığında, müdahale etme ve sorular sorma hakkını bilindiği gibi kullanabilmiştir. Nazi avukatların onun bu hakkına itiraz ettikleri zaman onları kendi alanlarında nasıl büyük bir yenilgiye uğrattığı hatırlardadır.

İddianameye gelince, öteki sanıkların yaptığı gibi yalnız kendi şahsını ilgilendiren pasajlan okumakla yetineceğine, o iddianameyi en ufak ayrıntılarına kadar bütünüyle incelemişti. Neden? Çünkü, o, iddianameyi kendi şahsına değil, davasına ve Partisine yöneltilmiş sayıyordu ve çünkü hazırlamakta olduğu savunma siyasî bir savunmaydı.

Kendi davranışı ile verdiği örnek Dimitrov'un öğütlerine büyük ağırlık kazandırır. Görüşmemiz sırasında birçok kez şu nokta üzerinde durmuştur:

«İddianamenin ayrıntılarını küçümsemek doğru değildir. Mahkeme önünde sadece siyasî nutuklar çekmek ve iddianın ayrıntılarına dokunmadan geçmek olmaz. İddianameyi, tanık ifadeleri ve benzeri ile sarsmak gerekir...»

Durum bütün duruşmalar boyunca aynıdır. Duruşmalar da büyük bir dikkatle izlenmeli, bütün anî değişikliklerden bütün olaylardan yararlanmalıdır.

«İddianın ve davanın bütün ayrıntılarına büyük bir dikkat gösterilmelidir? Herşeyi izlemek, her şeyi hesaba katmak ve davanın verebileceği bütün olanaklardan yararlanmak lâzımdır. Somut suçlamalar, somut olgularla çürütülmelidir.»

Ama hangi açıdan? Ne yararına? Hangi yönde? Hangi perspektivle? Bu konuda da Dimitrov, projektörleri üzerine çevirerek gerçeği aydınlatıyor.

Bütün bunlar siyasî savunma bakımından ve siyasî savunma yararına yapılmalıdır.

İşte Tanev ve Popov'un anlamadıkları ve Torgler'in bilerek yançizdiği buydu: Onlar ancak kendilerini savunarak, yalnız kanunla ve olayla ilgili konularla yetinerek teknik ve hukkî bir savunma çerçevesi içinde hapsoldular ve kendilerini teknisyenlerin, pek özel anlamda hukukçu olan nazi avukatlarının ellerine teslim ettiler.

Torgler'in de öncüleri olmuştu. Köln davalarından birinde sanıklardan Herman Becker'in de suçsuzluğunu ispat etmekten başka tasası olmamıştı.

«Becker, diye yazmıştır Engels Marks'a, büyük bir yüzsüzlükle işin

içinden sıyırdı kendini.»

Marks ise Engels'e «Becker bütün davanın seviyesini düşürdü» diye karşılık verdi.

Durum, 15 Mayıs olayından sonra Raspail için de aynı oldu.

Gene, aynı şey, Çarlık Rusyasında sosyal demokrat işçi partisinin yöneticilerine karşı açılan bir dava sırasında Kamenef, öyle bir tavır takınmıştı ki, bu, kendisine Lenin'in şu gerçekten çok ağır yargısına maloldu.

«Bu dava, devrimci sosyal demokrasimizin bu öncü müfrezesinin mahkeme önünde sağlamlık ve dayanma yetersizliğini ortaya koydu. Rosenfeld Yoldaş'ın (Kamenef)'in yaptığı gibi sosyal-patriyot Jondanski ile dayanışmasını ya da Merkez Komitesi ile anlaşmazlığını ispat etmeye çalışmak devrimci bir sosyal demokrat tarafından benimsenmesine cevaz olmayan yanlış bir metoddur.»

Bu devirde Stalin, uzak Manastyrskoye kasabasına sürülmüştü. Kamenef'in bu dönekliğini öğrenir öğrenmez bütün sürgün arkadaşlarını topladı ve bu toplantı, Stalin'in insiyatifi ile döneğin korkaklığını lânetledi.

Bu kitapta örnek olarak gösterdiğimiz bütün büyük devrimciler, Dimitrov ve onun izinde yürüyenler, Raspail'lann, Torgler'lerin ve Kamenef'lerinkine tam tamına karşıt olan yolu, siyasî hedefe götüren tek yolu seçmişlerdir.

Teknik ve hukukî savunma politik savunmaya bağlı olmalı ve ona hizmet etmelidir.

Her zaman geçerli olan bu kanundan çıkan sonuçlardan biri şudur ki, sanık militan kendini suçsuz gösterme yani temize çıkarma yollarını seçerken çok ihtiyatlı davranmalıdır ve «uygun olmayan bir davranışla kendini haklı çıkarır görünmekten bile kaçınmalıdır.» (Lenin M. K.'ya mektubu - 1905)

Yer ve zaman delilleri böyle değerlendirmeli ve kullanılmalıdır.

Ve gene aynı ilke gereğince militan sözlerinin ve eyleminin bütün

sorumluluğunu üzerine almalıdır? Giderek, Partinin eyleminin ve Partiyle ilgisi kesin belgelerin sorumluluğunu da yüklenmelidir.

Böylece, her hâlükârda siyasî olan her şeyin, hukukî olana önceliği vardır. Hukukî olan araçtır, Siyasî olan amaçtır. Eğer aracı değerlendirmemek siyasî bir davranış değilse, hukukînin araç olma rolünü aşmasına izin veremek daha da az siyasî bir davranışdır.

Siyasî sanığın avukatlarına karşı tutumunu yönetecek olan da bu değişmez kuraldır.

Yarım yüzyıldır, özellikle 1940 yılından beri tecrübemizin çok zenginleştiğini, militan avukatlar arasında verimli bir öğrenim seleksiyonu meydana geldiğini söyledik. Avukatlar arasında, özellikle genç avukatlar arasında ***avukat*** *militan payesine yükselenler ve sınıf bağlarını kopardıktan ve mesleklerinden gelme deformasyonlarının üstesinden geldikten sonra kendi şehitlerinin örneğine bağlı kalıyorlar.*

Bu gençlerden birine, siyasî savunmanda sana yardım etmek görevini verebilirsin. Toplu davalarda (ancak militanların katıldığı toplu davalarda) herkesin kabul ettiği siyasî bakımdan ve meslek bakımından en yetenekli olanın savunmanın sözcülüğünü yapması fena olmaz...

Avukata bu işi (eğer mümkünse bağlı olduğu örgütün rızası ile) emanet edebilirsin dedim. ***Ama senin denetlemen altında. Senin sorumluluğun altında.*** *Her zaman tetikte olan bir uyanıklık ve araştırıcılıkla. Onun senin siyasî beyanlarına ve siyasî savunmanı kendi elinle yürütmene engel olmasına izin verme. Eğer güvenine lâyıksa onun öğütlerini dinle ve onunla işbirliği yap.*

Ötekilere, militan olmayan avukatlara gelince, onları dene. Onlara karşı ne ölçüde ihtiyatlı olman gerektiğini bilmek sana düşer. Partisiz bir avukatın partilisinden daha namuslu ve daha değerli olması olağanüstü bir şeydir. Ama yakın zamanlarda, davalarda böyleleri çok görüldü. Ötekilere gelince...

Rejim nasıl bir rejim olursa olsun kendi avukatını kendin seçmen için mücadele etmekte tereddüt etme. İşbirliği sana her zaman yararlı olacaktır. Böylelikle işin hukkî yanını üzerinde girişilen mücadeledeki koşulların eşitsizliği azalmış olacaktır.

Militan, bir Dimitrov olsa da, ya da onun ölçüsüne varmasa bile belirli bir hukukî formasyona sahip bulunsa da, seçeceği avukattan politik olarak bile çok şey sağlayabilir.

Dimitrov bana şöyle demişti: «Eğer avukat olarak bir yoldaş ya da gönlüme göre bir sempatizan seçebilseydim, belki de bana lâzım olan delilleri elde edebilecek ve iddianameyi dışarda bastırabilecektim.

«Böyle bir avukat benimle dış dünya arasında bir bağlantı kurabilirdi.»

«Ama zaten onlar da doğrudan doğruya bir sebeple avukat seçmeme engel oldular. Faşist hükûmet çok iyi biliyordu ki, eğer beni yabancı bir avukat seçmekte serbest bıraksaydı, o zaman bu iş onlar için felâket haline gelecekti ve bunu önlemek için elinden geleni yaptı.»

Peki bu seçimi nasıl yapmalı? Yani demek istiyorum ki, koşullar bir militan avukatı, ya da örgütünün uygun gördüğü bir avukatı almana engel olduğu zaman bu seçimi nasıl yapacaksın?

***Lenin, bu konuda şunları söylüyor: «Ancak zeki avukatları tutacaksın. Zeki ve namuslu.»** Ve Dimitrov, bize hatırlatıyor, hiçbir durumda bir sınıf düşmanın, işçi sınıfının ve onun davasının düşmanı senin vekilin olamaz. Ve hiçbir durumda bir düşman ajanı sana vekillik edemez...*

Bir Dr. Sack'a vekâlet veren Torgler örneği daha önceki bir sürü Paris Komünü savaşçısının örneği, daha sonraki bazı mukavemetçi örnekleri bu açık gerçeği ancak doğrular.

Ama, en uygun durumlarda bile savunmanı yönetmek işini avukatın eline bırakmamalısın. Siyasî savunmanı her zaman kendin üzerine almalısın.

Avukatın yardımını kabul etmeden önce ona senin şartlarını bildirmelisin. Kendisini senin yerine koymaktan kaçınsın. Ya senin şartını kabul eder, ya da vekillikten çekilir.

Eğer, kendisi de militan olan avukatın senin siyasî alanına da el atması gerektiğine inanıyorsa, bunu senin önceden kesin nzan olmadan yapmasın. Her ikiniz de örgütünüze danışmayı unutma hatasına

düşmeyiniz.

Eğer avukatın senin inançların hakkında istediği gibi konuşmak eğilimini gösterir ve senin partinin düşüncesini kendine göre yorumlamaya kalkarsa, sözünü kesmekte ve sözlerine katılmadığını söylemekte tereddüt etme.

«Benim görüşüm odur ki, bizim devrimci sanıklarımız serbestçe seçmiş oldukları avukatlara da hiçbir zaman yüzde yüz güvenmemelidirler. Giderek, kendilerince seçilen bir avukat söz konusu olduğu zaman bile vekillerinin bütün girişimlerinin tam sorumluluğunu kabul etmediklerini açıkça bildirmektedirler. Sanığın, kendi siyasî savunması için elleri her zaman serbest kalmalıdır.»

Avukat sanığın örgütüne sataşır sataşmaz sanık hemen ayağa kalkmalı ve vekilini resmen yalanlamalıdır.

*Bu demektir ki, **savaşçılarımız, «ancak kendi güçlerine güvenecek biçimde yetiştirilmelidirler» ve bu, bu kitabın da yazılma nedenidir.***

Her davada doğru olan bu ancak kendine güvenme ilkesi, geveze ve şüpheli bir avukat seçmek şansızlığına uğradığın zaman daha büyük bir önem kazanır.

Böylesini kendi teknik ve hukukî görevi içine hapset. Çevresinde bir örfî idare kur. Görevinin sınırları dışına çıkmasın. Onun hizmetini tabi kılacağın şart işte budur. Bu şartın eksiksiz yerine getirilmesi için bekçilik edeceksin.

Eğer avukatını seçmek hakkını bile elde edemezsen. Çünkü, (örneğin savaş sırasında ve faşizm döneminde olduğu gibi) sana resmî bir avukat tayin edilmesi ve kabul ettirilmesi de mümkündür.

O zaman, (aksi ispat edilinceye kadar) önceden bu adamın ancak senin düşmanının güvenine hak kazanmış olduğunu kabul et.

Peki ne yapmalı? Ne yapılacağını Dimitrov, kendi tecrübesiyle ve bu tecrübeden çıkardığı sonuçlarla bize öğretiyor.

«Resmî olarak tayin edilen bir avukatın yardımını daima reddetmek gerekir ve bu reddedişi politik nedenlerle açıklamalıdır.»

Leipzig davasını anlatırken, burada tekrar aynı konuya dönülmesine gerek bırakmayacak şekilde Dimitrov'un Dr. Teichert'e davranışı ile Popov ve Tanev'in davranışlarını karşılaştırmıştır. Dimitrov kendisi için uygun olan zamanı nasıl ve ne için seçtiğini, avukatı reddedişi-

ni açıklamayı neden duruşmaların üçüncü gününe kadar geciktirdiğini, Dimitrov'un gayretlerine rağmen, öteki Bulgar sanıkların bu redde nasıl katılmadıklarını, Dr. Teichert'in bu durumu, yani sanıklar arasında dayanışma yokluğunu nasıl Dimitrov'a karşı kullanmaya çalıştığını yukarda anlattık.

Ama her sanık kendisini Dimitrov gibi savunamaz. Bu, mahkemece atanan avukatın siyasî nedenlerle reddedilişi istisnası olmayan bir ilke midir? Kendi savunmasını yapamayacak durumda olsa bile militanın bunu her zaman uygulaması gerekir mi?

Evet. Bu değişmez bir kuraldır. Kendini savunmaya yeteneği olmayan bir militan bile atanmış avukatın savunmasının sorumluluğunu üzerine almadığını açıkça belirtmelidir.

Ama Dimitrov ayrıca diyor ki, «bu, sanık atanmış avukattan hiçbir istekte bulunamaz demek değildir. Teichert'i azlettim, ama gene de savunmam için gerekli şeyleri kendisinden istedim. Bunda hiç de bir çelişki yoktur.»

Şunu görmüştür ki, atanmış avukatın Dimitrov kendisini azlettiği zamanki hizmeti azledilmeden öncekinden az olmamaktadır.

Üstelik, belki de siyasî nedenli bir reddedilişin ve bu yüzden uyanlmış olan kamu oyunun baskısı altında bu yolda daha fazla gayret gösterecektir. Çünkü, kendisini belirli bir ölçüde tarafsızlık göstermeye zorunlu hissedecektir.»

Militan, elbette ki, amacı hemen ya da ileride siyasî savunmayı sabote etmek olan atanmış avukat hakkında hayale kapılmamalıdır.

Bu, militanın hiçbir zaman gözden uzak bulundurmayacağı ve bu düşman ajanı ile olan ilişkilerine kumanda edecek bir gerçek: Atanmış avukatla düşmanca ilişkileri sürdürmek.

SALDIRI STRATEJİSİ

İkinci ana kural, mücadele bölümümüzde, en başta gelen savaş kanunlarından birini ifade eder.

EN İYİ STRATEJİ SALDIRI STRATEJİSİDİR.

HAREKATIN KONTROLÜNÜ, MUHAREBE İNSİYATİFİNİ ELE ALIP KORUMAK İŞTE EN İYİ MUKAVEMET BİÇİMİ BUDUR.

Uluslararası siyasette olduğu gibi, bir vahşi hayvanla savaşmanın etkili iki yolu yoktur: Onu kızdırmamak için okşayacak olursan hayvan seni parçalayacaktır; parçalanmak istemiyorsan onu zaptet ve kıskıvrak bağla, eğer kendine gem vurulmasını istemiyorsan sen onu gemle.

Bu işin «mutlu ortası» yoktur. Marks Köln'de, Blanqui Paris'te, Dimitrov Lepizig'de (yalnız bu örneklerle yetinirsek) bunu gösterdiler. Raspail biçimi yüreksiz pasif savunmaların başarısızlığı da bunu doğrulamıştır.

***İnsiyatifi ele almak ve elden bırakmamak,** tek doğru yol budur. Dimitrov, bu yolu bana çizmeden önce kendisi için çizmişti ve şaşmaksızın izlemişti. Bu yol ona zaferini ve hürriyetini kazandırdı. Nasıl gördük!*

Hazırlık kovuşturmasının başından duruşmaların sonuna kadar, Dimitrov, yerin, zamanın, adalet cihazının, mizansenin efendisi olduğu halde düşmana kendi karşısındurulmaz insiyatifini kabul ettirmeyi bilmiştir.

Yalnız iddiayı değil bütün düşman kuvvetlerini yıkmaya vermişti kendini. Onları kamu oyu önünde gülünçleştirdi. Sırasıyla, polise, sorgu yargıcına, nazi avukatlarına, Hitler basınına, iddia tanıklarının «şeytan çemberine» saldırdı.

«Böylece mahkeme tecrit edilmiş oldu ve zayıf düştü» demiştir.

Bu tecrit edilmiş mahkemeye karşı nasıl bir taktik kullandı Dimitrov? Daha yumuşak bir taktik? Kimi yerde esneklik, kimi yerde cüret gerektiren bir taktik.

«Daha işin başında ele aldığım insiyatifi hep elimde tuttum.»

Bu, ölçülü olarak ayarlanmış esneklik ve cüreti, burada tekrar o

konuya dönmemizi gerektirmeyecek kadar inceledik. Gene söyleneni tekrarlamayı göze alarak, Dimitrov'un kendi taktiğinin bu yönü hakkında bize söylediklerini bir kez daha hatırlatalım: Her şeyden önce kabalık yok ve gereksiz aşırı sert dil kullanmak yok!

«Her ağzını açışta devrimci cümleler sarfetmek ve mahkemeye hakarette bulunmak yanlıştır, akılsızlıktır.»

«Mahkemeyi faşist diktatoryasının bir aracı olarak nitelendirmekle işe başlamadım. Çünkü böyle yapmakla savunmama devam etme olanağını kaybedeceğimi biliyordum; Savunmamı o şekilde yürüttüm ki, herkes mahkemenin gerçekten faşist diktatoryasının bir aracı olduğunu sonunda anladı.»

«Davanın sağlayabileceği bütün olanaklardan yararlanmak... hiçbir ayrıntıyı kaçırmadan, duruşmaları; sorgu yargıcının, savcının, tanıkların ve Hitler basınının beyanlarını izlemek.»

Düşman basının dikkatle okunması her zaman öğreticidir: Dimitrov bu sayede Londra'daki karşı mahkemenin varlığını, uluslararası dayanışma hareketinin önemini öğrendi. Bu düşman basın, ona, hergün mahkemede indirdiği darbelerin etkililiği hakkında bilgi veriyordu, bu da ona gerektiğinde atışını düzeltmek olanağını sağlıyordu.

Kendini savunma startejisinin bir başka ilkesi daha vardır: Toplu davalarda, militanlar mümkün olan her zaman ve her yerde ortak savunmanın üstünlüğünü akıllarından çıkarmamalıdırlar. Daha yukarıda gördüğümüz, siyasi savunmanın ayrılmaz bir parçası da savunmayı kişisel savunma haline getirmemektir.

Savunduğun kendi şahsın değil, davan ve örgütün ise yargılanan tek kişi olmaktan çıktığın anda, bu savunduklarını, davanı ve örgütünü, kendinde olduğu gibi arkadaşlarında da savunacaksın. Ve sanık militanlar birbirleriyle görüşebiliyor ve aralarında ilişki kurabiliyorlarsa, ortak savunmalarını mahkemeye sunmak görevini aralarından siyasî bakımdan en tecrübeli ve en usta olana vermeleri iyi olur.

Birinci Enternasyonal işçilerinin: Tolain, Varlin ve Chalain'in ortak savunmalarını hatırlayınız.

Eğer ortak savunma mümkün değilse, bunun kanunda yeri yoksa, ortak savunmanın gerekliliği ilkesi, zorunlu bir sonuç doğurur ve bütün sanıklar buna kesin olarak uymakla yükümlüdürler.

BU, SAVUNMANIN POLİTİK DAYANIŞMASIDIR.

Bu kuraldan her sapma, bağışlanmaz, büyük bir yanılgıdır. Dimitrov'la birlikte olan sanıkların yanılgısı budur.

Bunu daha yukarıda gösterdik ve nazi avukatlarının, savcının, mahkeme başkanının, öteki sanıkların bu kuraldan ayrılarak Dimitrov'u yalnız bırakmalarını nasıl Dimitrov'a karşı kullandıklarını belirttik. Mahkeme, Dimitrov'un çetin mukavemeti ile Torgler, Tanev ve Popov'un akıllı, uşlu, dürüst ve namuslu davranışlarını karşılaştırarak bu antitezden kendi şiddet tedbirlerinin bahanesini çıkarıyordu.

Bu olumsuz örneklerden gereken dersi alalım. Bu dersi Dimitrov'la birlikte şu iki cümle ile özetleyebiliriz:

1- «Sanıklardan biri ortak atanmış avukatı reddedince öteki sanıklar da reddetmelidirler.

2- «Bir sanık muhakeme salonundan çıkarılırsa, öteki sanıklar onunla dayanışma gösterisinde bulunmalıdırlar.

Hiçbir durumda, toplu sanıklar, arkadaşlarından birinin şahsına, siyasî şerefine, savunmasına, hücum edilmesine, müsaade edemezler, bu durumda reaksiyon göstermeden ve onunla dayanışma yapmadan ilgisiz kalamazlar.

Genel olarak söz konusu senin kendi savunman olsun, ya da arkadaşlarından birinin savunması olsun, hiçbir şeyin gözden kaçmasına meydan vermemek için militan olarak bütün haklarını, bütün araçlarını bütün silâhlarını yeteri kadar tanımalısın.

Haberleşmedeki ustalığı ile tecrit rejiminin gizliliğini zorlamasını bilen, zekâsı ve inatçılığın ile zincirlerini söktüren Dimitrov gibi sen de hakkını aramada ve kişiliğini saydırmada hiçbir fırsatı kaçırma. Bunun için bütün çarelere başvur: Sözlü ya da yazılı sansürden geçen ya da geçmeyen mektuplar, protestolar, duruma uygun dilekçeler her zaman özenle hazırlanmış ilke açıklamaları...

Hemen hemen her yerde kural olduğu gibi son söz hakkın varsa, bu son savunmanı büyük bir özenle önceden hazırla, bu siyasî bir belge olmalıdır.

Marks'ın savunmasını ve Dimitrov'un kapanış konuşmasını hatırla. Ama onları kopye etme. Somut ol. İçinde bulunduğun koşullardan ve sınıf içgüdünden esinlen. Ana davanın yararını hiçbir zaman gözden uzak bulundurma ve kendine çizmiş olduğun taarruz çizgisinden asla sapma.

VARILAN HEDEFLER

*Bu ana kanunlara kendini uydurmak, onları gerçekçilikle uygulamak, onları belirli koşullara uydurmak, onları hayatın içine sokmak, bu sağlam çerçeve içinde kendi sınıf bilincine, devrimci sezgisine, insiyatifçi atılgan ruhuna serbest bir akış vermek, yani kısaca, doğru bir taarruz stratejisi uygulayan gerçek bir siyasî savunma yapmak, bu herşeyden önce en etkili savunmayı, **gerçek savunmayı, yığınların kurtarıcı tepkisini** yaratarak en büyük kurtuluş şansını elde etmektir.*

«Kurtulmamız için halâ bir şans vardıysa, bunun ancak, Almanya'da ve öteki ülkelerdeki provokasyonların uyandırdığı büyük bir hoşnutsuzluk dalgası ile bağlanan mahkeme önündeki yürekli, kesin ve devrimci mücadelemizin sonucu olabileceğini biliyordum.»

Ustaca, yürekle taarruza geçen bu siyasî savunma - savunanın kişisel kaderi ne olursa olsun - daima, er - geç sonuçlar yaratır. Birçok başka örnekler arasında Leipzig zaferi bunun en iyi örneklerinden birini vermiştir.

Böyle bir savunma düşmanın gizli plânlarını su yüzüne çıkarır. Silâhlarını elinden düşürür, giderek onu yarın yeni cinayetler işlemekten alıkoyar. Eğer senin mukavemetin olmasaydı, bu cinayetinin başarısından yararlanarak, rehine olarak elinde tuttuğu başka militanlara karşı senin arkadaşlarına, önderlerine karşı yeni cinayetler tasarlayacaktı. Böyle bir savunma, düşmanı halkın gözünde itibardan düşürmeye ve ona karşı antifaşist ya da kararsız halk tabakalarının nefretini uyandırmaya da katkıda bulunur.

Böyle bir savunma, çok kez, öteye beriye dağılmış, hücrelerde, kamplarda, adalarda ya da illegalite içinde birbirinden ayrı düşman olan; takipteki, sürgündeki bunalmış militanlarımızın cesaretini artırır. Onlara, kahramanlık ve devrimci zekânın, düşmanın pençeleri arasında bile neler yapabileceğini göstererek «faşizme karşı savaşmanın o kadar da korkunç olmadığını» ispat eder. Ve bu savaş düşmanın kendi ininde onun gıcırdayan dişlerinin tehdidi altında bile o kadar

korkunç değildir.

BÖYLE BİR SAVUNMA, SAFIMIZA İDEOLOJİK BİR KATKI, ETKİ ALANI ÇOK GENİŞ OLAN BİR EĞİTİM SAĞLAYABİLİR.

Partisinin ulusal millî politikasını, yanılgılarının eleştirici analiziyle ortaya koyan Dimitrov'u hatırla. Faşizmin zayıflığını, temelsizliğini, iğretiliğini, hem de en kuvvetli göründüğü yerde ve anda çıplak olarak gözler önüne seren Dimitrov'u. Sosyal Demokrat işçileri ve onların partisini (1933) de tek bir cephenin kurulması için savunan Dimitrov'u. Birlik tohumunu olgunlaştıran, proleterya ile orta tabakaların birliğine, Ulusal Halk Cephesine giden yolu dahice engellerinden temizleyerek açan Dimitrov'u hatırla.

Ve nihayet senin taarruz niteliğindeki siyasî savunman, senin davan için, halk yüreğinin suçsuzdan hiçbir zaman esirgemediği acıma duygusunu değil ama sözcülüğünü etmek payesine ulaştığın o ulusal ve uluslararası yığınlara, aktif sevgisini, birleştirici ve eyleme yöneltici şevkini kazandırabilir ve kazandırmalıdır da.

Bu hedef, Blanqui ve giderek Thaelmann zamanında olduğundan ne kadar da çok ulaşılabilir bir hedeftir şimdi. Zamanında sana arka çıkan ve seni kollayan barış kuvvetlerinin örgütlenmiş bir ordusu var. Düşün ki, karşılık olarak onun gücünü arttırmak, onun muzaffer saldırısına katkıda bulunmak sana düşer. Davranışınla bu barış kuvvetleri ordusunun bilinçlenmesine ve başarıya gidecek yolu aydınlatan, kötü darbelerin hazırlanması için gerekli olan gölgeleri dağıtan gerçek ve barış meşalesini bir an önce kararsız tabakalar arasına sokabilmesine yardım edebilirsin.

Stalin şöyle diyor:

«Eğer halklar barışı devam ettirmek davasını ele alırlar ve onu sonuna kadar savunurlarsa, barış korunacak ve kuvvetlenecektir. Savaş kundakçıları, halk yığınlarını yalanlarla sarmayı onları aldatmayı ve yeni bir savaşa sürüklemeyi becerirlerse savaş kaçınılmaz hale gelecektir.»

Ve seni kurtaracak olan halkın seni dinlediğini hesaba kat. Sorumluluğunu ölç. O halkın arasında çabalarımıza ilgisiz kalan yürekleri ve kafaları kazanmakla ve saflarımıza katmakla görevli bulunduğun büyük dava, senin katkınla da zafere ulaşmasına yardımcı olacağın büyük dava Barış davasının ta kendisidir.

Böyle bir davanın sonuncusu olunca da ona lâyık olmak gerekir. Öz savunma mı? Hayır: Hayatın savunulması!

KUVVETLERİNİ NEREDEN ALIYORLAR?

«Dünyada mevcut bütün değerli sermayelerin en değerlisinin, insanlar, kadrolar olduğunu artık anlamak gerekir.

Stalin: Leninizm İlkeleri
(Ulusal Kültür Yayınları)

Böyle bir çizgiyi izlemek, böyle bir davayı taşıyabilmek için titrememek gerekir, dedik. Her sınava dayanabilen bir mukavemet kuvveti gerekir.

Bu dayanma gücünü nereden alacaksın? Davranışlarını ve suçlayan savunmalarını övdüğümüz bütün bu kahramanlar kuvvetlerini nereden almışlardı.

Çift kaynaktan.

Bir: iç kaynak: Onların politik inançları, doktrinlerinin doğruluğunda ve erdeminde yankılanan inançları.

İki: Dış kaynak: Partileri, sınıfları, hakları.

Onların kuvvetleri kiminki daha az kiminki daha çok olmak üzere bu kuvvet kaynaklarından beslenir ve yenilenir.

Devrimci olmayan ya da devrime karşı olan sanıkların hiçbir zaman devrimciler gibi dayanamayışları ve kendilerini düşmanı suçlayarak savunamayışları bu kuvvet depolarının bu beslenme kaynaklarının onlarda eksik oluşundandır.

Devrimci olmayan ve inanmayan bir sanığın hayatını koruma içgüdüsünden ya da boş bir böbürlenmeden başka itici gücü yoktur. Yalnız bazen, kendi çevresinin, grubunun giderek daha seyrek olarak Dreyfus vakasında olduğu gibi kamu oyunun bir bölümü rol oynar. Devrime ihanet edenlere gelince, neden maskeleri düşürülür düşürülmez pek çok defa bütün mukavemet ruhunu kaybederler?

Öylesi yıkılırsa, yıkılmasında şaşılacak birşey yoktur.

Ama biz bakışlarımızı yükseklerde kahramanlarımızın nefes aldıkları alanlarda tutalım.

Eğer onlar zor nefes alabiliyorsa, kapalı olduklarından itip kakıldıklarından, maddi ve manevi bakımdan işkenceye uğratıldıklarındandır. Ama onları oksijenle besleyen çifte kaynağı hatırla.

Bu oksijeni hepsi eşit olarak içlerine çekmezler. Ciğerlerinin gücüne göre çekerler. Ve işte bunun için, ey genç militan! Göğüs adalelerini, devrimci göğüs çevreni iyi geliştirmek gerekir.

Ama başka eşitsizlik nedenleri de vardır. Direnme gücünü yenilediğin bu yedekler, oksijenin, eşit olmayan ve değişen değerde şeylerdir.

İnancının dimanizmine ve doktrininin erdemine göre değişen değerler.

Savunmaları bize örnek savunmalar gibi gözüken o kahramanların çoğunun aynı siyasî çizginin adamları olmaları raslantı değildir. Hepsi tutarlı devrimcilerdir.

İçlerinden en iyilerinin devrimci tutkuyla dizgine alınmaz yürekliliklе, en sağlam doktrin gününü en iyi denetlemiş basireti birleştirebilmeleri raslantı değildir.

Tecrübe onu da bize gösteriyor:

Eğer o kadar yiğitçe ölmesini becerebilen Paris Komüncüleri Versailles adaleti karşısında kendilerini genel olarak iyi savunamadılarsa, bu yalnızca doktrin bakımından zayıf oluşlarından değildi; bu aynı zamanda ezilen hareketlerinin dayanaklarının çoğunu yitirmiş olmasındandı.

Buna karşılık bir Blanqui'nin, bir Marty'nin, bir Edgar Andre'nin, bir Henri Mart'in ve nice öncünün ve Dimitrov öğrencilerinin destanlara konu yürekliliği ve sağlamlılığı yükselen ya da direnen örgütlenmiş bir güçle temas ederek canlanmaktadır.

Öyle ki, kişisel ve ulusal etkenleri gözden ırak tutmamakla birlikte, bu kaynağın enerjisinin hareketin pozitif ya da negatif işaretine göre, izlediği eğrinin çıkış ya da iniş yönüne göre çok ya da az olduğunu ispat etmek mümkündür.

Bu da tarihin bize verdiği bir ders, her zaman aktüel nitelik taşıyan insani ve siyasî dayanışmayı perçinleme görevimizi bize hatırlatan bir ders değil midir?

Dimitrov'un kendi öz tecrübesinden çıkardığı ve Thaelmann'ın kurtarılması için girişilen uluslararası kampanyada yararlanılması için ileri sürdüğü dersin derin anlamı değil midir?

«Faşist bir hükûmet ve faşist bir mahkeme üzerinde baskı yaratmanın en iyi yolu, o faşist ülkede yığınların siyasî seferberliğini cereyanlendirmektir bence. Uluslararası kampanya da tabiî ki büyük önem taşır; ama tayin edici rol oynayacak olan kurbanın ülkesindeki ulusal kampanyadır.»

Demek ki, ulusal ve uluslararası görevimiz hiçbir şeyi ihmâl etmemek kahramanlarımızın gücünün yenilendiği ve zaferlerine, hepimizin zaferine, barış ve kurtuluş güçlerinin önümüzdeki zaferine çifte açıdan katkıda bulunabilecek olan bu güçler sermayesini büyütmek ve yaymak için uzun boylu hesap etmeden kendimizi feda etmektir.

Kahramanlarımızın niçin hiçbir zaman yalnız kalmadıklarını, eğer gerçekten bir devrimci militansan, gerçek bir Marksistsen, dış dünyadan tecrit edildiğin en sıkı hücre hapsinde bile hiçbir zaman yalnız olmayacağını şimdi anladın mı?

Ne diyeyim? Bugünlerde artık, senin gibi, şu anda sahip olduğumuz bir barış kampından destek bulma şansına erişememiş olan o es-

kilerden daha az yalnız olmanı sağlamak daha kolaydır.

Dimitrov'un ve onun izinde yürüyenlerin kendilerini saran yalnızlık çemberini kırarak proletaryayı düşman kalesinin ta içine nasıl soktuklarını görmedin mi?

Onların, zindancılarının, yargıcın, cellâtın başı üstünden doğal dinleyicilerine, gerçek savunuculanna hitap ettiklerini görmedin mi?

Yargıcın sık sık kestiği seslerinin, duvar kalınlıklarını delip geçtiğini, karalan ve okyanuslan aşarak, çağrısıyla yumruklan sıkılmış muazzam emek ordusunu seferber ettiğini duymuyor musun?

Onlann ardında, onlann çevresinde, her yerde, ezilen yığınlann, taştan tabutluklar içinde diri diri gömülmüş özgürlük ve barış kurbanlarının, ekmeği için savaşan işçilerin, yürüyüş halinde aç işsizlerin ve köleliğe ve savaşa karşı birleşen koca halkların göze görünmez ama gerçek, ama sayısız varlığı!

Onların ardında, çevresinde, Elbe'den Pasifik'e kadar, emperyalizm boyunduruğundan, kendi ulusal iktidarının baskısından, tekellerin sömürüsünden, işsizlikten, kültürsüzlükten, güvensizlikten kurtulan yeryüzü insanlarının üçte biri.

Dimitrov'cu kahramanın imtiyazı, her yerde, duruşma salonunun insansız çölünde olduğu gibi, hücresinin ya da sürgün yerinin ıssızlığında da kendi içinde taşıdığı bu yığınlann dayanılmaz enerjisidir.

Bu enerjidir ki, onun sinirlerinin siniri, etinin eti olur onu kendi benliğinde temsil eder ve ifade eder.

Dimitrov'cu kahraman bu yükselen kuvvetlerin enerjisini kendi kuvveti, kendi direnci ile besler, böylece enerji on kat, yüz kat artar.

Ve ancak bu kuvvet alışverişinden en bereketli ve en bereket saçan bir değer, bütün ortak ölçüleri aşan insancıl bir büyüklük, yeni zaferlerin yaratıcısı bir zafer doğabilir.

Bu zaferlerden hiçbiri kaybolmaz.

Zaferi kazanan düşebilir, bir manga gelir onun yerini alır. Ve eğer manga telef olursa bir tabur gelir, er- meydanını doldurur. Ve bu birbiri peşinden gelen gittikçe artan, kahramanca bir mirasla zenginleşmiş nöbet değiştirmelerin herbiri bu mirası zenginleştirir.

Ordu ölülerine ağlamaz, ölülerinin kanını yaralılarına verir, bu

kan onlarda adale olur. Ölülerinin cesetleri önünde diz çökmez: Onlardan yenmeyi öğrenir. Yenmeyi ve yaşamayı. Onlann verdiği örnekle büyür, ilerler, ele geçirilen savaş meydanını düzenler.

Savaş kaderindeki dalgalanmalar ne olursa olsun o yenilmez bir ordudur. Yaşayanlardan bir öncü müfrezesi ona yol gösterir ve onu yönetir.

Dimitrov, Prestes, Marty, Thaelmann, Suzane Masson, Henri Martin, hepiniz, ölüler ve yaşayanlar, bizim sözcülerimiz, bayrak taşıyıcılarımız, sizler ki, bizim için ıstırap çektiniz ve döğüştünüz, sizler ki, kendi şahsınıza savunmayı davamızı savunmayı, hayatınıza bizim yaşama nedenimizi tercih ettiniz, şan ve şeref size!

Sizler, fedakârlıklan taamıza, hürriyet ve banşın zaferine, son zafere, halklann kurtuluşuna, yarının uygarlığına, türkü söyleyen yarınlara yol açan hücum taburusunuz.

Bizim şeref lejyonumuz sizsiniz. 1 Mayıs 1951

L.H.GANN
GERİLLA SAVAŞI

●

FİDEL CASTRO
TARİHBENİ BERAAT ETTİRECEKTİR

●

TÜRKÇE-KÜRTÇE
DEVRİMCİ MARŞLAR-AĞITLAR

●

FUÇİK
DARAĞACI ÖNÜNDE

●

EMİLE BURNS
SOSYALİZMİ İSTİYORUZ

●

N.SHAKESPEARE
AYDINLIK YOL GERİLLALARI

●

HÜSEYİN İNAN
TÜRKİYE DEVRİMİNİN YOLU

●

VİCTOR SERGE
MİLİTANA NOTLAR

●

MÜNİR RAMAZAN AKTOLGA
DEVRİM VE DİYALEKTİK

●

EMRE DİLLİ
GÖZBAĞLARINI ÇIKARIP YENİDEN ALANLARA

●

MARCEL WİLLARD
SOSYALİST SAVUNMALAR

İSTEME ADRESİ
PK.1292 Sirkeci - İstanbul
Fax : 518 84 15

SOSYALİST SAVUNMALAR

"YAŞASIN DEVRİM MİLİTAN YAŞADIM, MİLİTAN ÖLECEĞİM"

Edgar Andre

Diktatörlere, halk düşmanlarına, faşizme, Patron-AğaDüzenine başkaldıran sosyalist militanların, büyük ve köklü yurtsever duygularla mahkemelerde sosyalizmi ve işkencelerde insanlık onurunu savunuşlarını anlatıyor bu yapıtında Av. M. WILLARD

Babeuf'ten Dimitrof'a kadar uzanan tarihsel bir süreç içinde inançlı ve onurlu sosyalist militanların 'Yaşasın Devrim-Militan Yaşadım, Militan Öleceğim' sesleri ve kendisini katleden Alman Faşistlerine **'Yaşasın Alman Sosyalist Partisi'** sloganıile ölüm selamı veren yurtseverlerin sesleri var bu yapıtta.

Polisin hiçbir ülkede işçiden-köylüden, ezilenden yana olmadığını ve işkence uzmanlarının her yerde benzer zavallılıkları sergilediklerini görecek, işkenceye ve baskıya direnen sosyalistlerin, işkencecilere teslim olmadan da işkencelerden onurla çıkılabileceğini gösterdiklerini yaşıyacağız Willard'ın satırlarıyla..

Ülkelerinin bağımsızlığını, sosyalizmi ve partiyi savunmak devrim şehitlerinin temel ilkesi..

İbrahim Kaypakkaya işkencede partisini, Deniz-Yusuf--Hüseyin mahkemelerde ve sehpada ülkemizin bağımsızlığını ve sosyalizmi savunurken bayrak olmayı değil, sosyalist onurlarını korumadılar mı..

Babeuf'tan, Andre'lere,Fuçik'lere, İbrahim'lere, Deniz'lere, işkencelerde, ölüm oruçlarında ve sehpalarda sosyalizmi, insanlık onurunu savunanlara merhaba...

Emre DİLLİ